

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000301109

20/5-9/12 + 1/3

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVA

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

PODNĚTEM SVĚHO PRVÉHO PŘEDSEDY

† JOSEFA HLÁVKY.

XXXV.

POLITICKÝ OKRES BENEŠOVSKÝ.

NAPSAL

DR. ANTONÍN PODLAHA.

V PRAZE 1911.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Podlaha

Výňatek z proslovu

k Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém.

Království Českému pro polohu a přirozené bohatství jeho připadla v dějinách střední Evropy od pravěku vynikající úloha po stránce nejen politické ale i kulturní. Již od časů prvního osídlení nalézáme v Čechách stopy zámožnosti a vkusu, stopy cizích vlivů, které přes přirozené ohraničení země přece tam vnikaly a pak přechasto samostatně se vytvářely. Nebylo motivu v politickém, duševním a uměleckém životě střední Evropy, který by nebyl nalezl v Čechách ozvěny neb i samostatného rozvoje, a jako letopisy hlásají obšírně doby slávy a úpadku politického i duševního, tak i památky umění na všech stranách země živě svědčí o kulturním rozvoji tohoto království i občasném jeho poklesnutí.

Dějiny politické i literární od doby Kosmovy měly své pěstitele i čtenáře; než i to, co umělou rukou, domácí či cizí, bylo vytvořeno, nezůstalo bez povšimnutí. Teprve naší době náleží však zásluha, že soustavněji bádala v oboru historicko-uměleckém; zejména sluší tu věnovati vzpomínku Hebrovi, který se svými soudruhy soustavně popsal stavitelské památky historické, dále Mikovcovi a Zapovi, kteří pozornost obrátili na památky umělecké, konečně Wocelovi, který se prohloubil v minulost předhistorickou. R. 1854 založen při *Museu království Českého Archaeologický Sbor*, později i časopis »Method« a staly se orgánem pro historii umění výtvarného v Čechách.

Když pak zahájila svou činnost *Česká Akademie pro vědy, slovesnost a umění*, zřízena při ní na základě § 2. lit. e) stanov, pak §§ 18. a 50. jednacího řádu *Archaeologická kommise* k vědeckému zkoumání v oboru památek uměleckých, historických, písemných i slovesných, jakož i k ochraně těchto památek. Tím založena organizace aktivní s určitým účelem, probádati království České v příčině památek umění výtvarného, stanoviti, které památky stavitelské, sochařské, malířské, zlatnické, konvářské a j. dotud se

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

PODNĚTEM SVĚHO PRVÉHO PŘEDSEDY

† JOSEFA HLÁVKY.

XXXV.

POLITICKÝ OKRES BENEŠOVSKÝ.

NAPSAL

DR. ANTONÍN PODLAHA.

V PRAZE 1911.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

BENEŠOVSKÉM.

NAPSAL

DR. ANTONÍN PODLAHA.

SE 429 VYOBRAZENÍMI V TEXTU

V PRAZE 1911.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

III-307309

III 18906

TISKL ALOIS WIESNER V PRAZE,
KNIHTISKAŘ ČESKE AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ
A C. K. ČESKÉ VYSOKÉ ŠKOLY TECHNICKÉ V PRAZE.

3PK-B-266/2018

Akc. Nr.

~~4552~~ 152

PŘEDMLUVA.

Soupis okresu Benešovského proveden byl v letech 1906—1911.

Výkresy zhotovil prof. *A. Martínek*, fotografie *Fr. Pešina*, reprodukce obstarala firma „*Unie*“.

Při dokončení práce jest mi především vzdáti povinné díky *nejvyššímu hojmistrskému úřadu Jeho císařské a královské Výchovné nejjasnějšího pana arcivévody Františka Ferdinanda Rakouského d'Este*, za dovození ku prohlédnutí zámku Konopištského.

Dále vzdávám srdečné díky všem pánům, kteří mi při práci byli nápomocni. Zvláště děkuji panu *JUC. K. Turkovi*, správci musea města Benešova, za vydatnou pomoc při výzkumu města Benešova, a p. Dru *Zd. Wirthovi* za sdělení archivních zpráv o bibliothéčních skříních z kolleje Benešovské.

V Praze, dne 20. září 1911.

Dr. Antonín Podlaha.

ÚVOD.

Okres Benešovský není na památky umělecké tak bohatý, jak by se vzhledem k rozsáhlosti jeho dalo očekávat; za to jest tu několik objektů, jež v dějinách výtvarného umění v Čechách zaujímají místo vynikající.

Jest to především *architektura doby románské*, nejbohatěji zastoupená. Jí náleží kostel sv. Havla v Poříčí ze XII. stol. se zachovalou kryptou, starší kostelík sv. Petra tamtéž, z XI. stol. pocházející a původní svou podobu v podstatě úplně si zachovavší. Dále jest to kostel Kondracký, ze XII. stol., jenž dochoval se nám sice jen z části v prvotní své podobě, ale právě ve své části nejzajímavější: jest to průčelí s dvěma oblými věžkami, jakožto ojedinělý zjev v architektuře románské u nás. K těmto třem vynikajícím stavbám románským pojí se dvě románské rotundy: v Týnci nad Sázavou a v Libouni. V některých jiných stavbách chrámových zachovaly se součásti románské, ale původní své podoby pozbavené; jsou to: zdivo věže a lodi v Načeradci, věž a část zdiva lodi v Nesvačilech, apsidy ve Vysokém Újezdě a ve Vranově. Tři drobné kostelíky jen půdorysem svým prozrazují původ románský; kostelík Měchnějovský, Třebešický a na Lštění.

Z doby přechodní ze stol. XIII. jest zajímavý kostel na Chvojně, v němž zachovaly se i zbytky soudobých maleb nástěnných.

Do *doby ranně gotické*, asi do pol. XIII. stol. padá původ děkan-ského chrámu sv. Mikuláše v Benešově, ale původní stavba ta zachovala se v půdorysu i ve zdivu, v architektonickém článkování a v plastické výzdobě (konsoly) jen částečně.

Z počátku XIV. stol. pochází architektonickými detaily dosti bohatý kostel ve Vysokém Újezdě. Z téže asi doby dochovaly se zříceniny někdejšího kostela minoritského v Benešově, jež malebností svou jsou svéráznou ozdobou města jinak na památky chudého.

Z pozdější periody gotické jest sice stavebních památek dosti, ale nad běžné formy půdorysné a detailní nevynikajících. Zajímavější jsou jen: kostel v Živohoušti s pravoúhlým presbytářem se žebrovou klenbou

o dvou polích, z nichž východní má tři svorníkové středy, a podobně klenutý presbytář kostela Kondrackého. Jinak převládá běžný trojboký závěr presbytářový s prostou žebrovou klenbou (Bělce, Domašín, Chvojíněk, Kozmice, Načeradec, Postupice, Štěpánov, Václavice, Vlašim). Pravoúhlý presbytář gotický má kostelík Hodětický.

Z doby gotické pocházejí založením svým i mohutné hrady Konopišť a Šternberk, postrádající však význačnějších detailů pro dobu svého vzniku. Z téže doby jsou malebné zříceniny hradu Kostelce.

Plastika gotická zastoupena jest dvěma pozoruhodnými sochami dřevěnými v kostele Nesvačilském a kamenným tympanonem, chovaným na hradě Šternberce.

Památek umění malířského z doby gotické — vyjmeme-li Madonnu Benešovskou z doby koncem r. 1500 — na Benešovsku vůbec není.

Zvon Benešovský z r. 1322 jest jeden z nejstarších dochovaných výtvorů *zvonářských* v Čechách vůbec. Ze stol. XIV. pochází také nedatovaný zvon ve Vranově. Jinak jest zvonářství doby gotické zastoupeno teprve zvonem Jeronýma Pražského z r. 1483, zvonem Václava z Velvar z téhož roku, zvonem Jana Konváře z r. 1502, zvonem Tomáše z r. 1505, zvonem Jakuba Ptáčka z r. 1520, řadou zvonů mistra Bartoloměje z let 1501—1528, a zvonem Matyáše z r. 1531.

Z drobných gotických výrobků kovoliteckých dochovaly se pouze svícny v Hoděticích.

Doba renesanční nezanechala na Benešovsku význačnějších památek stavebních. Modlitebna u Leštna asi z r. 1560, přestavba části hradu Konopiště, křídlo zámku Vlašimského a špýchar v Louňovicích z počátku XVII. stol., toť vše.

Z jiných oborů umění jsou z doby té pouze výtvoři zvonářů Stanislava r. 1552, Matěje Špice, zvonáře Benešovského, z let 1553—1555 (z jehož zvonů střízlivě ornamentovaných zmínky zasluhuje zvon v Okroublicích z r. 1554, ozdobený reliefem Mistra Jana Husi), Brikcího z Cinperku z let 1558—1596, Jana Sedláka z Kostelce z r. 1599, konváře Jakuba Vlašimského z r. 1603 a Jana Mrkvičky z r. 1560.

Ke vzniku velikolepých *staveb barokních* nebylo na Benešovsku příležitosti, jelikož tu nebylo bohatých klášterů, jež jinde zpravidla byly původci staveb takových. Jediný klášterní kostel na Benešovsku — piaristický v Benešově — zbudovaný v letech 1705 až 1710, jest stavba vnějšku velice střízlivého. Z ostatních barokních staveb chrámových zasluhují zmínky pouze kostely Maršovický (1774—1775) a Netvořický (1747—1753). Z budov profánních jest tu z doby té jen zámek Jemništský (1752), ale i ten jest vzhledu prostého. Jedinou vynikající architekturou barokní jest brána před hradem Konopištským, zbudovaná roku 1725.

Umění řezbářské doby barokní zastoupeno jest několika bohatšími oltáři rozvilinovými (hlavní oltář v děkanském kostele Benešovském, boční

oltáře v Divišově a v Radošovicích) a architektonicky řešenými (oltáře v piaristickém kostele Benešovském, v Hoděticích).

Pozoruhodny jsou výtvořy barokní gotiky řezbáře Lazara Widmanna z let 1745—1747: vnitřní úprava kostela sv. Havla v Poříčí a oltář ze zámecké kaple v Konopišti, nyní v děkanském kostele Benešovském se nalézají.

Z *domácích malířů doby barokní* zastoupeni jsou: Škréta, Reiner, Lux, Liechtenreiter a Raab.

Z *prací kovových* nad průměr vynikají pouze křucifix a relikviáře v zámecké kapli Šternberské.

Pro *umělecký průmysl keramický* v době novější značný význam měla továrna hraběte Vrtby v Týnici nad Sázavou (1796—1866); kolekci výrobků jejich chová museum města Benešova.

Bohaté *sbířky Jeho císařské a královské Výsosti nejjasnějšího pana arcivévody Františka Ferdinanda Rakouského d'Este*, uložené v zámku Konopištském, vymykají se z obvyklého rámce přítomného svazku; popis jejich vyžadoval by soupisu speciálního.

Museálním dojmem působí vnitřek i okolí kostela Chvojenského, jež Jeho Výsost pan arcivévoda vyzdobiti dal bohatě starobylými uměleckými předměty ze svých sbírek.

Bělice.

Ant. Norb. Vlasák, Okres Neveklovský (1875) 46; Dr. Ant. Podlaha, Posvátná místa II. (1908), 130.

FARNÍ KOSTEL SV. MAŘI MAGD., původně stavba gotická z první pol. XIV. stol., ve stol. XVIII. částečně přestavěná (viz pohled obr. 1., půdorys obr. 2.).

Presbytář gotický, třemi boky zakončený, zevně v nárožích opřený jednoduchými neodstupněnými pilíři. Závěr pětiboký i předložené pole (příčný obdélník) mají klenby žebrové. Žebra mají v profilu tvar klínu otupeného, v šikmých bocích mělkým žlábkem vyhloubeného (viz obr. 3.). Vybíhají z konsol válcovitých nestejně délkou (patrně zbytky odpracovaných přípor), zakončených válcovitou hlavicí dolů sešikmenou, pod níž různě profilovaný článek na způsob oblounu dřík obtáčí. Na jedné z konsol (za oltářem) jest mezera mezi hlavicí a tímto článkem vyplněna trojúhelníkovými cípy, jež pod hlavicí jsou zakončeny bobulemi. (Viz obr. 4.) Svorníky malé, hladké. Okna tři hrotitá, bez kružeb, s profilovaným ostěním: kolem otvoru okenního táhne se hranolový trojboký prut, dole se rozšiřující a na hranolové patce spočívající; vedle něho jde žlábek hluboce zaříznutý (viz obr. 3.). Za oltářem okno zazděné.

K severnímu boku presbytáře přiléhá hranolová věž se střechou barokní, bāňovitou, bez lucernovité vížky.

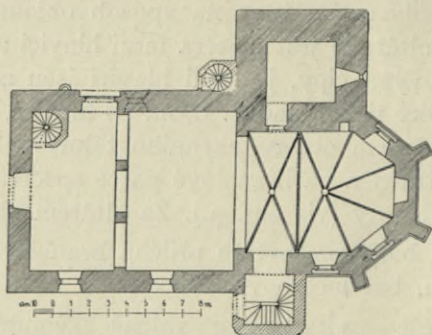
V přízemí věže sakristie valeně zklenutá, jež má na straně východní úzké okénko hrotité, silně vyšpaletované. Z presbytáře do sakristie vede portálek obdélníkový, jehož hrana v dolejší čtvrtině ostrá, jest výše sešikmena a přechází pak odstupněním v sešikmení dvojnásob široké, jež lemuje hořejší polovici bočních ostění i nadpraží. Hořejší rohy portálku vyplněny jsou hladkými konsolami (viz obr. 5.).

V severní zdi presbytáře, bezprostředně vedle rohu, kde počíná trojboký závěr, jest gotický s a n k t u á ř 1.55 m nad zemí, 0.92 m šir. a 2.10 m vys. Kamenný profilovaný rámec sbíhá se nahoře oběma boky

Obr. 1. Bělčice. Farní kostel.

trojúhelníku ve hrot, z něhož vzhůru vybíhá hranolový stonk prstěncem obtočený, nesoucí obdélníkové zakončení, ozdobené při bocích polovičními

Obr. 2. Bělčice. Půdorys kostela.

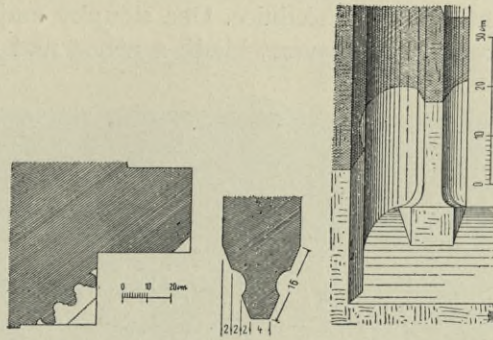
palmettami. Tympanon vyplněn panelovou dvojnásobnou kružbou. Obdélníkový výklenek uzavřen jest železnými dvířky s pruty kosmo se protínajícími (viz obr. 6.).

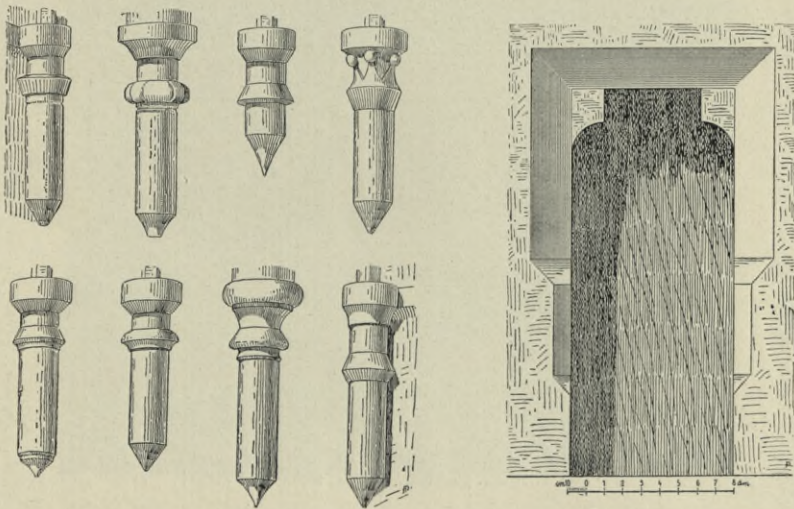
Při jižním boku presbytáře přístavek s oratoří, z doby barokní.

Vítězný oblouk sbíhá se v tupý hrot.

Lod obdélníková se stropem rovným. Zdivo z téže doby, jako presbytář; jen otvory okenní v době barokní změněny v nynější tvar: jsou obdélníkové, polokruhově zaklenuté.

Obr. 3. Bělčice. Profil portálu severního, profil žebra, ostění okna v presbytáři.

Obr. 4. Bělčice. Konsoly v presbytáři.

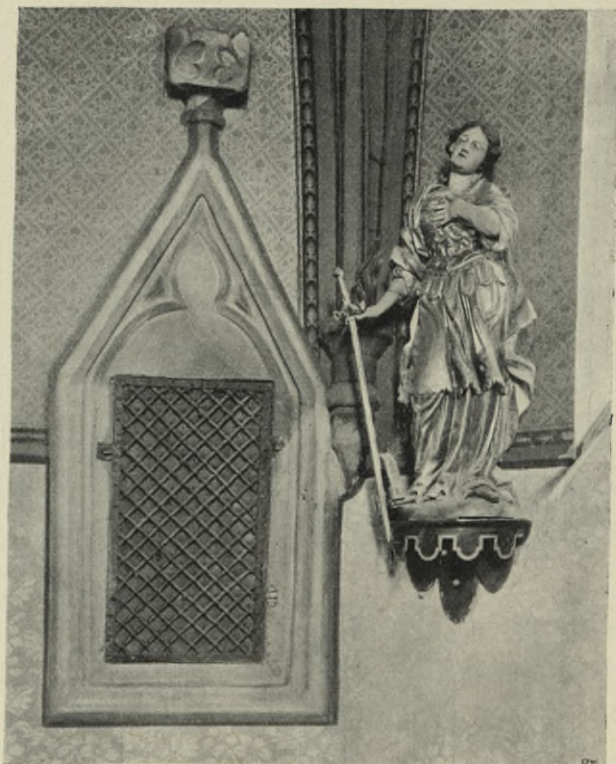
Obr. 5. Bělčice. Portálek u sakristie.

V severní boční zdi lodi zachoval se původní gotický portál. Široký a vysoký hrotitý oblouk třemi pruty hruškovitého profilu článkovaný tvoří rámec slepého zdiva, v němž jest teprve vlastní portálek hrotitý, na vnější hraně jednoduše sešikmený. Dřevěné dveře mají staré železné závěsné pasy, táhnoucí se od stěžejí téměř po celé šířce dveří; pasy ty, na konci rozpoltěné a hákovitě zahnuté, ozdobeny jsou vsekanými pruhy a primitivními ornamentky. (Viz na obr. 7. pohled a na obr. 3. profil.)

V pravo vedle portálu zevně vsazena do zdi dosti veliká jednoduchá kamenná nádrž.

Hlavní oltář barokní z druhé pol. stol. XVIII. Na každé straně jeden hadovitě točený sloupek na hranolovém stylobatu a jeden sloupek rovný na podstavci konsolovitém. Mezi nimi dobré barokní sochy sv. Veroniky a jiné světice mučednice. Oba sloupky mají hlavice kompositní, na nichž spočívá oblamované kladí, z něhož nad středem klene se

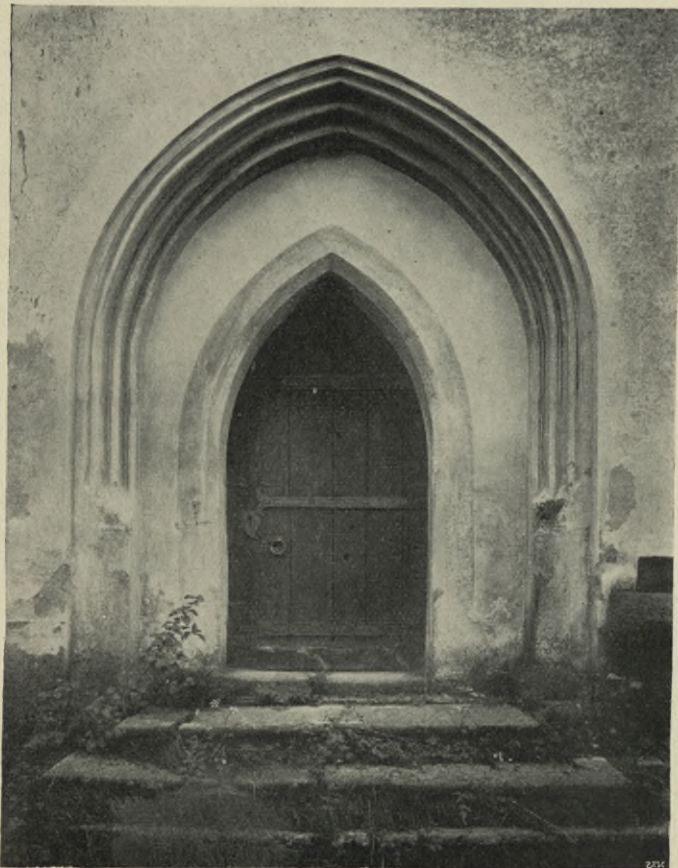
Obr. 6. Bělce. Sanktuář, konsola, socha sv. Kateřiny.

segmentovité římsoví. Na kladí nad sloupky andělek a vása. Nástavec z volutovaných článků komponovaný vyplněn vyřezávaným kruhovým věncem skládajícím se z obláčků a andílčích okřídlených hlavinek; uprostřed věnce vyřezávaná holubice s paprsky. Na stole oltářním po stranách tabernakulu stojí rokokové relikviáře na způsob rámců na podstavcích. Nad nimi pak na predele ze dřeva vyřezávané zlacené rokokové vásy.

O b r a z o l t á ř n í „Sv. Maří Magdalská klečí v jeskyni na poušti majíc před sebou lebku, líbá krucifix, jež v rukou drží, nad ní dva andělci; v levém pozadí výhled do krajiny s palmou“, obstojná práce Ant. Machka z r. 1839.

Zvony: 1. 0.77 m vys., 1 m v prům.; nahoře dvouřádkový nápis gotickou minuskulí: [1. ř.] Anno
 ☞ domini ☞ millesimo ☞ Vincentesimo ☞ xxxi ☞ qui ☞
 me ☞ fecit ☞ mathias ☞ nomen ☞ habet ☞ in ☞ nova ☞
 Civitate ☞ prag ☞ [2. ř.] encis ☞ ex ☞ hoc ☞ laus ☞ deo ☞
 ☞ patri ☞ omnipotenti ☞ et ☞ beate ☞ marie ☞ semper ☞

Obr. 7. Bělce. Portál v severním boku lodi.

virginis ☞ et ☞ omnibus ☞ sanctis ☞ ex ☞ hoc ☞ lau ☞
 (viz faksimile na obr. 8.). Na plášti relief P. Marie
 s Ježíškem stojící na pŕlměsíci.

.. 0.60 m vys., 0.78 m v průměru z r. 1473 (?);
 nahoře dvouřádkový nápis gotickou minuskulí: [1. ř.]
 lefa buozijho tysicho [čtyřstého] sedmdesateho mieho
 tento zvon gest dielan ☞ ke rzy ihvale panu buozhu ☞
 a svate [2. ř.] kacterynie ☞ (viz faksimile na obr. 9.).

Obr. 8. Bělce. Faksimile nápisu na zvonu č. 1.

Obr. 9. Bělce. Faksimile nápisu na zvonu č. 2.

3. 0·35 *m* vys., 0·41 *m* v prům.; nahoře kolkolem nápis jednořádkový gotickou minuskulí: *ave x maria x gracia x x x † x † x x beati x morxoi x qui x in x domino x morivnf[v]r x* (viz faksimile na obr. 10.).

ave maria gracia x x x † x † x x beati x morxoi x qui x in x domino x morivnf[v]r x

Obr. 10. Bělice. Faksimile nápisu na zvonu č. 3.

Benešov.

Grueber, *Kunst des Mittelalters in Böhmen II.*, 84; Vlasák, *Okres Benešovský* (1874), 7 násl.; Neuwirth, *Geschichte der christlichen Kunst in Böhmen bis zum Aussterben der Přemysliden*, 414; Podlaha, o. c. 116 násl.

Město Benešov (viz celkový pohled na obr. 11.) pozbylo celkového starobylého svého rázu; domy soukromé vesměs mají střízlivý vzhled novodobý. Pohled oživují pouze: charakteristická zřícenina chrámu minoritského, chrám děkanský na návrší na straně severovýchodní a kostel piaristický na straně jihozápadní.

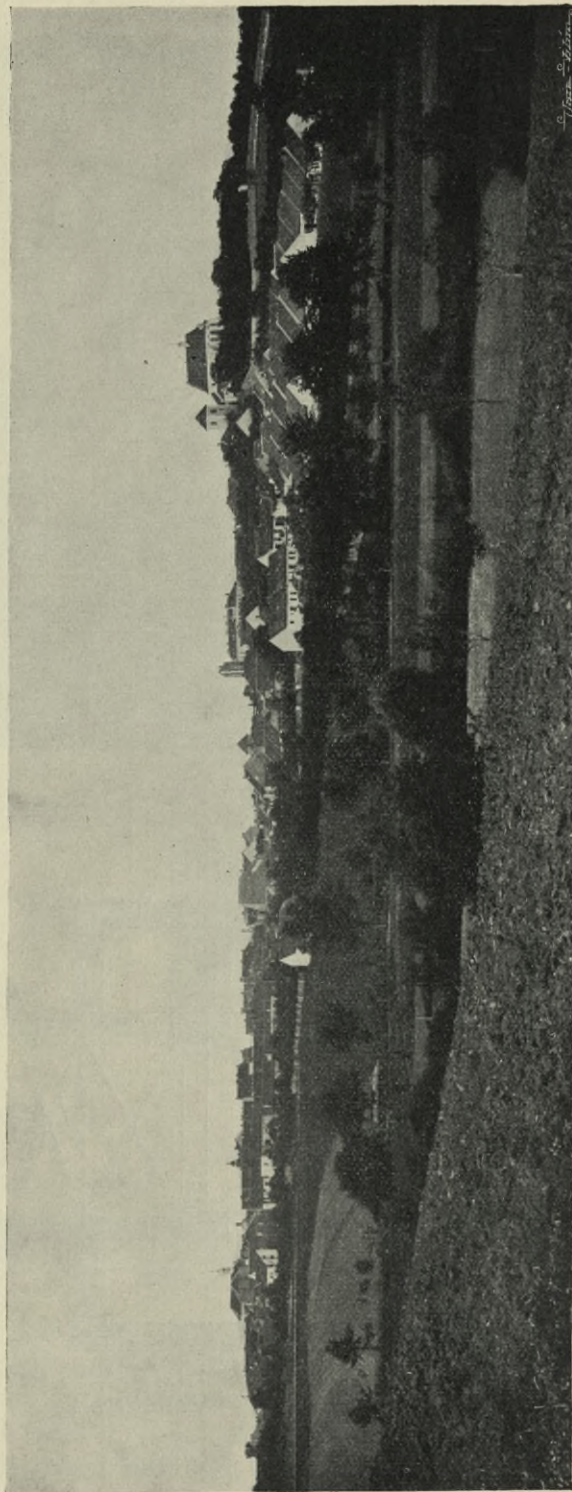
DĚKANSKÝ CHRÁM SV. MIKULÁŠE, původně stavba ranně gotická z pol. XIII. stol. Pobořen r. 1420, načež presbytář nově sklenut; lodí nebyly obnoveny v původní délce, nýbrž na straně západní zkráceny. Původní stavba byla značně delší a měla v průčelí dvě věže, z nichž toliko jedna částečně ve zdivu se zachovala. R. 1648 od Švédů vypálen, načež obnoven. Poslední opravy v letech 1898 a 1902. (Viz pohled na obr. 12. a 30., půdorys obr. 13.)

Presbytář gotický. Závěr pětiboký. Klenba gotická o dvou polích. Okna hrotitá bez kružeb; ostění z červeného pískovce, profilovaná. Uvnitř pod okny jde profilovaná římsa nahoře sešikmená. Ze římsy té v koutech polygonu, dále v místech, kde obě klenbová pole se stýkají, jakož i v koutech při vítězném oblouku vystupuje vzhůru plochý polopilíř asi 12·0 *m* vysoký, k němuž po obou stranách přiléhají oblé přípory s patkami hranolovými, mělce vyžlábkovanými. Nahoře zakončen zmíněný pilíř i obě přípory římsovitou konsolou z červeného pískovce tesanou (viz obr. 14. a 15.). Dolejší část konsol jest jednak figurální (symboly čtyř evangelistů a různé podoby zvířecí), jednak ornamentální, lupenovitě (viz obr. 16.).

Nad konsolami kolmo vzhůru vystupují profilované pruty, z nichž v různých výškách neorganicky a lomeně vycházejí žebra klenby (profil jich viz na obr. 17.). Z toho jest patrné, že presbytář původně byl mnohem vyšší, a že klenba nynější jest pozdější. Některé z kolmých těch článků trčí kuse vzhůru (viz na obr. 15.).

Klenba žebrová; v polygonální části žebra sbíhají se ve svorníku dutém; pole druhé má rovněž svorník dutý, ale s menším otvorem (viz obr. 18. vnitřek kostela).

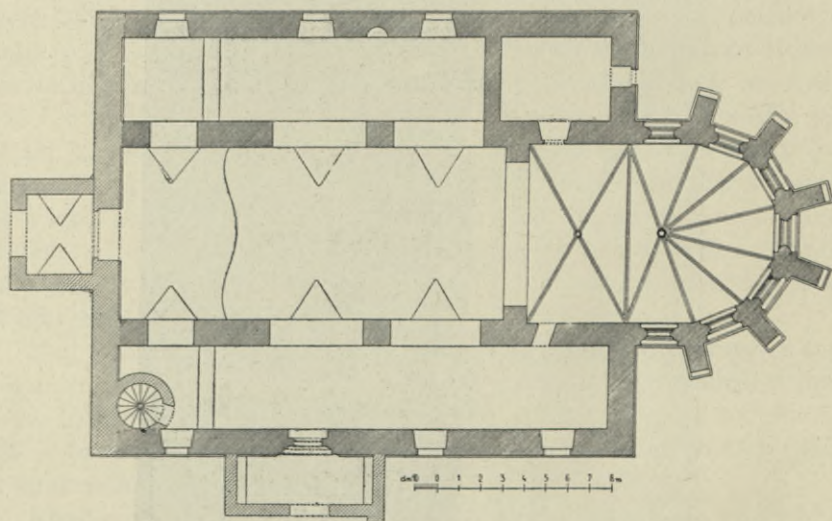

Obr. II. Beneshov. Pohled celkový.

Obr. 12. Benešov. Děkanský chrám. Pohled.

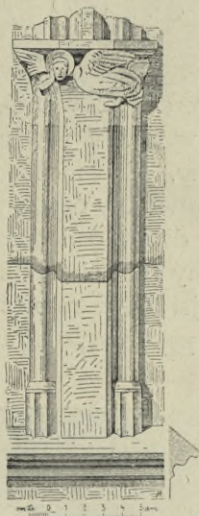

Obr. 13. Benešov. Děkanský chrám. Půdorys.

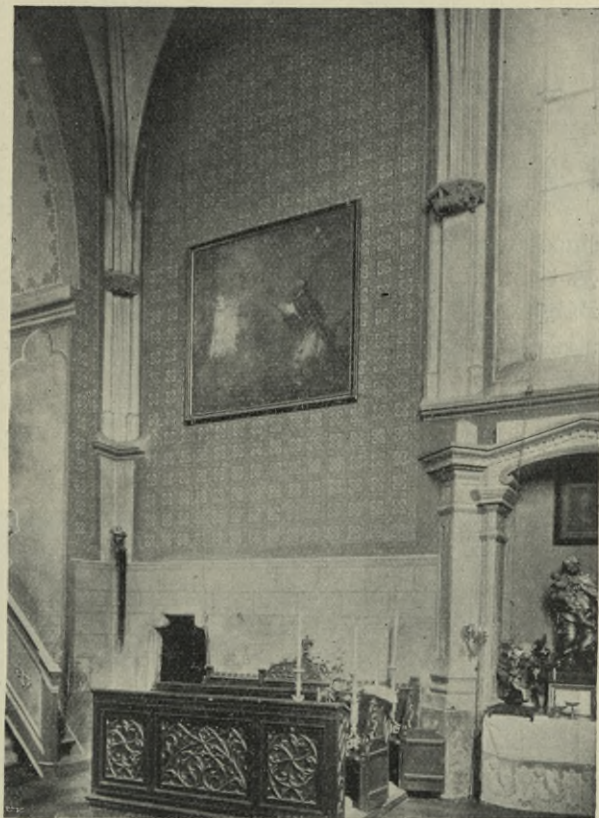
Vítězný oblouk hrotitý; čelní jeho strana vyzdobena barokním štukovým čalounem.

Loď hlavní obdélníková. Klenba imitovaná, valená, výsečová; ve výsečích okna segmentovitě sklenutá. Od lodí bočních oddělena jest loď hlavní s každé strany dvěma arkádami hrotitými, při hranách vyžlábkovanými. V pozadí hlavní lodi kruchta podklenutá; podkruchť otevírá se do bočních lodí otvory polokruhově sklenutými.

Obr. 14. Benešov. Děkanský chrám. Připora s finsou v presbytáři.

Boční lodi obdélníkové, nízké, s plochým stropem; okna obdélníková, segmentem sklenutá.

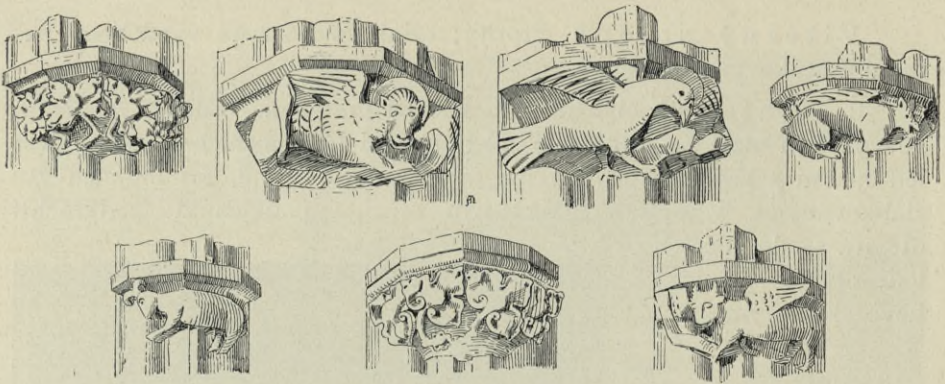

Obr. 15. Benešov. Děkanský chrám. Pohled do severozápadního kouta presbytáře.

K lodi severní přiléhá na východní straně obdélníková, valeně klenutá sakristie stejné s ní šířky. Do sakristie vede z presbytáře portálek, jehož kolmé ostění profilováno žlábkem, rovné nadpraží má v rozích čtvrtkruhové ploché výplně (viz obr. 19.).

Do lodi jižní vede v boční zdi portál hrotitý, profilovaný dvěma pruty hruškového profilu, a oblým prutem mezi nimi se táhnoucím, jenž vybíhá z hlavic oblých sloupků stojících na nízkých válcových patkách. Hlavičky mívaly ornamentální plastickou výzdobu, z níž však zachovaly se pouze slabé stopy (obr. 20.).

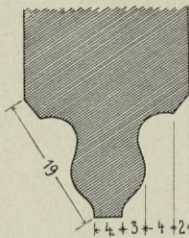

Obr. 16. Benešov. Děkanský chrám. Konsoly.

Ve zdi západní vedle sínce zachoval se zbytek ostění portálku se žlábkovým profilem a plastickou hlavou lidskou (obr. 21.).

Hlavní oltář (obr. 22.) z roku 1696, ze

Obr. 17. Benešov. Děkanský chrám. Profil žebra.

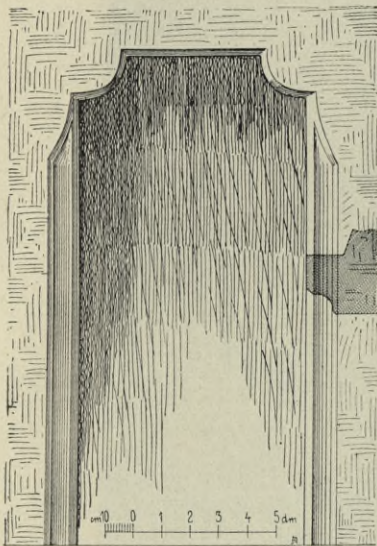
dřeva řezaný: štavnaté, výborně vyvinuté markantní rozviliny, do nichž dole vkomponovány postavy andělské držící ozdobně vyřezávaný rám obdélníkový; v hořejší části rovněž andělské postavy po stranách

Obr. 18. Benešov. Děkanský chrám. Vnitřek.

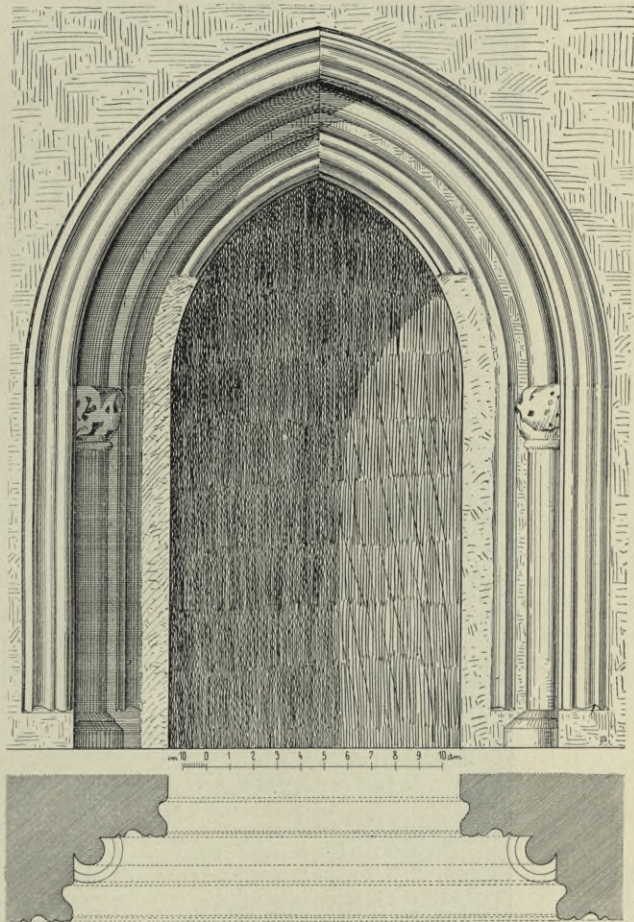
rámce oválového. Nejvýše dva andělci držící plochý kříž. Po stranách oltáře nad brankami za oltář vedoucími bravurně řezané barokní sochy sv. Vojtěcha a Prokopa. Po stranách tabernákulu kořící se andělé. Vzadu na rámu oltáře vydlabán ozdobně letopočet 1696.

Obr. 19. Benešov. Děkanský kostel.
Portálek u sakristie.

Obr. 21. Benešov. Děkanský kostel.
Zbytek portálku v západní zdi.

Obr. 20. Benešov. Děkanský kostel. Portál jižní.

V dolejší části oltáře obraz Madonny s Ježíškem na lipové desce malovaný, 2 m vys., 1·31 m šir., z doby cca 1500, pozdějším přemalováním původního svého rázu pozbavený. Madonna s Ježíškem neoděným na levici, se žezlem v pravici; kolkolem plamenná svatozář a věnec myrtový s bílými bobulemi; v dolejší části ještě paralelně s tímto věncem obláčky. Madonna stojí na hađu a půlměsíci. Dva andělkové v řasnatá roucha odění drží korunu na hlavě Madonny spočívající. Ježíšek žehná pravicí a v levici drží kouli. Pozadí má gotický dessin tlačený, postříbřený. (Obr. 23.)

Obr. 22. Benešov. Děkanský kostel. Hlavní oltář.

V šikmé stěně severovýchodní s a n k t u a ř í k s obdélníkovým pažením kamenným a mřížkovými dvířky (viz obr. 24.).

Na straně evangelijní veliký výklenek s barokní architekturou; v něm na kredenčním oltáříku barokní (umělecky slabá) socha sv. Anny s Ježíškem na pravici a s P. Marií na levici. Nad sochou zavěšena kopie sv. Salvátora Chrudimského.

Na straně epistolní rovněž takový výklenek, v němž umístěna sedadla pro duchovenstvo.

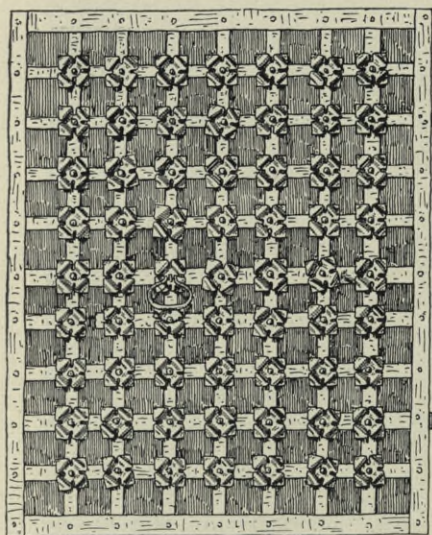

Obr. 23. Benešov. Děkanský kostel. Obraz Madonny.

K a z a t e l n a barokní, dřevěná; na řečništi ze dřeva řezaný relief: „Rozeslání apoštolů a učedníků“; po stranách volutové podpěry, jejichž čela ozdobena symboly evangelistův, totiž hlavami člověka, lva, býka a orla. Stříška lambrequinová; nahore hladký vzorkovaný kříž obklopený andílky v obláčcích; na stříšce sedící alleg. sošky naděje a lásky (obr. 25.).

Obr. 24. Benešov. Děk. kostel. Dvířka sanktuáře.

2. Sv. Klement zvolen za papeže; nápis: „AD SVMMI PONTIFICATVS DIGNITATEM CAPESSENDAM ADSCISCITVR“.

3. Sv. Klement svěťí kněze; nápis: „SACERDOTES CREAT“.

4. Sv. Klement ustanovuje v Římě sedm mužů, aby znamenávali životy sv. mučovníků.

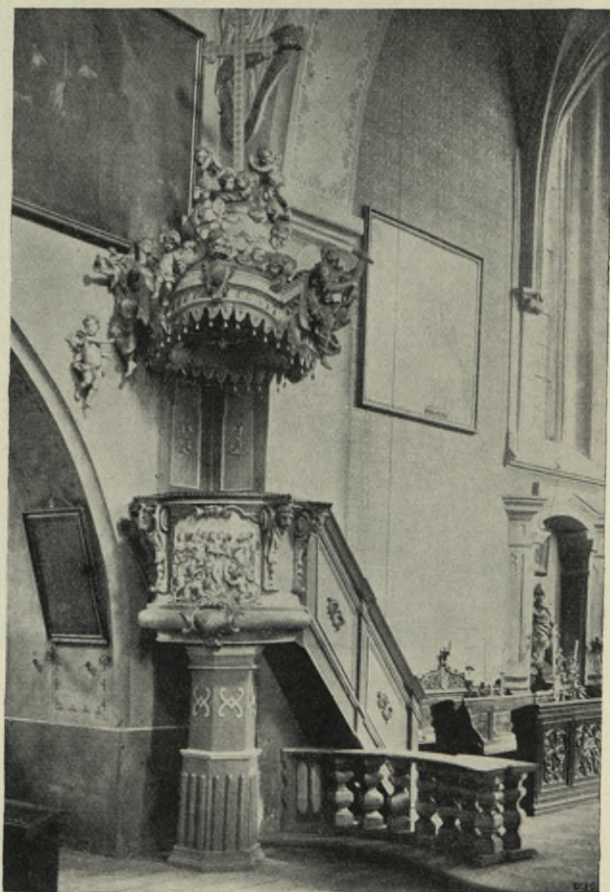
5. Sv. Klement odchází do vyhnanství.

6. K modlitbě sv. Klementa vytryskuje pramen ze skály.

7. Sv. Klement vyučuje pohany divem tím učení Kristovu nakloněné.

V presbytáři a v hlavní lodi rozvěšeny jsou veliké obrazy na plátně: cyklus výjevů ze života sv. Klimenta od *Ign. Raaba* (restauroval *E. Dítě*). Obrazy ty bývaly původně v kostele sv. Klimenta v Starém městě Pražském; po zrušení řádu jezuitského zakoupeny pro děk. kostel Benešovský. Jsou to.

1. Sv. Klement sv. Pavlem na víru obrácen; na obraze nápis: „CLEMENS EX CONSORTIONE DOCTRINAQVE PAVLI AD CRENDENDVM IN CHRISTVM PER-SVADETVR.“

Obr. 25. Benešov. Děkanský kostel. Kazatelna.

8. Sv. Klement klečí se sepjatýma rukama; před ním na skále zjevuje se ozářený beránek.

9. Sv. Klement v oblacích žehná kolleji Klementinské; v pravo v rohu andělkové drží kotvu, v levo allegorická postava Tovaryšstva ukazující na kollej Klementinskou (viz obr. 26.).

Obr. 23. Benešov, Děkanský kostel. „Sv. Klement žehná kolleji Klementinské“.

10. V pravo allegorická postava víry s kalichem a křížem, v levo dva andělkové drží list s nápisem „Euntes in mundum universum praedicate evangelium“. V pozadí chrámec (symbol církve), do něhož pastýř vháší ovce.

V jižní loďi oltář barokně-gotický, jenž býval dříve v kapli zámku Konopištského. Architektura barokně-gotická; nad tabernakulem socha sv. Huberta v rouše biskupském stojícího na oblacích; s každé strany andělek, z nichž jeden drží berlu a mitru, druhý knihu. Nad postranními portálky sošky: 1. genius se šípem v ruce; u jeho nohou laň probodaná

šípem; 2. genius s loveckým rohem; u jeho nohou pes. Na tabernakulu i na tumbě barokně-gotické panellury; i rámce mešních tabulek mají zajímavé formy barokně gotické. Zajímavá práce řezbáře *Lazara Widmanna*

Obr. 27. Benešov. Děkanský kostel. Oltář sv. Huberta.

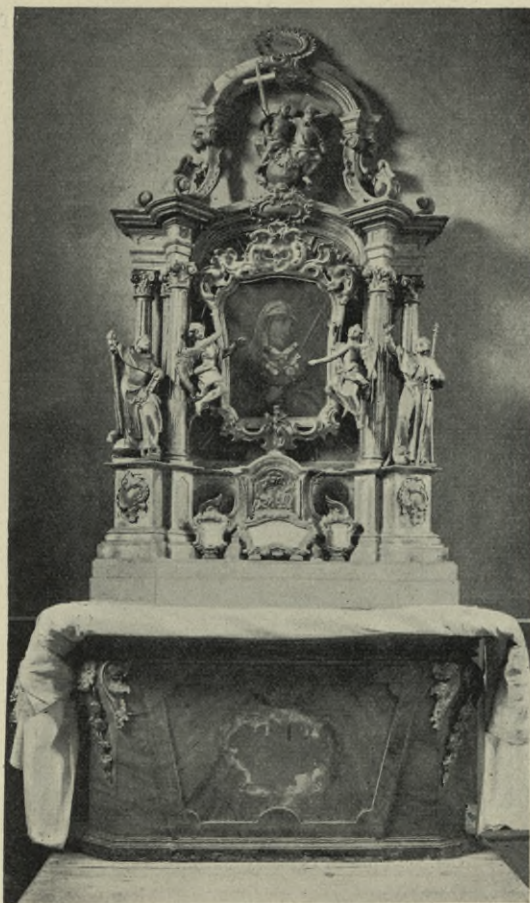
z r. 1747. (Srvn. Zdeněk Wirth, „Barokní gotika v Čechách v XVIII. a r. pol. XIX. st.“ v Pam. arch. XXIII.; zvl. otisku sl. 35.—36.) Obr. 27.

V jižní boční loďi při podélné zdi barokní oltářík sv. Jana Nep. (slabá práce): rozvilinový rám, oválový obrázek sv. Jana Nep.

(postava po kolena), po stranách sochy andělů, na predele malé obdélníkové reliéfy (slabé) se scénami ze života a smrti sv. Jana Nep.

V severní lodi malý barokní oltářík, dobré kompozice. Uprostřed v rocaillovém rámci za sklem obraz na plátně: P. Maria bolestná se sepiatýma rukama, s mečem v prsou (poprsí). Po stranách kanellované

Obr. 28. Benešov. Děkanský kostel. Oltář Bolestné P. Marie.

rovné sloupky s korintskými hlavicemi, nesoucí oblamované římsy. Při nich sošky sv. Dominika a sv. Jakuba. Nahoře pod segmentovou arkádou volutami nesenou malé sousoší Nejsv. Trojice. Viz obr. 28.

V předsíni ve zdi náhrobní kámen z červeného mramoru 1.57 m vys., 0.93 m šir.; nahoře v kartušovaném orámování nápis: „Tettha panie 1614 w patek po Medieli poslni Inuocavit Prozena pani Mandelina Roznowska rozena Dyzbanowska ze Dyzbanowa ziwof swug dokonala, gegizto Tielo mrtwe w mistie tomto odpoczywa oczekawage blahoslaweného

pryiffi Syna Božího a vzkříšení z mrtvich. V dolejší části znak (zkří-
žené meče). Viz obr. 29.

Zvonice (viz obr. 30.) jihozápadně od kostela, hranolová, s nízkou
jehlanovou střechou; ve východní zdi ve výši asi 6 metrů původní vchod.

Zvony: I. 1·21 m vys., 1·32 m v prům. (viz obr. 31.), nahoře
dvouřádkový nápis: [I. ř.] „(Dělitko: sv. Jiří potírající draka) anno *
dni * m * cccc * lxxxiii * hoc * opus * completū * est ad honorē *
ei * laudē * saluatiōis * dñi * nr̄i * ih̄u * x̄ri * b̄fē * marie * vir-

Obr. 29. Benešov. Děkanský kostel. Náhrobní kámen.

ginis * sancti * nicolai * epi *“ [2. ř.] (dělitko: muž nese na ramenou
na tyči zavěšenou zvěř) iur̄ x̄ ip̄is (dělitko: větévka) presidente (dělitko:
Madonna s Ježíškem) ḡnoso (generoso) x̄ dñū (dělitko: dva kohouti proti
sobě) dñū (dělitko: ornament větvicovitý) iaroslav v̄ de x̄sternberg (dělitko:
jednorozec) hviv̄x (dělitko: orn. větvcovitý) v̄p̄is (dělitko nezřetelné)
p̄mv̄x (dělitko: lučištník) mořor (dělitko: květina ve květináči) h̄ōbilib̄x x̄
yoh̄āc † d̄ p̄ga x̄ plebav̄c x̄ patroni (dělitko: dva ptáci) hviv̄x x̄ ecclesie v̄
per mgr̄m (dělitko: kalichovitá nádoba s květy) venceslav̄m x̄ de welwar̄“
[viz faksimile na obr. 32.]. Řádky od sebe odděleny odlitým provazcem v uzel
zavázaným. Na plášti: 1. uprostřed kalich, nad ním hostie, 2. pod kalichem
malá postava rytíře, nad jehož hlavou koruna; po stranách písmena m̄ x̄;

3. v levo od kalichu sv. Pavel, v pravo sv. biskup. Na protilehlé straně drobná skupina ukřižování a pod ní připájený štítek s hvězdou Šternberskou.

2. 0.70 m vys., 0.88 cm šir.; nahoře svislé akanty, na plášti nápis: „LETHA PANIE 1603 TENTO ZWON GEST VDIELAN ZA GEHO MILOSTI VROZENEGO PANA ARKLERERA Z KVNOWICZ NA BRODIE

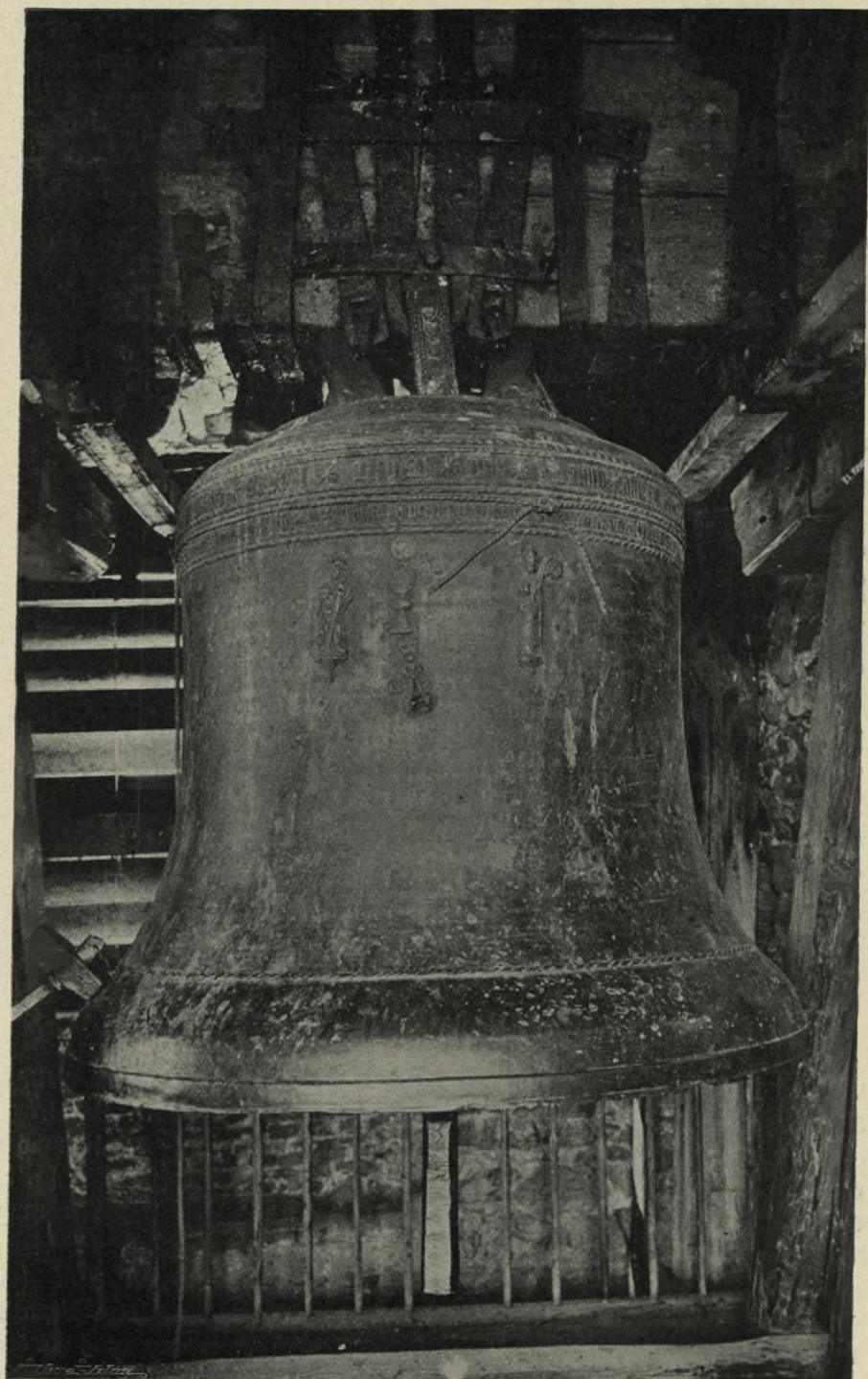
Obr. 30. Benešov. Děkanský kostel. Pohled od jihovýchodu.

VHERSKEM HLVKV A KONOPISTTI - IAKVB KONWARZ WLAS-SIMSKY.“ Na protilehlé straně pláště reliefs: sv. Petr a sv. Pavel.

3. 0.58 m vys., 0.70 m šir., nápis: „anno * domini z milezymo v cccc^o * xxx z v u^o * lxf z fenio * zwon z ve mje v bozpe z * [2. ř.] z y v mafky z hwozpe * (viz faksimile na obr. 33.). Na plášti malý relief biskupa a apošt. sv. Judy.

KOLLEJ PIARISTSKÁ S KOSTELEM SV. ANNY (viz pohled na obr. 34., půdorys na obr. 35.) založ. 1703 hrabětem Františkem Karlem Přehořovským z Kvasejovic. Základy položeny 1705 26. července. Plán ke kostelu vyhotovil Jan Křt. Alliprandi. Než byla kollej s kostelem vystavěna, bydlili dva první členové řádu v městském

Obr. 31. Benešov. Hřejiší zvonice. Zvon z r. 1483.

špitále sv. Alžběty, kde měli i školu, a služby Boží konali v kostelíku špitálském. K stavbě bráno bylo z počátku se svolením zakladatele a pražské konsistoře zdivo ze zbořeného kostela a kláštera minoritského, ale na protest pražského konventu u sv. Jakuba od dalšího boření upuštěno a jemu náhrada při stavbě kláštera v Jílovém dána. Stavba kolleje pokročila tak, že 1706 4. července členové řádu i školy do ní se přestěhovali. V srpnu 1708 zklenut kostel a postavena na střeše věžička, v níž zavěšeny 3 zvony. Počátkem r. 1710 byl kostel uvnitř i zevně nahozen a vybílen a 9. června téhož roku benedikován. Stavba kostela a kolleje stála celkem 40.000 zl. R. 1715 panství Konopištské přešlo na hraběte Jana Jos. z Vrtby, jenž dílo započaté převzal a také dokončil nedostavěnou dotud část kolleje. R. 1720 spor, či znak má zdobiti portál kostela: Přehořovský či Vrtbovský, rozhodnut tím způsobem, že onen umístěn nad vchodem do kolleje, tento nad portálem kostela.

Kollej s kostelem stojí v jihozápadním rohu náměstí.

K o s t e l, presbytářem k jihu obrácený, má v půdorysu tvar kříže, ale obestaven v rozích organickými součástkami tak, že celek tvoří v půdorysu obdélník, jenž na straně západní má rohy čtvrtkruhově vyduuté (viz půdorys obr. 35.).

Zevnějšek (viz obr. 34.) jest zcela jednoduchý: veliké plochy hladkých zdí přerušeny jen velikými polokruhovými okny vedoucími dovnitř kostela a jednoduchými okny obdélníkovými vedoucími do přístavků.

V průčelí ke vchodu otevřené schoďišťe kamenné se železným zábradlím. Nad vchodem z kamene tesaná kartuše se znakem Vrtbovským a nápisem: IOANNES IOSEPHVS S · R · I · COMES DE WRTBY SVPREMVS IN REGNO BOHEMIAE BVRG- GRAVIVS A^o 1717.

Obr. 32. Benešov. Děkanský kostel. Faksimile nápisu na zvonu z r. 1483.

Obr. 33. Benešov. Děkanský kostel. Faksimile nápisu na zvonu z r. 1437.

Vnitřek jest vysoký, prostorný. Presbytář v půdorysu čtvercový má ploskou klenbu křížovou. Okna jsou v presbytáři tři (v každém boku po jednom) vysoko nad římsou pod samou klenbou umístěná, veliká, polokruhová. V bočních stěnách podvojná okna z oratoří vedoucí, se štukovými římsovými ozdobami barokními nahoře i dole.

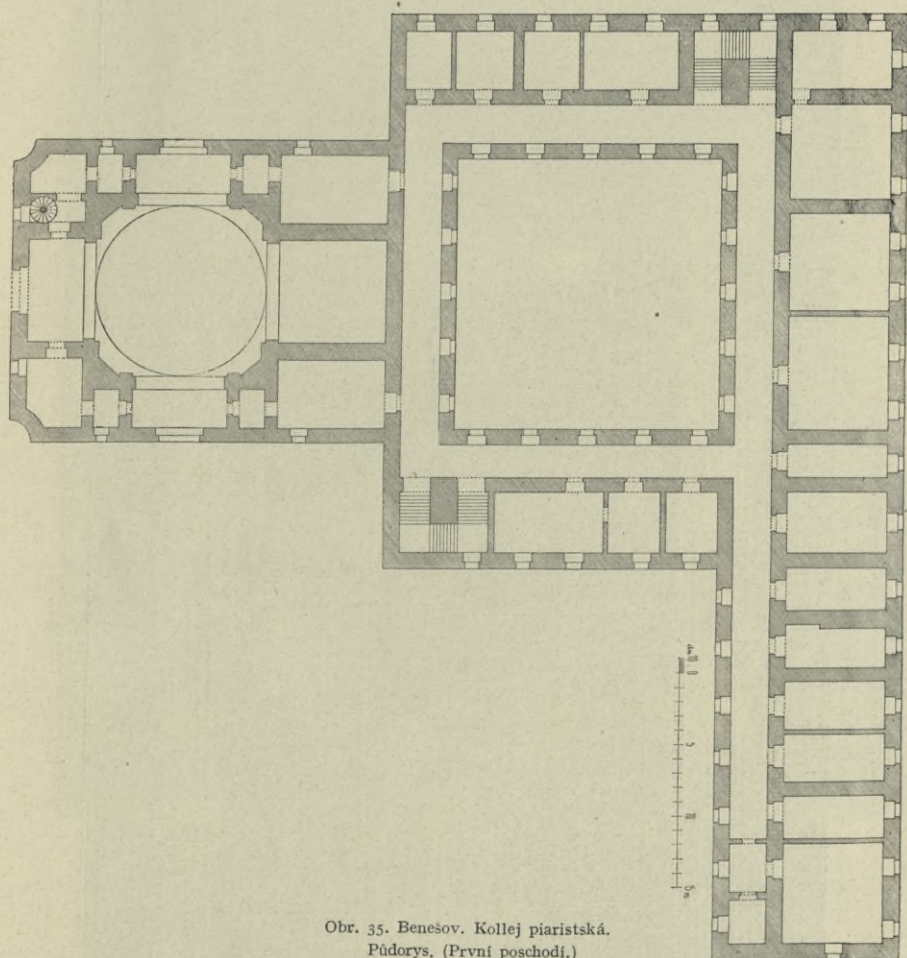
Obr. 34. Benešov, Kollej piaristická. Pohled se strany západní.

Hlavní oltář (viz obr. 36.) z umělého mramoru, barokní, zřízen v letech 1761–63. *) Po stranách stojí dva a dva kanelované

*) Nejprve býval tu oltář s jednoduchým tabernakulem; nejvýše byla socha sv. Anny pod baldachynem z látky tapetové, níže pak zasklený obraz bolestné P. Marie. R. 1732 hrabě z Vrtby dal oltář upravit „more romano“, pořídil nové tabernakulum, po stranách oltáře na podstavcích sochy sv. Josefa s Ježíškem a sv. Jáchyma (prý od *Brauna*), dvě veliké sochy klečících andělů, kteří drželi zmíněný obraz Bol. P. Marie, 6 velikých a 2 menší cínové postříbřené svícny. Vymalování velikého obrazu oltářního smluveno s *Brandlem* („sua aetate pictore nominatissimo“) za 600 zl.; ale že *Brandl* chtěl peníze napřed, hrabě však věděl, že malíř vězí ve velikých dluhách a že velice lehkomyšlný jest, ano, že právě v té době od věřitelů držán jest v domácím vězení („domesticâ custodiâ“), nepřistoupil na tu podmínku, a tak k vymalování obrazu tehdáz nedošlo. — Inkrustaci oltáře provedl r. 1767

sloupy se zlacenými kompositními hlavicemi, spojené nahoře rovným kladím, na nichž na volutách sochy andělů. Přes střed pne se segmentové římsové, volutovými konci na zmíněném kladí spočívající. Nad ním před oknem socha Boha Otce obklopeného paprskovou svatozáří a anděly. Obraz na plátně, velmi zdařilý, světlého koloritu: Uprostřed sedící sv. Anna se stojícím Ježíškem na klíně; hoch sv. Jan opírá se o její koleno;

Obr. 35. Benešov. Kolej piaristká.
Púdorys. (První poschodí.)

v pravo stojící P. Maria berouc Ježíška za ruku; v levo sedící a čtoucí sv. Joachim, vedle něhož sv. Josef. Obraz tento maloval *Felix Leicher* ve Vídni 1761. *) Po stranách u sloupců sochy sv. Josefa a sv. Joachima. Na konsolách jejich kartuše s reliefy: 1. anděl zjevuje se spícímu Josefu, 2. Joachim modlí se před deskami zákona.

sochař *D. Henekopf* za smluvenou cenu 650 zl., stravu pro něho a dva pomocníky a za dodanou sádru.

*) Obraz byl ceněn na 700 zl.; malíř se spokojil s 300 zl.

Před oltářem velká lampa na „věčné světlo“, empírová, 53 cm vys., na ní vyryt nápis: „IosephVs ConVaLIna MerCator et CIVIs pragensIs gratVs In sCoLas pIas, In qVlVVs BenesChoVlIae LIterIs Instl-

Obr. 36. Benešov. Kostel piaristký. Hlavní oltář.⁷

VtVs fVIt, VoVIt ploqVe eX Voto obtVLIt“ [písmena letočtná dávají rok 1803]. (Viz obr. 37.)

Na straně epištolní v zasklené skříni dřevěná pozdně gotická (asi z poč. XVI. stol. pocházející) socha P. Marie (obléknutá v šatečky), darovaná kostelu r. 1718 hraběnkou Barborou Marií z Clary-Aldringen,

roz. Kokořovou (viz obr. 38.).*) Dárkyně dala k soše přidělati Jesulátko a opatřiti zasklenou skříň. Socha se skříní stávala nad tabernakulem hlavního oltáře. Jest 1.02 m vys. Poprsí její bylo v době pozdější barbarsky ořezáno, aby soška v šatečky lépe mohla býti obléknuta. Z původní sošky

Obr. 37. Benešov. Kolej piaristká.
Empírová lampa.

Obr. 38. Benešov. Kolej piaristká.
Socha P. Marie.

zbyla hlava (ale nos doplněn) s vyřezávaným vlasem, a dolejší část sochy do výše 54 cm, pěkně drappovaná.

Naproti barokní socha sv. Barbory.

V šikmých zdech lodi, připojujících se k presbytáři pod okny v výklenkové barokní oltářiky; na jednom z nich socha

*) Kronikář kolleje zaznamenává o soše té: „Vetustissimam, ante quadringentos et ultra circiter annos miraculosam, ut ait et saepius recenset memorata excellentissima domina, statuaria efformatam manu“. Dále praví, že socha ta dlouho ctěna byla v oratoři zmíněné paní a před tím v rodině pánů z Lobkovic.

sv. Josefa, na druhém socha sv. Jana Nep.; pod sochami dobré soudobé obrázky: „Sv. Antonín“ a „Salvator Chrudimský“.

K a z a t e l n a; na řečništi zdařilé reliefy 4 sv. evangelistů; v pozadí rovněž zdařilý relief „Dobry Pastýř“.

V bočních výstupcích lodi segmentovými pásy překlenutých veliké barokní oltáře dřevěné s obrazy na plátně malovanými: 1. *Oltář*

Obr. 39. Benešov, Kostel piaristický. Boční oltář na straně epištolní.

na straně epištolní (viz obr. 39.). Obraz: „Sv. Josef Kalasanský obklopen hochy; nahoře v oblacích Madonna“, dobrá práce pražského malíře *Františka Liechtenreitera* *) z r. 1749, obnovený *J. Matthäuserem* r. 1887. V nástavku oválový obraz sv. Kateřiny; po stranách sochy: sv. Josefa s Ježíškem (zvláště zdařilá) a sv. Joachima. 2. *Oltář* („*P. Marie Růžencové*“) na straně evangelijní (viz obr. 40.) zhotovený r. 1747 sochařem *Jos. Je-*

*) Obraz ten stál 220 zl. (Dle záznamu v kronice kolleje.]

línkem z Kosmonos a truhlářem *Prokopem Vyšehlídem* z Doubravic. *)
 Obraz velmi zdařilý: „Panna Maria v oblacích; po stranách sv. Dominik
 a sv. Teresie“; označen jménem malířovým: „*Felix Leicher pinx.*“ **)
 V nástavku oválový obraz „Z mrtvých vstání“.

Střed lodi má klenbu kupulovitou.

Obr. 40. Benešov. Kostel piaristický. Boční oltář na straně evangelijní.

Po stranách hlavního vchodu v rozích budovy chrámové pod kruchtou
 malé nízké kaple:

1. V kapli na straně epištolní oltář s velikým barokním s o u s o š í m
 z e d ě v a ř e z a n ý m: „Kristus na kříži, pod křížem P. Maria omdlělá

*) Vyplaceno jim bylo 270 zl. (Kronika kolleje.)

**) R. 1747 uzavřena smlouva o dodání obrazu pro tento oltář s plzeňským
 malířem *Juliem Luxem* za cenu 270 zl. Není však známo, zda Lux obraz ten zhotovil,
 r. 1761 zaznamenává Kronika kolleje, že 5. srpna došel z Vidně přes Prahu obraz
 od *Fel. Leichera*, za nějž zapláceno 150 zl.

na klíně Marie Magdalské spočívající; sv. Jan chápé ji za ruku“ (viz obr. 41.). Po stranách na mense oltářní sochy sv. Dominika a sv. Teresie; po bocích oltáře větší sochy sv. Františka Seraf. a sv. Vavřince.*)

2. V kapli na straně evangelijní oltářík s o b r a z e m „B o l e s t n á P. M a r i a“ (v rouše dominikánky, s mečem v prsou) v barokním rámcí,

Obr. 41. Benešov. Kostel piaristký. Sůšeš v boční kapli.

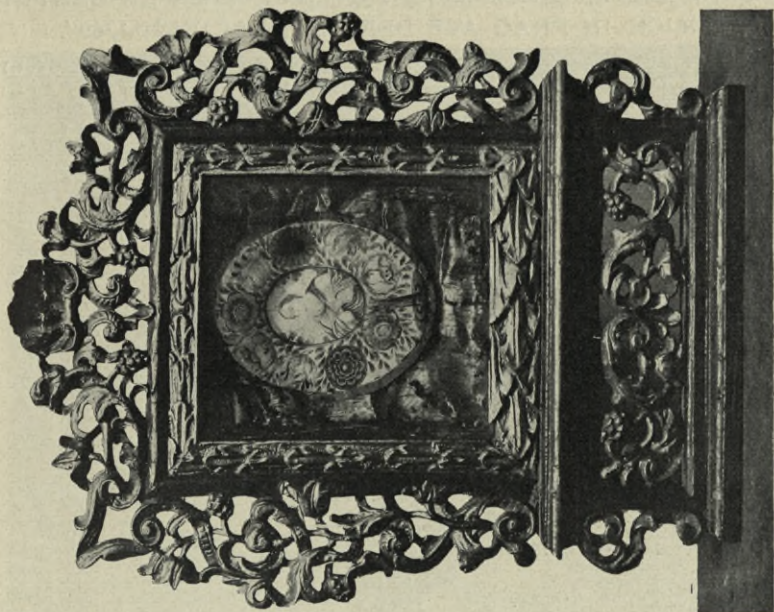
1·34-m vys. (viz obr. 42.). Obraz maloval 1715 *P. Aegidius a s. Ferdinando* Rámec zhotovil prý *Jan Ferd. Brokoff* za 20 zl.**)

Na tomto oltáři dva pěkně řezané rámcovité relikviáře barokní z prvé pol. XVIII. stol. (58 cm vys., 47 cm šir.). Viz obr. 43.

*) Tyto dvě sochy jsou patrně zbytkem z bývalého oltáře těchto světců.

**) Kronika kolleje.

Obr. 43. Benešov, Kostel piaristický, Rámcovitý relikvíár.

Obr. 42. Benešov, Kostel piaristický. Obraz „Bolestná P. Maria“.

Ve vížce nad kostelem z v o n y: 1. 47 *cm* vys., 59 *cm* v průměru s obhroublým barokním dekorem, při dlejší okraji: „VALENTIN LISIACK GOS MICH IN PRAG AVF DER KLEIN SEIDEN 1769“.

2. 33 *cm* vys., 40 *cm* v prům. z r. 1806, s obhroublým dekorem.

Obr. 44. Benešov. Piaristický kostel. Kalich.

Kalich stříbrný 29,5 *cm* vys. barokní, s tepaným dekorem a s obrázky malovanými na emaillových destičkách (viz obr. 44.).

Na jižní straně kostela připojuje se prostá jednopatrová budova kolleje, v půdorysu čtvercová, v přízemí klenutá. Nad vchodem do kolleje z kamene tesaný znak hr. Přehořovských z Kvasejovic.

V jižním traktu v přízemí obdélníkový refektář (nyní ve dvě místnosti rozdělený) se štukovým rámováním na stropě. Na stěnách re-

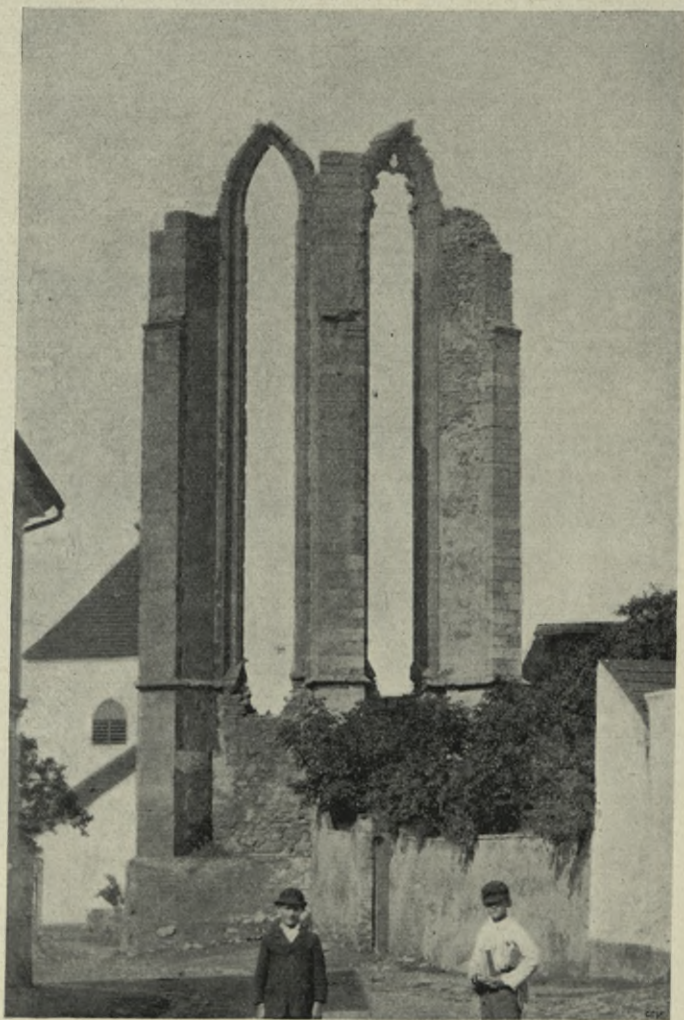
Obr. 45. Bibliotheční skříně z piaristické koleje v Benešově, nyní v knihovně umělecko-průmyslového musea v Praze.

fektáře zavěšeny dvě zdařilé studie hlav na plátně malované (zvláště zdařilá hlava starce v zadumání) z první pol. XVIII. stol. Mimo to obtočné portraity obou zakladatelů koleje: hr. Přehořovského a hr. z Vrtby.

Nad refektářem v prvním poschodí bývalá síň bibliotecní, nyní rovněž ve dvě místnosti rozdělená. Na rovném stropě štukový rámeček.

Pěkné bibliotecní skříně tu se nalézavší prodány byly r. 1896 Umělecko-průmyslovému museu v Praze, kdež umístěny r. 1898 ve

Obr. 46. Benešov. Zříceniny někdejšího kostela mnicriřského. Pohled se strany východní.

velikém sále čítárny. Jsou dubové, dvojím dřevem ornamentálně vykládané. Dělicí pilastry mají vyřezávané kompositní hlavice. (Viz obr. 45.)

Roku 1736 27. února učinil tehdejší rektor kolleje P. Eugen a Matre Dei se schválením provinciála P. Basilia a s. Antonio smlouvu o zhotovení jích s truhlářem *Josefem Walterem* z Tyrol. Walter práci tu započal, ale nedokončil jí. Teprve r. 1744 21. dubna byl s ním uzavřen nový

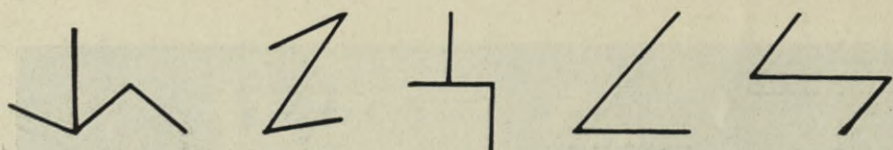

Obr. 47. Benešov. Zříceniny někdejšího kostela minoritského. Pohled se strany jihozápadní.

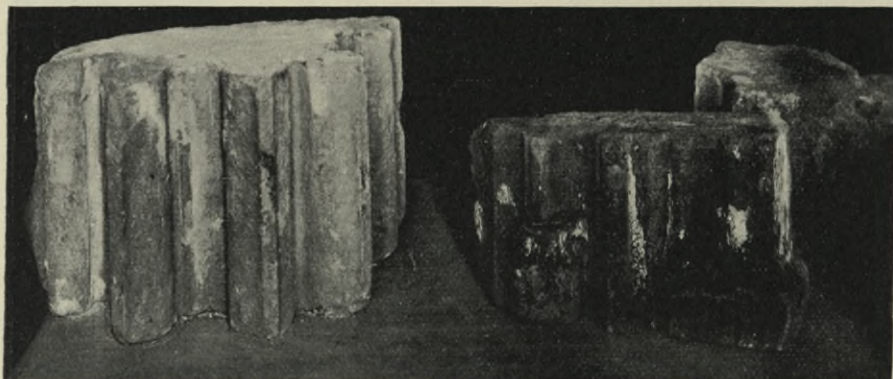
kontrakt o dokončení díla, jež také do konce prosince téhož roku bylo dokonáno. *)

*) Dle kroniky piaristské kolleje v Benešově. R. 1736 bylo s Walterem smluveno, že za práci obdrží 250 zl. a že veškery materialie k práci potřebné mu budou dodávány. R. 1744 byla s ním vyjednána odměna 120 zl. a po dokončení práce přidáno mu bylo ještě 10 zl.

Obr. 48. Benešov. Kamenické značky na zříceninách někdejšího kostela minoritského.

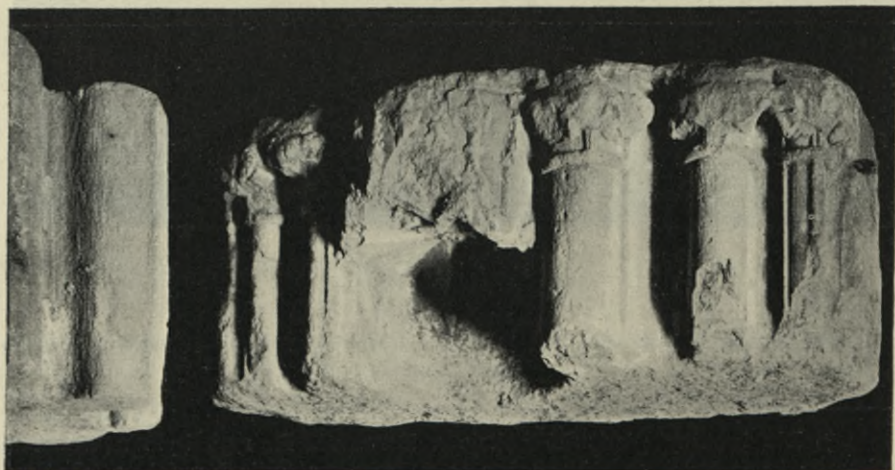

ZŘICENINY NĚKDEJŠÍHO KOSTELA MINORITSKÉHO

(srovn. *Bern. Grueber* v *Mitth. d. C.-Com. XVIII.*, 1873) asi z konce XIII. nebo z poč. XIV. stol. (Srovn. *Neuwirth*, *Gesch. d. christl. Kunst in Böhmen bis zum Aussterben d. Přemysliden 399—400*), jenž vypálen a po-bořen r. 1420. Jest to zbytek pětibokého

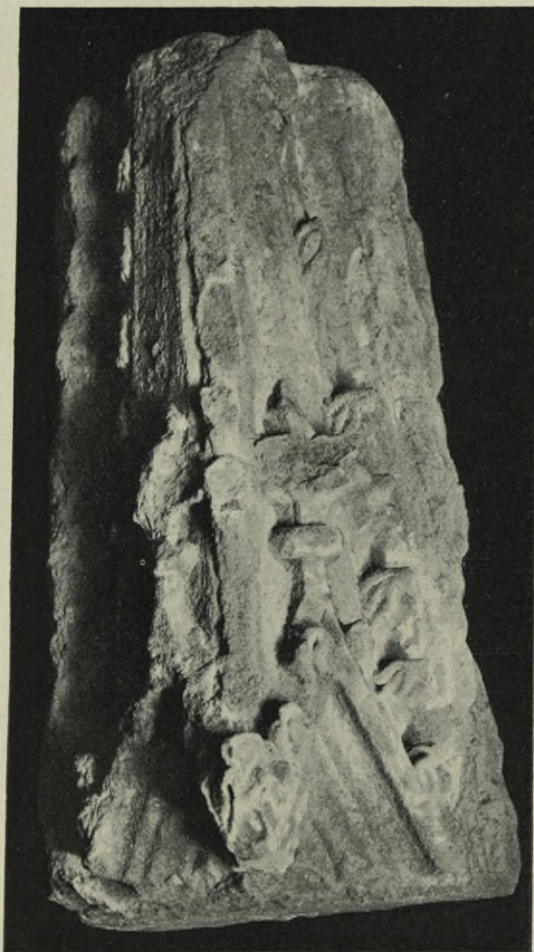
Obr. 49. Benešov. Profilované kameny ze zřícenin minoritského kostela.

Obr. 50. Benešov. Profilované kameny zřícenin minoritského kostela.

zakončení ranně gotického presbytáře (bok východní a severovýchodní) s opěrnými pilíři a dvěma vysokými hrotitými okny (viz obr. 46. a 47.; půdorys Grueberův v Mitth. d. C.-Com. XVIII., 1873 str. 284). Uvnitř v rozích trnož, z něhož vybílá uprostřed kolmé žebro profilu hruškového,

Obr. 51. Benešov. Profilovaný kámen ze zřícenin minoritského kostela.

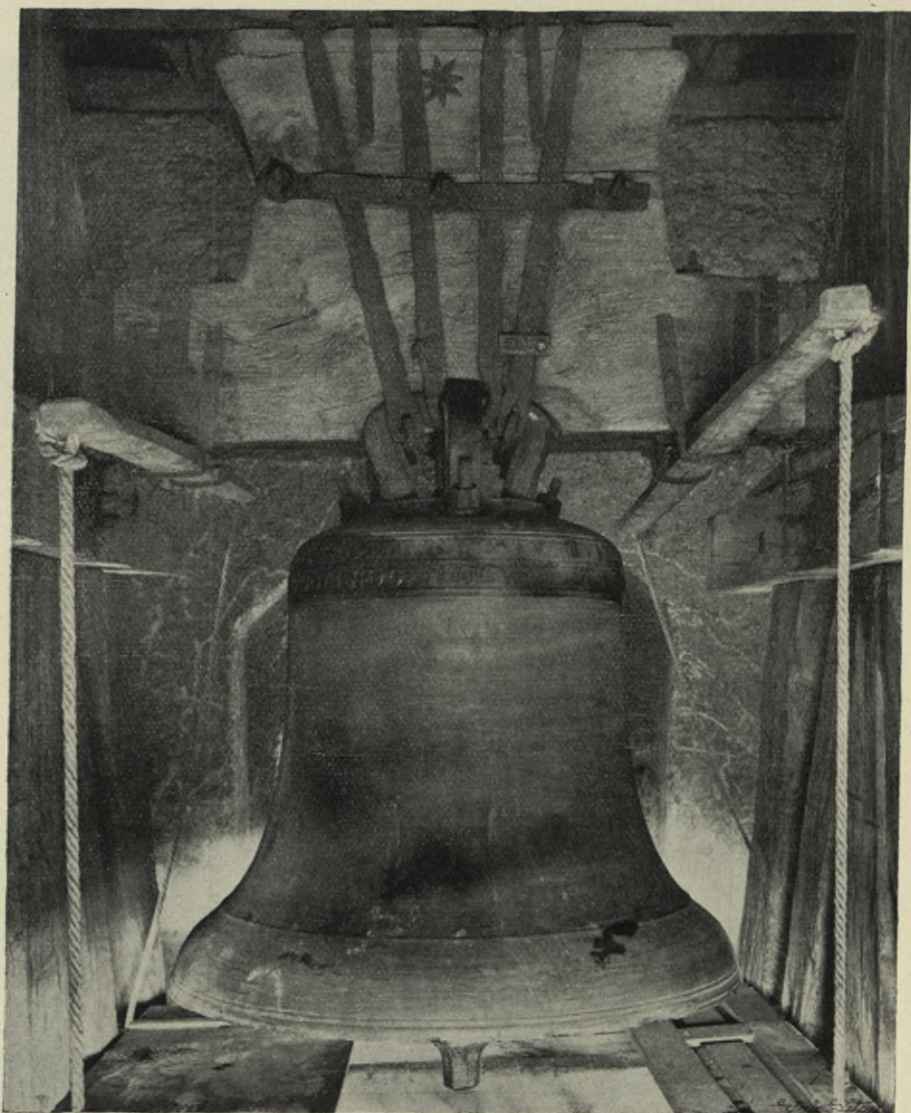
přecházející nahoře přímo v klenbu; po obou stranách jeho po jedné oblé přípoře zakončené nahoře lupenovitou hlavicí. V jednom z oken ve hrotě ještě zbytky kružby. Na kamenech viděti kamenické značky (viz obr. 48.).

Zříceniny opraveny r. 1828, posléze roku 1886 nákladem 370 zl.

V museu města Benešova uloženo jest několik profilovaných a ornamentovaných kamenů ze zřícenin: 1. profilovaný kámen s lupenovou

patkou (či hlavicí?), hruškovým prutem a j. (do rohu vtesána později písmena H F), 34 cm vys., 57 cm šir. Viz obr. 49b. Býval zazděn vedle děkanské zahrady v ohradní zdi domu č. 93.

Obr. 52. Benešov, Zvon z r. 1322.

2. Kámen z pilře nárožního 47·5 cm vys., 73 cm šir., profilovaný třemi hruškami a třemi válci. (Viz obr. 49 a.)

3. 1·7 m šir., 0·42 m vys.; uprostřed polosloupů s válcovitými dřívky a lupenovitými hlavicemi dolejší část baldachýnku, jehož spodní plocha vytesána na způsob osmipaprskové hvězdy. Viz obr. 50.

4. Kamenný Jehlan, 71 cm vys., 42 cm šir., v dolejší části profilované dvojboké hroty provázené kraby a vybíhající ve fiály. Viz obr. 51.

Vesměs z červeného pískovce.

O něco dále od zřícenin k západu, v místech, kde někdy ostatní stavba se rozkládala, stojí nízká hranolová z děná zvonice. V ní tyto zvony:

1. 1'07 m vys., 1'22 m v prům. (Viz obr. 52.) Nahoře majuskulový dvouřádkový nápis: [I. ř.] „* AVΘ ❧ MARIĀ ❧ GRĀ ❧ PLĀRĀ ❧ DŪS ❧ TĒC ❧ BŪDICTĀ ❧ TV ❧ ĪMZLIERIB ❧ IBŪDICT' ❧ FRVQ [2. ř.] ŽĪT' S ❧ TVI ❧ ĪC ❧ XPU ❧ FVSĀ... [dělitko mandorlovitá pečeť, v jejímž středním poli Madonna s Ježíškem; opis nezřetelný] DĀPĀNĀ ❧ Ā. D'IO ❧ M'OD'OX'XI'PI ❧ DŪ ❧ GRĀS * RVDGAR' · FVDIT'. (Viz faksimile obr. 50.) Zvon má ucha původní; mimo to přišroubována k němu ucha železná (r. 1706 zvon spadl, při čemž původní ucha poškozena, načež r. 1709 přidělána ještě ucha železná). Na dřevěné hlavě vřezáno „RENOVATVM 1709“.

2. 51 cm vys., 62 cm šir.; nahoře trojřádkový nápis: „[I. ř.] „LETHA PANIE 1593 TENTO ZWON SLYT GEST NAKLADEM Y S POMOCY [2. ř.] WSSY OBCE BENESSOWSKY ZA YANA SSPICMAVZA [3. ř.] PRYMASA A WACLAWA KOLARZOWA TOHO CZASV PVRGMI [4. ř.] STRA“. Na plášti ve věnci hvězda Šternberská, na druhé straně orl říšský. Při dolejší okraji: „ODE MNE YANA WORZYSSKA BENESSOWSKIHO KONWARZE W TRZEBOWE MORAWSKE ZA KOSTELNIKA IANA KALAVSA“.

3. 24 cm vys., 27 cm v prům., asi z konce XV. stol., nahoře kolkolem gotickou minuskulí nápis: „ave maria . . .“

NĚKDEJŠÍ ŠPITÁL S KOSTELÍKEM SV. ALŽBĚTY v Pražské ulici (srovn. *K. Turek*, „Špitál sv. Alžběty v Benešově“ v čas. „Hlasy od Blaníka“, roč. XXIII. č. 1.–2.; *F. A. Slavík*, „O starém špitále sv. Alžběty v Benešově“ tamtéž č. 3.–4.). Neznámo, kdy byl založen. Zřízen byl asi ve XIII. stol., kdy Benešov rozšířen byl o novou část nynějšího města, když část „na Karlově“ nestačila. Zakladatelem jeho byl asi některý pán z Benešova. Statky špitálské zapsány po vyhoření desk znova r. 1542. Kostelík sv. Alžběty posvěcen byl r. 1677, nepochybně po svém znovuzřízení. Ve zprávě z r. 1700 podané konsistoři se o něm praví: „Datur Benessowii xenodochium; est juratus aedituus, qui illud administrat; aluntur personae pauperes tantum tres. Est ei adiuncta ecclesia, cujus curam habet idem aedituus.“ R. 1796 kostelík

Obr. 53. Benešov. Faksimile nápisu na zvonu z r. 1322.

vyhořel a prodán, načež přestavěn v hostinec (viz obr. 54). Špitál vyhořel r. 1826. Někdejší kostelík sv. Alžběty jest prostá obdélníková stavba třemi boky zakončená, nyní v přízemí a poschodí rozdělená.

Zachovaly se některé předměty z vnitřního zařízení špitálu:

1. V průjezdě domu čp. 103 zavěšen obraz malovaný na plátně, 1,76 m vys., 1,16 m šir.: Sv. Alžběta (v životní velikosti) dává almužnu žebrákovi. Nad hlavou světice andílek s korunou. Obstojná malba ze sklonku XVII. stol.

Obr. 54. Benešov. Někdejší špitálský kostelík sv. Alžběty.

2. Jiný menší obraz v museu města Benešova (viz níže).
3. Kříž v místnostech policejního úřadu v budově radniční (viz níže).

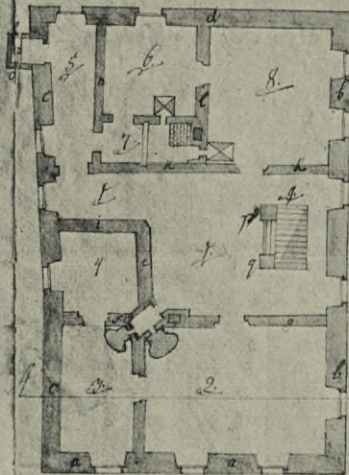
BÝVALÁ RADNICE v jihovýchodním rohu na náměstí (srovn. *K. Turek*, „Radnice v Benešově“ v časopise „Jihočeský Kraj“, I. 1910, 174) vystavěna byla na místě budovy starší asi v první polovici XVIII. stol. (viz na obr. 55. reprodukci nedatovaného plánu, uloženého v městském archivu), v letech 1818—1819 byla přestavěna v podobu, jak spatřuje se na obr. 56; ze starší stavby ponechán byl patrně pouze průčelní risalit. Roku 1850 postoupena byla eráru. Při nedávné přestavbě zvýšena byla o poschodí a novou fasádou zbavena byla úplně prvotního svého rázu.

NYNĚJŠÍ OBECNÍ DŮM (RADNICE) v severovýchodním rohu náměstí, zcela prosté jednopatrové stavení.

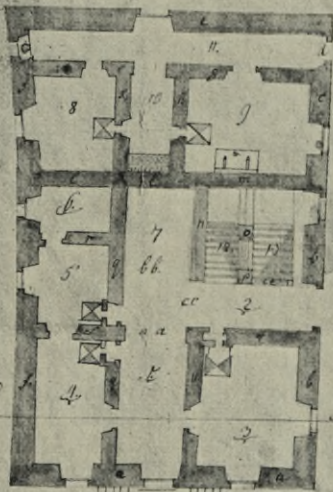

Myszkowice, na wsi, kościół.

Qwinlowy, kościół, do czasu, co
zanim był w ruinie.

Qwinlowy, kościół, do czasu, co
zanim był w ruinie.

Plan
Planu kościoła, który był w ruinie
zanim był w ruinie.

Legenda:
Kościół, do czasu, co
zanim był w ruinie.

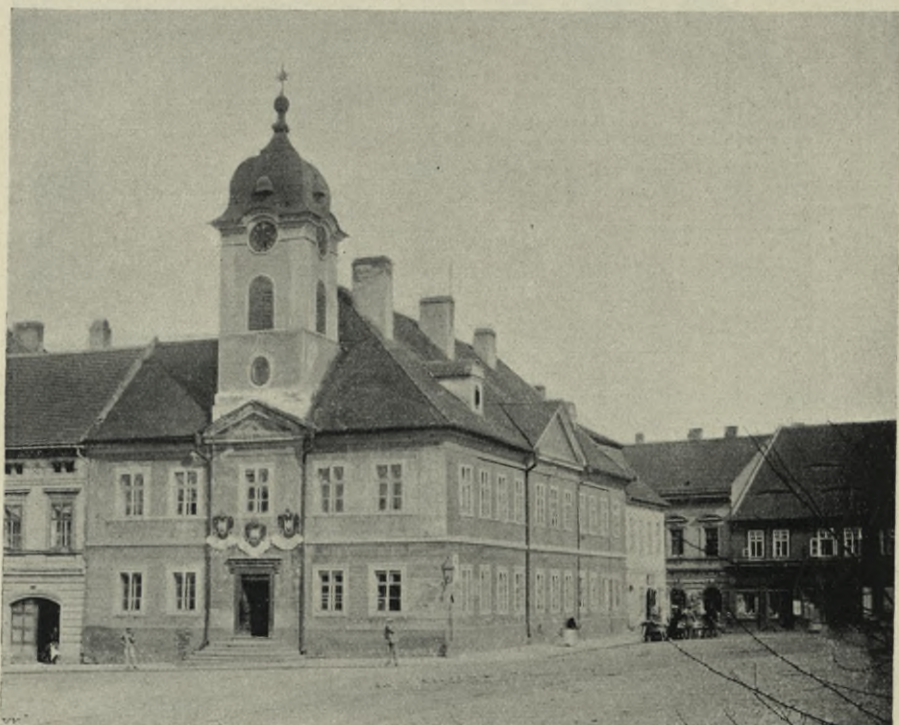
1. Kościół, do czasu, co
zanim był w ruinie.
2. Ołtarz, do czasu, co
zanim był w ruinie.
3. Prezbiterium, do czasu, co
zanim był w ruinie.
4. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
5. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
6. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
7. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
8. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
9. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
10. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
11. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.
12. Kaplica, do czasu, co
zanim był w ruinie.

MĚSTSKÁ PEČETIDLA (viz obr. 57.):

1. stříbrné v prům. 5·03 *cm* s opisem: SIGILLVM · MAIVS · CIVITATIS · BENESSOVIENSIS * PROPE · ARCEM · KONOPISS. Vzadu polokruhová rukověť s řetízkem. Na zadní straně vyryt nápis: „LETA PANIE 1601 18. D. M. IVLIVS...“

2. mosazné v prům. 3·9 *cm*, s opisem: „SIGILLVM · MINVS · CIVITATIS · BENESCHOWIENSIS“.

Obr. 56. Beněšov. Bývalá radnice před přestavbou.

3. mosazné, oválové, největší prům. 3 *cm.*, s opisem: STADT BENESCHAU RENT- U. STEUERAMTS SIEGL.

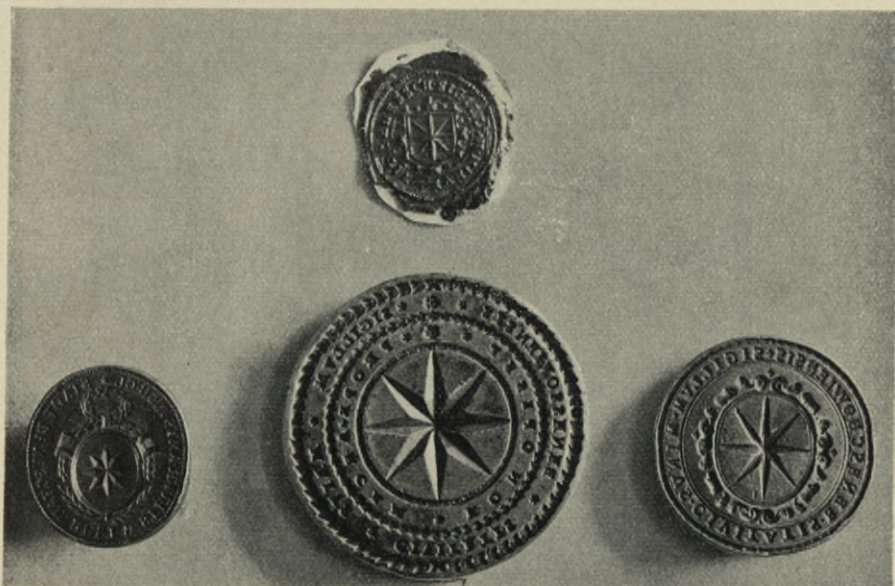
4. pečeť 2·5 *cm* v prům., s opisem: SIGILLVM MINVS CIVIT · BENESCH.

PRIVILEGIA MĚSTSKÁ z doby císařovny Marie Teresie 1747 a císaře Josefa II. 1785 v deskách z bílé kůže, do níž vtačeny dvojnásobné ornamentální zlatené rámce a uprostřed zlatené znaky (viz obr. 58).

V místnostech policejního úřadu na radnici veliký kříž s barokním, 1·13 *m* vysokým korpusem ze dřeva řezaným, z bývalého špitálu.

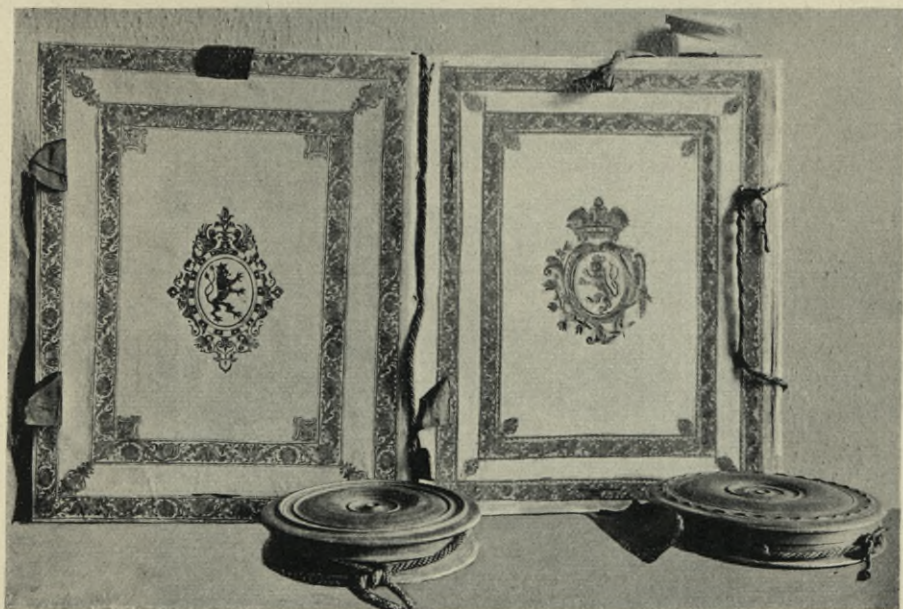
SOUKROMÉ DOMY vesměs bez starobylého a malebného rázu. Ve fotografickém snímku zachován přízemní dům č. 110 s jednoduchým dřevěným štítem a šindelovou střechou (viz obr. 59.).

Obr. 57. Benešov. Městská pečetidla.

V domě Jos. Šmakala nad oknem pískovcové futro, v němž vytesáno: „Čeľa panie 1576. G. W.“

Obr. 58. Benešov. Desky městských privilegii.

Obr. 59. Benešov, Bývalý dům čís. 110.

Obr. 60. Benešov, Kaplička sv. Jana Nep.

V ulici k Vlašimi vedoucí v nároží zahradní zdi KAPLIČKA SV. JANA NEPOMUCKÉHO (viz obr. 60.) šestiboká, se střechou šindelovou. Uvnitř barokní socha sv. Jana Nepomuckého.

KAPLIČKA „BOŽÍ VODA“ (viz obr. 61.), severozápadně od města, pod tratí dráhy císaře Františka Josefa, nad studánkou. V bocích otevřená okénka, vpředu otevřený vchod; strop rovný. Střecha jehlanovitá, plechem pobitá. Uvnitř vyzděná studánka. Nynější stavení pochází z let sedmdesátých minulého století; dříve býval nad studánkou zděný výklenek.*)

Obr. 61. Benešov. Kaplička „Boží voda“.

MUSEUM MĚSTA BENEŠOVA, k němuž počátky dány byly r. 1892 předměty sebranými k národopisné výstavě, vlastně však založeno bylo 1909. Z předmětů zde chovaných uvádíme:

1. Náčrtek situace města Benešova, pérová kresba na papíře 32×20 cm, z doby, kdy bylo uvažováno, kde kolej piaristická státi má, zhotovená tedy asi kolem r. 1700 (viz obr. 62.).

2. Pohled na Benešov od jihozápadu (54×36 cm) z r. 1857, dilletantský akvarel, zhotovený Konopištským justiciárem Rottem.

*) Sommer, „Berauner Kreis“ (Prag 1849) str. 92.: „Eine Quelle ‚Boží voda‘ genannt, oberhalb der Stadt, nächst der Chaussee, wird als Augenstärkungsmittel gebraucht. Sie ist mit einer steinernen Nische überbaut und wird von der Stadtgemeinde unterhalten.“

Primus locus edificij in
 Veterij Monasterio.
 Secundus locus ad Curiam.
 Tertius ad plateam Vicariam.
 Quartus locus ad popinam.

1707

Obr. 62. Benešov. Náčrtek situace města z doby kol r. 1700.

3. Několik profilovaných a ornamentovaných kamenů ze zřícenin minoritského kostela, viz str. 35—37.

4. Zlomky kachlů pozdně gotických, nepolovaných (viz obr. 63.), jež nalezeny byly r. 1898 při kopání základů domu č. 232 v Zámecké ulici:

a) kachle čtvercové (18 × 19 cm) s poprsními reliefy proroků držících nápisové pásky se jmény *daniel*, *ieremias*, *ezechiel*.

Obr. 63. Benešov. Zlomky kachlů v museu.

b) rytíř držící dva znaky.

c) heraldický lev.

d) dolejší část heraldické orlice.

e) heraldická helmice.

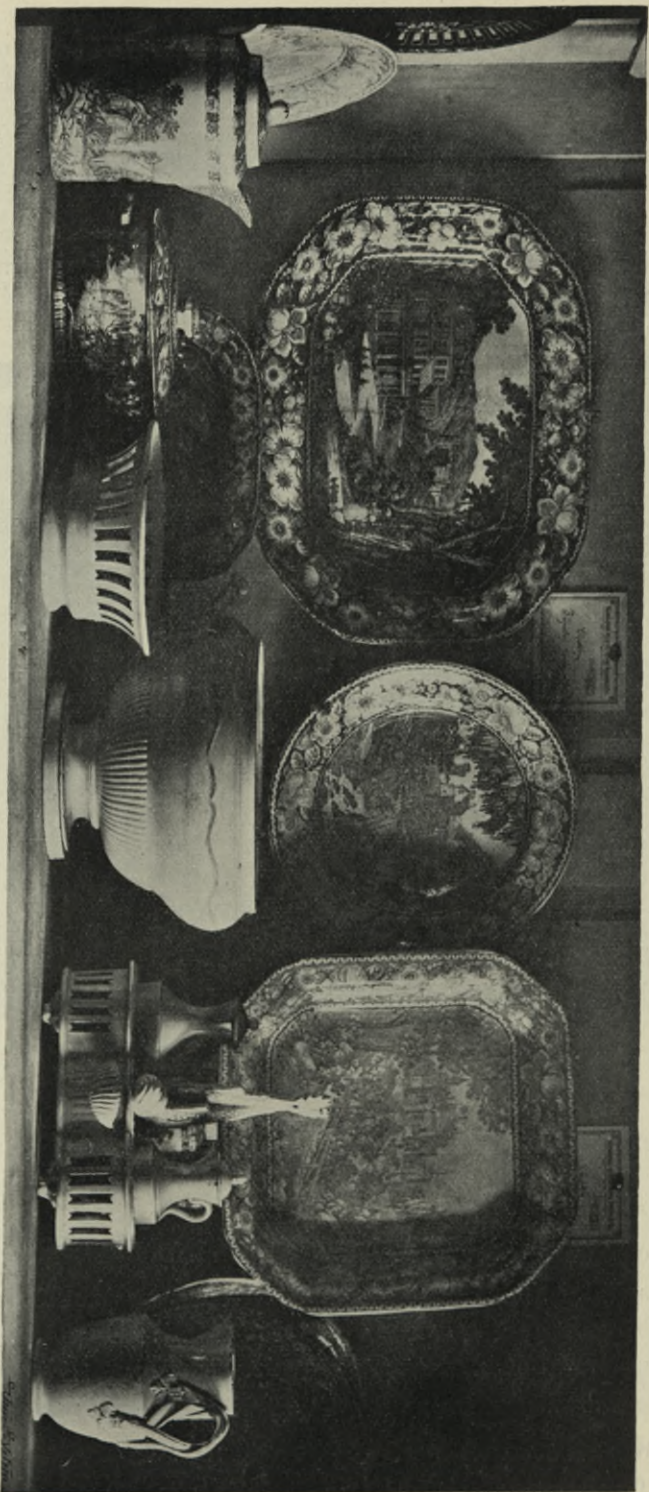
f) kachlíky s cimbuřím a s ozdobnými vlysy (z nich jeden skládá se z kružbiček gotických, druhý z postav ještěrů).

g) znakový štít s osmipaprskovou hvězdou.

h) postranní postava ze skupiny Ukřižování a j.

5. Keramické práce továrny hraběte z Vrtby v Týnici nad Sázavou z let asi 1780—1840 (viz obr. 64.).

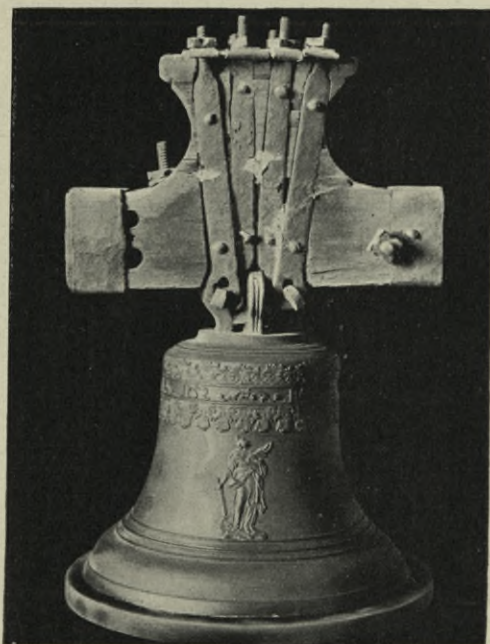
Obr. 64. Beněšov. Museum. Keramická práce z továrny hraběte z Vrby v Týněci nad Sázavou.

6. Sv. Maří Magdalena. Obraz na plátně ($1\cdot03 \times 0\cdot73$ m), z bývalého špitálu Benešovského. Světice sedíc a pravicí o lebku se opírajíc pohlíží vzhůru, kde andělci k nebi ukazují. Bez umělecké ceny, z konce XVII. stol.

7. Tři obrazy „ex voto“, na dřevě malované, z kostela v Nesvačilech:

a) 34×51 cm. Nahoře Madonna; dole po stranách klečící postavy: s jedné strany muž s hochem, s druhé paní se čtyřmi dívkami, uprostřed v pozadí kostel. Nápis: „Ex Voto 1751.“

Obr. 65. Benešov. Bývalý zvon radniční na poplach.

b) $36\cdot5 \times 25$ cm. Nahoře Madonna s mrtvým tělem Ježíšovým na klíně, dole výjev splašení koňů hrubě malovaný; nápis „Aequi faeroce facti Nesvacilio Bistricium curru infracto rediverunt. Ex voto 1754.“

c) $31 \times 21\cdot5$ cm. V levo kostelík ohražený zdí, nad ním Madonna, před kostelem zástup osob, nahoře město, na stráni kočár; v pravém rohu v rokokovém orámování nápis „Ex voto“.

8. Mučení sv. Jana Nep., obraz na plátně 80×65 cm, z kostela v Nesvačilech. Effektní kompozice z první pol. XVIII. stol. V pravo sedící král, v levo světec do pola obnažený, natažený na skřipci, po stranách pochopové; v levo od světce andílek s gestem mlčení a se zámekem v pravicí, v pravo před králem pochop zažihající pochoděň na žhavém uhlí.

9. Bývalý zvon radniční na poplach, 33 cm vys., 38 cm v prům. Nahoře mezi barokním dekorem nápis: BARBARA SIS QVESO CVNCTIS IN MORTE PATRONA A° 1752. Na plášti reliefy: „Sv. Kateřina“ a „Sv. Barbora“. (Viz obr. 65.).

Obr. 66. Benešov. Socha. Sv. Jan Nepomucký.

10. Barokní socha sv. Jana Nep. (viz obr. 66.), dřevěná, z druhé pol. XVIII. stol., i s podstavcem asi 1 m vys., stávavší dříve ve výklenku v průjezdě domu č. 4. (lékárna).

11. Ecce homo, barokní, dřevěný, z první polovice XVIII. stol., 79,5 cm vys. (dolejšek chybí), z Ostředka.

12. Svícny dva cínové, stejné, 54,5 cm vys. Noha trojboká; na jednom boku znak (ve štítě i v klenotu půl jednorožce) a letopočet 1669, na druhém boku I H S, na třetím monogram marianský. (Viz obr. 67. po stranách.)

13. Svícen dřevěný, 60 cm vys., barokní, s plastickým dekorem na trojboké noze i na stvolu (viz na obr. 67. uprostřed), s oltáříku z domu čp. 4.

Obr. 67. Benešov, Museum, Svícny.

14. Mosazná pečetidla cechovní (viz obr. 68.):

a) cechu řeznického, kruhové, 4,5 cm v prům.; uprostřed znak cechovní nad ním letopočet 1621; opis: PECET · CZECHU · RZEZNICZKEHO · MIESTA · BENESSOWO *

b) cechu krejčovského, kruhové, 4,3 cm v prům.; uprostřed znak cechovní, kolkolem opis: TATO PECZET : P : C : RZ : K : MESTA : BENSSOWA 1670.

c) cechu krejčovského, oválové, 3,7 *cm* v největším průměru; uprostřed znak cechovní; kolkolem nápis: PECZET · P · CZECHV · KREICZOW · MIESTA · BENESSOVA.

d) cechu zednického a kamenického, oválové, 3 *cm* v nejvyšším prům., uprostřed znak cechovní, na okraji nápis: P · TOW · ZEDNICZI · A · KAMENICZI · M · B · ; kol znaku cechovního letopočet 1710.

Na STARĚM HŘBITOVĚ ŽIDOVSKĚM několik jen starších náhrobních kamenů; z nich zmínky zasluhuje pouze náhrobní kámen

Obr. 68. Benešov. Museum, Pečetidla cechovní.

z XVIII. stol. 1,32 *m* vys., 0,71 *m* šir.; po stranách vytesány sloupky s obhroublými listovými hlavicemi, na nich spočívá volutová arkáda uprostřed rosettou ozdobená.

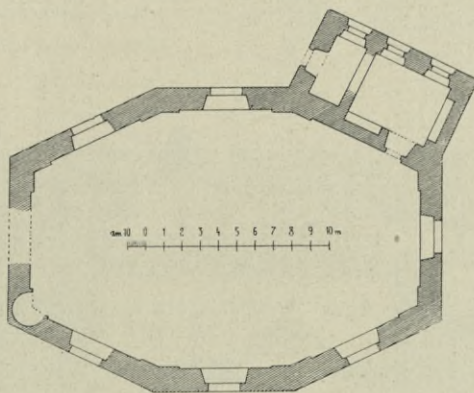
Blaník Malý.

Vlasák, Okr. Vlašimský, 121—122; Podlaha, Posv. místa III., 149—150.

ZŘÍCENINY KAPLE SV. MAŘI MAGDALENY vystavěné r. 1753, zrušené za císaře Josefa II. Uprostřed lesa na Malém Blaníku. Bylo to dosti prostranné stavení. Půdorys protáhlý (do ellipsy komponovaný) 23,4 *m* dl., 16,6 *m* šir. (viz půdorys na obr. 69.). Zachovalo se dosud

zdivo dosti vysoké, z lámaného kamene a cihel (viz pohled na obr. 70.). Uvnitř na straně východní na omítce stopy malované barokní architektury oltářní. K celé šíři boku severovýchodního přiléhá zbytek obdélníkového

Obr. 69. Blaník Malý. Půdorys zřícenin kaple sv. Maří Magd.

přístavku, jenž obsahoval sakristii, nad ní oratoř a pod ní byt poustevníkův. V rohu jihozápadním ve zdivě kruhový výklenek, zbytek šnekového schodiště na kruchtu.

Obr. 70. Blaník Malý. Zříceniny kostela sv. Maří Magdaleny.

Blaník Veliký.

Karel Brantl, „Kamenné valy na Velkém Blaníku“ v „Památkách archaeol. a místop.“, díl VII. (1868), 573—574; Vlasák, Okr. Vlašimský 122—123; Sedláček, Míst. Sl. 287, č. 454; Dr. J. V. Prášek, Království české II., 197; Dr. J. L. Píč, Čechy za doby knížecí I., 355.

HRADIŠTĚ z doby knížecí s kamennými valy.

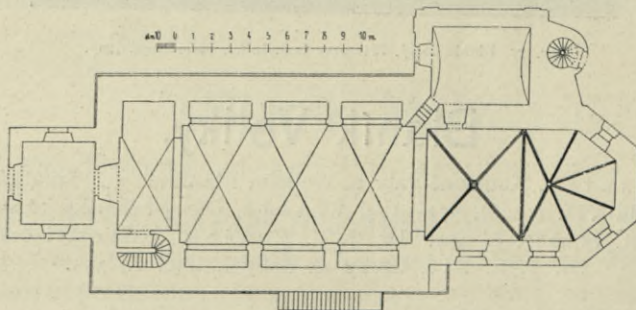
Obr. 71. Bystřice, Farní kostel, Pohled.

Bystřice.

Vlasák, Okr. Benešovský, 114—119; Podlaha, Posv. m. II. 133—136.

FARNÍ KOSTEL SV. ŠIMONA A JUDY, prostá, původně gotická stavba, k níž r. 1666 přistavěna byla nová loď (viz pohled na obr. 71., půdorys na obr. 72.). Vnější zcela prostý: hladké omítnuté stěny; nad průčelím barokní štít.

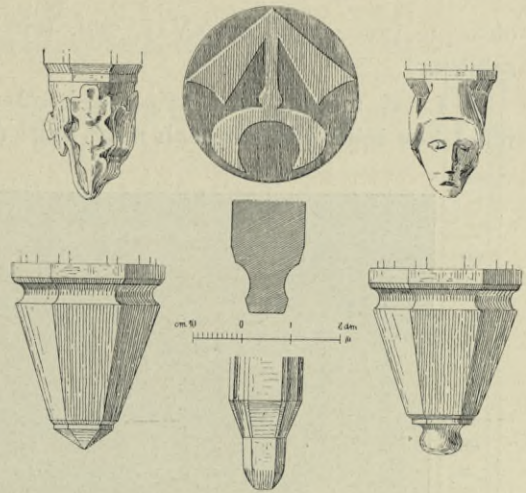
Presbytář, zakončený třemi boky, má původní žebrovou klenbu gotickou o dvou polích. Žebra, mající v profilu tvar otupeného, po stranách

Obr. 72. Bystřice, Farní kostel, Půdorys.

vyžlábkovaného klínu, vybíhají z jednoduchých konsol, majících jednak tvar jehlanovitý, jednak tvar lidské tváře anebo dekor lupenový (viz obr. 73.). Ve svorníku nad oltářem vytesána střela (viz obr. 73.), znak pánů z Dubé, druhý, vítěznému oblouku bližší, jest dutý. Okna v presbytáři jsou nyní (po poslední opravě) hrotitá bez kružeb, dříve bývala obdélníková, segmentovitě zaklenutá, při přestavbě v XVII. století z původních gotických oken upravená.

Obr. 73. Bystřice. Farní kostel. Konsoly, svorník, profil žebra.

Vítězný oblouk segmentový.

Při opravných pracech r. 1899 odkryty v presbytáři pod omítkou malby představující sv. Václava a sv. Lidmilu;

Obr. 74. Bystřice, Farní kostel. Sv. Václav a sv. Ludmila. Nástěnné malby z konce XVII. stol.

obstojné práce z konce XVII. stol. (viz obr. 74.); malby ty byly zase zabíleny.

Loď má stlačenou křížovou klenbu (tři pole tvaru příčného obdélníka) bez žeber; po stranách mezi pilíři úzké empory podklenuté tak, že

Obr. 75. Bystřice. Farní kostel. Vnitřek.

prostory pod nimi tvoří mělké výklenky. Empory překlenuty jsou oblouky z pilířů vybíhajícími. Na empory vedou obdélníková, segmentem zaklenutá okna, která zároveň osvětlují loď.

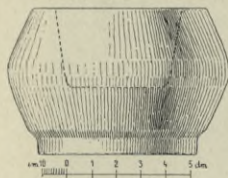
V rozích u kruchty barokní dřevěné sochy sv. Petra a Pavla, dříve po stranách hl. oltáře stávavší, nově polychromované.

V chodbě na kruchtě vedoucí barokní obstojná dřevěná socha sv. Isidora.

K severnímu boku presbytáře přiléhá nevysoká věž; vnějšek její prostý, barokní, střecha jehlanová. V přízemí věže valeně sklenutá sakristie.

Zvony: 1. 79 cm vys., 99 cm v prům.; nahoře dvouřádkový nápis: [1. ř.] „LETHA PANIE MDLIII SLIT GEST TENTO ZWON KE CZTI A CHWALE PANV BOHV PANNIE MARIGI Y WSSI RZISSI NEBESKE [2. ř.] SSIMONISSE A IVDI A WSSI OSADI BYSTRZICKE W MIESTIE BENESSOWIE SKRZE MNE MATIEGE SSPICZE SLEPIHO“. Na plášti: „WOLDRZICH HOLICZKY Z STERNBERKA“ a malý znakový štítek s hvězdou.

Obr. 77. Bystřice. Farní kostel. Kamenná křtitelnice.

2. 76 cm vys., 91.5 cm v prům.; nápis majuskulový, aenigmatický (viz faksimile na obr. 76.).

Zbytek staré kamenné křtitelnice, neozdobné, 0.60 m vys., 0.90 m v největším průměru (viz obr. 77.).

Divišov.

Vlasák, Okr. Vlašimský, 79—83; Podlaha, Posv. m. III., 114—119.

DĚK. CHRÁM SV. BARTOLOMĚJE vyhořel 1742; r. 1745—46 od základu nově vystaven; věž dokonána teprve r. 1793.

Jednoduchá stavba barokní s věží v průčelí (viz pohled obr. 78., půdorys obr. 79.). V průčelí věž s nízkou helmou, která končí se lucernovitou vízkou; pod okapní prohnutou římsou hodiny. Loď obdélníková s rovným stropem; presbytář skládá se z předloženého pole čtvercového, plackovitě sklenutého a ze segmentového závěru. K bokům presbytáře přiléhají jednopatrové přístavky v půdorysu obdélníkové, obsahující sakristii a oratoře. Nad vchody štukové vysoké rámování (ve střední ploše nově namalované znaky města Divišova).

Hlavní oltář (z kostela na Karlově v Praze sem přenesený), jednoduchých forem ranně barokních, upraven byl v nynější podobu r. 1904 (tabernakl a predela jsou nové; hořejší část zůstala, ale sochy zde stávavší odstraněny; obraz nový). V nástavku kopie Madonny „Ara coeli“ z r. 1760. Po stranách oltáře po soše anděla; na přízedních pilířích na konsolách sochy sv. Teresie a sv. Barbory; vesměs ze dřeva řezané; slabé práce barokní. (Viz obr. 80. vnitřek kostela.)

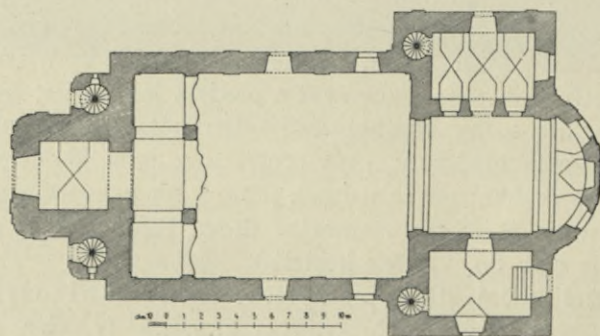
Při jižní boční stěně presbytáře kredenční oltářík z r. 1751 s rokokovým vyřezávaným rámcem (v něm slabý obraz na plátně „Sv. Alois“).

A D E D D O T I P A E R I V S S S G E A C O O R P O N O L W O F U S K A G H Z D S B E R O P D S +

Obr. 78. Divišov, Děkanský chrám, Vnějšíek.

Obr. 79. Divišov, Děkanský chrám, Půdorys.

K a z a t e l n a z r. 1751, dřevěná, na vypouklém řečništi uprostřed válečných trofejí plastický polychromovaný dvojznak Roggenдорfský a Götšovský.

V loďi stojí tyto oltáře :

1. U vítězného oblouku na straně epištošní, z 2. pol. XVII. stol., z klášterního chrámu Sázavského, s výborně řezaným rozvilinovým ná-

Obr. 80. Divišov, Děkanský chrám. Vnitřek.

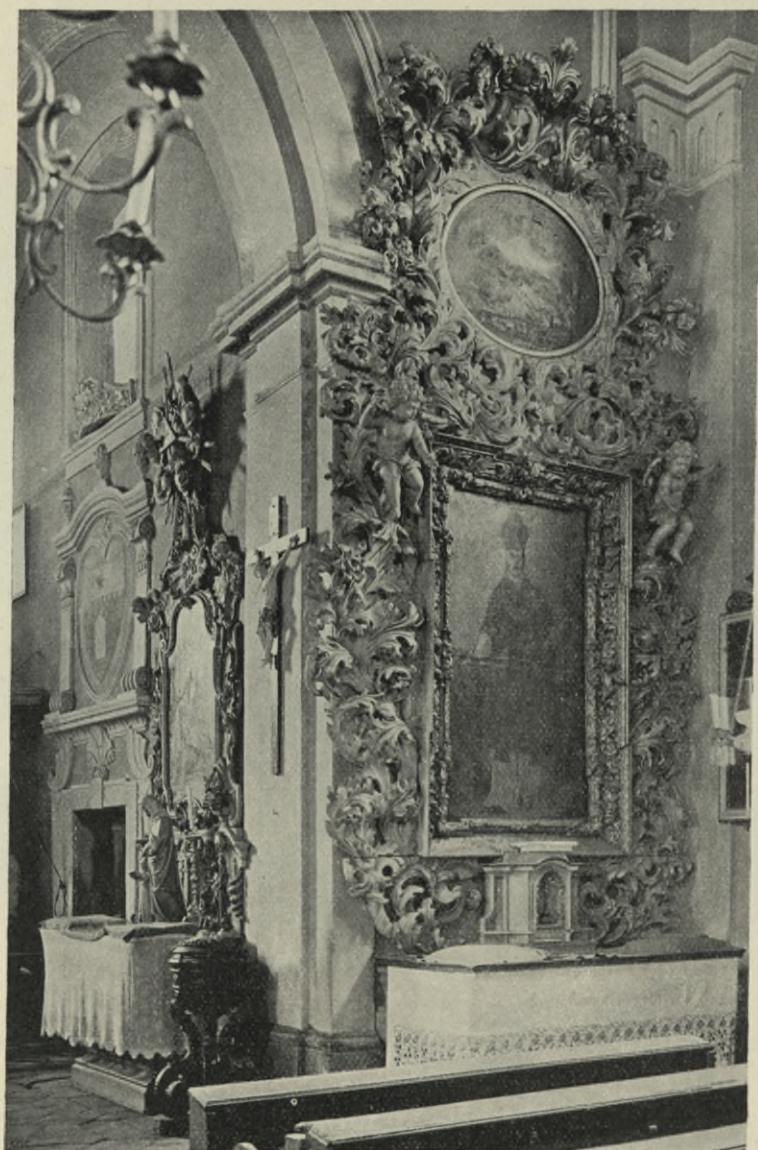
stavcem (akant, slunečnicové květy, dva andělé); obraz: „Sv. Prokop“, kopie obrazu Sázavského. Viz obr. 81.

2. U vítězného oblouku na straně evang., rokokový, s vysokou předelou a plochým, kosočtverečně mřížkovaným a na okrajích zprohýbaným rámcem; v predele i v rámci zasklené schránky relikviové; obraz na plátně: „Sv. Jan Nep.“.

3. Při boční stěně severní ranně barokní z r. 1661, z kostela na Karlově v Praze sem darovaný, pěkné architektonické formy. Obraz: „Sv. Václav v odění válečném mezi dvěma anděly“, soudobý, zdařilý, ale zašlý. V nástavku obrázek „Sv. Rodina“.

4. Při boční stěně jižní, podobný předešlému, z téže doby, rovněž z kostela Karlovského. Obraz: Kristus na kříži, pod křížem v levo Marie

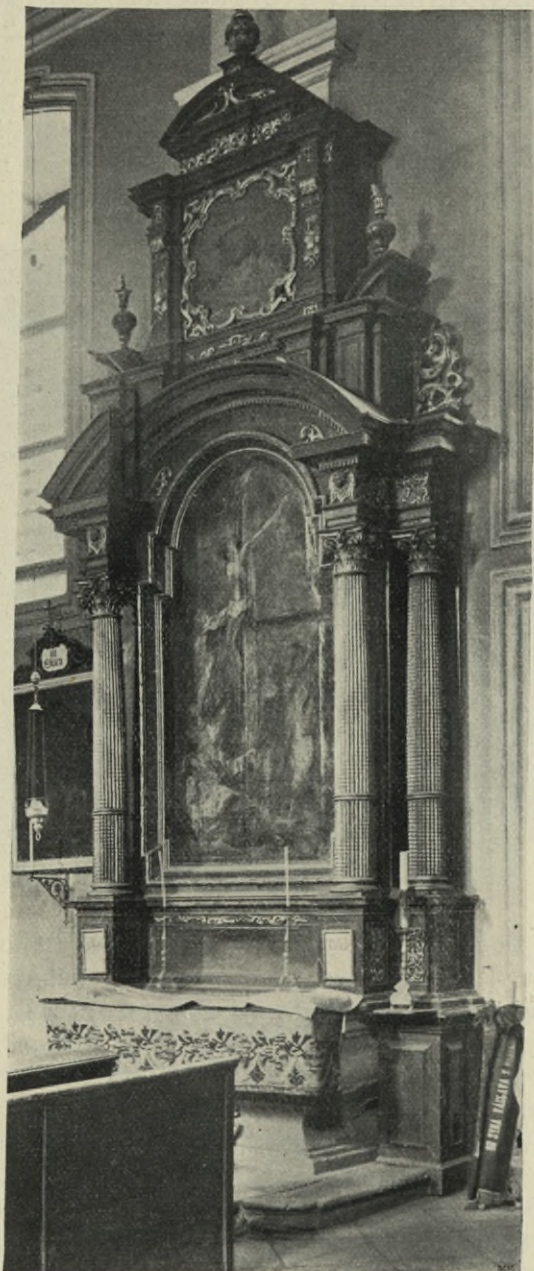

Obr. 81. Divišov. Děkanský chrám. Oltář sv. Prokopa.

Magdalská drží na klíně Pannu Marii, ve mdlobách ležící; v pravo sv. Jan Ev. ujímající P. Marii za ruku a do dálky ukazující. Effektní, zdařilá malba soudobá; valně sešlá. V nástavku malý obraz na plátně „Sv. Vít“ (poprsí). Viz obr. 82.

Tři náhrobní kameny zevně ve zdi sakristie zasazené (dva na straně severní, jeden na straně západní), ze sklonku stol. XVI.

Obr. 82. Divišov. Děkanský chrám. Oltář sv. Kříže.

valně otřelé; na dvou postavy ženské se znakem rodu Říčanských (viz obr. 83.); na jednom postava rytíře se znakem Šternberským.

Uvnitř kostela v jižní zdi lodi náhrobní deska s plastickým dvojnáskem a nápisem „ALLOISIA COMITISSA SOMSSICH DE SAARD NATA LIBERA DE STERNFELD MORTVA XIX. JVNII MDCCCXXXVII AETATIS SVAE LII. R. I. P. S.“

Na kruchtě zavěšeny obrazy;

1. podélný (0,76 m vys., 1,47 m šir.), na plátně, barokní z XVIII. stol., dobrý: Panna Maria (poprsí) objímajíc levicí spícího Ježíška obrací se s posunem k tichu vybízejícím k hošíku sv. Janu Křtiteli, jenž ručkou dotýká se nožky Ježíškovy.

Obr. 83. Divišov. Náhrobní kameny.

2. 1,02 m vys., 0,74 m šir., na plátně, obhrouble malovaný: Madonna jako královna s Ježíškem na půlměsíci stojící, dole v levo klečící malá postava rytíře, v pravo znak Roggendorfský; dole nápis „Rogendorffianam protege Virgo domum“. Jest to kopie starého rodinného obrazu darovaná Františkem Ant. hrabětem z Roggendorfu 1751.

Zvony: 1. 80 cm vys., 1 m v prům.; nahoře obhroublý barokní dekor; na plášti nápis: „TENTO ZVON ROKU 1743 SKRZE PRZENARAMNY OHEN MIESTIE DIVISSOVIE ROZLYTY ROKU 1745 ZASE ZNOVU PRO BOZI CZEST A CHVALV GEST PRZELYTY.“ Nahoře kolkolem: „SWATY BARTOLOMIEGY PATRONE NASS ODE VSSEHO ZLEHO CHRAN A OPATRUG NAS.“ Dole na okraji: „FVDIT JOANNES DIETRICH NEO-PRAGAE“.

2. Prostřední, má nápis: „FUSA PRAGAE A CAROLO BELLMANN CAESAREO-AULICO CAMPANARUM FUSORE ANNO 1842“.

3. Nejmenší, 80 cm vys., 1 m v prům.; nahoře kolkolem nápis: „feni + Sancte + Spiritus + rege + suor + corda + fidelium + et + sui amoris + locis + ignem + z Konec XV. stol. Viz faksimile na obr. 84.

Obr. 85. Domašín, Farní kostel. Pohled.

Domašín.

V l a s á k, Okr. Vlašimský, 39 násl.; P o d l a h a, Posv. místa III., 123.

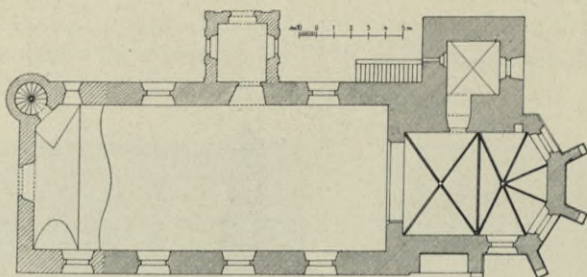
FARNÍ KOSTEL SV. JAKUBA AP. Presbytář a zdivo věže i lodí ze stol. XIV. Roku 1582 loď k západní straně rozšířena a přistavěna k ní okrouhlá vížka obsahující schodiště vedoucí na kůr zpěvácký a na půdu kostelní. R. 1721 kostel opraven, 1801 vyhořel, 1805—1807 opravné práce skončeny; věž dostavěna 1816. Viz na obr. 85. pohled, na obr. 86. půdorys.

Presbytář třemi boky uzavřený má zevně v rozích opěrné pilíře jednoduše odstupněné, uvnitř klenbu žebrovou o dvou polích.

Žebra mají profil hruškový. Konsoly polygonální, v hořejší části dvěma prstenci obepjaté, dole zašpičatělé. (Viz obr. 87.) Jeden ze svorníků ozdoben jest z plechu zhotoveným monogramem IHS v záři; druhý jest dutý.

Okna v šikmých zdech presbytáře původně gotická, rozšířena později v nynější podobu: jsou obdélníková, nízkým segmentem překlenutá.

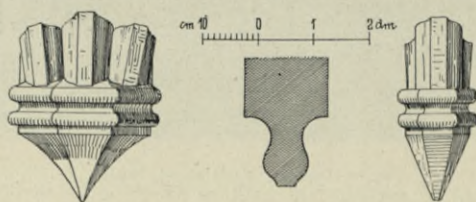

Obr. 86. Domašín. Farní kostel. Půdorys.

V jižní zdi presbytáře obdélníkové prosté sedile (viz obr. 88.).

K severnímu boku presbytáře přiléhá hranolová věž, v jejímž přízemku jest sakristie sklenutá křížovou klenbou bez žebor.

V západní zdi sakristie nalézá se výklenek obdélníkový, dubovými prkny obložený; dvířka dubová, plechem a železnými, kosmo přes sebe položenými pásy pobitá, 1.06 m vys., 0.72 m šir.; v hořejších polích červenou barvou proveden letopočet 1582.

Obr. 87. Domašín. Farní kostel. Profil žebra a konsoly.

Do sakristie vede z presbytáře portálek obdélníkový, jehož ostění v hořejší části ozdobeno jest dvěma pruty a žlábkem. (Viz obr. 89.)

Za novým oltářem pseudogotickým (1897) nalézá se ke zdi presbytáře přiléhající zděná architektura dřívějšího barokního oltáře. Jest rustikovaná a má po stranách dřevěné kanelované sloupky s listovými hlavicemi. V mělkém výklenku této architektury stojí pěkná ze dřeva řezaná socha sv. Jakuba v životní velikosti, kterouž r. 1805 zhotovil *Petr Prachner*, původně zlacená, r. 1888 polychromovaná.

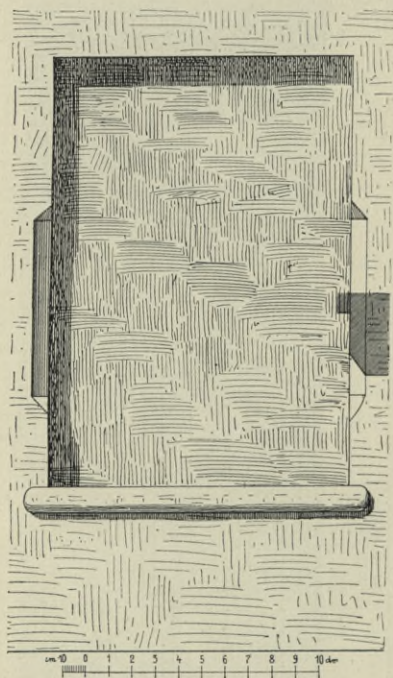
Na jižní stěně presbytáře na jednoduchých konsolách umístěny obstojné barokní sochy sv. Václava a sv. Lidmily; uprostřed pozdně go-

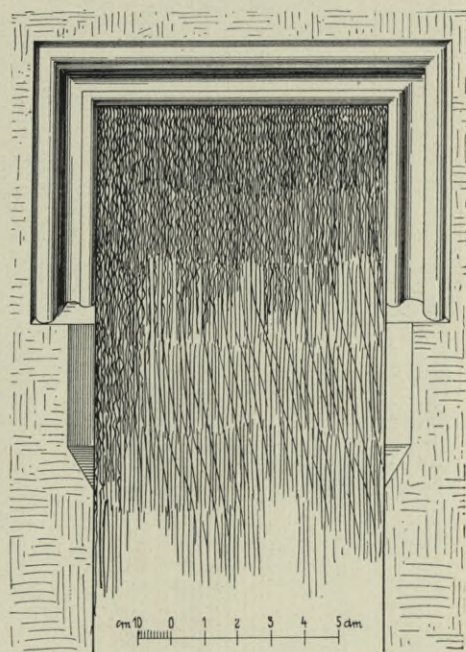
tická socha P. Marie stojící se sepjatýma rukama, nově polychromovaná, obstojná, cca 1·05 m vys.

Loď obdélníková s rovným stropem.

Do jižní zdi zapuštěn (r. 1900) náhrobní kámen z hnědočerveného pískovce 1·61 m vys., 0·91 m šir. Nahoře v obdélníkovém rámcí nápis: „Leta etc. 1570 W nedielny Smrtfeldnau Dmzjel Prozen. wladynka Pan Gefrynyh Lukawecky Starlly z Lukawcy a tuto Tielo jeho pochowano gest. Tez y Syna jeho Jana“. V části dolejší ve věncoví oválovém znak Lukaveckých, v rozích okřídlené andělčí hlavičky. (Viz obr. 90.)

Obr. 88. Domašín, Farní kostel.
Sedile.

Obr. 89. Domašín, Farní kostel.
Portálek
do sakristie vedoucí.

V protější stěně hrubě tesaný pískovcový náhrobní kámen s nápisem již značně otřelým,*) 1·67 m vys., 0·82 m šir.; ve znaku ruka s mečem.

V lodi na stěně jižní zavěšen veliký obraz na plátně „Sv. Šebastián“, darovaný sem r. 1866. Postavy v životní velikosti. Světec přivázan jest ke stromu, klesaje bez sebe k levé straně; jedna žena vynímá šíp z rány, druhá na zemi klečící jinou ránu utírá. Kopie obrazu nalézajícího se v obrazárně „Společnosti vlasteneckých přátel umění“ v Rudolfinu v Praze pod č. 228, jenž v katalogu označen: „Spůsob Luky Giordana“.

*) Dle pamětní knihy: „Leta Páně 1562 v sobotu na svatou Lucii umřel urozený a statečný pán (Jindřich) Řísnický z Řísnice a tuto tělo jeho pochováno“.

Kruchta podklenuta jest velikým obloukem segmentovým.

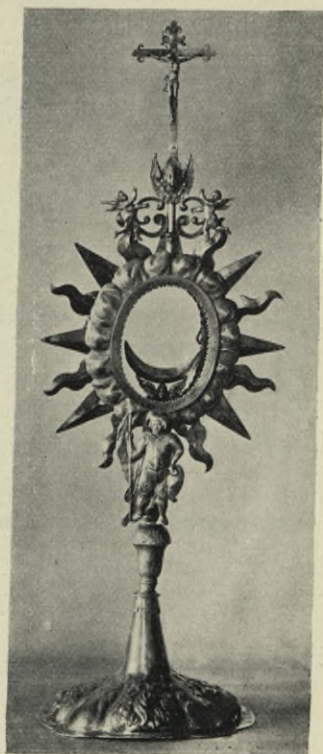
V oblouku hlavního vchodu v levo vytesán letopočet 1582.

Zvony: 1. z roku 1870, ulitý „od dcery Karla Bellmanna Anny v Praze“; 2. ulitý r. 1859 *Karlem Bellmannem* v Praze; 3. s nápisem: „Fusa a Carolo Bellmann Prague die 13. Aprilis 1816.“

Obr. 90. Domašín. Náhrobek z r. 1570.

Monstrance vysoká 0.57 m, stříbrná. Střed oválový obklopen hrubě pracovanými obláčky a paprsky

Obr. 91. Domašín. Monstrance.

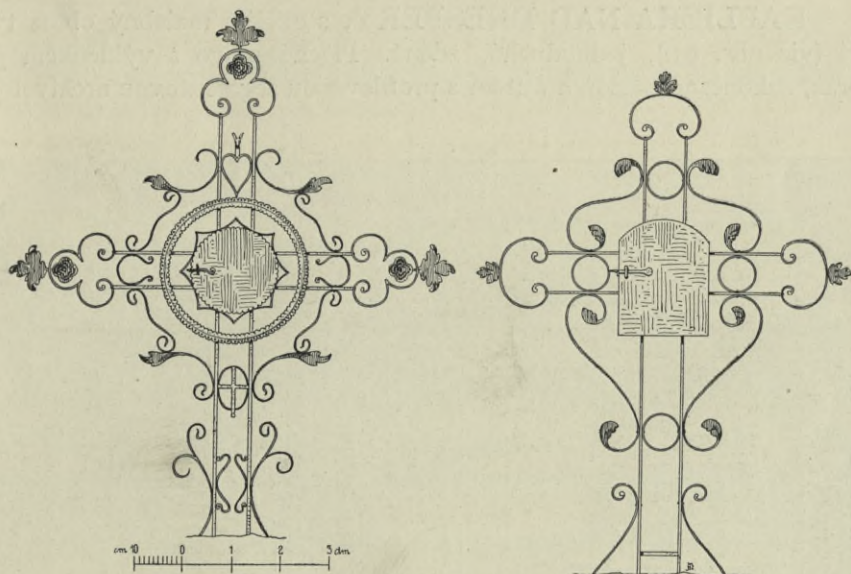
střídavě rovnými a plamenovitými. Pod středem nad nodem tepaná postava „Sv. Václav“. Nahore pěkně ciselovaný krucifix a pod ním okřídlená hlavinka andělčí. Z r. 1673. (Viz obr. 91.) Značka

Kalich 21.5 cm vys., hladký, noha šestilupenná; nad profilačí okraje vyryto: DEO, B. V. M. ET S^o JACOBO ECCL. CIVIT. NEODOMASSIN OBTULIT   WENCESLAVS COPACZ A^o 1672 DIE 20. JUNII. Značky:

Kasule bílá, střed   žlutavý, v něm zlatým dracounem vyšit pentlovitý ornament; v polích postranních vkusné rozviliny. Století XVII., konec.

Bursa zelená, zlatem vyšitá: uprostřed IHS, v rozích jablíčka.
Poč. XVII. stol.

Obr. 92. Domašín. Kříže náhrobní.

Na hřbitově dva ze železa kuté kříže náhrobní z druhé
pol. XVIII. stol. (viz obr. 92.).

Obr. 93. Kaplička nad Dnespeky.

Dnespeky.

KAPLIČKA NAD DNESPEKY, s okolím malebný obraz tvořící (viz obr. 93.), jednoduchá, zděná. Ploché zdivo s výklenkem pro obraz, zakončené římsou a štítem s profilovanou segmentovou archivoltou.

Obr. 94. Stará Dubá. Pohled z r. 1872.

Dubá Stará.

Ant. Norb. Vlasák v Pam. arch. III., (1859), 263; Ed. Herold, „Malebné cesty po Čechách“ v časop. „Světovzor“ VI., (1872), 595 s vyobr. na str. 575: Sedláček, místop. sl. 174.

ZŘÍCENINY HRADU na levém břehu Sázavy. Hrad byl vystavěn asi ve XIII. stol. při potoku do Sázavy se vlévajícím na nevysokém vrchu k oběma vodním stranám příkře se klonícím, jehož zadní strana hlubokými, dlouhými příkopy od hřbetu hory byla oddělena. Z vlastního hradu, jenž zpustl ve stol. XV., zachovaly se nepatrné zbytky (zdi se střílnami, zasypaná studna nyní asi $1\frac{1}{2}$ m hluboká a pod.) lesem zarostlé. Od vlastního hradu táhnou se po stráni dvě silné, na mnohých místech sesuté hradební zdi do údolí k řece a spojují se zde s třetí zdi podle řeky běžící a uzavírající takto prostoru 200 kroků dlouhou a 45 širokou. Na prostoru této bývalo městečko, podhradí. Při zdi západní jest nevysoký (8 m) zbytek věže čtyřboké, již byl vchod do podhradí.

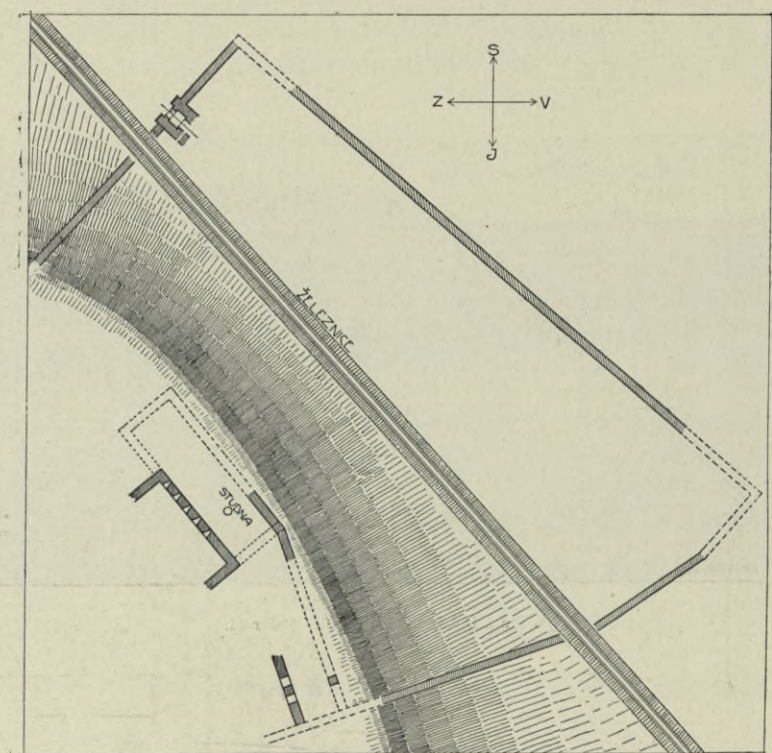
Obr. 95. Stará Dubá. Pohled dovnitř pedhradí.

Obr. 96. Stará Dubá. Pohled celkový se strany východní.

V přízemí jejím jest vchod 2·50 m šir. a 2·60 m vys. V bočních stěnách věže ve výši 4 m nad zemí jest po gotickém oknu 2·40 m vysokém a 0·90 m širokém.

Obr. 97. Stará Dubá, Situační pláněk.

Nyní protíná podhradí trať dráhy posázavské (viz obr. 95.). Stráň jest zarostlá lesem, na dolejší rovné části podhradí jest louka. Na obr. 94. podáváme pohled na Starou Dubou dle obrazu Heroldova ve „Světózoru“ 1872.

Hodětice.

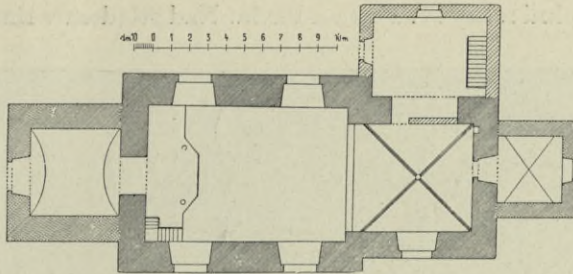
Vlasák, Okr. Vlaš. 52; Podlaha, Posv. místa II., 154.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. PETRA A PAVLA, v letech 1364 až 1417 připomínaný jako farní, stavba původně gotická. (Viz půdorys na obr. 98.)

Presbytář v půdorysu čtvercový má klenbu žebrovou (profil žeber viz na obr. 99.) bez konsol. V jižní zdi široké polokruhové okno. Loď obdélníková s plochým stropem. Zevnějšek zcela prostý. Okna obdélníková polokruhově sklenutá.

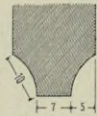

Ve východní zdi presbytáře při rohu severním s a n k t u á ř. Kamenné profilované orámování, nad nímž trojhranný štít, ozdobený uprostřed

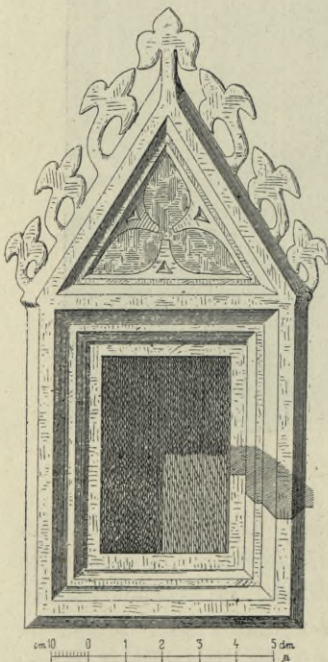

Obr. 98. Hodětice. Půdorys kostela.

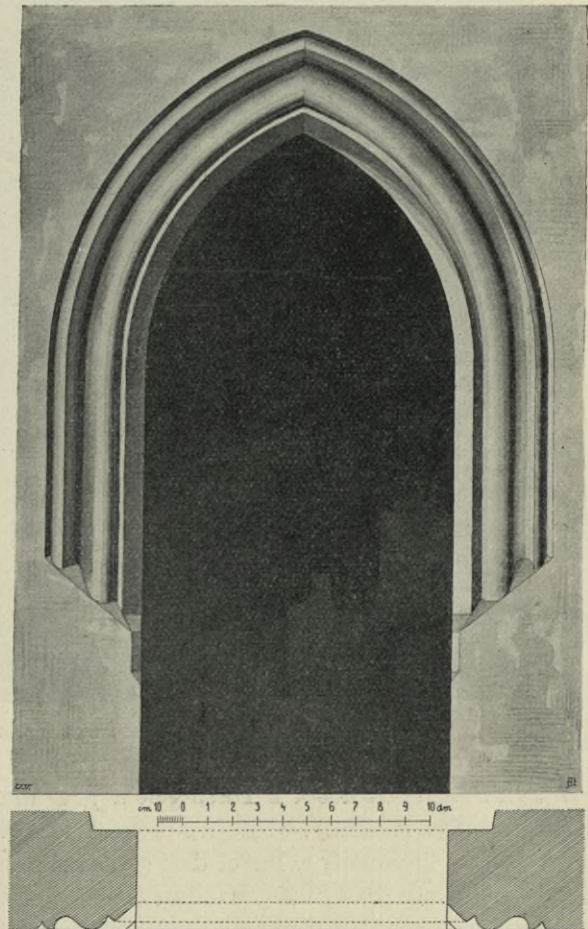
panellovaným trojlístem kružbovým a na šikmých stranách hrubě tesanými fiálami. (Viz obr. 100.)

Obr. 99. Hodětice. Profil žebra.

Obr. 100. Hodětice. Sanktuář.

Obr. 101. Hodětice. Portálek u sakristie.

V téže zdi uprostřed hrotitý portálek profilovaný (viz obr. 101).
 Vítězný oblouk převýšený, ve hrotu zaoblený.
 Hlavní oltář z r. 1704 pěkný, barokní; po stranách kanellované
 sloupky a barokní sošky sv. Petra a Pavla. Nad středem v římsovi dvojnásobný

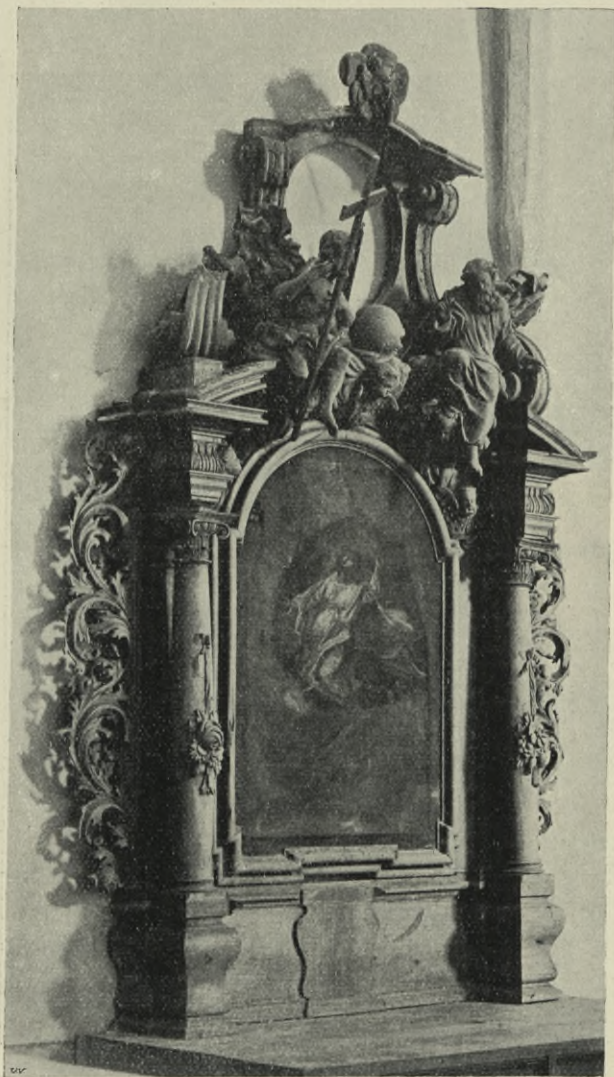

Obr. 102. Hodětice. Pohled do presbytáře.

barona Karla Arnošta z Bissingen a jeho manželky. Uprostřed obraz na plátně „Sv. Rodina“, obstojná práce z téže doby, jako oltář. V nástavku jest obraz „Sv. Petr a Pavel drží společně monstranci“, po stranách sošky „Sv. Antonín Pad.“ a „Sv. Jan Nep.“; nejvýše socha Panny Marie na půlněsíci stojící mezi dvěma andílky. (Viz obr. 102.) Na predele jest nápis:

„AD LAVDEM ET GLORIAM SANCTISSIMAE TRINITATIS, BEATISSIMAE VIRGINIS MARIAE, SANCTORUM APOSTOLORUM PETRI ET PAVLI HONOREM HANC ECCLESIAM ILLUSTRISSIMUS DOMINUS

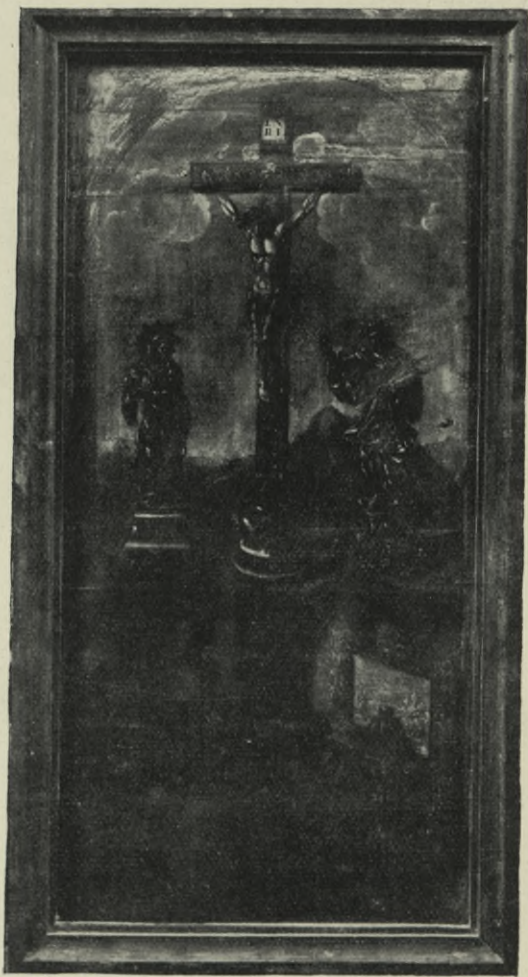

Obr. 103. Hodětice. Postranní oltářik.

DOMINUS CAROLUS ERNESTUS LIBER BARO DE BISSINGEN S. C. M. COLONELLUS CUM CHARISSIMA CONIUGE CLARA HELENA NATA DE HOHENFURTH PARTIM ECCLESIAE & PLERUMQUE PROPRIIS SUMPTIBUS RESTAURARI, CEMETERIUM OBDUCI, HOC ALTARE STRUI FECERUNT ANNO SALUTIS MDCCIV“.

Při jižní stěně presbytáře pěkně řezaný oltářík barokní z druhé pol. XVIII. stol. Po stranách oblé sloupky s kompositními hlavicemi a s festony na dřících; vedle nich vyřezávané rozviliny akantové. Nahoře velmi zdařile řezané sochy: „Bůh Otec žehnající“ a po jeho pravici sedící Kristus. (Viz obr. 103.)

Obr. 105. Hodětice, Obraz na dřevě se skupinou zlatnických předmětů.

K severnímu boku presbytáře přiléhá přístavba s oratoriem, prostá, asi z poč. XVIII. stol.

V průčelí na zděné podezdívce bývala dřevěná zvonice, jež byla zbořena, a v novější době vystavěna jižně od kostela na hřbitově hranolová zvonice zděná.

Zvony: I. z r. 1478, 64 cm vys., 73 cm v prům.; nahoře minuskulový nápis gotický Anno x domini x 18° III [1473] x in

Obr. 106. Hodětice. Kalich a svícny.

nomine ꝛ sancte [sic!] ꝛ petri ꝛ foꝛa ꝛ [2 ř.] sancte petre ꝛ vra ꝛ pro nobis.
(Viz faksimile na obr. 104.) Na plášti relief sv. Petra.

Obr. 107. Hodětice. Barokní sochy po stranách vchodu.

2. 58 cm vys., 77 cm v prům. Nahoře nápis: „GEGOSSEN VON ZACHARIAS DIETRICH IN DER K. NEVEN STADT PRAG ANNO 1730“.

V dlažbě lodi jednoduchý náhrobní kámen s nápisem: „E A M V B A. 1734 VIII. Aprilis obiit“.

V lodi na stěně jižní zavěšen obraz na dřevě malovaný 1.57 m vys., 0.72 m šir., znázorňující skupinu zlatnických barokních předmětů: nahoře krucifix, po jehož stranách soška P. Marie a soška sv. Jana Nep., v části dolejší ozdobné číše, obrázek ve stříbrném rámcí a j. Snad znázornění nějakého pokladu chrámového anebo vývěsní štít nějakého zlatníka. Druhá pol. XVIII. st. (Viz obr. 105.)

Kalich 19.5 cm vys., na kuppě, nodu i noze ozdobený pěkně tepanými rozvilinami lupenovými. Na noze značka Augšpurská a P S.

Svícný bronzové gotické, 13.5 cm vysoké, šestiboké na nízkých drápkovitých nožkách. (Viz obr. 106.)

Ve výklencích po stranách vchodu na hřbitov sochy barokní z pískovce tesané 1.56 m vys., dobrého provedení. (Viz obr. 107.)

Na půdě trosky dobře pracované kazatelny barokní z r. 1713. Řečniště bylo polygonní; pilířky jeho ozdobeny vyřezávanými festony, ve vlysech nahoře i dole vyřezávané rozviliny. V bocích na dřevě obstojně malované obrazy sv. evangelistův. Nahoře v nárožích jednotlivé vyřezávané číslice letopočtu 1713. Na postrannici bývalého schodiště obraz: „Sv. Pavel káže zástupům“. V rohu obrazu znak Bissingenský. (Viz obr. 108.)

Obr. 108. Hodětice. Zbytky barokní kazatelny.

Hrádek.

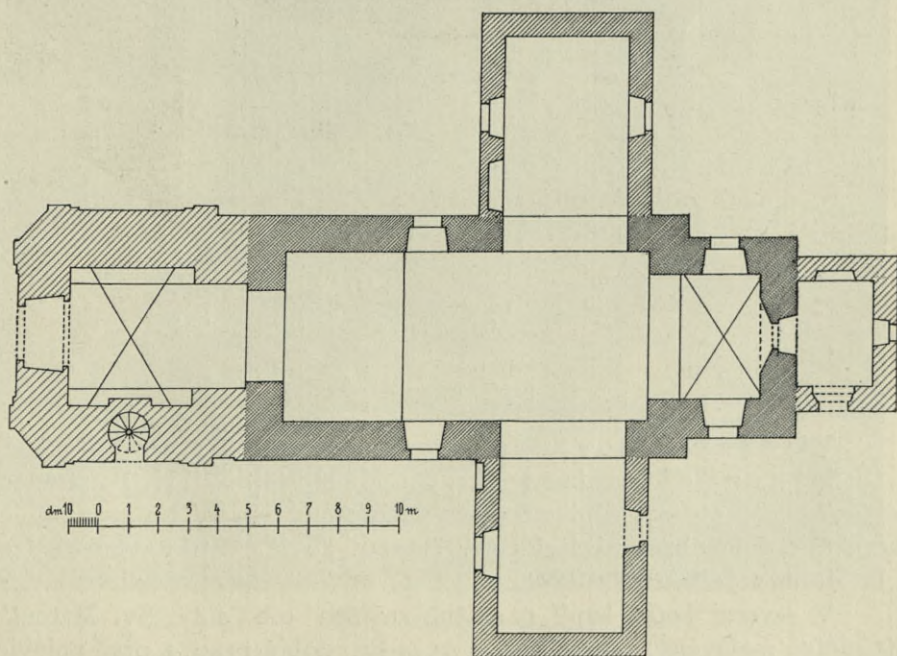
Vlasák, Okr. Vlaš. 108. Podlaha, Posv. místa III., 128. — Frant. V. Kamarýt, Hrádek u Vlašimi (1900). — Jul. Košnář, Poutnická místa 56—64.

FARNÍ KOSTEL SV. MATOUŠE APOŠTOLA, připomínaný již r. 1386, malebně položený na vysokém ostrohu, jež obtéká říčka Blavnice. (Viz obr. 109.)

Obr. 109. Hrádek. Pohled na kostel.

Obr. 110. Hrádek. Půdorys kostela.

Nízká, neslohová stavba. Z někdejší své podoby nic sobě nezachovala. **P r e s b y t á ř**, v půdorysu příčný obdélník, má klenbu křížovou bez žeber.

L o d' obdélníková se stropem rovným. K bokům jejím přiléhají obdélníkové přístavby stejně vysoké, s rovnými stropy, na způsob bočních kaplí, z konce XVII. stol. (Viz půdorys na obr. 110.)

Obr. 111. Hrádek. Soška P. Marie.

Vítězný oblouk segmentový.

Hlavní oltář barokní asi z první pol. stol. XVIII. Po stranách vyřezávané rozviliny. Uprostřed nový bezcenný obraz. Na postranních brankách dobré barokní sochy sv. Petra a Pavla. V nástavku obrázek „P. Maria s Ježíškem“.

V severní boční kapli na stěně zavěšen obraz „Sv. Matouš“, na plátně malovaný, 1.69 m vys., 1.05 m šir., dobrá práce z první polovice XVIII. stol., nyní však již zašlý a značně poškozený. Obraz tento býval dříve na hlavním oltáři. Světec znázorněn sedící, mezi levicí a klínem

šikmo knihu mající, v pravici drží dolů skloněné péro. U něho v levo stojí anděl, jehož pokynům světec naslouchá. V pravo stolek kobercem pokrytý.

V kapli jižní na oltáři gotická soška P. Marie asi ze stol. XV., z lipového dřeva vyřezaná, sedící, Ježíška v náruči chovající, několikerým nátěrem znešvařená, 71.5 cm vys. (viz obr. III.).

ΣΕΤΑ ΠΑΝΙΕ Μ Δ Λ V ΣΛΙΤ ΓΕΣΤ ΤΕΜ
 ΒΕΝΕΣΣΩΙΕ ΣΚΡΖΕ ΜΝΕ ΜΑΤΙΕΓΕ

Obr. 112. Hrádek. Ukázka nápisu na zvonu č. 1.

V průčelí široká nevysoká věž barokní s otupenými rohy. Střecha báňovitá, lucernovitou vížkou zakončená.

Zvony: 1. 83 cm vys., 1.07 m v prům., nahoře kolkolem nápis: „LETA PANIE MDLV SLIT GEST TENTO ZWON KE CZTI A K CHWALE PANV BOHV Y WSSY RZISSI NEBESKE W MIESTIE BENESSOWIE SKRZE MNE MATIEGE SPICZE K ZALOZIENI PANNY MARYE I WSSI OSADIE CZTIBORZSKE“. Na plášti relief Boha Otce jakožto krále. (Viz ukázkou nápisu na obr. 112.)

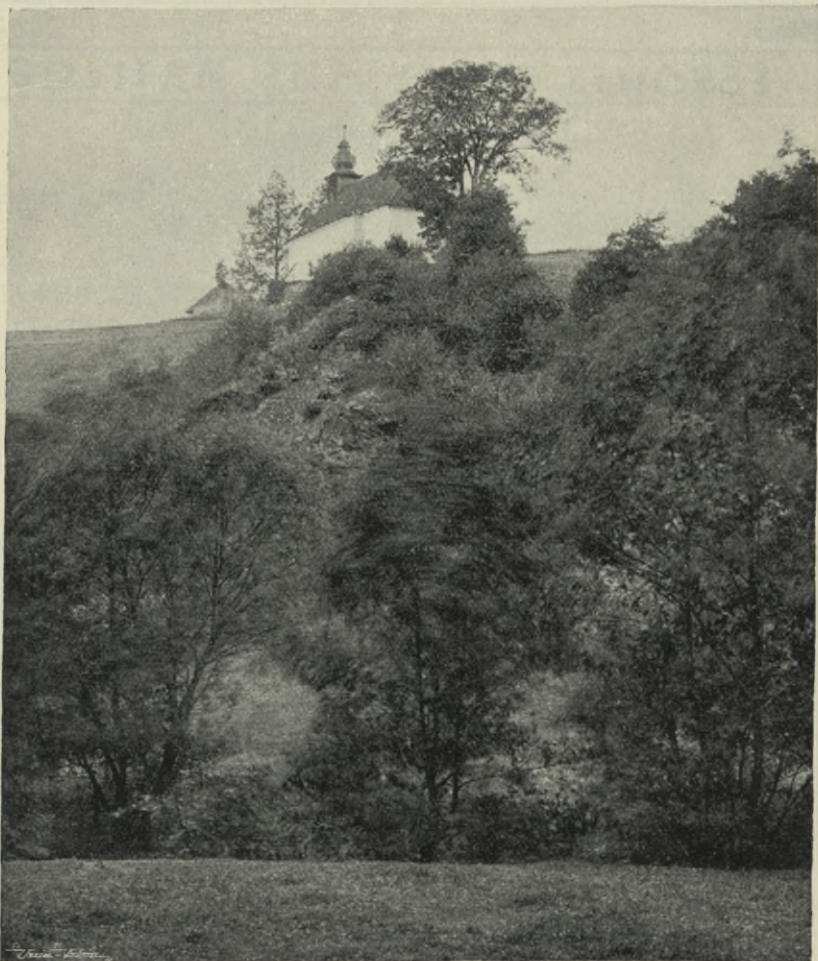
2. Původně ulitý r. 1784, přelitý 1864 od Karla Bellmanna v Praze.
3. Hladký, bez nápisu, 50 cm vys., 55 cm v průměru.

Obr. 113. Hrádek. Cílorium.

Ciborium veliké měděné, pozlacené. Kupa hladká, 22·5 cm v prům., 12 cm vys. Noha 23·5 cm vys., dole šestilaločná; v záhybech vyryty stojaté akantové listy. Nodus vásovitý, pod ním řada tepaných svislých akantových lístků. Na víku veliká koruna (celková výška víka s korunou i křížkem 29·5 cm). Barokní práce asi z prvé polovice XVIII. stol. (Viz obr. 113.)

Obr. 114. Hradiště u Vlašimi.

Hradiště u Vlašimi.

Vlasák, Okr. Vlaš. 52. — Podlaha, Posv. místa III, 144.

FILIÁLNÍ KOSTEL NEJSV. TROJICE stojí malebně nad údolím, jímž říčka Blanice protéká (viz obr. 88.). Jako farní vyskytá se v letech 1359—1414.

Chudičké stavení. Presbytář v půdorysu pravouhlý posunut jest k severnímu boku kostelíka tak, že tu boční jeho stěna jest v rovné čáře s boční stěnou loďi. Z bývalého gotického klenutí, jež r. 1846 bylo zbořeno, zbyla pouze žebra tvořící nynější vítězný oblouk, vybíhající z jehlanovitých konsol. Dosud viděti, že z nich i směrem do presbytáře žebra šla. Okna široká, obdélníková, segmentovitě zaklenutá.

Zevně v rozích loďi nemotorné pilíře ke zdivu kolmo přistavěné. Na střeše v předu vížka prkenná s cibulovitou báníkou šindelovou.

Hlavní oltář má plochou dolejší část, jež po stranách mívala branky nyní odříznuté; hořejšek tvoří vyřezávané obláčky, v nichž jsou barokní sošky Boha Otce se žezlem a Krista s křížem, korunuující P. Marii, nejvýše v kruhovém věnci obláčkovém holubice.

V jihovýchodním rohu loďi šikmo stojí oltářík barokní: baldachyn ze dřeva řezaný, pod ním uprostřed obraz na plátně „P. Maria kojící Ježíška“ (obraz po kolena), obstojný; po stranách neumělé sošky světic.

V loďi při stěně severní barokní dřevěná s o c h a „S v. J a n N e p.“, v životní velikosti, obstojná.

Na téže stěně veliký o b r a z na plátně: Ježíšek na klíně P. Marie sedící podává klečící před ním sv. Kateřině prsten. Po stranách anděl s lilí a sv. Josef. V levo klečící matrona. Dobrá práce XVIII. stol.

Z v o n 48 cm vys., 64 cm v prům., nahoře při koruně minuskulový got. nápis: „† leſa od navoŕeni sina boŕiho fiſciho cŕticiſteho oſmdeſateho pateho liſ fenſo žmon“.

Hradiště nad Sázavou viz Lštění. Chotýšany.

V l a s á k, Okr. Vlaš. 108. — P o d l a h a, Posv. m. III., 138.

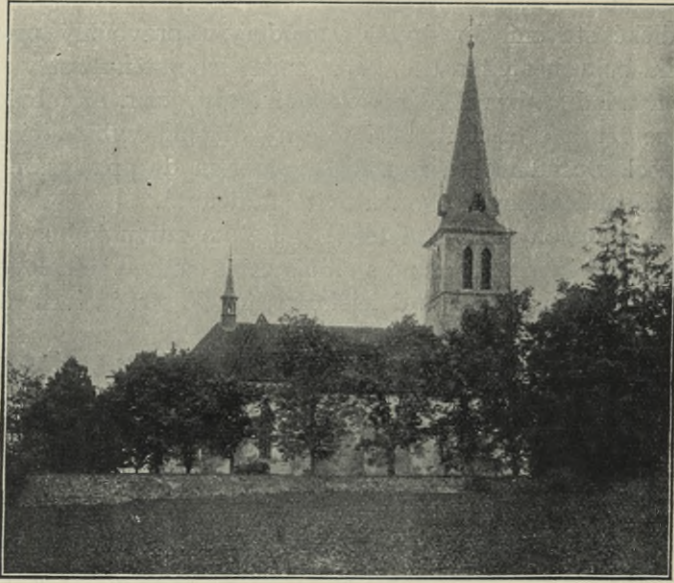
FARNÍ KOSTEL SV. HAVLA, jako farní připomínaný již ve stol. XIV.; opravován v l. 1841—43; 1897 vyhořela věž, téhož roku znovu zřízena.

Stavba slouhu přechodního asi ze stol. XIII. V půdorysu má podobu obdélníka na straně východní polokruhově zakončeného (viz pohled na obr. 115., půdorys na obr. 116.).

Zevně opěrné pilíře odstupněné.

Klenba křížová žebrová o čtyřech polích. Žebra vybíhají jednak z konsol, jednak (za oltářem) z oblých přípor. Profil žebor má tvar otupěného klínu. Konsoly jednoduché jehlanovité. Hlavičce přípor hladké, dole prstěncem ozdobené. Na svornících vytesány: 1. trojlist, 2. tři znakové štítky, z nichž v každém po kladivu hornickém, 3. hornické kladivo

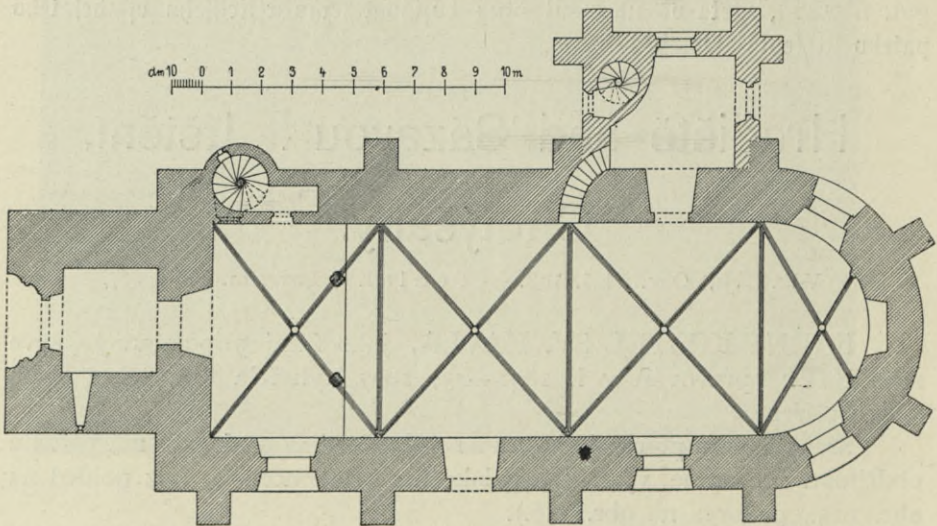

Obr. 115. Chotýšany. Kostel.

mezi dvěma hvězdami, 4. kříž stejnoramenný na podstavci dvěma špicemi opatřeném (viz obr. 117.).

Okna široká, hrotitá, bez kružeb.

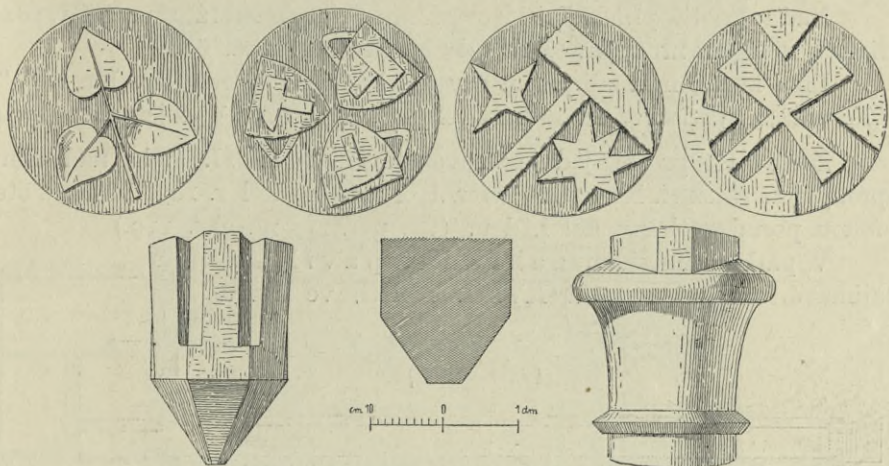

Obr. 116. Chotýšany. Púdorys kostela.

V severní zdi presbytáře gotický s a n k t u á ř í k 71 cm vys., 48 cm šir., z pískovce tesaný, trojhranným štítkem se slepou kružbou zakončený; hořejšek štítku uražen. Dvířka mřížková, ze železných plochých pásů; v průsečných bodech rosetty.

Oltář hlavní barokní s obstojnými sochami; obrazy nové (1904) bez umělecké ceny.

Obr. 117. Chotýšany. Svorníky, konsola, profil žebra a hlavice přípory.

V jižní zdi presbytáře zasazen náhrobní kámen (červený mramor) 1.90 m vys., 1 m šir.; na něm vytesána postava rytíře hrubě provedená. po krajích nápis: „Rok 1594 ve čtvrtek den třetí kral... Umřel w Panu urozeny a statečný rytíř pan Wylim starší Chobotský z Wostržedka a na

Obr. 118. Chotýšany. Vnitřek kostela.

Chotěšanech, a wedle nich čtyry synowe, první Adam, 2. Adam Mikulass, Wylim w tomto místě kolaturže ge. fiela gejch odporč.“

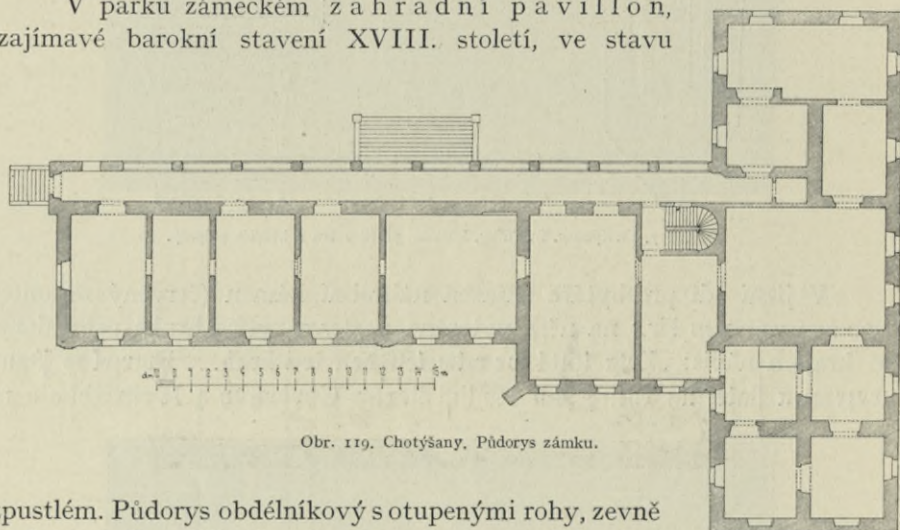
V lodi naproti sobě oltářiky barokní s pěknými rozvilinovými rezbami; na jednom z nich za sklem obraz P. Marie Pomocné z XVIII. stol.

Nad sakristií, přiléhající k severnímu boku presbytáře, oratoř r. 1842 zřízená, velikým hrotitým oknem do kostela otevřená.

Před kostelem u zdi parku barokní kamenná socha „Sv. Jan Nep.“, obhroublá; na podstavci znak Vrtbovský, písmena A. F. W. a letopočet 1794.

ZÁMEK, prosté, jednopatrové stavení z XVIII. stol.; nad okny zprohýbané římsy. Ke straně severní přistavěno kol r. 1830 křídlo s otevřenou pseudogotickou kolonádou. (Viz půdorys na obr. 119.)

V parku zámeckém zahradní pavillon, zajímavé barokní stavení XVIII. století, ve stavu

Obr. 119. Chotýšany. Půdorys zámku.

zpuštělém. Půdorys obdélníkový s otupenými rohy, zevně vyduťtými. Zevnější stěny členěny pilastry s volutovými hlavicemi. Podstřešní římsa bohatě profilována. Vchod obstoupen sduženými pilastry nesoucími římsové hlavice, na nichž spočívá volutové orámování stěny nadpražní. Po stranách vchodu, jakož i po stranách okna na straně opačné prázdné výklenky. V podélných zdech po jednom širokém oknu, nad nímž zprohýbaná římsa. V otupených rozích po oválovém okénku. Uvnitř klenba nápodobená. Obhroublé rokokové malby, na stropě genreové výjevy v rocaillových rámcích. Střeška mansardová, šindelová. (Viz pohled a půdorys na obr. 120.)

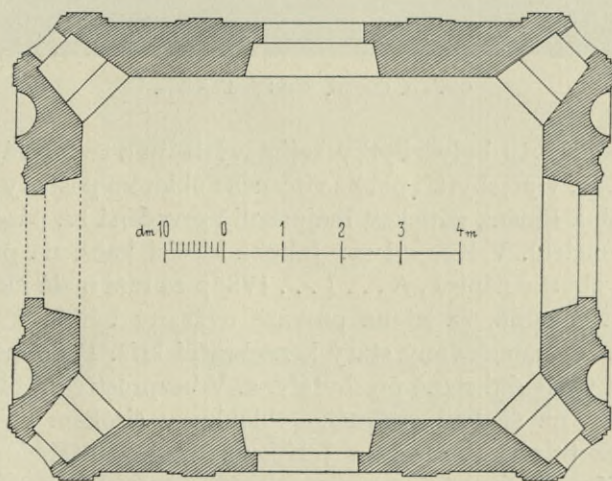
Chvojno (Chvojen Veliký).

V l a s á k, Okr. Benešovský, 52; P o d l a h a, Posv. místa II., 126.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. JAKUBA AP., připomínaný jako farní již ve stol. XIV., stojí o samotě na návrší.

Stavba z doby přechodní, XIII. st., v poslední době 1904 zrestaurovaná. Stav před opravou viděti na obr. 121.; stav nynější na obr. 122.

Obr. 120. Chotýšany. Zahradní pavillon.

Zdivo mohutné, více než dva metry silné (viz půdorys na obr. 123.).

Presbytář v půdorysu čtvercový má klenbu křížovou bez žeber.

Ku kněžišti připojuje se část střední, která otvírá se stejně vysokými, mohutnými hrotitými oblouky do kněžiště i do loďi. Na zmíněných obloucích a na bočních zdech zvedají se zdi nové věže, která vsunuta jest tudíž mezi presbytář a loď.

Loď skrovných rozměrů má v půdorysu podobu příčného obdélníka a povystupuje poněkud ke straně jižní. Sklenuta jest valeně. V bočních zdech okna polokruhově zaklenutá se sešikmenými špaletami.

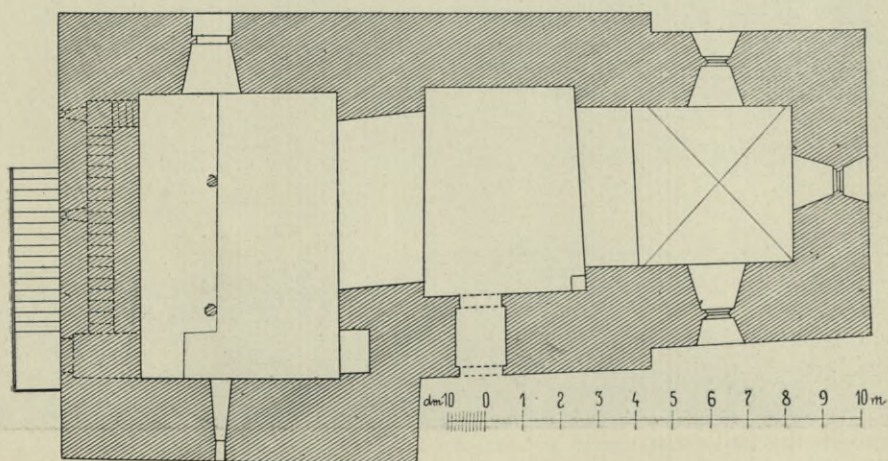
Obr. 121. Chvojno, Kostel před opravou.

Uvnitř odkryty byly zbytky zajímavých malebných ze XIII. stol. 1. V presbytáři poblíž vítězného oblouku postavy sv. apoštolů Jakuba a Filipa (jména gotickou majuskulí provedená na páscích z rukou jejich se vinoucích). V levo od sv. Jakuba klečící kněz, na pásce, kterou v rukou drží, zbytky nápisu „A . . . I . . . IVS“; za ním malá klečící postava se sepjatýma rukama, za ní na provaze uvázaný býček. Pod postavou sv. Filipa na zdi namalovaný starý konsekrační kříž. Podobné kříže objeveny také na východní stěně presbytáře. 2. V bezprostřední blízkost s předešlou malbou na špaletě vítězného oblouku v širokém orámování obhroublý obraz trůnící P. Marie s Ježíškem. U nohou Madonny, po její pravici klečící postava s páskou v ruce, na níž se čte: „REGINA DELI ORA PRO ME“. Nahore dva andělé vsazují P. Marii korunu na hlavu. (Viz obr. 124.) 3. Na jižní stěně loďi hrubě černou barvou provedeno schema sluneční soustavy Ptolemaeovy s nápisy latinskými. 4. V severní špaletě

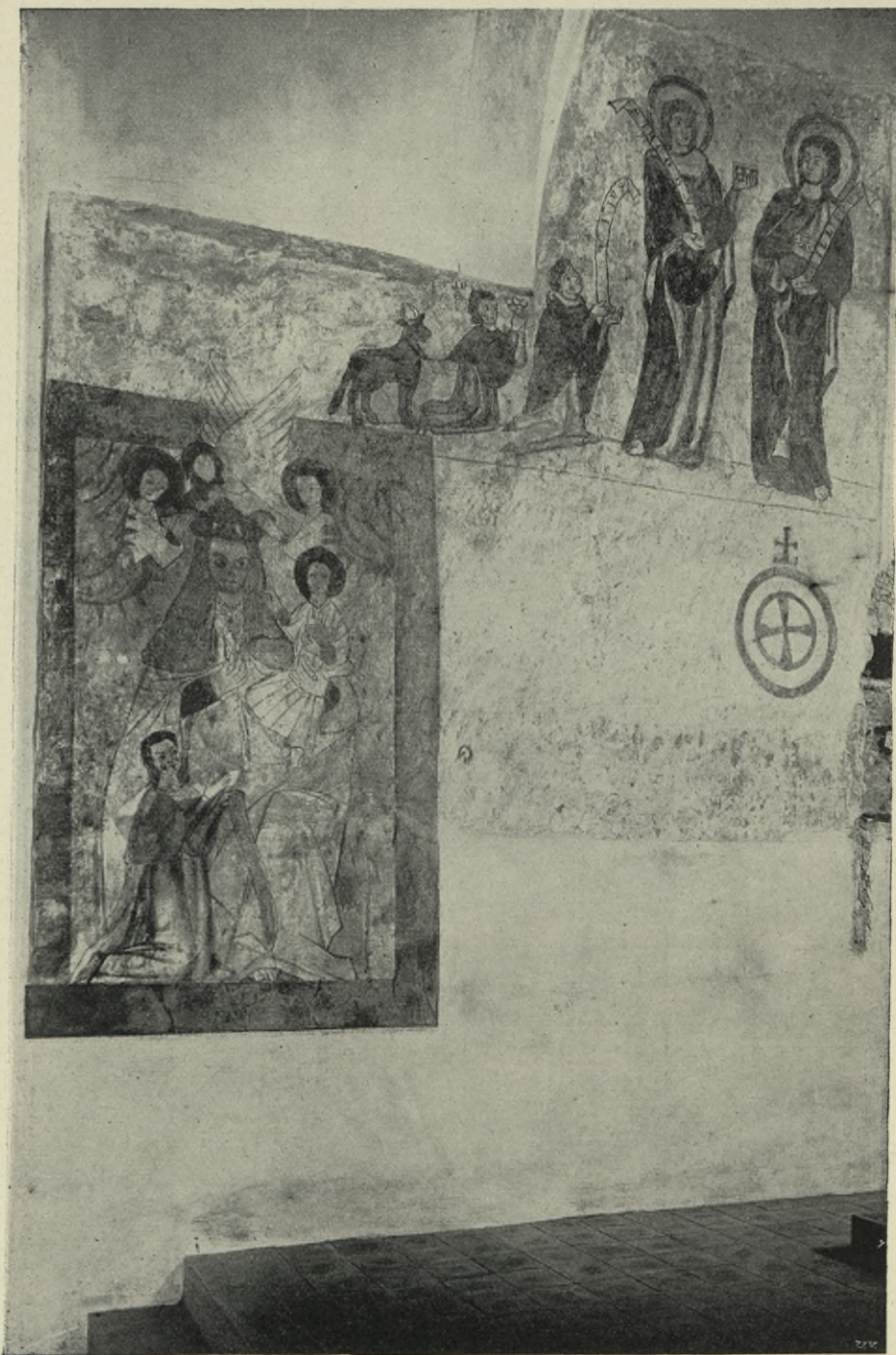

Obr. 122. Chvojno. Pohled na kostel.

Obr. 123. Chvojno. Půdorys kostela.

Obr. 124. Chvojno. Zbytky nástěnných maleb v presbytáři a ve vítězném oblouku.

oblouku dělicího střed od lodi „Očistec“ znázorněný rozevřenou nestvůrnou tlamou s vyplazeným jazykem, naplněnou plameny; v plamenech postavy lidské. (Viz obr. 125.)

Vnitřek, vnějšek i okolí tohoto kostelíka ozdobeny byly péčí Jeho císaře a krále. Výsosti nejvyššího pana arcivévodě Františka Ferdinanda Rakouského

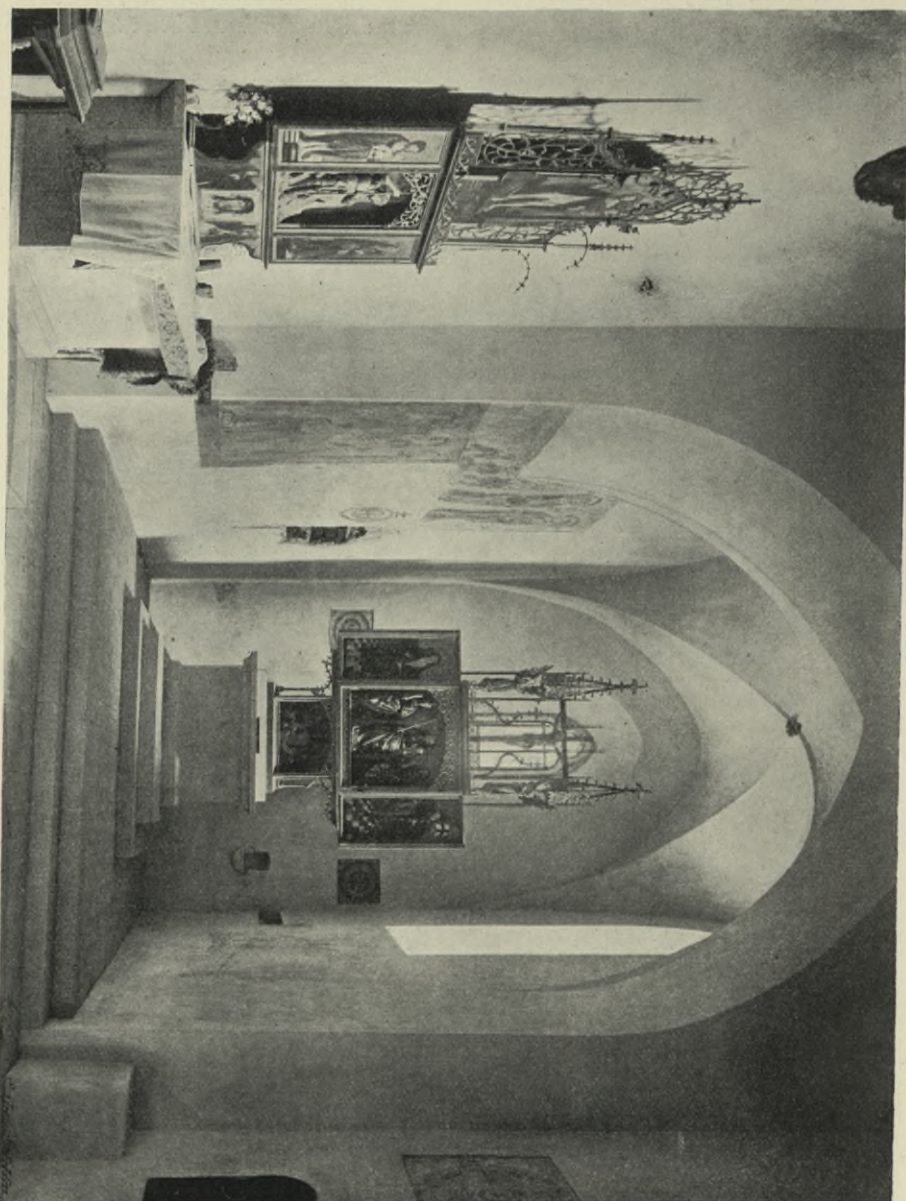
Obr. 125. Chvojno. Zbytky nástěnných maleb, Očistec.

ďEste starožitnostmi z ciziny skoupenými (křídlovými oltáři, tabulovými obrazy, náhrobními kameny, sochami ze dřeva řezanými, kamennými skulpturami, votivními obrazy a j.), takže jest tu nashromážděno takřka celé církevní museum znamenité ceny.*) Z předmětů těch uvádíme:

*) Všech předmětů sem propůjčených jest 105 inventárních čísel v inventární ceně K 63.490. Předměty ty jsou majetkem J. V. nejvyššího pana arcivévodě a jeho nástupců; kostelu Chvojenskému jsou propůjčeny toliko k užívání.

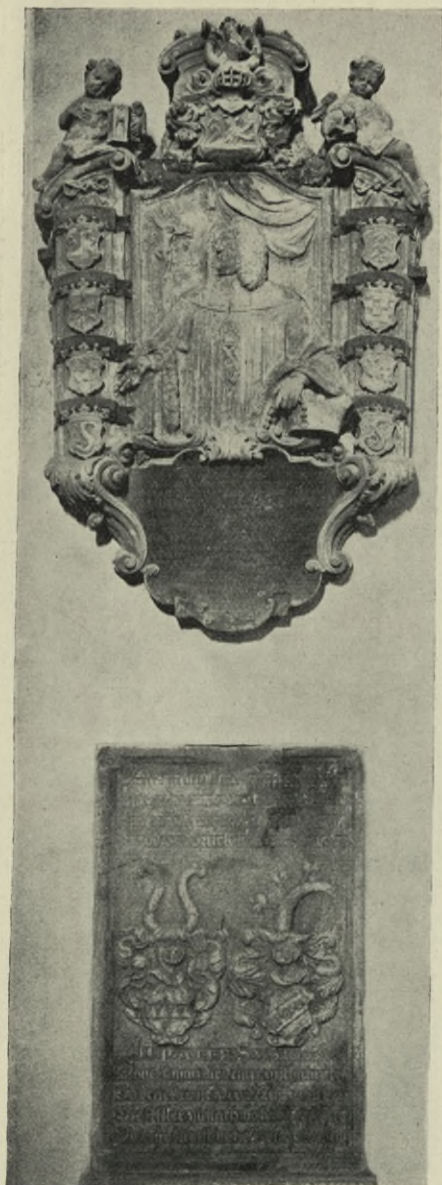
1. Hlavní oltář gotický XV. stol. V predele skupina poprsních sošek: uprostřed zmučený Spasitel, po stranách plačící P. Maria a sv. Jan.

Obr. 126. Chvojno, Vnitřek kostela.

V části hořejší ve skříni: uprostřed Madonna s Ježíškem, vedle ní sv. Kateřina a sv. Barbora. Na křídlech uvnitř: Sv. Šebastián a sv. Florián; zevně: Zvěstování P. Marie. Nad skříní uprostřed Kristus na kříži, po

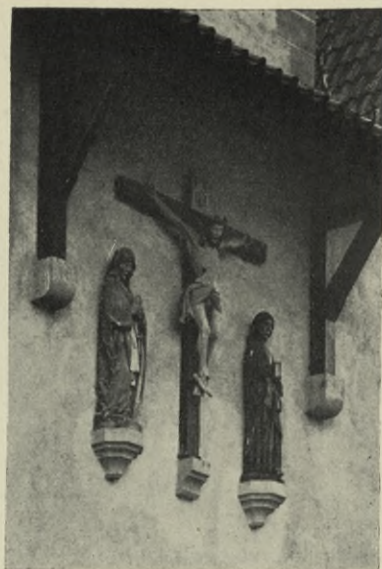

Obr. 127. Chvojno. Náhrobníky.

náhrobní kámen se dvěma znaky s nápisem německým a letopočtem 1622 (viz obr. 127.).

4. Zevně na severní straně věže pod stříškou skupina dřevěných polychromovaných soch na kamenných konsolách: uprostřed Kristus na

Obr. 128. Chvojno. Skupina „Ukřižování“.

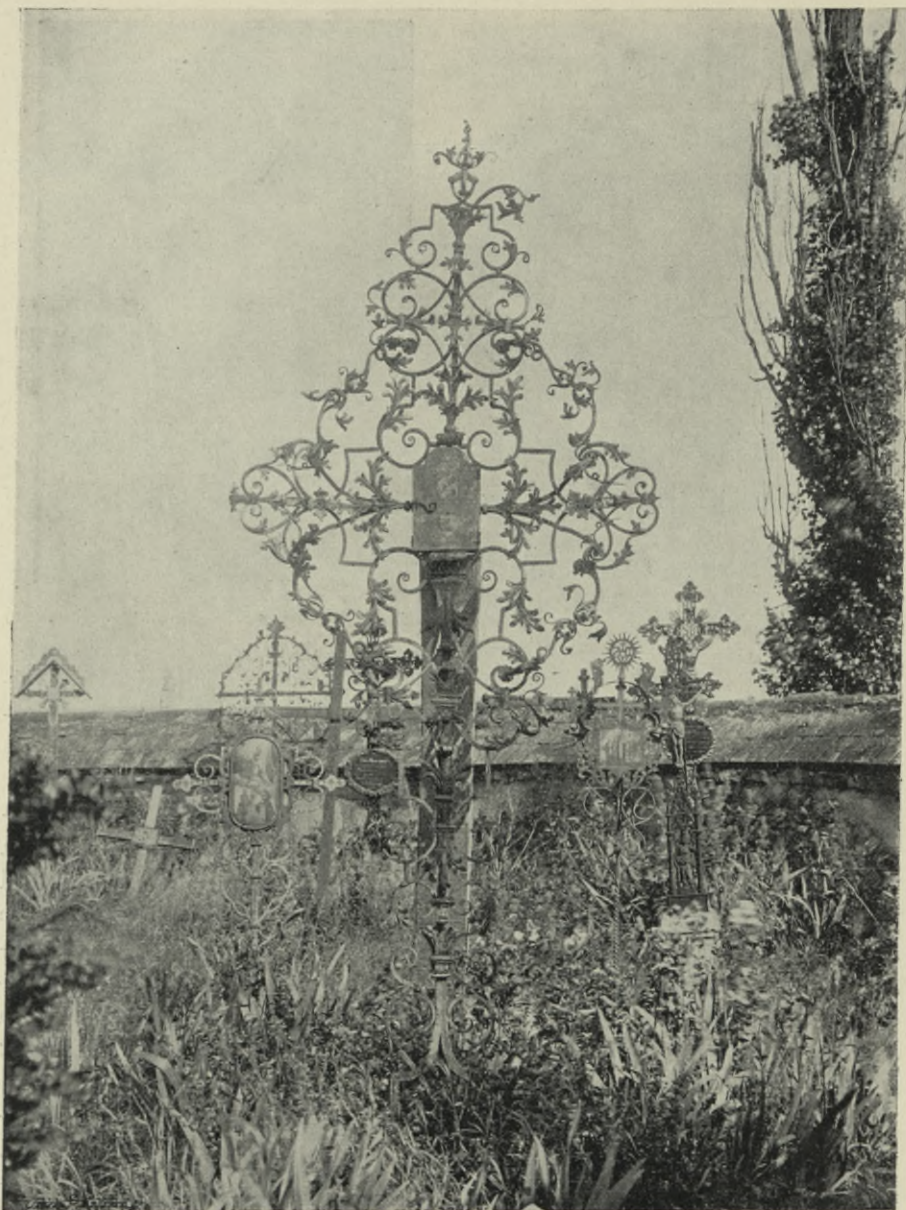
stranách po andělu držícím nástroje umučení pod gotickými věžkovitými baldachýny. *) (Viz na obr. 126.)

2. Boční oltář pozdně gotický, křídlový. Na predele malba temperová: Sv. Petr a sv. Pavel drží roucho s tváří Kristovou. Ve skříni oltářní socha sv. Jiří potírajícího draka; na křídlech zavíracích uvnitř malby: sv. Jan Křtitel a sv. Ondřej, zevně: Zvěstování Panny Marie; na zadních pevných křídlech: sv. Šebastián a sv. Roch. V nástavku temperová malba: Zmrtvýchvstavší Spasitel.

3. Epitaf kamenný s poprsným reliefem kanovníka z r. 1720,

*) Cena tohoto oltáře udána v inventáři K 18.000.

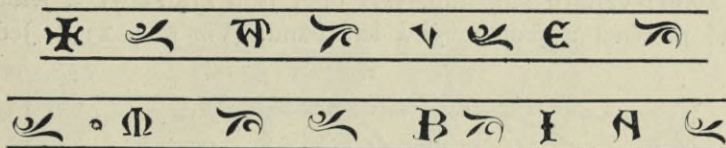
Obr. 129. Chvojno. Kuté kříže na hřbitově.

kříží, po stranách P. Maria a sv. Jan Ev. Pozdně gotické z poč. XVI. stol. (Viz obr. 128.)

5. Na hřbitově kolkolem kostela se rozkládajícím 33 ze železa kutých křížů většinou ze XVIII. stol., z nichž mnohé vynikají mistrným provedením. (Viz obr. 129.)

Zvony. 65 cm vys., 80 cm v prům., nahoře nápis v gotických majuskulích: AVΘ MARIΘ (viz faksimile na obr. 130.).

Obr. 130. Chvojno. Faksimile nápisu na zvonu.

Chvojínek.

Vlasák, Okr. Nevekl. 19; Podlaha, Posv. místa II., 168.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. VÁCLAVA, již ve XIV. stol. jako farní připomínaný. Malá, zajímavá stavba gotická jednolodní bez věže (obr. 131.).

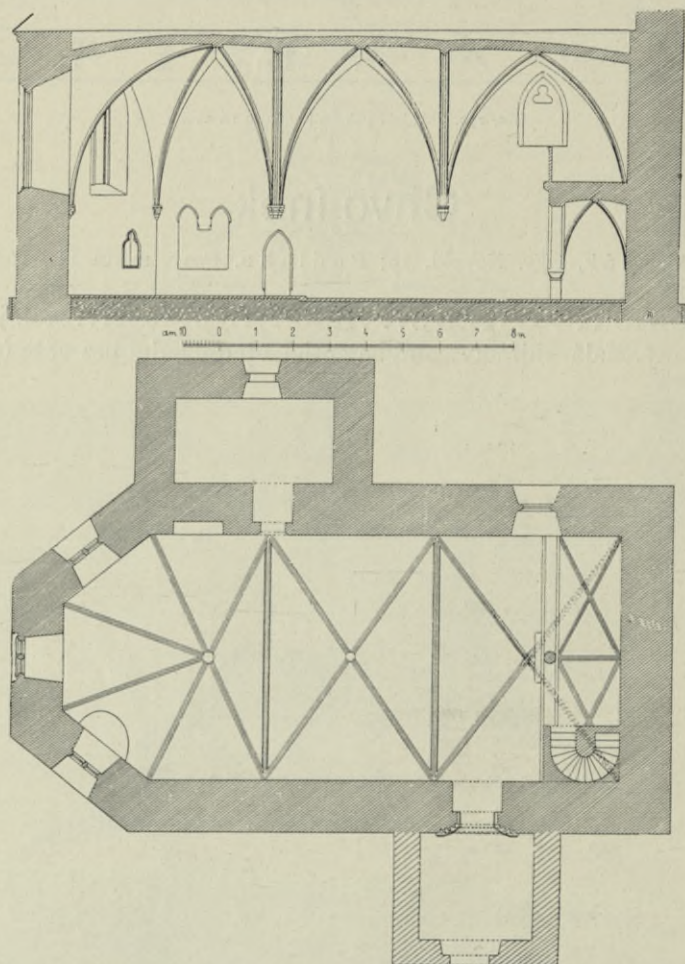
Obr. 131. Chvojínek. Pohled na kostel.

Zevnějšek byl při nedávné opravě nově omítnut a pod římsou obloučkovým podřímsím z malty opatřen.

Kostel jest v půdorysu obdélníkový, třemi boky zakončený; presbytář není od lodi architektonicky odlišen. (Viz na obr. 132. půdorys a podélný řez.)

Celý vnitřek sklenut žebrovou klenbou. Žebra vybíhají z ozdobných konsol, z nichž některé mají podobu lidských hlav, jiné okrášleny jsou lupeny kolmo vzhůru stojícími, jiné opět jsou hranolové a jehlanovité, ozdobené prstenci a pannelovými kružbami. (Viz obr. 133.) Jednotlivá

Obr. 132. Chvojínek, Podélný řez a půdorys kostela.

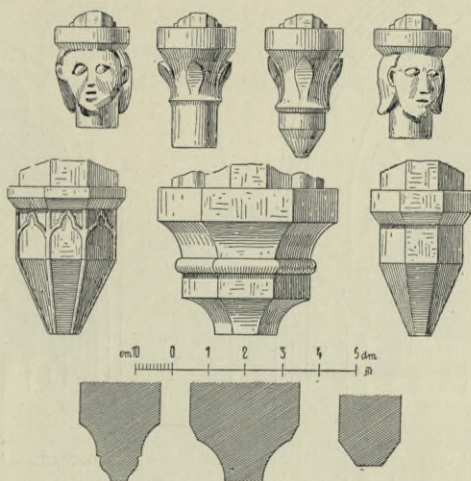
klenbová pole jsou od sebe oddělena žebrovými pásy. Konsoly i žebra tesány ze žuly, ale několika vrstvami vápna při bílení pokryty.

Nad presbytářem jest svorník hladký, v lodi první pole má svorník hladký, druhé jest bez svorníku.

Ve východním boku presbytáře okno hrotité. Ostění ozdobeno jest prutem hruškového profilu. Okno prutem na dvě rozděleno; po prutu i po kamenných pažbách postranních táhnou se oblé přípory s kalichovitými hlavicemi. Ve hrotu kružba trojlistá. (Viz obr. 134. a 135.)

V obou šikmých bocích presbytáře po oknu hrotitým, prutem děleným, s trojlistou kružbou ve hrotu (viz obr. 136.).

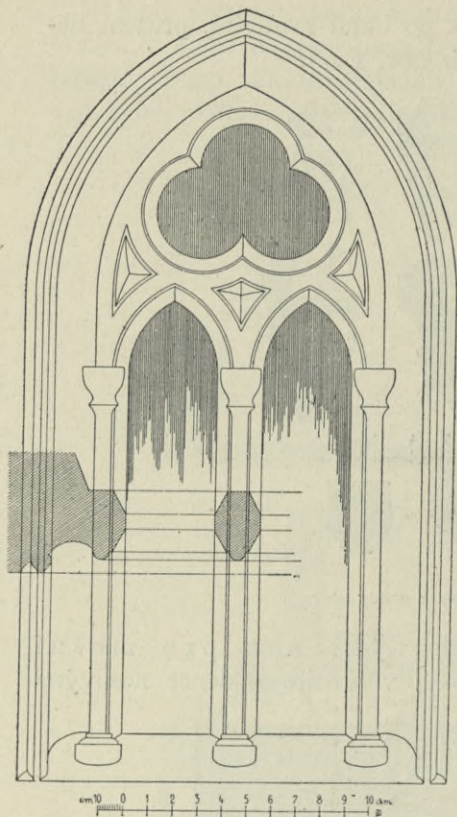
Obr. 133. Chvojínek. Konsoly a profily žeber.

V jihovýchodním boku presbytáře výklenek pro mešní konvičky, 1 m vysoký, 67 cm široký, v hrotité záklence nosovými

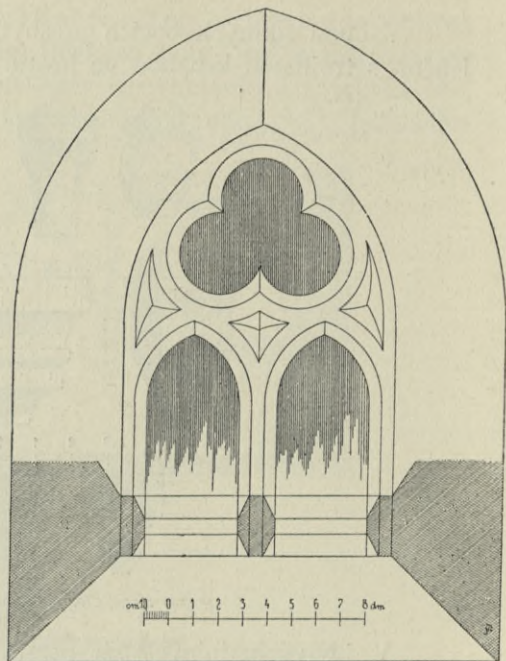

Obr. 134. Chvojínek. Pohled na presbytář.

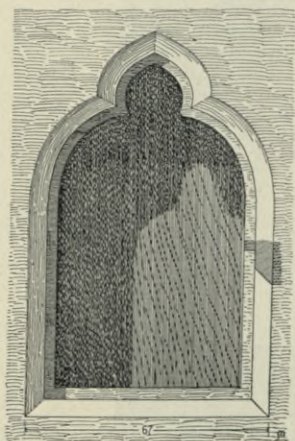

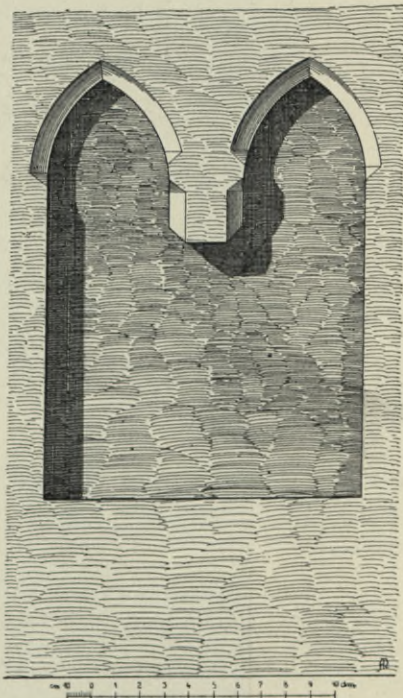
Obr. 135. Chvojínek. Okno.

Obr. 136. Chvojínek. Okno.

Obr. 137. Chvojínek. Výklenek.

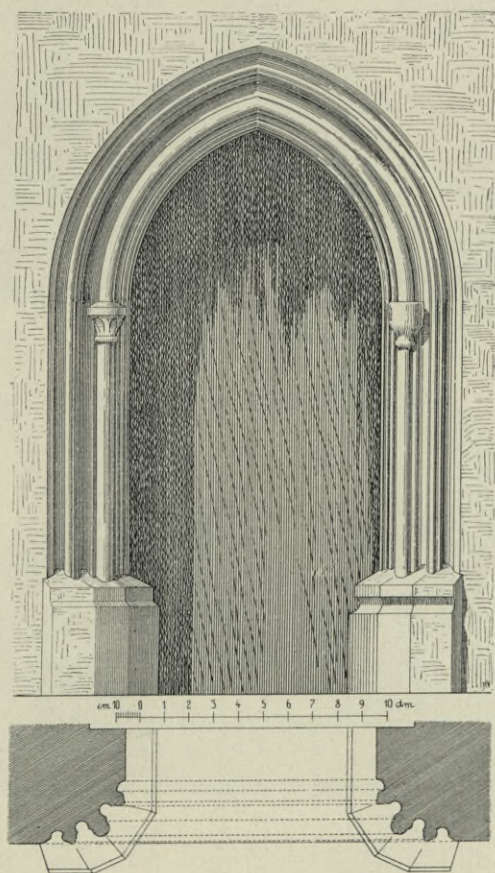

Obr. 138. Chvojínek. Výklenek sediliový.

výběžky ozdobený (viz obr. 137.); ostění sešikmené a pravoúhle odstupněné.

V jižní zdi presbytáře výklenek sediliový, zakončený nahore dvěma hrotitými, na přední hraně sešikmenými záklenkami; záklenky spočívají uprostřed na krakorci zaobleném a na hranách sešikmeném. (Viz obr. 138.)

Obr. 139. Chvojínek. Portál v severním boku lodi.

V severovýchodním šikmém boku presbytáře ve zdi jednoduchý obdélníkový výklenek sanktuářový 1.56 m nad dlažbou; před ním kamenný 35 cm vysoký stupeň, tvořící nepravidelný polokruh.

Vchod do sakristie úzký a nízký, hrotitý, na hranách vyžlábkovaný, 1.77 m vys., 0.81 m šir.

Sakristie při jižním boku presbytáře, v půdorysu příčný obdélník, vysoká, s klenbou výsečovou; v jižní zdi okno hrotité bez kružby.

V severním boku lodi portál 2.55 m (i s ostěním) vys., pěkně profilovaný: střední profil tvoří obloun spočívající na oblých polosloupcích

Obr. 140. Chvojínek. Kruchta.

s hlavicemi, z nichž jedna ozdobena jest lupeny lžicovitými, druhá hladká, kalichovitá; ostění spočívá dole na kamenných hranolových trnožích. (Viz obr. 130.)

V jižním boku loďi v posledním klenbovém poli nízké hrotité okno s kružbou trojlistou.

K r u c h t a zděná, spočívající na dvou hrotitých, na hranách sešikmených obloucích, jež uprostřed opírají se o oblý nízký sloup s hlavicí krychlovou, na rozích sříznutou a dole prstěncem ozdobenou. (Viz obr. 140.) Uprostřed hořejší části kruchty býval výstupek málo v před vystupující, z něhož pouze dolejší část se zachovala. Zábradlí kruchty dřevěné, spolu s varhanami nové.

Obr. 141. Chvojinek. Pohled do presbytáře.

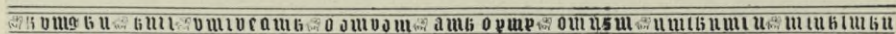
Hlavní oltář (viz obr. 141.) ranně barokní. Po stranách kanelované sloupky s lupenovými hlavicemi a lalokovité řezby. Uprostřed obraz na plátně: Sv. Václav v odění rytířském, dlouhým pláštěm oděn, kráčí mezi dvěma anděly, drže v jedné ruce prapor, ve druhé velitelskou hůl. Umělecky bezcenná malba z konce XVII. stol. V nástavku poprsní obraz sv. Lidmily na plátně, rovněž slabý.

Na střeše lodi vížka dřevěná, plechem pobitá, jehlanovitě zakončená.

Z v o n y: 1. 0.50 m vys., 0.61 m v průměru, asi z druhé pol. XV. stol. Nahoře kolkoolem nápis minuskulový gotický, aenigmatický; dělítko beránek s korouhvičkou. (Viz faksimile na obr. 142.)

2. Ulitý r. 1850 od *Karla Bellmanna*.

Obr. 142. Chvojínek. Faksimile nápisu na zvonu č. 1.

Jemniště.

V l a s á k, Okr. Benešovský 102; P o d l a h a, Posv. místa II., 193.

ZÁMEK zbudovaný r. 1752, jednopatrová budova barokní se středem dvoupatrovým. (Viz pohled na obr. 143. a půdorys na obr. 144.)

Střed budovy tvoří v půdorysu pravidelný obdélník. Průčelí východní má uprostřed risalit mírně v před vystupující; k oběma nárožím připojují se obdélníkové přístavky.

K nárožím průčelí západního připojují se dvě symmetrická křídla, jejichž konce mají vzhled kaplí. Všechny části budovy mají střechu mansardskou, jen zmíněné kaplovité části pokryty jsou střechami kupolovitými, zakončenými lucernovitými vížkami.

Střed průčelí jest o patro zvýšen a zakončen štítem s hodinami. Po stranách štítu kamenné vásy a sochy.

Portál průjezdu obstoupen s každé strany dvěma oblými sloupy s volutovými hlavicemi, jež nesou balkon; nad vchodem na balkon pod segmentovou římsou v kameni tesaný znak.

Ve výklencích v průjezdu pískovcové barokní sochy mythologické.

Na schodišti kamenné balustrové zábradlí, na něm z kamene tesané puttí držící svítilny.

V poschodí v risalitu průčelí východního veliký sál. Strop plochý: štukový rámeček, rokokové kartuše, ve střední ploše obraz „Olymp“ signovaný: „Felix Antonius Scheffler pinxit anno 1754“.

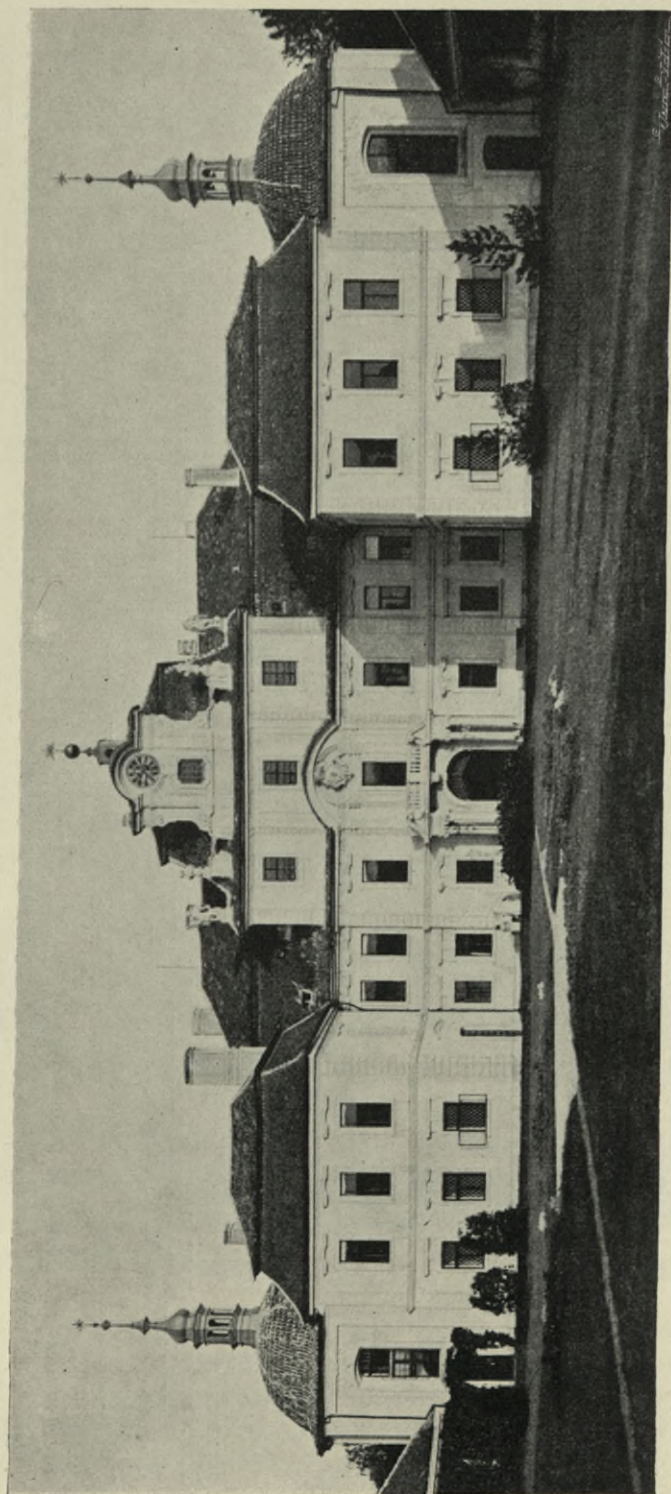
Na bočních užších stěnách trojdielné obrazy freskové: 1. na stěně severní: Allegorie léta, podzimu a zimy (viz obr. 145.), 2. na stěně jižní: Pallas Athene, Ceres, Ares.

Nad vchody pod těmito obrazy plastické sopraporty: Zápas gigantů, Zeus a Lykaon, Deukalion a Pyrrha, Filemon a Baucis.

Mezi vchody krby z umělého mramoru, nad nimi zrcadla a nejvýše mezi volutovými římsami plastické znaky.

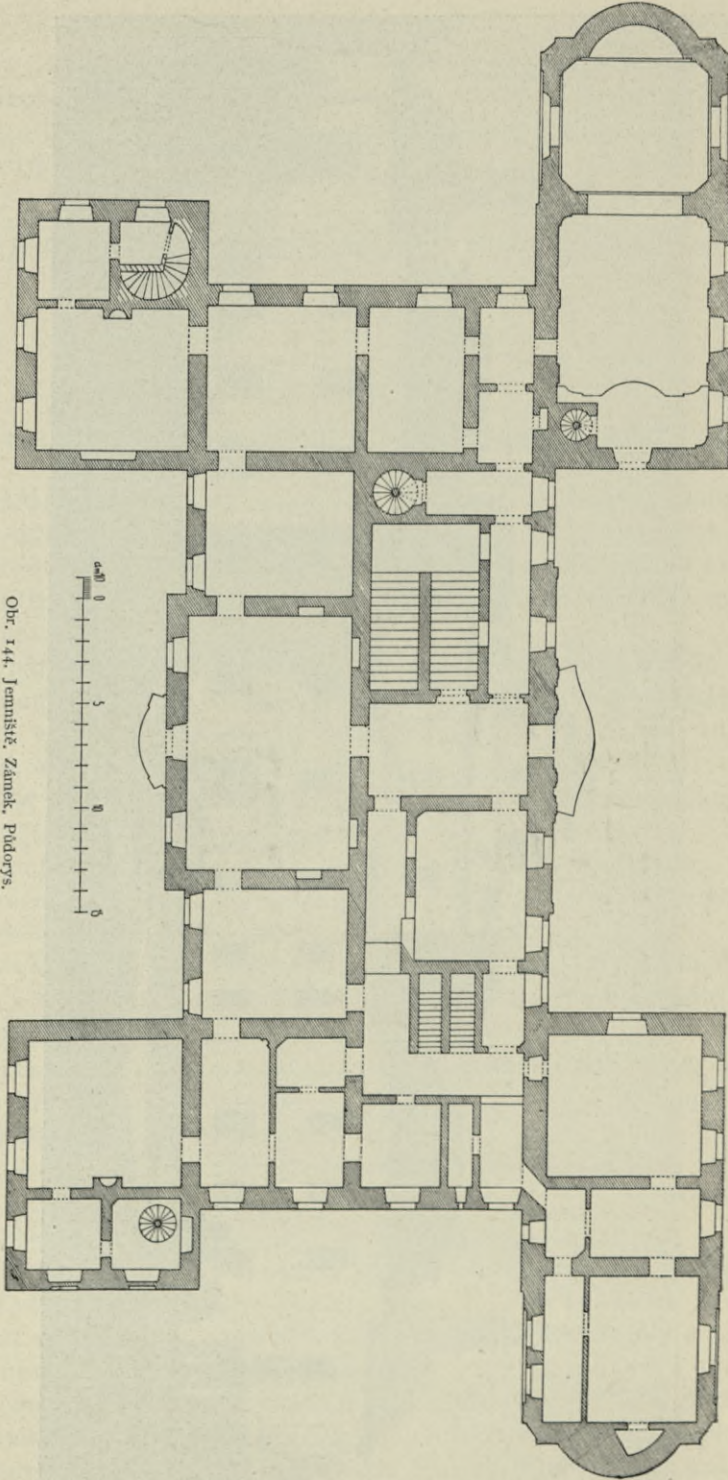
V jižním křídle fronty západní ve zmíněné kaplovité a přiléhající poschoďovité části kaple, zaujímající celou výši budovy. Část kaplovitou zaujímá presbytář. Zakončen jest mělkou apsidou, která nahoře ozdobena

Obr. 143. Jenišťe, Zámek.

Obč. 144. Jemnišič. Zámek. Poldorjs.

Obr. 145. Jemnísté. Zámek. Severní stěna sálu.

jest plastickým lambrequinem, z něhož splývá na stěně namalovaný baldachýn. (Viz obr. 146.)

Presbytář má klenbu plackovou, na níž fresko „Nanebevstoupení Páně“ (v cípech allegorické postavy: Moudrost, Opatrnost, Spravedlnost, Síla) od V. V. Reinera (Viz K amper, Reiner, 43).

Obr. 146. Jemniště. Vnitřek zámecké kaple.

Retabulum oltáře hlavního jest z umělého mramoru. Nad ním veliký barokní krucifix kovovými paprsky obklopený. Tělo v nadživotní velikosti, pleť opaleskující. Po stranách sochy P. Marie a sv. Jana Ev. Vesměs zdařilé řezby barokní.

Pod krucifixem obrázek „P. Maria Pomocná“ XVIII. stol..

Na oltáři malý obrázek na plechu „Klanění sv. Tří králů“, dobrá práce z první pol. XVIII. století.

Alabastrová soška barokní „Zbičovaný Kristus“ 60 cm vys., dobrá práce barokní (viz obr. 147.).

Loď obdélníková s plochým stropem, na něm malba „Nejsv. Trojice ve slávě uprostřed kúrů andělských“. Malba signována: „Felix Anton Scheffler inv. et pinxit anno 1754“. V rozích pilastry s kompositními hlavicemi. Vítězný oblouk polokruhový, nad ním plastický znak.

Před zámkem na straně západní dvě kamenné barokní sochy z roku 1750: „Sv. František Xaverský“ a „Sv. Josef Calasanský“.

Kondrac.

Vlasák, Pam. arch. I. (1855), 176; F. J. Lehner, Děj. um. nár. čes. sv. II., č. II., 61; Vlasák, Okres Vlaš. 48; Podlaha, Posv. místa III., 139.; A. Blanický a Dr. M. Navrátil, „Dějiny farní osady Kondrace pod Blaníkem“ ve Sborníku hist. kroužku 1910.

Obr. 147. Jemniště. Zámecká kaple.
Alabastrová soška.

FARNÍ KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE (viz pohled na obr. 148., půdorys na obr. 149.; pohled z r. 1854 dle kresby J. Malocha viz na obr. 163.), stavba původně románská ze stol. XII. Z té doby zachovala se loď se dvěma průčelními oblými věžkami. V době gotické byla románská apsida odbourána a přistavěn nynější gotický presbytář se sakristií. Mnoho změn provedeno při opravě r. 1735: zdivo kostela sníženo, loď obdržela rákosový strop, vylámaním zdiva původní okna byla rozšířena, v průčelní zdi vyláman velký hlavní vchod, kruchta byla rozšířena a zřízeno šnekové schodiště na ni vedoucí, kostel omítnut, nad celým kostelem vyzdvižen nový krov a j.

Loď obdélníková románská, z bílých pískovcových kvádrů zbudovaná; nároží z pískovce růžového. Na rozích průčelí západního dvě oblé vížky, jež z části spočívají na pasech vybíhajících z pilířů kruchty.

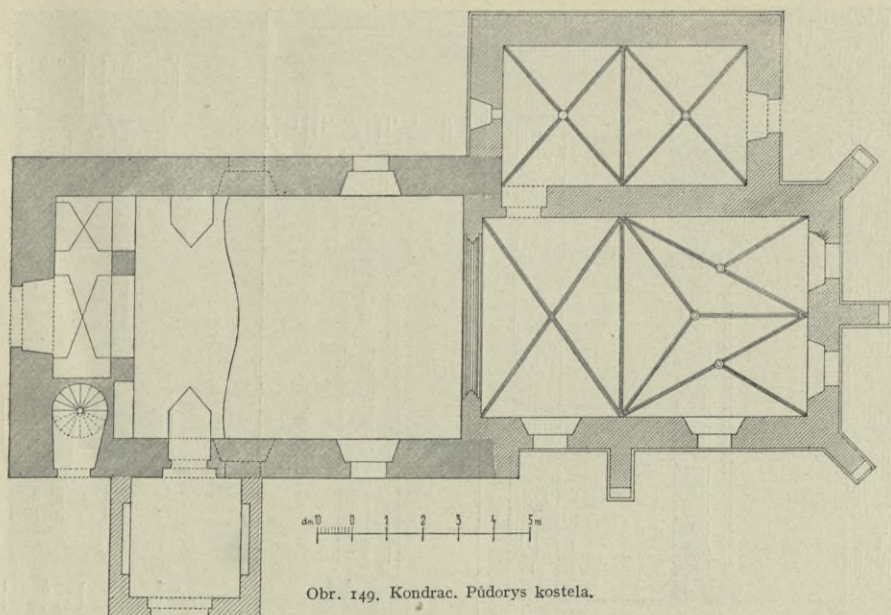

Obr. 148, Kendrac. Pohled na kostel.

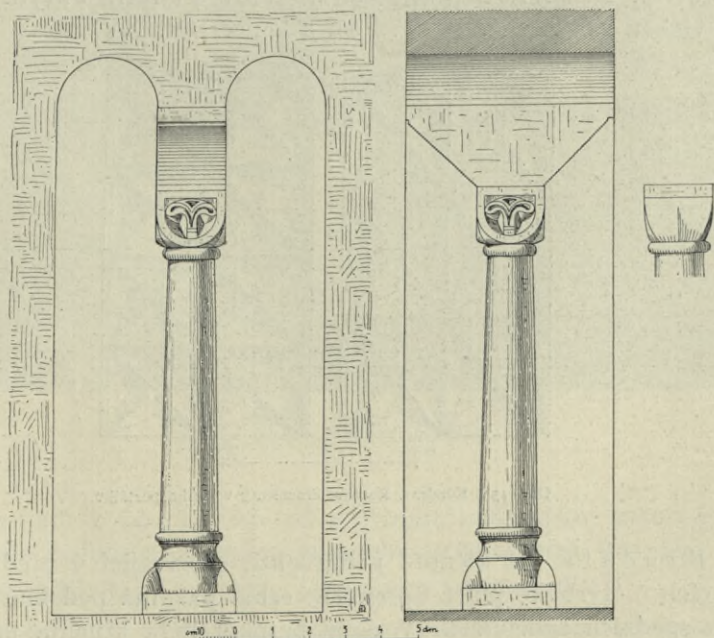
V í ž k y prolomeny jsou dvěma řadami podvojných okének sloupky dělených. Některá z okének jsou z části zazděna. Sloupky mají attické patky s drábky, hladké dříky a krychlové hlavice jednak hladké, jednak

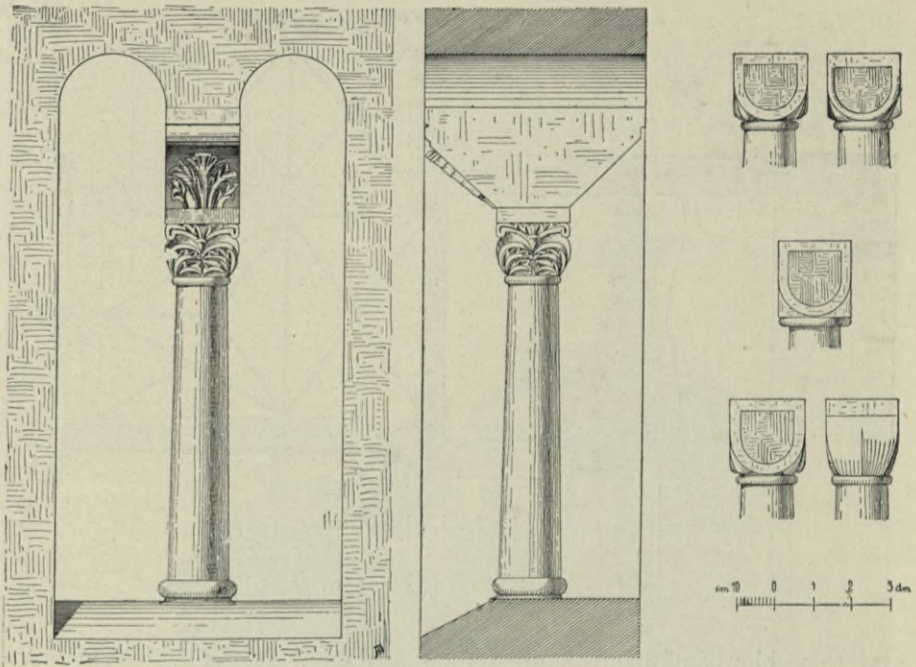
Obr. 149. Kondrac. Půdorys kostela.

s ploše vyhloubenými stranami, jednak ozdobeny jsou plastickým ornamentem. Nejozdobnější sloupek má hlavici palmettovou; i přední šikmá strana sedla nad tímto sloupkem okrášlena jest vkusně tesanou palmettou. (Viz obr. 150. a 151.)

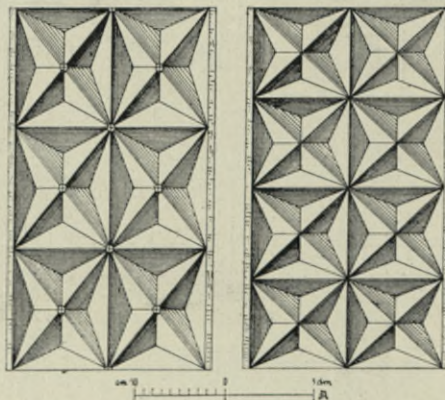
Obr. 150. Kondrac. Okénka ve věžích.

Obr. 151. Kondrac. Okénka ve věžích.

Uprostřed mezi věžkami kamennými zvedá se nad průčelím rozložitá dřevěná zvonice prkny obitá, taškovou střechou krytá a lucernovitou vížkou zakončená. Pochází asi z konce stol. XVII.

Obr. 152. Kondrac. Routové ornamenty v jižním portálu.

K r u c h t a má klenuté podkruchtí, spočívající v předu na třech obloucích o čtyřboké pilíře opřených; sama pak má podobné arkády na oněch spodních spočívající. V době barokní byla kruchtá prodloužena; prodloužení jest v před vypiato a valenou klenbou podklenuto.

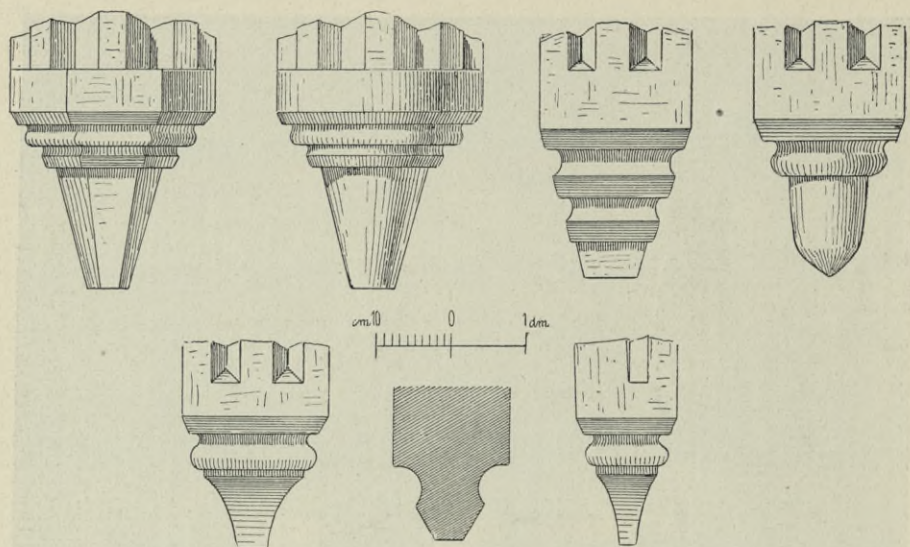
Obr. 153. Kondrac. Pohled do presbytáře.

V jižní zdi boční vchod s rovným nadpražím; pažení jsou na vnitřní ploše ozdobena tesaným routovým ornamentem (viz obr. 152.).

Okna obdélníková, vysoká, segmentem překlenutá.

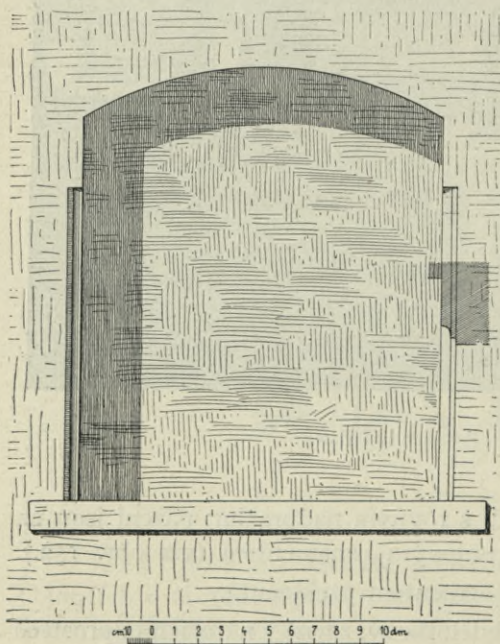
Presbytář v půdorysu obdélníkový, zevně v nárožích i uprostřed boků opřený pilíři dvakrát odstupněnými.

Obr. 154. Kondrac. Konsoly a profil žebra.

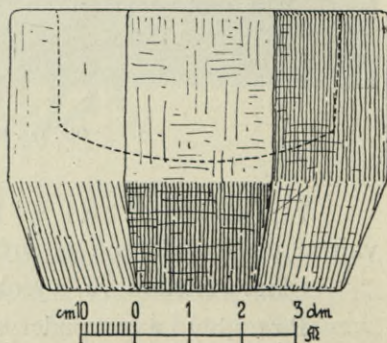
Klenba žebrová o dvou polích, z nichž východní má tři středy se svorníky ozdobenými štítovými deskami. (Viz na obr. 153. pohled do presbytáře.) Konsoly různotvárné, bez plastických ozdob; žebra mají v profilu podobu klínu otupeného, na šikmých stranách žlábký opatřeného (viz obr. 154.).

Obr. 155. Kondrac. Výklenek sediliový.

Obr. 156. Kondrac. Profil vítězného oblouku.

Obr. 157. Kondrac. Kamenná křtitelnice.

V jižní zdi presbytáře výklenek sedilový, segmentovitě překlenutý (viz obr. 155). Vítězný oblouk hrotitý, markantního hruškového profilu (viz obr. 156).

K severnímu boku presbytáře přiléhá gotická sakristie, s presbytářem soudobá; má klenbu

Obr. 158. Kondrac. Křtitelnice cínová.

žebrovou o dvou polích. Konsoly nahoře prstěncovité, dole kuželovité. Ve východní zdi okno hrotité se zbytky kružby. V sakristii stará kamenná prostá křtitelnice osmiboká, dole sešíkmená, 53 cm vys., 71 cm v prům. (viz obr. 157.).

Hlavní oltář barokní, na něm dobré barokní sochy: uprostřed sv. Bartoloměj, nad brankami

Obr. 159. Kondrac. Faksimile nápisu na křtitelnici.

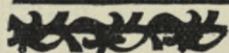
Obr. 160. Kondrac. Faksimile nápisu na zvonu č. 1.

SEQUO. DOMINI. MILITUM. QUICQUID. UO. NO. U. A. S. AMEN. D. A. E. V. D. E. F. E. T. E. P. P. I. M. D. G. I. T. R. V. M. V. D. E. T. H. O. W. M. E. V. M. I. B. U. S. V. I. T. A. T. I. S. P. R. A. G. E. T. I. S. I. C. H. O. C. I. A. V. S. O. C. O. P. E. D. E. T. Z. O. M. M. V. O. T. E. N. T. I. A. E. T. B. E. A. T. E. M. A. R. I. A. E. V. I. R. G. S.

sv. Josef a sv. Jan Nep. nad oltářem mezi okny krucifix barokní, v životní velikosti, ze dřeva řezaný, pozlacený.

Σ ΕΤΑ ΡΑΒΙ Ε · Μ · Δ · Λ V ·

ΔΙ Ε Κ V Η Δ Ρ Α C Ζ Κ Ε

Obr. 16r. Kondrac. Ukázka nápísu na zvonu č. 2.

Boční oltáříky: ze dřeva řezané baldachýnky z konce XVIII. století.

Kazatelna barokní z konce XVIII. stol. Na hranolovém řečništi a na schodišti obhroublé reliefy čtyř evangelistů; na hranolovém sloupu schodiště barokní socha sv. Pavla 89 cm vys. Na stříšce nahoře symbolický Beránek, kolem při okraji barokní sošky čtyř sv. Učitelů církevních.

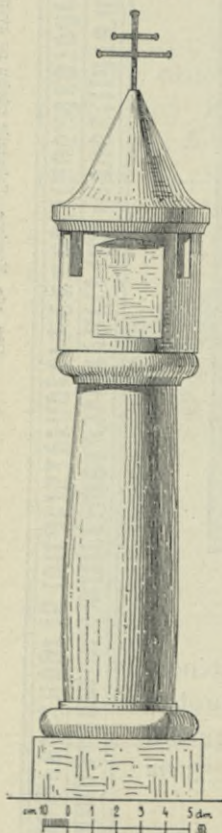
Křtitelnice cínová 77 cm vys. (viz obr. 158.). Nahoře dva, dole jeden pruh ozdobného páskového písma; nápis zní: 1. ř.: kdož uvierji a pokrýty se, spasen bude. udieľana lx ľefa m d*) 2. ř.: ke rfi i a dhwale blahoslavena frogncy swafos[wafē], 3. ř.: rjassu posfniho skrzy pana mrkwaľce.** (Viz faksimile na obr. 159.) Na plášti připájené lité arkádky, v nichž rovněž připájené reliefky z umučení Páně, z nichž některé již odloupany. Mimo to na jedné straně nad arkádkami symboly čtyř sv. evangelistův. Nohy mají nahoře podobu poprsí vousatých starců, dole drápopovitých noh kouli svírajících. Po stranách lví hlavy s kruhy ve tlamách. Při hořejším okraji přidržovaďla víka v podobě malých hlav lidských. Při dolejším okraji po stranách jedné ze zmíněných vousatých hlav značky cínařovy:

Zvony: 1. 65 cm vys., 81 cm v prům., nahoře kolkolem minuskulový nápis gotický: 1. ř.: x Anno d

*) Letočetná písmena *lx* a *md* patří patrně k sobě, takže čísti jest: „*mdlx*“ (= 1560).

**) T. j. *Jana Mykvičky* od něhož jest také křtitelnice v Chlumu u Sedlčan. (Srvn. Soupis Sedl. 22—23.)

Obr. 162. Kondrac.
Boží muka.

domini ꝛ millesimo ꝛ quingentesimo ꝛ nono ꝛ illa ꝛ Campana ꝛ fura ꝛ est ꝛ
per ꝛ magicum ꝛ bart [2. ř.:] holomeum ꝛ nove ꝛ Civitatis ꝛ pragensis ꝛ ex ꝛ
hoc ꝛ lavꝛ ꝛ deo ꝛ patri ꝛ omnipotenti ꝛ et ꝛ beate ꝛ marie ꝛ virg. ꝛ (viz
viz faksimile obr. 160.).

2. 0-90 m vys., 1-07 m v prům., nahoře kolkolem dvouřádkový
majuskulový nápis: LETA PANIE .M.D.LV. SLIT GEST TENTO ZWON
KU CZTI A CHWALE PANV BOHV I WSSI RZISSE NEBESKE I WSSI

ξObr. 163. Kondrac. Pohled na kostel dle kresby z r. 1854.

OSADIE KUNDRACZKE W MIESTIE BENESSOWIE SKRZE MNE
MATIEGE SSPICZE. (Viz ukázku nápisu na obr. 161.)

3. 45 cm vys., 60 cm v prům., nahoře kolkolem nápis: GOSS MICH
CHRISTIAN JOACHIM VON IGLAU IN WLASCHIM 1701; na plášti:
LETA PANIE 1701 DNE 1. SEPTEMBRIS TENTO ZWON GEST SLITY
KE CTI BOHV A S. WACZLAWV DO CHRAMV PANIE S. BARTOLOMIEGE
KONDRACZKEHO Z NAKLADEM OSADNIKV.

BOŽÍ MUKA při cestě k Vlašimi, z XVII. stol., 3 m vys.,
kamenná: sloupek oblý nese na oblounové hlavici válcovou kapličku
zakončenou kuželovitou kamennou stříškou (viz obr. 162.).

Obr. 164. Pohled na Konopiště z r. 1836.

Konopiště.

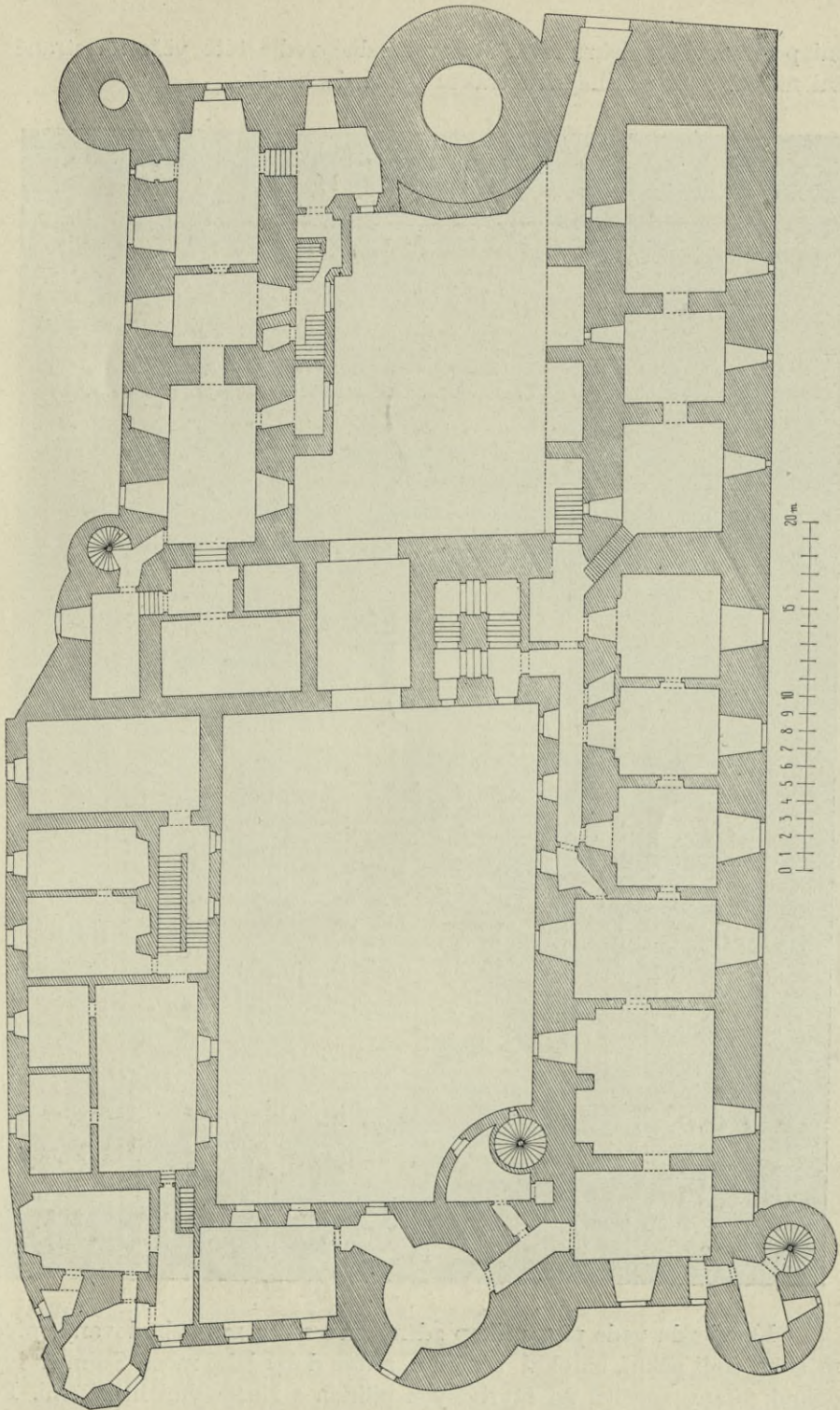
Johann Karl Gregory, *Die Ruinen der Burgveste Kostelec an der Sazawa und das bewohnte Bergschloss Konopisst.* Prag 1836; Vlasák, *Pam. arch. I.*; Vlasák, *Okr. Benešovský* 34; Fried. Bernau, *Album der Burgen und Schlösser* (1881) I., 2; Sedláček, *Místopisný slovník historický* 433; Podlaha, *Posv. místa II.*, 129; „Světozor“ 1872, 569; 1874, 349, 359; „Království české“ (red. Dr. J. V. Prášek) III., 182; Dr. Frant. Dvorský, *O starožitném panském rodě Benešoviců* (v Brně 1907), 25.

HRAD založen byl pány z Benešova asi v první pol. XIII. stol., 1327 přešel v majetek rodu Šternberského; r. 1604 koupila jej Dorota Hořejsovská z Harasova, která r. 1605 část hradu přestavěla; později vystřídali se v držení hradu: Albrecht z Valdšteina 1622, Pavel Michna z Vacinova 1623, Jiří Laď. hr. ze Sinzendorfu 1673, Frant. Karel hr. Přehořovský z Kvasejovic. Roku 1715 přešel hrad v držení hraběcího rodu z Vrtby, v jehož majetku zůstal do r. 1830. Na počátku XVII. stol. provedeny byly některé změny ve vnitřní úpravě hradu; r. 1725 zbudována ozdobná brána před hlavním vjezdem. Roku 1830 přešel hrad v držení rodu Lobkovského. Roku 1887 zakoupil zámek s panstvím J. cis. Výsost nej. pan arcivévođa Frant. Ferdinand Rakouský d'Este. Roku 1894 byl zámek opraven a z části přestavěn.

Hrad pochází v podstatě své ze stol. XIV. Původně měl sedm věží, z nichž r. 1746 čtyři byly do výše ostatní stavby sneseny, jedna úplně zbořena. (Viz na obr. 164. pohled na Konopiště z r. 1836)

V půdorysu tvoří hrad podobu nepravidelného obdélníku (viz půdorys na obr. 165.). Uprostřed průčelí východního zvedá se mohutná vysoká oblá věž, 11,5 m v průměru (viz obr. 166.), k níž na straně

Obr. 165. Komopšič. Pádorys.

jižní pojí se věž polokruhová. Bezprostředně vedle této věže na straně jižní nalézá se v přílehlajícím traktu vjezd do hradu.

Obr. 106. Konopiště. Pohled na jihovýchodní průčelí.

Ke vjezdu vede přes příkop zděný m o s t r. 1725 zbudovaný; před mostem stojí pěkná barokní b r á n a z téže doby jako most. Segmentový oblouk brány spočívá na čtyrbokých pilířích s římsovými hlavicemi. Po

stranách šikmo do rohů zdiva brány stojí polopilíř hranolový a před ním na společném trnoži oblý toskánský sloup. Nahoře táhne se vlys s triglyfy

Obr. 167. Konopiště. Brána před mostem.

a nápisovými deskami, nad tím spočívá bohatě profilovaná římsa, která nad mohutným klenákem středním jest ostře vzhůru zalomena. Nad středem zvedá se hranolové, na rozích zalomené zdivo, zakončené trojhranným římsovým. V čelní stěně zdiva nasazen plastický, z kamene tesaný

znak Vrtbovský, od něhož jdou květinové guirlandy k postranním úsekům římsovým, na nichž sedící allegorické postavy. (Viz obr. 167.)

Uvnitř hradu jsou dvě nádvoří.

V prvním nádvoří zazděna nad vchodem mramorová náhrobní renaissanční deska (odjinud sem přenesená) z poč. XVII. stol., krásně provedená. Ve středním obdélníkovém poli Ježíšek jako vítěz nad smrtí, po stranách Adam a Eva, v rozích: Narození, Obřezání, Klanění Tří králů, Obě-

Obr. 168. Konopiště. Náhrobní deska.

tování. Pod tím v obdélníkovém poli proti sobě klečící členové rodiny: v levo mužští, v pravo ženští, a dva znaky. Nejnižší prázdná kartuše. (Viz obr. 168.)

V nároží severovýchodním stojí nižší oblá věž (viz na obr. 170.).

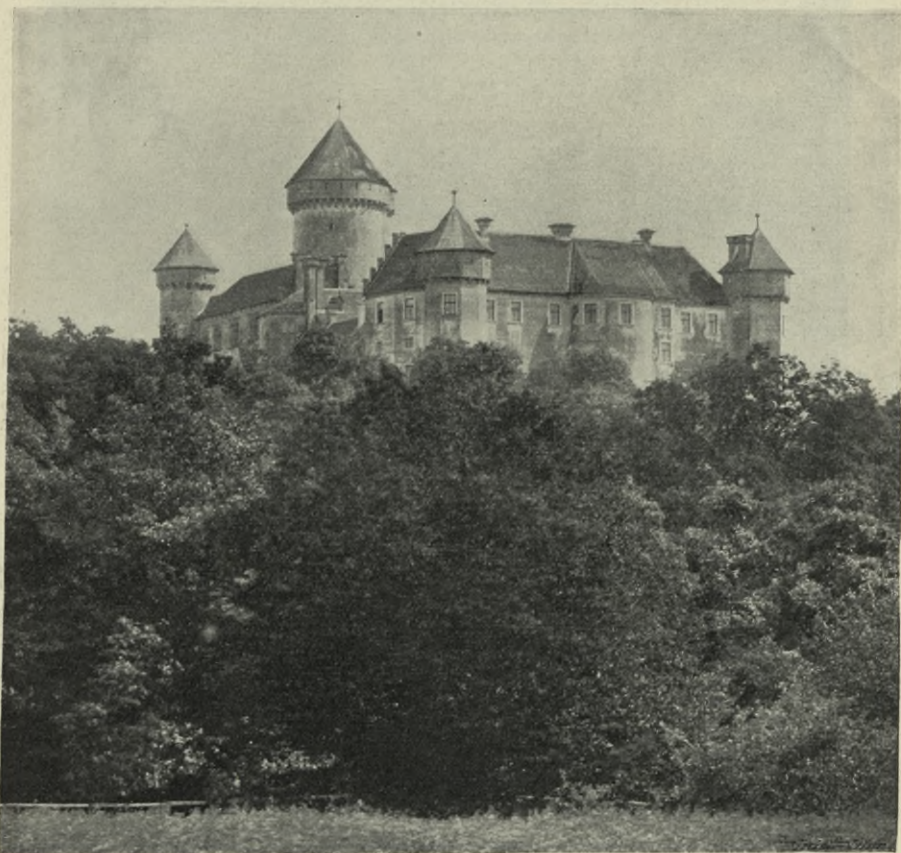
Křídlo severní (viz obr. 170.) jest zevně uprostřed oživeno polokruhovým zakončením středního příčného traktu.

Ve východní části severního křídla ve druhém poschodí jest kaple. Jest to prostora obdélníková, kteráž má pěknou starou gotickou klenbu diamantovou (viz obr. 170., půdorys na obr. 171.), o čtyřech klenbových polích.

Na straně východní v síle zdi veliký hrotitý výklenek okenní, v němž stojí oltář. V kapli této umístěno hojně starožitných předmětů umění církevního; z nich uvádíme:

1. Ve výklenku postranního okna skříňovitý křídlový oltář gotický z konce XV. stol. Ve skříni soška Z mrtvých vstávšího Spasitele, po stranách

Obr. 169. Konopiště. Pohled se strany severozápadní.

sošky světců. Na křídlech reliefs světců. Na podstavci oltáře rozestavěny gotické kalichy, monstrance, relikviáře. (Viz obr. 172.)

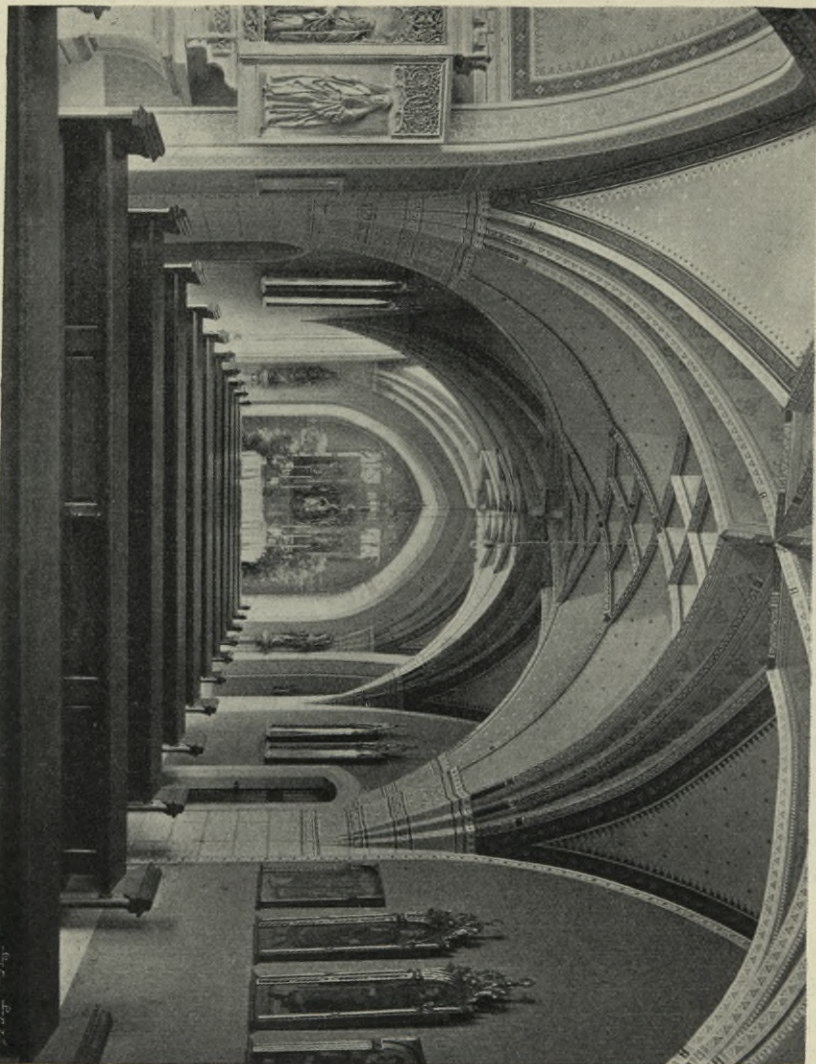
2. V okně několik maleb na skle; mimo jiné votivní obraz „Večeře Páně“ z r. 1628.

Na straně jihovýchodní kolmo k místnosti kaple přiléhá v traktu východním menší komnata (oratoř) pro rodinu Jeho Výsosti nej. pana arcivévody.

Tu ve výklenku okna stojí svršek pozdně gotického oltáře. Uprostřed v oltářní skříni socha sv. Jiří na koni potírajícího saň. Nahoře pod baldachýnem Bůh Otec držící v náručí mrtvé tělo Kristovo.

Na křídlech temperové obrazy „Sv. Markéta“ a „Sv. Kateřina“. Dole křídlová predela, v níž Kristus nesoucí kříž a podávající Veronice roucho s otiskem své tváře; na křídlech temperové obrazy: Anděl zvěstující a P. Maria poselství přijímající. (Viz obr. 173.)

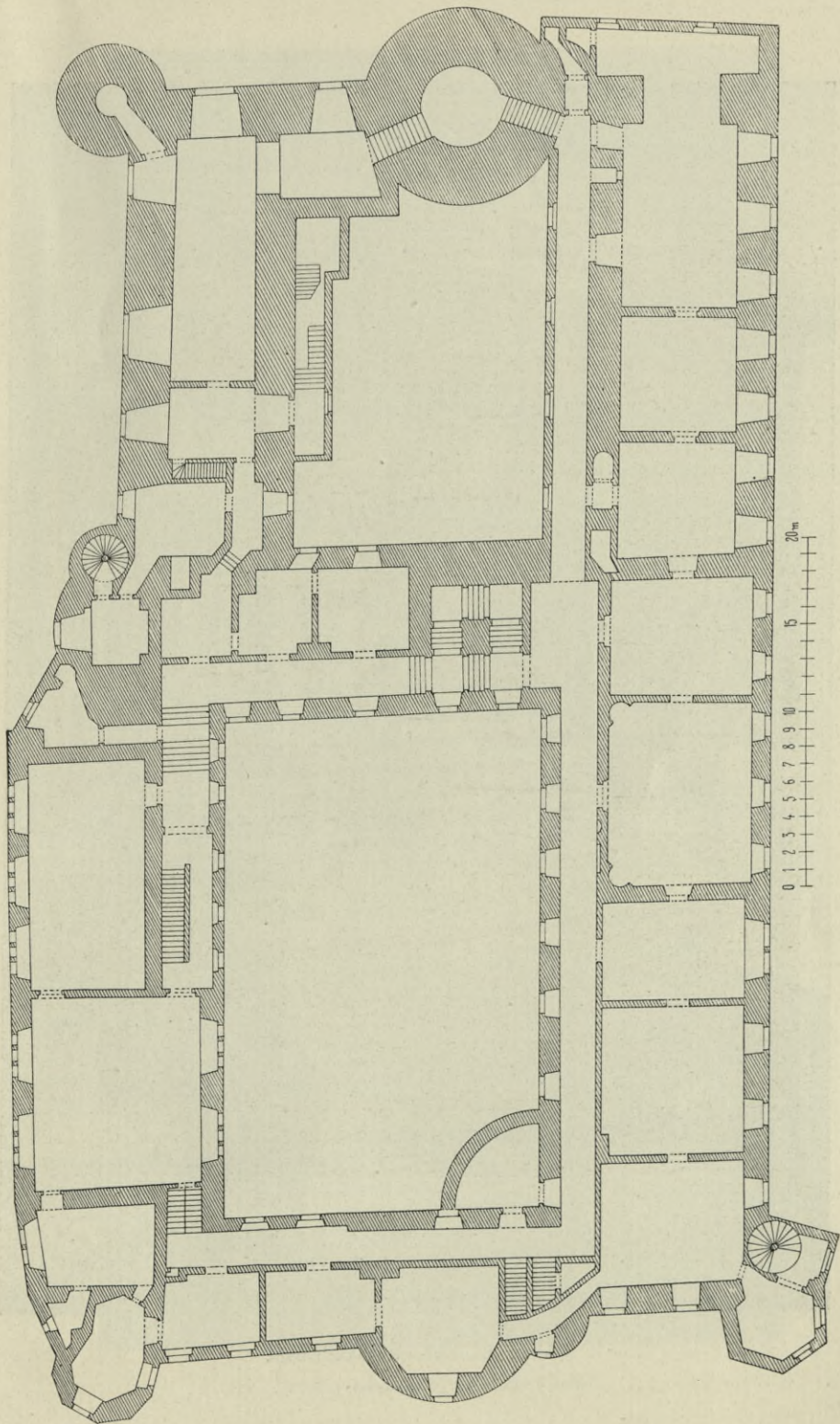

Obr. 170. Konopiště, Vnitřek kaple.

Na stěně za sklem figurálně vyšitý kříž kasulový z počátku XVI. století. Uprostřed P. Maria s Ježíškem na půlměsíci stojící, po stranách klečící andělé dalmatikami přiodění, na ramenech kříže postavy světců.

Mimo to jest tu klekátko s renaissančními karyatidami a festony po stranách. Obraz „Maria s ochranným pláštěm“ ze XVI. stol. a j.

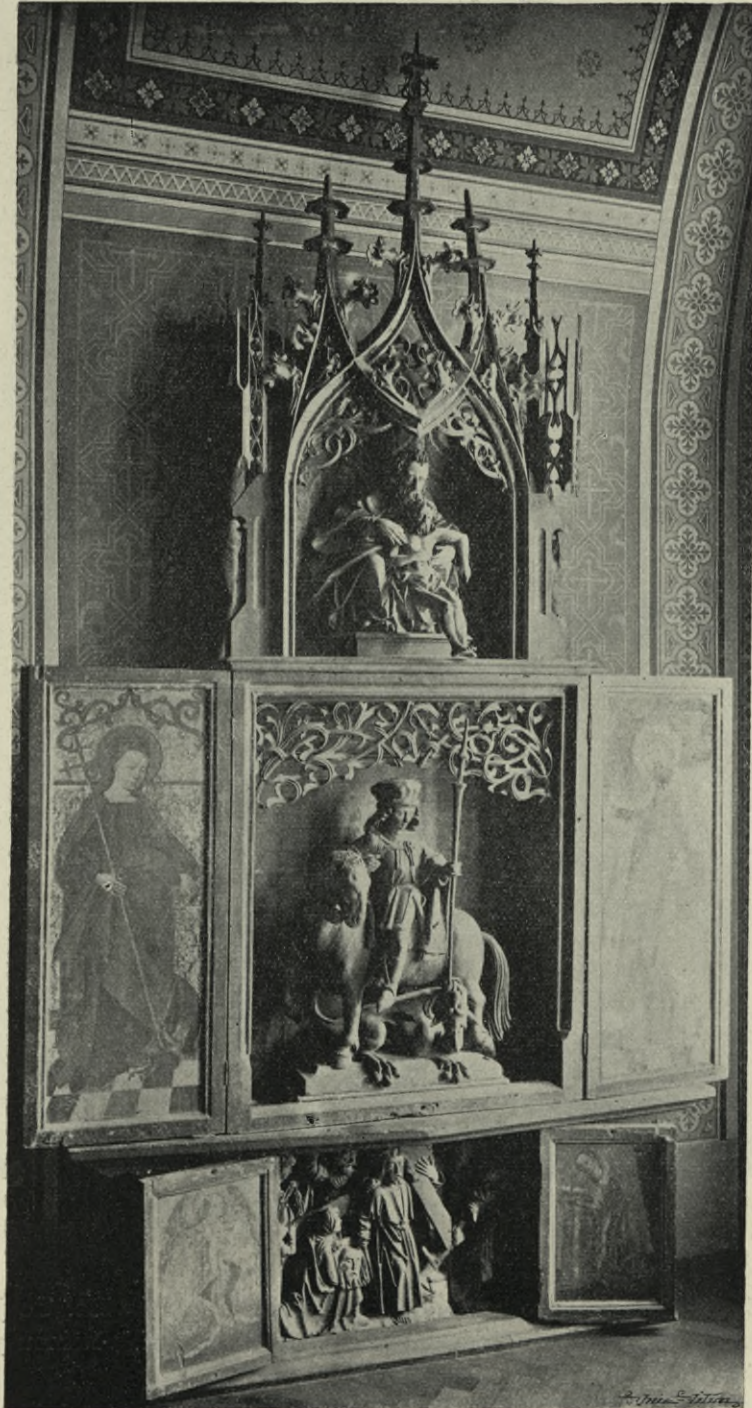

Obr. 171. Konopiště. Půdorys druhého poschodí.

Obr. 173. Konopistě, Svršek oltáře v oratoři.

Obr. 174. Konopistě. Sběrka skulptur.

Z oratoře vchází se na straně jižní dovnitř velké věže. Tu jest po stěnách rozvěšena hojná sbírka reliefů a soch dřevěných, většinou pozdně gotických (viz obr. 174.).

V západní části křídla severního, jakož i v křídle západním jeví se stopy přestavby podniknuté za Hodějovských na počátku století XVII.;

několikrát se tu letopočet 1605 vytesaný na kamenných pažbách okenních.

Na stropěch některých komnat z té doby zachovaly se renaissanční štukové rámce (viz obr. 175.).

Ve třetím poschodí (viz půdorys na obr. 176.) traktu severního nad kaplí jest veliká síň s trémovým stropem, v níž umístěna jest bohatá s b í r k a z b r a n í, jejíž popis vyžadoval by soupisu speciálního, rovněž tak jako i ostatní hojně předměty umělecké v zámku uložené.

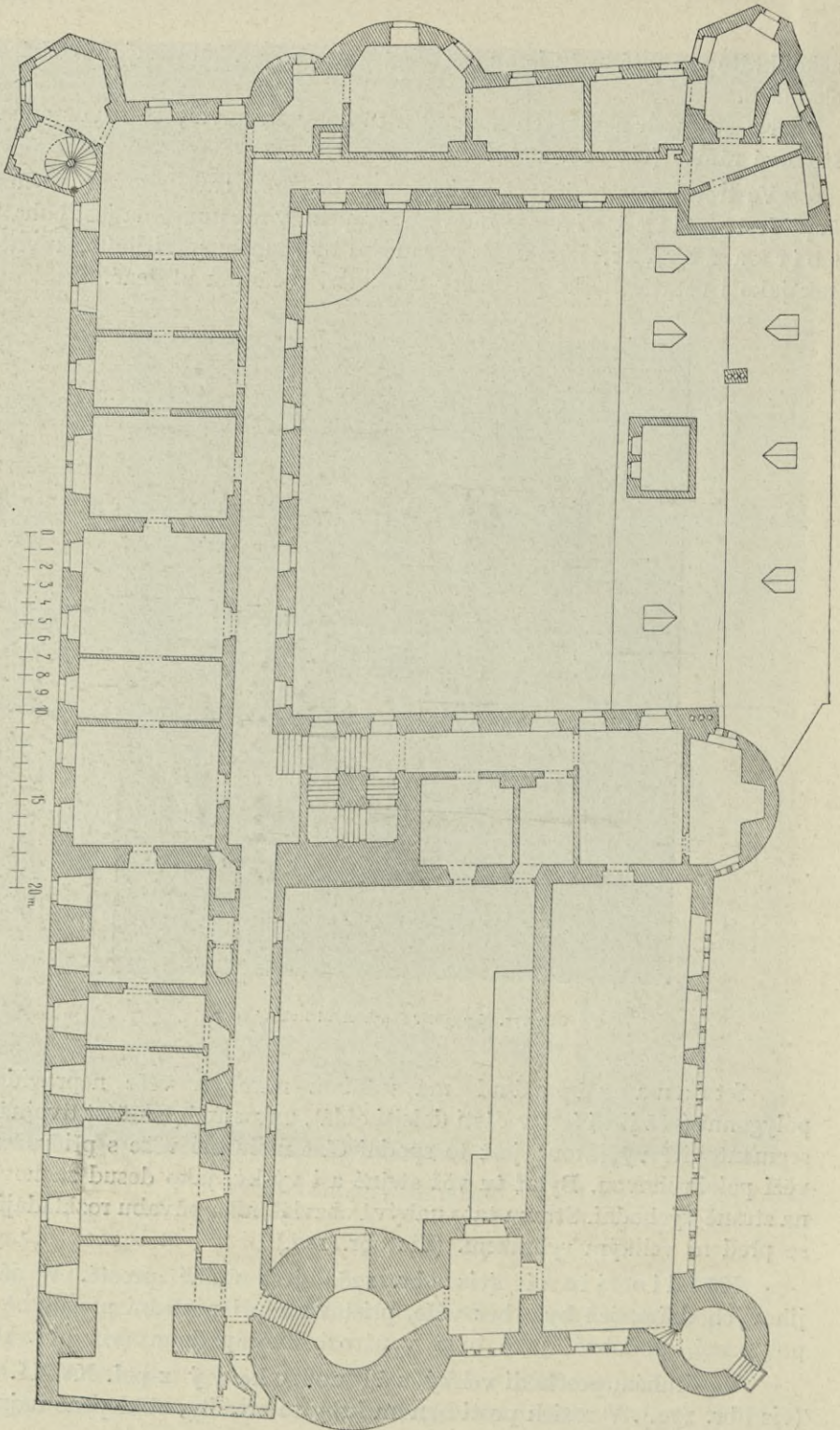
Obr. 175. Konopiště. Renaissanční štukový strop.

Strana západní má v obou nárožích věže nepravidelně polygonní (věž jižní jest v části dolejší oblá), uprostřed pak část dvojnásob segmentovitě vypjatou; jest to spodní část mohutné věže s přidruženou věží polokruhovou. Bylať tu věž stejné asi výšky, jako dosud zachovaná na straně východní. Strana tato nabývá obzvláštního půvabu rozkládajícím se před ní velkým rybníkem. (Viz obr. 177.)

Křídlo jižní (viz obr. 178.) jest úplně prosté. V nároží jihovýchodním, jež bylo bez věže, přistavěna při poslední přestavbě věž polygonní, podobná, jako byla v nároží jihozápadním (viz obr. 180.).

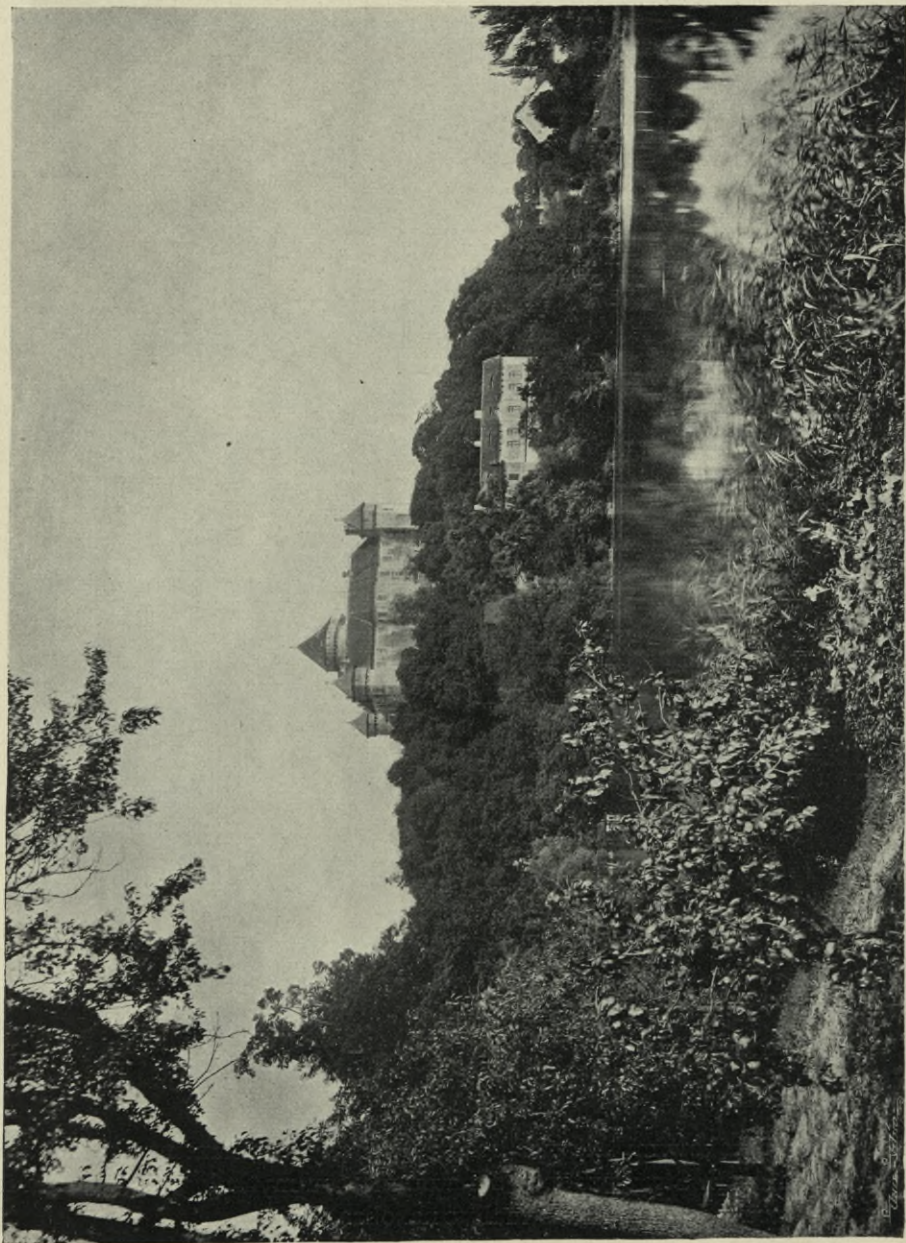
Ve druhém poschodí veliký sál rokokový z pol. XVIII. stol. (viz obr. 179.). V rozích proti oknům krby se zrcadly, obklopené hojnými

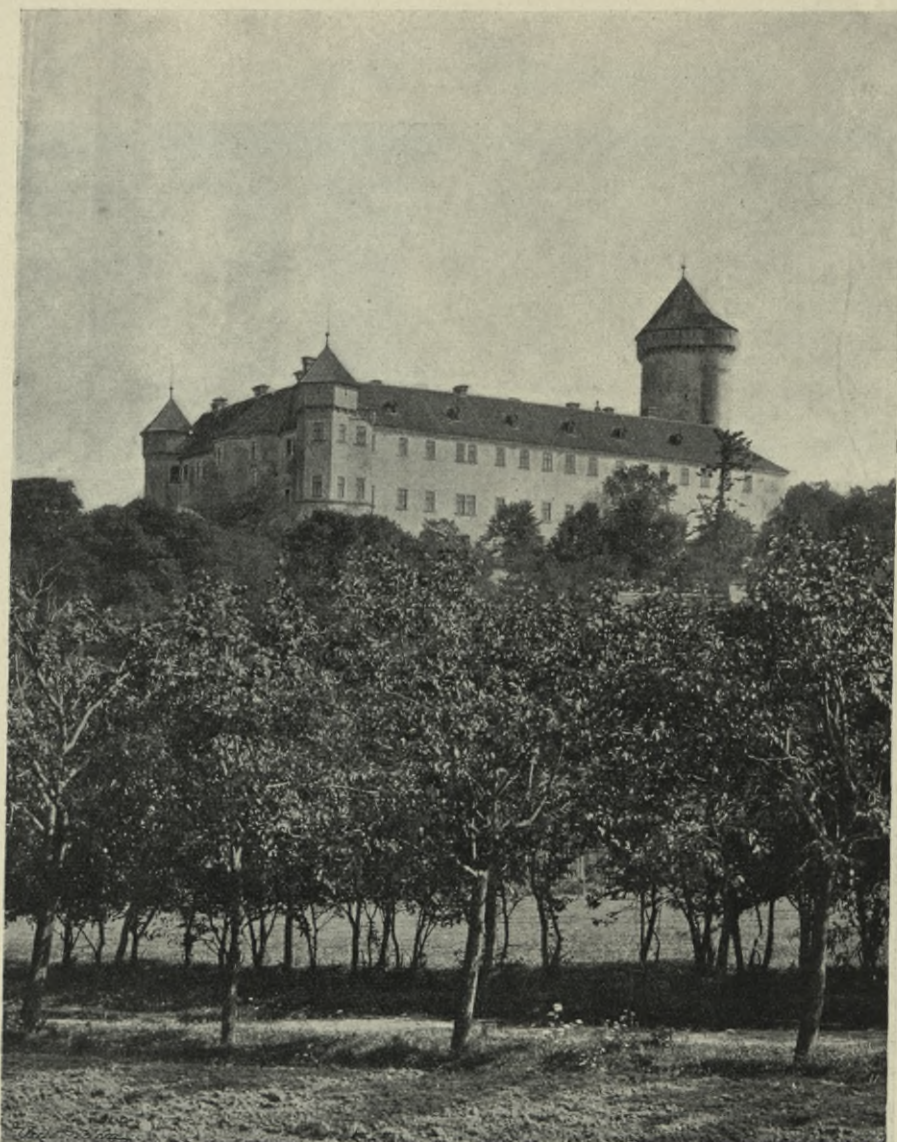
Обр. 176. Композиція Будівля вівітної посольств.

Obr. 177. Konopiště. Pohled se strany západní.

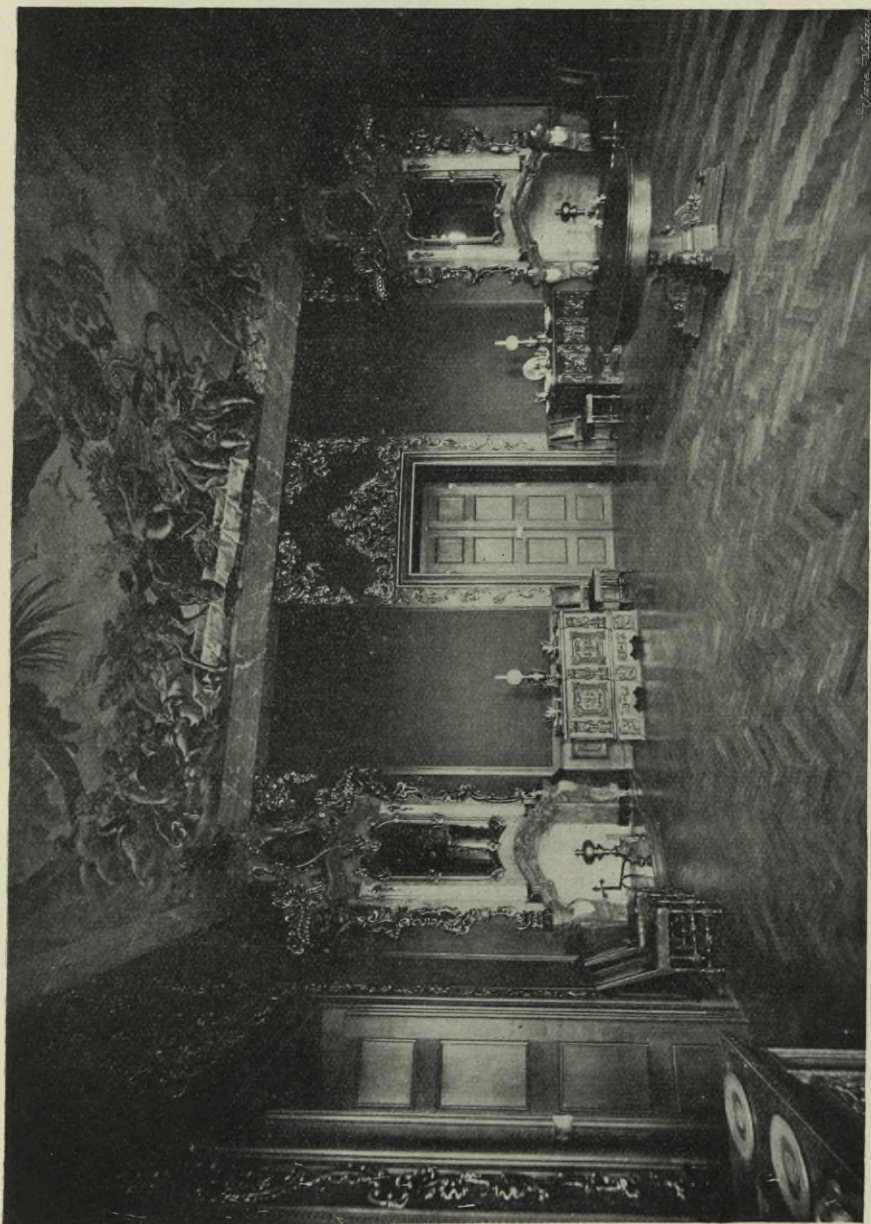
Obr. 178. Konopiště. Pohled se strany jihozápadní.

ornamenty rokokovými. Rovněž bohatě podobnými ornamenty obklopena jsou pažení dveří. Strop ozdoben bohatou malbou mythologickou (Bacchus s hojným průvodem (viz část malby na obr. 181.).

V ostatních komnatách jest hojně ozdobného nábytku barokního a rokokového.

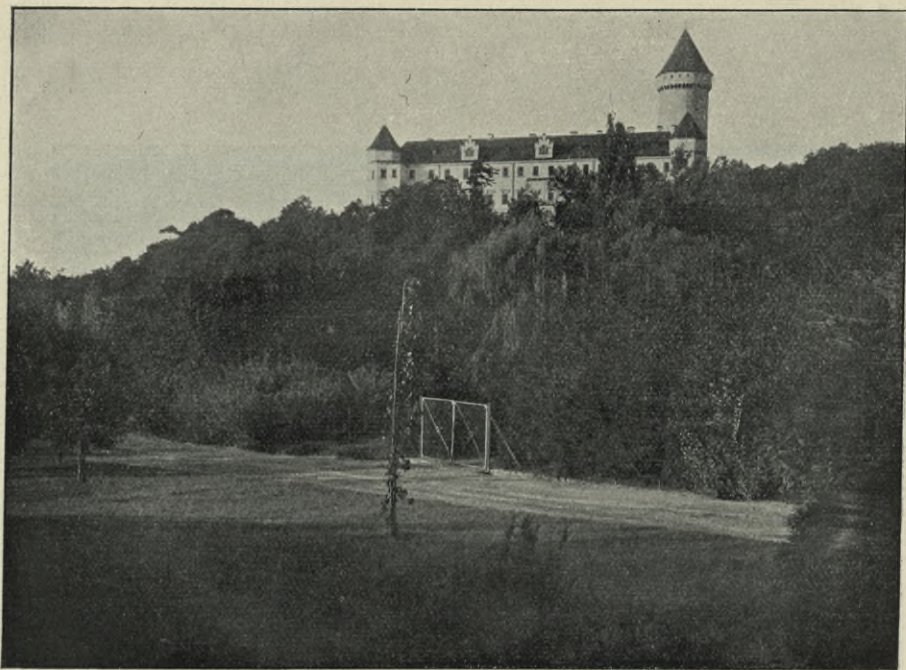
Barokně gotický oltář, jenž se dříve v kapli zámecké nalézal, jest v boční lodi děkanského kostela Benešovského (viz str. 15. a 16.).

Obr. 179. Konopiště, Sál.

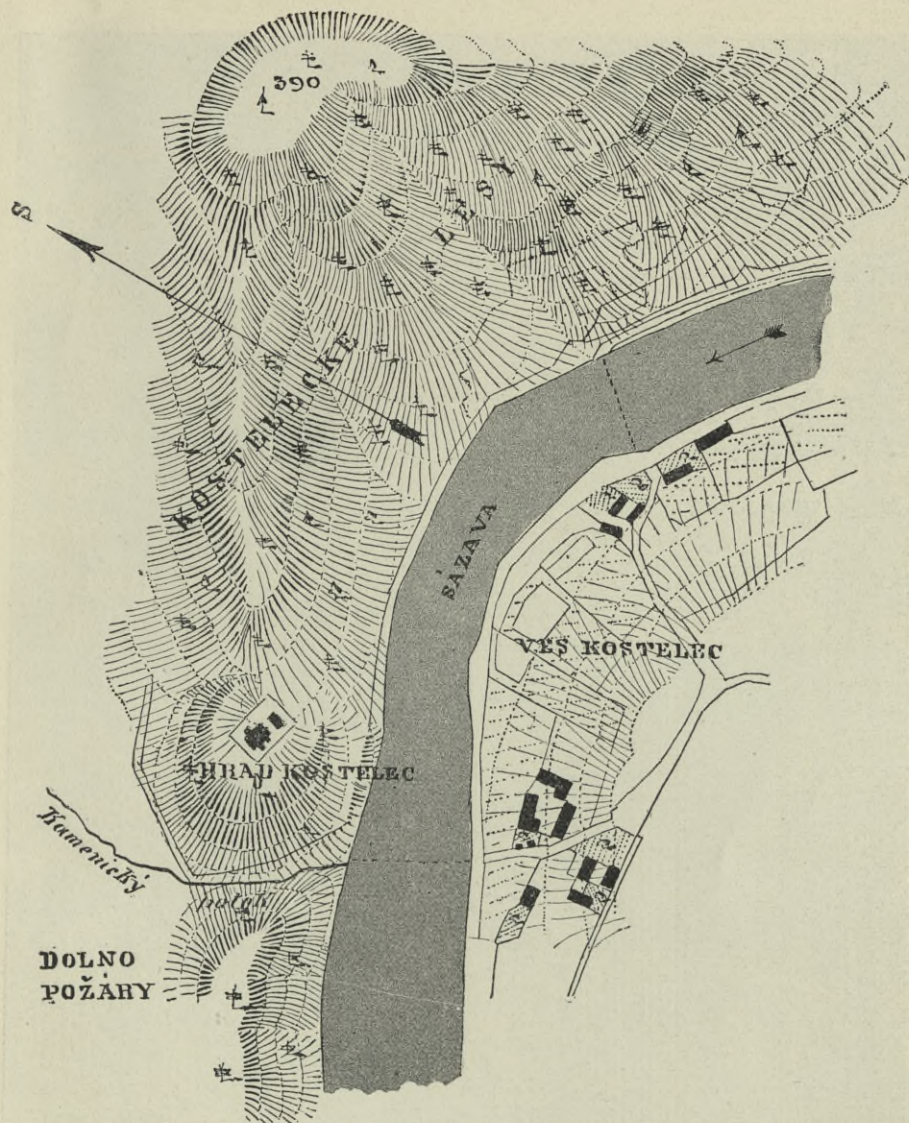

Obr. 180, Konopiště. Pohled se strany jižní (po přestavbě).

Obr. 181, Konopiště. Část nástropní malby v sále.

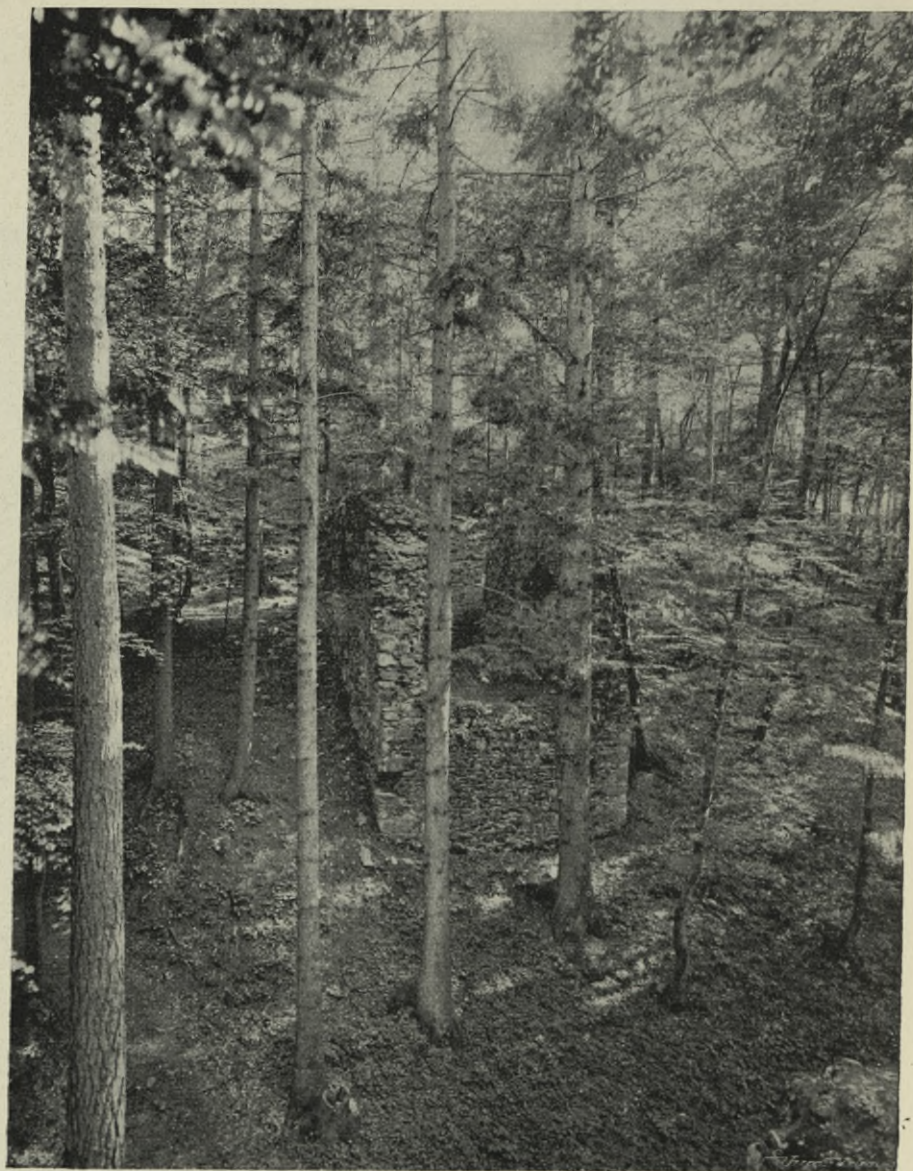
Obr. 182. Kostelec nad Sázavou. Situace.

Kostelec nad Sázavou.

Joh. Karl Gregory, *Die Ruinen der Burgveste Kostelec an der Sazawa und das bewohnte Bergschloss Konopisst.* (1836), 1—22; Vlasák, „Hrady Týnec a Kostelec nad Sázavou a jejich okolí“ v „Památkách archaeol.“ III. (1859), 105 násl.; Vlasák, *Okr. Benešovský*, 60; Eduard Herold, „Malebné cesty po Čechách“ v časopisu „Světazor“ VI. (1872), 603.

ZŘÍCENINY HRADU založeného asi v první polovině stol. XIV., zbořeného r. 1450, na pravém břehu řeky Sázavy při vstupu potoka Kamenického (viz situace na obr. 182.).

Obr. 183. Kostelec. Pohled se strany severovýchodní.

Na straně severní a východní hluboký příkop ve skále vyhloubený; v něm na straně vnitřní patrna vyzdívka pro most a dále dvě souběžné zdi, patrně zbytek brány (viz obr. 183.).

Na jižní a západní straně hradu jsou příkré skalní srázy, klonící se jednak k řece Sázavě, jednak k potoku Kamenickému

Uprostřed bývalého hradiště vysoké zdivo obdélníkové budovy (viz obr. 184.), příčnou zdí na dvě dělené. V obou částech náběhy valené klenby.

Obr. 184. Kostelec, Vnitřní budova hradní.

Na straně západní nad skalním srázem vysoké zdivo opřené třemi mohutnými odstupněnými pilíři (viz obr. 185.). Ve zdivu patrný jest na straně vnitřní výklenek velikého okna nahoře již otevřený, s kamennými sedadly.

Na straně jihozápadní na příkrém srázu skalním nad řekou stojí zbytek okrouhlé bašty (viz obr. 186.).

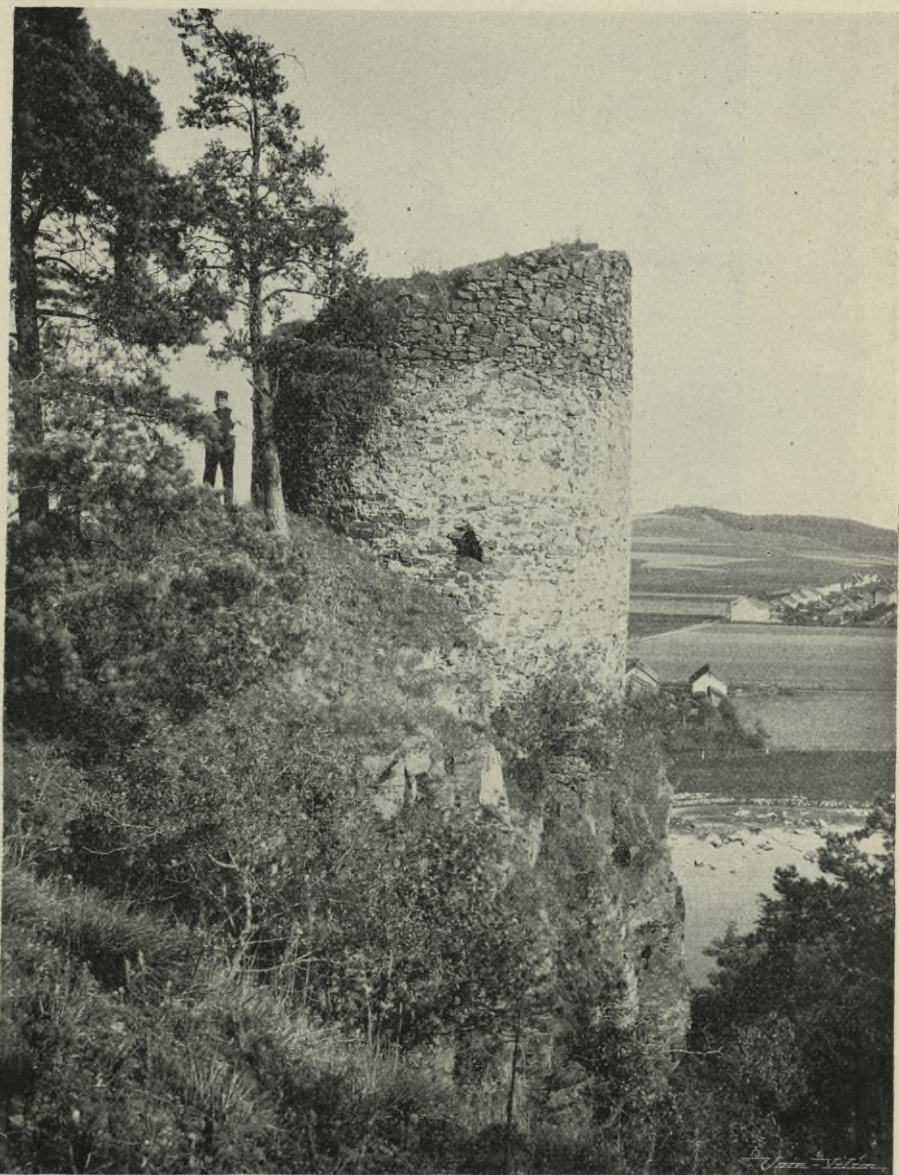

Obr. 185. Kostelec, Zbytek zdiva na straně západní.

Zdivo jest vesměs z lámaného kamene. Zříceniny jsou porostlé lesem. — Pohled na zříceniny z roku 1872 podává dřevoryt dle kresby Edv. Herolda v časopisu „Světozor“ ročník VI. (1872), 593. — Dle Sommra (Böhmen XVI., 87) bývalo jakési opevnění také na úpatí skály. Byly tu po povodni v březnu 1845 odkryty základy jakési zdi.

Obr. 186. Kostelec. Zbytek okrouhlé bašty.

a věže; byly to snad zbytky vodárny, která zásobovala hrad vodou říční.

Pod hradem ve vsi stejného jména (r. 1414 nazývá se: „Kostelec sub castro Kostelec“) býval farní kostel, připomínaný již ve XIV. stol., po němž nyní není ani stopy (dějiny jeho viz v Podlahově díle „Posvátná místa“ II. [1908], 204—205).

Obr. 189. Kožlí. Pohled na část zřícenin.

Kožlí (Kozlí).

Vlasák, Okr. Benešovský 53; Sedláček, Místop. slovník 453; Dr. Frant. Dvorský, O starožitném panském rodě Benešoviců, vyobr. na str. 51.

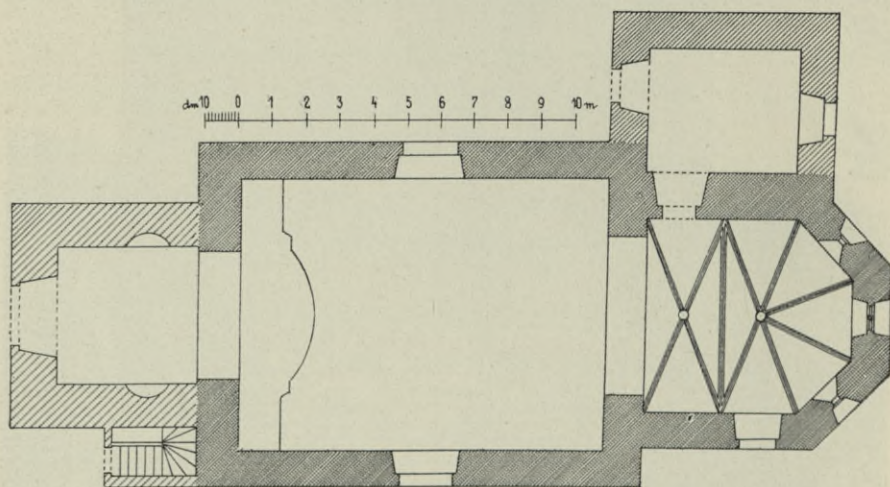
ZŘÍCENINY HRADU připomínaného již na počátku XIV. stol., na 18—20 m vysokém ostrohu, jež tvoří na straně jihovýchodní potok

Janovický, na straně severní potok přitékající od vesnice Tismi a vlévající se pod zříceninou do potoka Janovického. Na straně západní, kde ostroh souvisel s pohořím mezi horou Chvojenskou a Chlumem, opevněn byl hrad dvěma příkopy ve skále tesanými. Z hradu zachovaly se lesem zarostlé zbytky zdí z lámaného kamene. (Viz obr. 187. a 189.)

Pozorovati lze zbytky dvou paralelních zdí, asi 2 m širokých, 12 m od sebe vzdálených, jdoucích šikmo od jihozápadu k severovýchodu. Severní z nich jest 19 m, jižní 24 m dlouhá.

Ve vzdálenosti 4·7 m ode zdi jižní táhne se souběžně slabší, v základu 1·3 m, výše 0·9 m silná zeď, 31·5 m dlouhá, tvořící na straně jiho-východní pravoúhlé nároží. (Viz na obr. 187. plánec dle měření, jež r. 1910 provedli F. A. Mareš, JUC. Kajetán Turek a Just. Burghauser.)

Obr. 190. Kozmice. Půdorys kostela.

Kozmice.

V l a s á k, Okr. Benešovský 82; P o d l a h a, Posv. místa II., 140.

FARNÍ KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠÍHO, jako farní již ve druhé pol. XIV. stol. připomínaný.

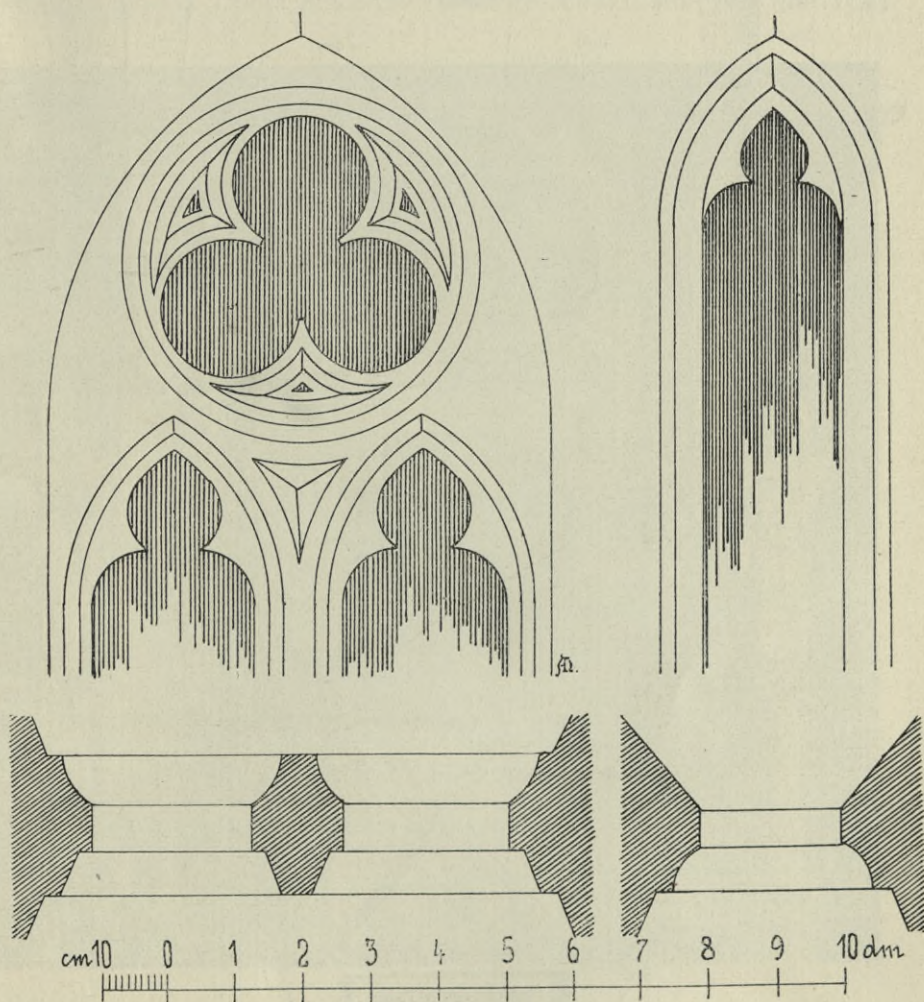
Z gotické stavby původní zachoval se presbytář; věž v průčelí přistavěna r. 1819.

Presbytář zakončen třemi boky (viz půdorys na obr. 190.).

V boku východním hrotité okno prutem dělené, s okrouhlým trojlistem kružbovým ve hrotu. V šikmých stěnách úzká vyšpaletovaná okénka hrotitá s dvěma nosy ve hrotu. (Viz obr. 191.) V boku jižním vybouráno později široké okno obdélníkové, obloukovitě zaklenuté.

Klenba žebrová o dvou polích. Žebra mají v profilu podobu otupeného, na stranách vyžlábkovaného klínu. Konsoly jehlanovité. Na jednom svorníku pět pilovitě ozubených listů, na druhém zavínutá stěla (odřívous), znak rodu Benešoviců (viz obr. 192.).

Obr. 191. Kozmice. Okna v presbytáři.

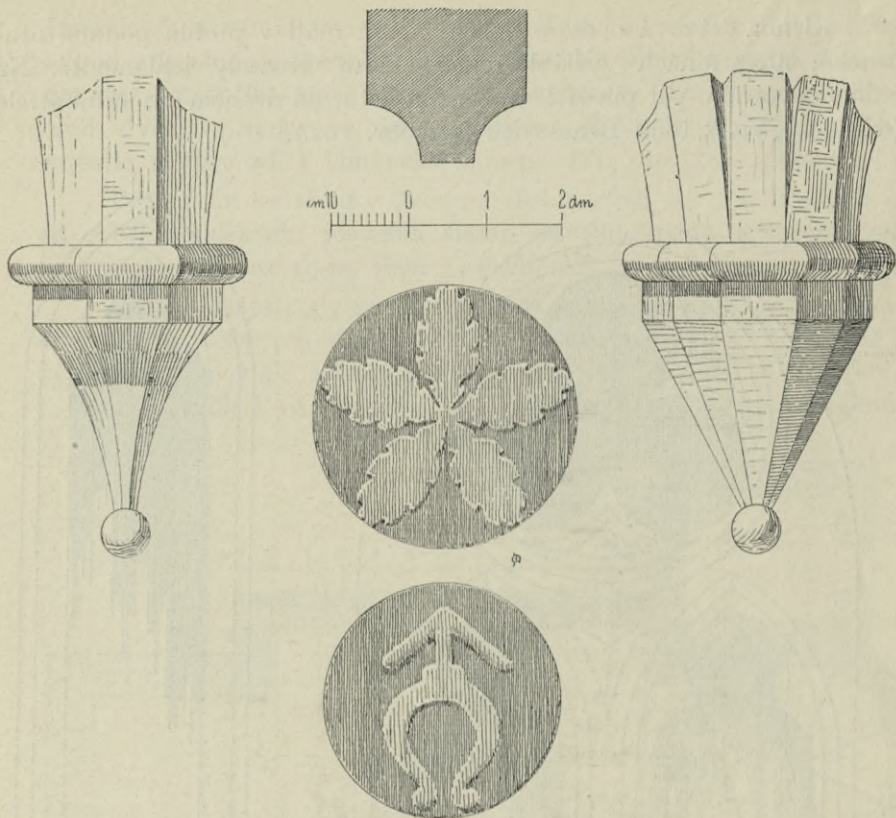
V severovýchodním šikmém boku presbytáře jednoduché kamenné sanktuarium s mřížkovými dvířky (viz obr. 193.).

Vítězný oblouk hrotitý.

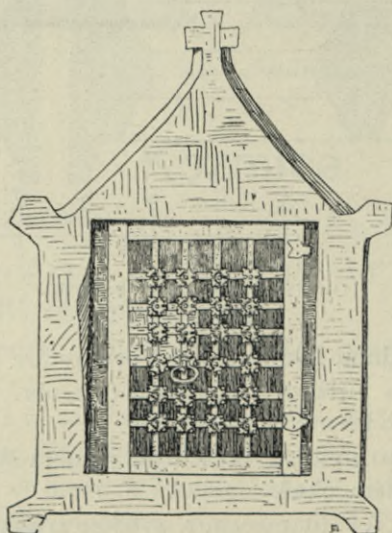
Loď má strop rovný, v bocích po jednom širokém obdélníkovém, segmentovitě sklenutém okně.

Hlavní oltář (daný sem r. 1788 ze zrušeného kostela sv. Karla Borromejského v Praze), barokní. Po stranách šikmo do rohu postavené

Obr. 192. Kozmice. Profil žebra, konsoly, svorníky.

Obr. 193. Kozmice. Sanktuarium.

pilířky s kompositními hlavicemi, nahoře římsa nad středem vypjatá; vedle pilířků na hranolových podstavcích pěkné barokní sochy v živé póse. Uprostřed velice zdařilý obraz na plátně: Kristus na kříži, u paty kříže Marie Magdalská. Po stranách v temném pozadí vznášející se andělci. Zdařilý temnosvit. Dobrá práce prvé polovice XVIII. stol. (Viz obr. 194.)

Obr. 194. Kozmice. Hlavní oltář.

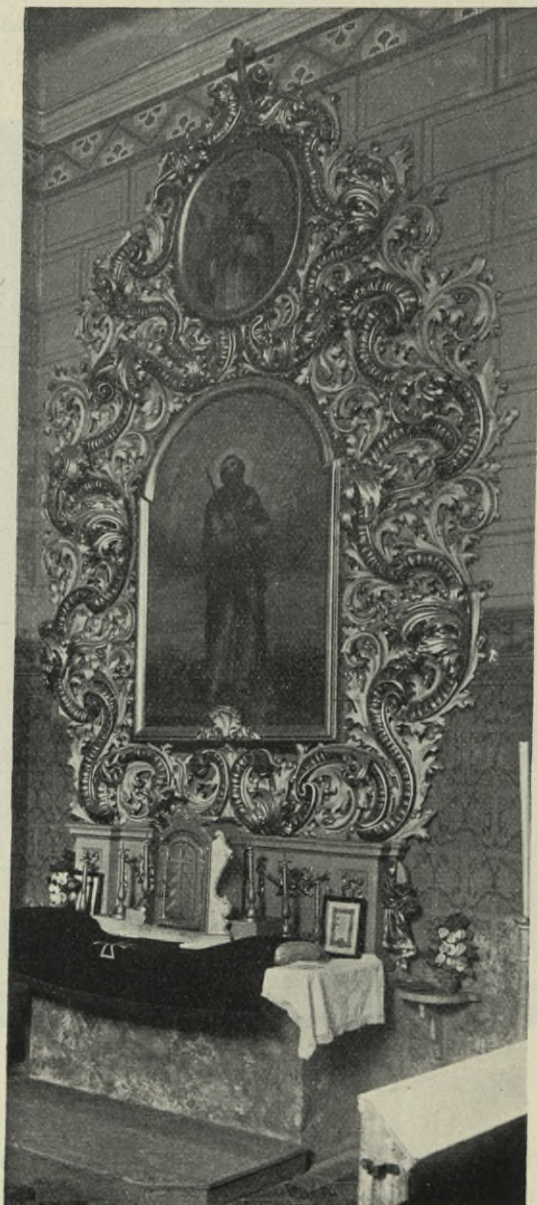
Dřívější hlavní oltář stojí nyní při jižní stěně lodi. Má bohaté rozviliny vyřezávané. Prvá pol. XVIII. stol. Obrazy novější, umělecky nescenné. (Viz obr. 195.)

K a z a t e l n a barokní. Na řečništi relief „Kain zabíjí Abela“, na stříšce soška „Sv. Jakub“.

Kamenná křtítelnice kalichovitá, polygonální, pěkného tvaru, druhá pol. XIV. stol. (Viz obr. 196.)

Zvony: 1. 1.59 m vys., 73 cm v prům. Nahore ornament páskový, pod tím trojřádkový nápis (řádky při lití na jednom místě

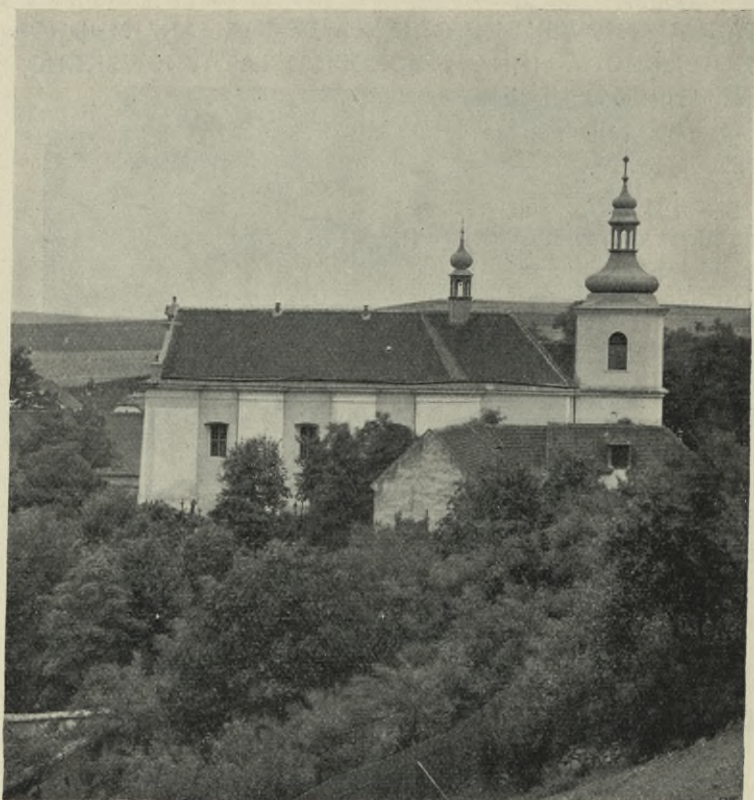
Obr. 195 Kozmice. Boční oltář.

se sesmekly): † KE CZTI A SLAWIE BOHU A SW. IACOBU ZVON
TENTO PRZELIWAN ZA SPRAWY HEYTMANSKE PANA IANA
OLBRAMA Z SSEKTRZE NAKLADEM KOSTELNIM A POMOCZY GIRZIKA

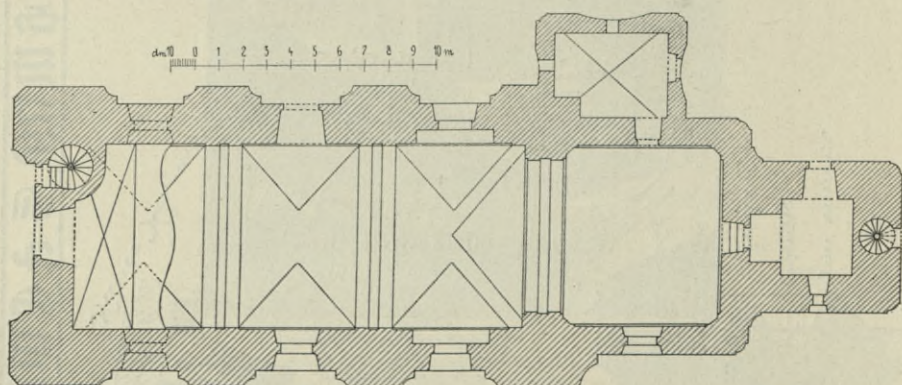

Obr. 199. Křečovice. Kostel.

slohu barokním pochází asi z první pol. XVIII. století. (Viz pohled na obr. 199., půdorys na obr. 200.)

Obr. 200. Křečovice. Půdorys kostela.

Zdi zesíleny širokými pilíři na hranách vyžlábkovanými, jež jdou vzhůru až pod střechu, kdež se táhne kolkolem celé stavby profilovaná římsa.

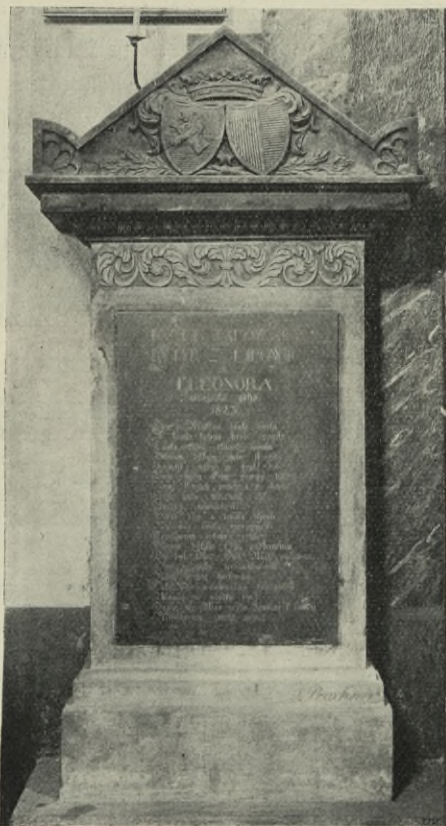

Průčelí zakončeno barokním štítem.

Věž přistavěna jest na straně východní k presbytáři, má plechem pobitou střechu cibulovitou s lucernou.

Presbytář stejně vysoký a široký jako loď.

Celý kostel má klenbu valenou výsečovou (loď má tři klenbová pole). Jednotlivá klenbová pole oddělena jsou od sebe dvojitými pasy, vycházejícími z podvojných pilastrů s římsovými hlavicemi.

Obr. 20r. Křečovice. Náhrobek z r. 1823.

Okna v presbytáři i loďi obdélníková, nízkým segmentem překlenutá.

Vítězný oblouk stlačený segment.

Vnitřní zařízení z doby novější.

V loďi při zdi severní náhrobek kamenný 2.47 m vys. Josefa Lipovského rytíře z Lipovic a Eleonory, manželky jeho, z r. 1823. Hranol s mramorovou deskou, nad tím ornamentální vlys, nejvýše trojhranný štít s dvěma znaky pod korunou. Na podstavci jméno sochařovo: „Prachner“ (viz obr. 201.).

143
 Křečovice
 náhrobek z r. 1823

Z v o n y: 1. 0.84 m vys., 1.02 m šir. Nahoře pás s mythologickými postavami (Venuše, Pallas Athene, Mars a j.), pod tím festonový pás s maskami Faunovými. Nápis: SLOWUTNY BRYKCY ZWONARZ Z CYNPERKV NA NOWEM MIESTIE PRAZSKEM ZWON TENTO K SWATEMV LVKASSY DO KRZECZOWIC VDIELAL NAKLADEM WSSECKNIECH OSADNICH MILOST A LASKV K TEMVZ KOSTELV MAGICYCH. STALO SE W STREDV PO SWATYM MATAVSSI LETA 1581. Pod tím polovypukliny: „Sv. Šimon“ a „Sv. Matouš“. Mezi nimi portraitní medaillon *Brikiho* a jeho znak. Na druhé straně dva znaky Hodějovských vedle sebe, pod nimi nápisy: „Bernart Staršij z Hodiogowa a na Cioškowic“ a „Iohanka Hodiogowska z Czestirz“. Při dolejších okraji svislé akanthové lupeny.

2. 0.76 m vys., 0.88 m šir., nahoře gotický minuskulový nápis: Iefa z božio z m z cccc z lx z llll z tento z zwon z gest z lyl z ke rzy z thwale z panu z bohu z a Swatemu martinu. (Viz faksimile na obr. 202.)

3. 0.46 m vys., 0.58 m v prům. Nahoře barokní maskarony, na plášti polovypukliny sv. Jana a Pavla, muč. římských; při dolejších okraji nápis: FUDIT ME I : C : KÜHNER PRAGAE 1768.

4. 0.41 m vys., 0.34 m v prům., nahoře gotický minuskulový nápis: matheus · lucas · marcus · iohannes (viz faksimile na obr. 203.) XV. stol.

M A T H E U S · L U C A S · M A R C U S · I O H A N N E S

Obr. 203. Křečovice. Faksimile nápisu na zvonu čís. 4.

Ledce.

V l a s á k, Okr. Benešovský 64; P o d l a h a, Posv. místa II., 201.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE, ve XIV. stol. farní, stojí o samotě v lesnatém údolí na pravém břehu Sázavy. (Viz pohled na obr. 204.)

Malá prostá stavba, posledně r. 1902 opravená. V půdorysu obdélníková, na straně východní zaoblená. Presbytář není od lodi odlišen. Strop plochý.

Okna veliká, obdélníková, nízkým segmentem sklenutá.

V severní zdi presbytáře jednoduchý výklenek s kutou mřížkou železnou.

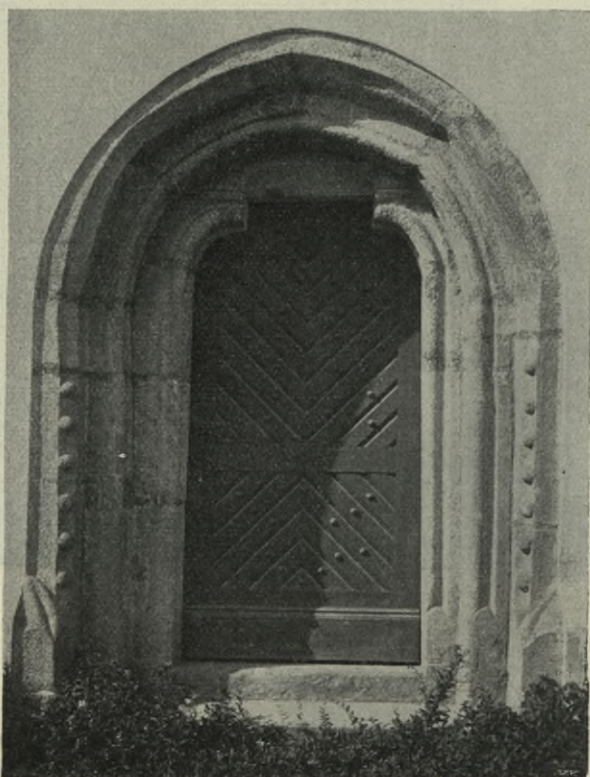
V jižním boku lodi gotický portál z pískovce tesaný, profilovaný pruty a žlábký; na šikmé vyžlábkované plošce nejzevnější vytesány bobule. (Viz obr. 205.)

V průčelí nízká věž, jež bývala v dolejší části zděná, v hořejší dřevěná; nyní jest celá zděná. Přízemí její tvoří předsíňku, prostora nad ní, do kostela otevřená, slouží za kruchtu. Věž kryta jest nízkou střechou prejzovou, na niž jest přímo posazen svršek s bývalé lucernovité vížky.

Obr. 204. Ledce. Kostel.

Obr. 205. Ledce. Portál.

Oltářík ranně barokní, prostý; na predele nápis: L. P. 1650 KE CTI A CHWALE PANV BOHV B. PANNIE MARIIE A S. BARTOLOMIEGI TATO ARCHA VDIELANA A POSTAWENA GEST NAKLADEM SKRZE ODKAZ SLOWUTNEHO GIRZIOHO KLENHY GINAK DOLEGSSKY RICHTARZE A SAVSEDA MIESTIS NESPEKACH POZVSTAWIWSSI POSOBIE ZA HOSPODARZE PETRA WOKROCZILA TVTO ARCHV POSTAWITI DAL. GEHOZTO TIELO PRZI TOMTO CHRAMV PANIE ODPOCZIWA OCZEKAWAGICZ WESELEHO WZKRZISSENI. DNE 19. MAIJE.

Kazatelna rokoková z r. 1785; na řečništi polovypuklá řezba „Dvanáctiletý Ježíš mezi zákonníky“; pozadí kazatelny tvoří nástavec, na němž vyřezány jsou desky zákona s hebrejskými literami.

Zvon 0.65 m vys., 0.79 m v prům., nahoře dvouřádkový gotický nápis minuskulový: „Anno x domini x M x cccc XXVIII x ... magister bartholomeus nomen habet x in x Civitate x pragensis a ex a hoc x ...“
Na plášti polovypuklina: světec držící meč.

Obr. 206. Lešany. Zámek.

Lešany.

V l a s á k, Okr. Neveklovský 57; P o d l a h a, Posv. místa II., 161.

ZÁMEK, jednopatrové jednoduché stavení, v půdorysu čtverec obklopující dvůr. Po vyhoření r. 1903 obnovené.

Uprostřed severního průčelí věž s prohýbaným římsovým; dříve mívala cibulovitou střechu, jež nyní nahrazena nevkusným cimbuřím. (Viz obr. 206.)

Obr. 207. Lešany. Malba Spitzerova.

V sále prvního poschodí zachovaly se čtyři nástěnné malby krajinářské, provedené rouge en rouge od *Jana Spitzera* r. 1758: 1. Lesní krajinka s výjevem pálení milíře, 2. architektura zříceninová; na váse v architektuře stojící nápis: IOANNES SPITZER PIN., na podstavci: AO 1758. (Viz obr. 207.) 3. Skupina stavení, uprostřed říčka, přes níž vede most; na řece přivozník. 4. Větrný mlýn.

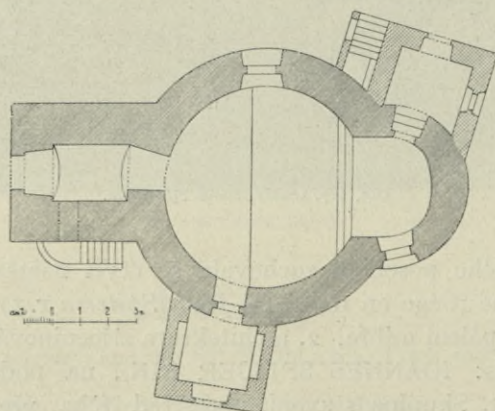

Obr. 208. Libouň. Kostel sv. Václava.

Libouň.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 56; L e h n e r, Dějiny umění nár. českého I., 221.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. VÁCLAVA z druhé polovice XII. stol., románská rotunda s věží v průčelí. Zdivo z lámaného kamene. (Viz pohled na obr. 208., půdorys na obr. 209.) Posledně obnoven 1908.

Obr. 209. Libouň. Půdorys kostela.

Z detailů románských nic se nezachovalo, ani okna, jež jsou vesměs později probouráním v nynější podobu rozšířena.

Apsida konchovitě sklenutá, vzadu omítkou několika-násobnou z původní své podoby polokruhové deformována.

Obr. 210. Libouň. Pohled do apsidy.

Rotunda má nyní strop plochý.

Oltář hlavní ranně barokní. Architektura sloupková, kolkolem rozviliny, na nich na konsolách sošky „Sv. František“ a „Sv. Barbora“. Ohroublá, ale dosti vkusná práce. Obrazy („Sv. Václav stojící mezi anděly“ a „Panna Maria se sv. Josefem vedoucí Ježíška“) umělecky necenné. (Viz obr. 210.)

1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000

Boční oltářiky rozvilinové s andílčími hlavinkami uprostřed rozvilin. Na predelách jejich znak pánů z Říčan, písmena: F. F. D. D. RZ. a letopočet 1735.

Napříč v oblouku apsidy břevno, na němž na dřevě malované figury skupiny Ukřižování. XVIII. stol.

K severnímu boku apsidy přiléhá později přistavěná sakristie valeně klenutá, nad níž jest malá oratoř.

Monstrance stříbrná, barokní; označená značkami:

Kalich stříbrný, barokní; na něm značky:

Zvony: I. 0.60 m vys., 0.77 m v prům., nahoře kolkolem minuskulový gotický nápis: $\times$ Anno $\times$ domini $\times$ milejimo $\times$ quinto $\times$ centesimo $\times$ primo $\times$ illa $\times$ campana $\times$ fusa $\times$ est $\times$ per me $\times$ magistrum $\times$ bartholomeum $\times$. (Viz faksimile na obr. 211.) Na plášti relief: Sv. Jakub Menší.

2. 0.51 m vys., 0.59 m v průměru, nahoře pás reliefů: „Obrácení sv. Pavla“, „Vzkříšení Lazara“, „Podobenství o marnotratném synu“; na plášti v orámované kartušce: BRYCCIVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME, na druhé straně pláště rovněž v orámování nápis: NE NAM PANE NE NAM ALE GMENV TWEMV DEG CHWALV. 1558.

ANNO * DOMINI * MILEJIMO * CCC * CLXXX * V * II * GIRA * .

Obr. 212. Libouň. Faksimile nápisu na zvonu čís. 3.

3. 0.32 m vys., 0.38 m v prům., nahoře kolkolem minuskulový nápis: anno * domini * milejimo * CCC * I * X * V * II * GIRA * . (Viz faksimile na obr. 212.)

Před kostelem socha sv. Jana Nep., kamenná, neumělá, na podstavci dva plastické znaky: Říčanský a Talmberský a letopočet 1728.

ZÁMEČEK bývalý, jednopatrové prosté stavení; v nádvoří viděti zazděné obyčejné arkády.

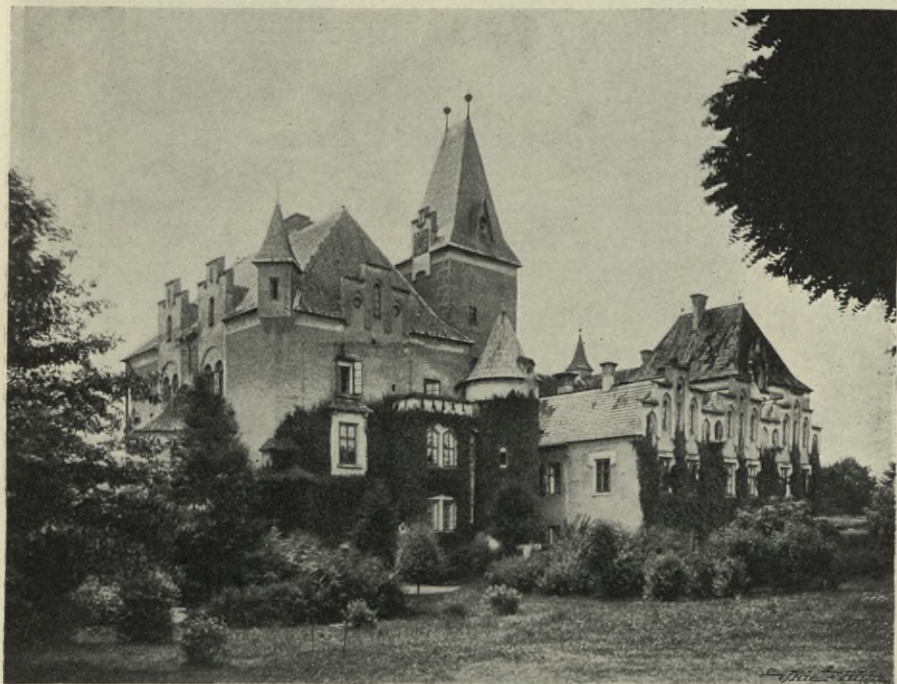
Leštno.

Vlasák, Okr. Benešovský 119; Fried. Bernau, Album der Burgen und Schlösser im Königreiche Böhmen I., 386; Sedláček, Místop. slovník hist. 508; Podlaha, Posv. místa II., 139; Dr. Frant. Dvorský, O starožitném panském rodě Benešoviců 33 s vyobr. na str. 34.

HRAD, založený snad od Beneše z Dubé (1361—1381), v letech 1873—1884 v nynější podobu zmodernisovaný (půdorys z r. 1870 před přestavbou má Bernau l. c. str. 387; pohled z r. 1800 t. str. 391; pohled před přestavbou tamtéž na příloze ke str. 392). Při přestavbě té byl vy-

soký val na straně severní, východní a západní snesen a příkop zasypán (jen na jižní straně ponechán), zřícená část na straně západní se nalézavší byla dostavěna, kaple, která k této části přiléhala, zrušena a ke zmíněné přestavěné části připojena. K silné hradební zdi, jež ohraničovala dvůr na severní straně, přistavěna zevně spojovací stavba o třech štítech, v bocích oblými věžkami flankovaná, uvnitř otevřená chodba. Bývalý „palác“ na straně východní zůstal v podstatě ve zdivu státi; přiléhající k němu

Obr. 213. Lešno. Hrad.

na straně severozápadní věž byla zvýšena a sedlovou střechou pokryta. (Viz pohled se strany severovýchodní na obr. 213.)

Na jižní straně bývalá brána, nyní zazděná, s konsolovitými výplněmi v hořejších rozích a s protínajícím se prutovím; nahoře uprostřed v kameni vytesaný znak Šternberský, v levo od něho v kamenném pažení vytesán letopočet 1536. (Viz obr. 214.)

Na jižní straně v parku část vyzděného příkopu.

Severovýchodně od zámku ŠPÝCHAR, kdysi modlitebna kalvínská, kterou vystavěl Oldřich ze Šternberka (zemřel 1566). Nad průčelím trojhranný štít ozdobený sgraffitovanou rustikou; mezi sgraffitovanými kvádríky spatřují se rovněž sgraffitované znaky: Šternberský a Říčanský

Obr. 214. Leštno. Bývalá brána.

V jižním boku čtyři okna obdélníková segmentovitě zaklenutá. (Viz obr. 215.)
Ve zdi východní zazděny jsou dvě veliké kamenné koule.*)

*) Jsou to nepochybně ony koule kamenné, o nichž Vlasák l. c. str. 129 se zmiňuje, říká o nich, že za jeho doby byly ve dvoře hradním, každá z nich že váží asi 3 centy a že byly do hradu z praku hozeny při obležení buď r. 1420 neb 1467.

Obr. 215. Lešno, Špýchar.

Loreta u Vlašimi.

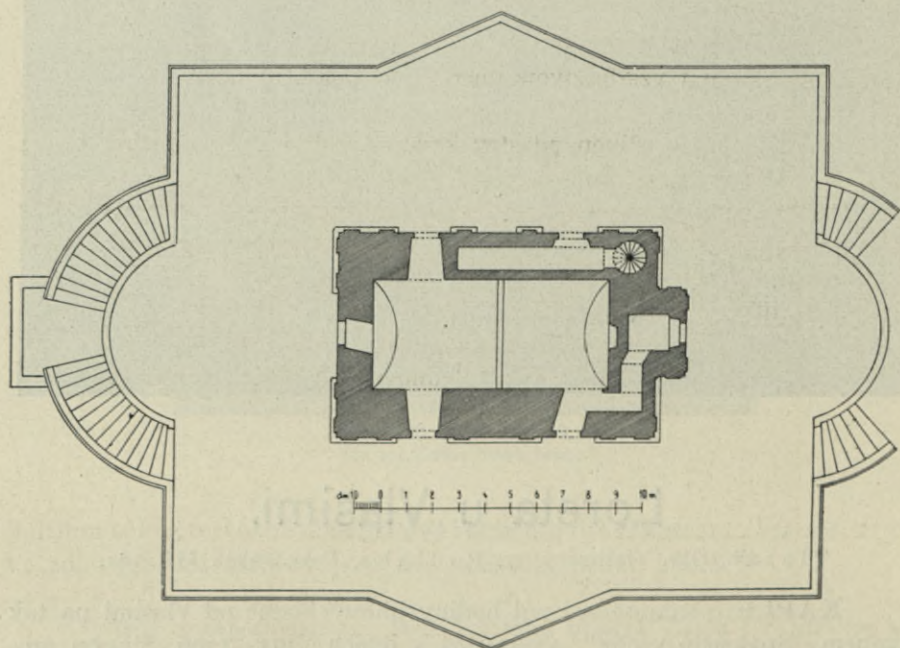
Vlašák, Okr. Vlašimský 37; Podlaha, Posv. místa III., 182.

KAPLE o samotě asi půl hodiny jihovýchodně od Vlašimi na tak zvaném „Spáleném vrchu“, vystavěná v letech 1703—1706. Stavbu provedl mistr stavitelský *Jan Jiří Erhardt*.

Obr. 216. Loreta u Vlašimi, Pohled se strany východní.

Obr. 217. Loreta u Vlašimi, Půdorys.

Obr. 218. Loreta u Vlašimi. Pohled se strany západní.

Kaple stojí na terrasse, jež má v bocích podélných dvojboké výstupky; v předu i vzadu dvouramenné do polokruhu stavěné schodiště. (Viz půdorys obr. 217.)

Vnějšek kaple oživen pilastry kanellovanými s jonskými hlavicemi.

Na straně východní (viz obr. 216.) nízká věž poněkud z osnovy stavby v před vystupující, krytá střechou báňovitou, plechem pobitou. Na vížce jako korouhvička z plechu podoba Madonny Loretánské.

V průčelí západním (viz obr. 218.) nad vchodem zavěšen dvojnásobek ze železa litý.

Vnitřek prostičký. Cihlové, neomítnuté zdivo, místy omítka s imitovanými malbami, klenutí valené, cihlové. Na oltáři barokní tabernákl. Za oltářem ve výklenku socha černé P. Marie, kolkolem výklenku rámeček z vyřezávaných obláček; po stranách obtojené dřevěné sochy andělů s rohovitými svícny.

Louňovice.

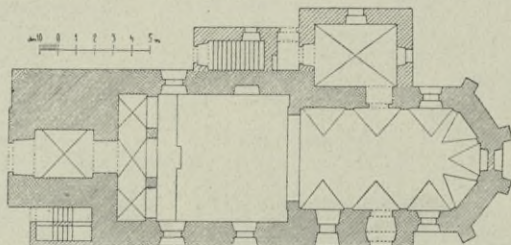
Vlasák, Okr. Vlašim. 113; Dr. Jos. Burian, Louňovice pod Blanicem. V Praze 1894; Podlaha, Posv. místa III., 144.

FARNÍ KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE, malá prostá stavba. O původu z doby gotické svědčí pouze trojboký závěr

a hrotitá okna jeho. (Viz půdorys na obr. 219.) Asi ve druhé pol. stol. XVII. přestavěn v nynější podobu.

Presbytář má klenbu valenou výsečovou, poměrně nízkou, jež spočívá na přístěnných pilastrech s římsovými hlavicemi.

Obr. 219. Louňovice, Kostel, Půdorys.

K severnímu boku presbytáře přiléhá sakristie a nad ní oratoř se dvěma obdélníkovými okny. Vítězný oblouk segmentový. Loď poměrně malá, téměř čtvercová, se stropem rovným.

Obr. 220. Louňovice, Kostel, Vnitřek.

Kruchta podklenutá, v předu na dvou hranolových pilířích spočívající.

V průčelí nevysoká věž s baňatou, šindelem krytou střechou.

Hlavní oltář barokní, na něm ze dřeva vyřezávaný baldachyn, po stranách točité a rovné sloupky. XVIII. stol.

Boční oltáře dva, barokní, s hadovitými sloupky po stranách, nahoře zprohýbanou římsou zakončené. Na jednom z nich obraz: Sv. Jan Nep. klečící před trůnící P. Marií s Ježíškem, obklopenou anděly. Obstojná práce barokní.

Obr. 221. Louňovice. Krucifix.

Krucifix, odkázaný kostelu Karlem Adamem Lvem z Říčán (zemřel 1672), dřevěný, žlutě natřený, 44·5 *cm* vys., na něm pěkně ciselovaná figurka Ukřižovaného 10 *cm* vys., nahoře renaissanční stříbrná kartuška s písmeny I · N · R · I, dole po stranách malé 4·2 *cm* vys. stříbrné ciselované figurky „P. Maria“ a „Sv. Jan Ev.“. U paty kříže lebka se skříženými kostmi. (Viz obr. 221.)

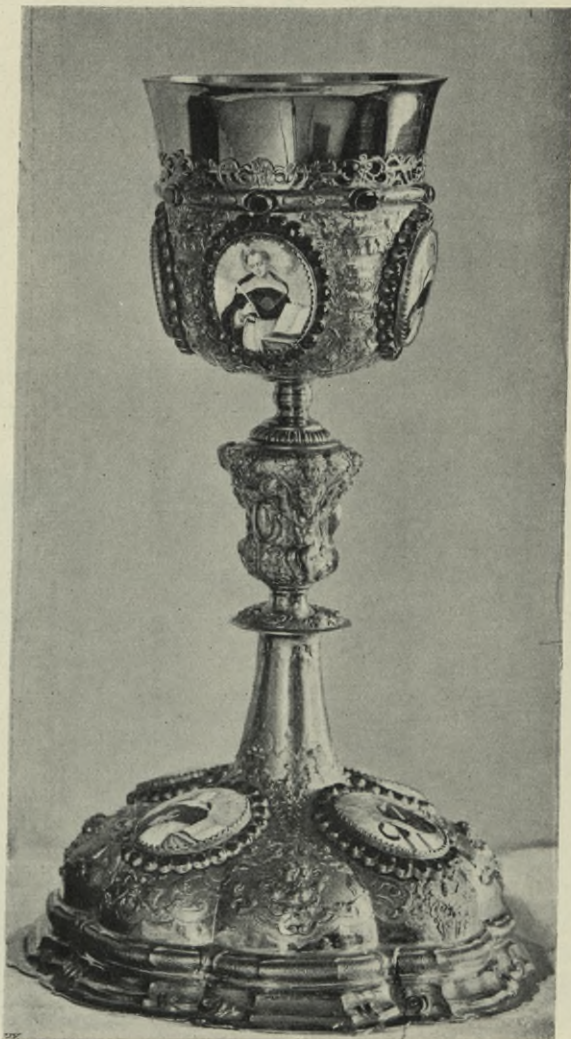
Kalich stříbrný, pozlacený, ze zrušeného kláštera v Jablonném pocházející, barokní, 29·5 *cm* vys. (viz obr. 222.). Nodus vásovitý, krásně

tepaný, s vkomponovanými andílky. Na kuppě čtyři oválové emaillové destičky s obrázky světců ze řádu Dominikánského. Na noze s tepaným páskovým, festonovým a ovocným dekorem rovněž čtyři na emaillových destičkách malované obrázky. Na okraji značky:

IAF

Obr. 222. Louňovice, Kalich.]

Pozpod na noze vyryto: Fieri curavit Pr. Guilielmus Münch O. Praed. A. 1725 pro suo Conventu s. Laurentii Jablonensi.

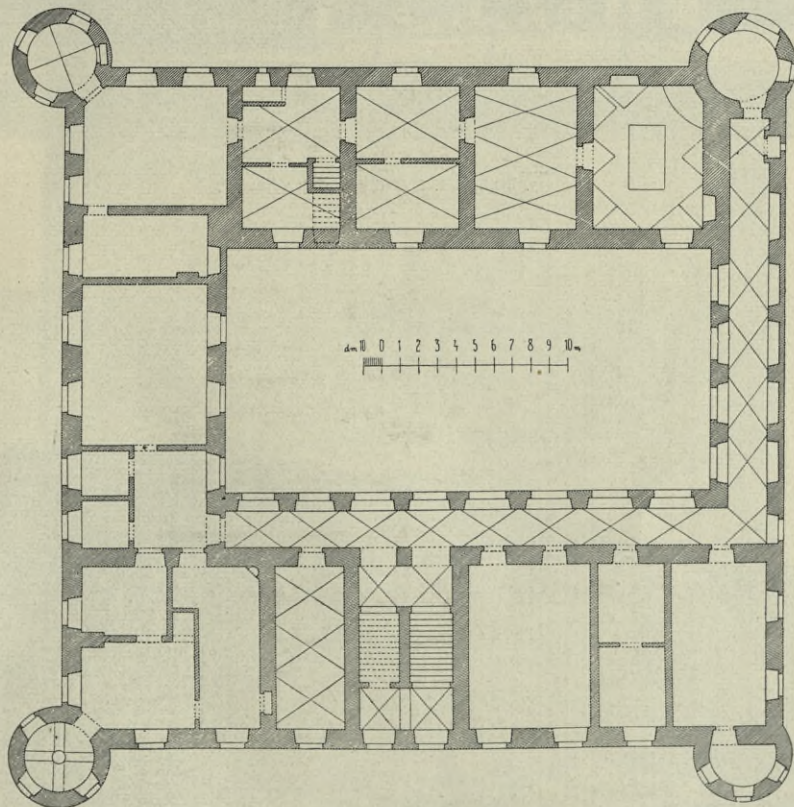
Zvony: I. 0·90 m vys., 1·15 m v prům., nahoře nápis: LETHA PANIE M D LVIII SLIT GEST TENTO ZWON KE CZTI A CHWALE PANV BOHV W MIESTIE BENESSOWIE (viz faksimile na obr. 223.). Na plášti relief „Sv. Václav“.

ÆTHA	PANIE	M	D	ÆVIII	SLIT	GEST	TENTO	ZWON
A	CHWALE	PANV	BOHV	WMIESTIE	BENESSOWIE	KECZTI		

Obr. 223. Louňovice, Faksimile nápisu na zvonu čís. 1.

2. 0·76 m vys., 1·01 m v prům.; na plášti nápis: „ROKU 1804 DNE 6. APRILE ZWON TENTO PŘELIT GEST NAKLADEM P. FRAN. XAW. NOWAKA DIEKANA A VIC. FOR. LAUNOWSKEHO GAKOZ I GINYCH DOBRODINC UW. — ANNA KÜHNER. Na plášti reliefy: „Sv. Jan Nep.“

Obr. 224. Louňovice, Zámek, Půdorys.

a „Mrtvé tělo sv. Jana Nep., k němuž přilétá anděl.“ Ucha koruny ozdobena maskami lidskými.

3. 0·55 m vys., 0·72 m v prům. s obhroublým dekorem barokním; nahoře nápis: REFVSA IMPENSIS IOANNIS WONDRAC A LAVNOWITZ ANNO 1740.

ZÁMEK (viz na obr. 224. půdorys, na obr. 225. pohled od východu, na obr. 226. pohled od severozápadu s Blaníkem v pozadí) jednopatrové stavení do čtverce, obklopující obdélníkový dvůr. V nárožích oblé věže,

Obr. 225. Louňovice, Pohled se strany východní.

Obr. 226. Louňovice, Zámek, Pohled se strany severozápadní.

nyňi do výše ostatní stavby snesené. Nad vjezdem zámku v kameni tesaný znak Waldštejnský s letopočtem 1675.

V nádvoří na straně západní a severní v přízemí i v poschodí jednoduché arkády.

V prvém poschodí nad vchodem do panských pokojů ze štuky provedený znak pánů Říčanských, držení andílky.

V sále obraz na plátně (poprsí) „Sv. Václav“ 62 cm vys., 48 cm šir., dobrá malba z druhé pol. XVII. stol.

V rondelu severovýchodním v 1. poschodí bývalá kaple. Nad vchodem ve štuky provedena postava sv. Antonína Pad., držícího v pravici znak

Obr. 227. Louňovice. Zámek. Štukový strop.

Říčanský. Uvnitř pěkný strop štukový; uprostřed v kruhovém ozdobném orámování holubice, pod středem kolkolem střídavě postavy andělů a ovocné festony (viz obr. 227.). Na jednom pásku festonu letopočet 1675, na jiném: W H S. Stranou ve zdi ozdobné štukové orámování bývalého krbu.

ŠPÝCHAR z poč. XVII. stol. s vysokými renaissančními štíty s ornamentálními sgraffity. Pod římsou sgraffitovaný vlys s postavami jezdců; na stěnách sgraffitovaná rustika. (Viz obr. 228.)

Před zámkem zděná kaplička vzaďu polokruhová; v ní dřevěná barokní socha „Sv. Jan. Nep.“.

Naproti novému hřbitovu ve výklenkové kapli kamenná socha sv. Prokopa, malé umělecké ceny. Na podstavci nápis: „De Massa PaVLI Kepert haeC strVCta figVra est; CVratVs qVonDaM praeerat Ipse LoCI. LeCtor qVI transIs DeVotVs Mente preCare: CVM sanCtIs tVte gaVDIa pLena ferat! 1767“.

Obr. 228. Louňovice. Špýchar.

Při cestě od Vlašimi k Louňovicům u mostu kamenná socha sv. Jana Nep., umělecky necenná, z r. 1769.

Lštění (Hradiště).

V l a s á k, Okr. Benešovský 78; Dr. J. L. P í č, Pam. arch. XXII. (1906), 266; T ý ž, Starožitnosti země české III. Čechy za doby knížecí. Sv. I., 260; P o d l a h a, Posvátná místa II., 184.

HRADIŠTĚ bývalého knížecího hradu z XI. stol. Val celkem 273 m dlouhý, z části již rozvezený.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. KLEMENTA stojící o samotě v bývalém hradišti, jako farní vyskytá se v záznamech stol. XIV. Roku 1730 přestavěn.

Jednoduché stavení prostého vzhledu barokního (viz obr. 229.) ve zdivu však snad původu románského.

Presbytář apsidovitý konchovitě sklenutý. Za oltářem ve zdi výklenek sanktuářový gotický (1 m vys., 0.58 m šir.), s orámováním z opuky tesaným. V tympanonu dvojnásá kružba; dvířka železná, z plochých prutů železných kosmo přes sebe kladených.

Obr. 229. Lštění. Kostel.

Mensa oltářní zděná; na tabernakulu veliká barokní socha sv. Klementa; po stranách sedící andílkové, z nichž jeden kotvu, druhý palmu drží.

Loď obdélníková, stejně vysoká, jako presbytář. Strop plochý se štukovým rámcem.

V bocích lodi po dvou oknech obdélníkových, segmentovitě zaklenutých. Zevně mají okna barokní maltové obruby volutované s klenákem nahore. V zadu v presbytáři okno podobné, ale zazděné až na malý oválový otvor.

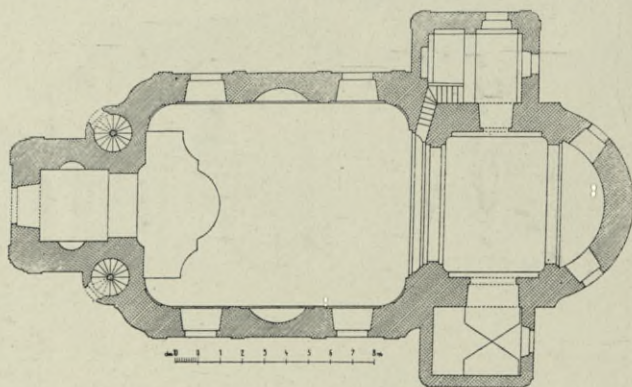
V rohu lodi u vítězného oblouku kazatelna; na řečništi polovypuklá barokní řezba, představující skupinu allegorických postav Víry, Naděje a Lásky.

V průčelí věž hranolová, krytá cibulovitou střechou s lucernou.

Do kostela vchází se síncem podvěžním, nad jehož vchodem z kamene vytesaný znak hrab. z Vrtby.

Zvony: 1. 0.62 m vys., 0.75 m v prům., nahoře gotický minuskulový nápis: *ANNO M DCCC OCTAVO MAGISTER Bartholomeus de me fecit in nova Civitate*. Na plášti relief „Sv. Petr“.

2. 0.54 m vys., 0.63 m v prům. Nahoře kolkolem nápis: *DVRCHS FEIER FLVSS ICH – CHRISTOF SCHERB ZV PROG CVS MICH*. Na plášti: *LETHA PANIE 1601 TENTO ZWON GEST SLIT NAKLADEM WSSECH WOSADNICH KOSTELA SWATEHO KLIMENTA GENZ NA HRADISSTY A MIESTECZKEM LSSTIENY NAD RZEKAV SAZAWAV SLOWE ZA DIEDICZNEHO PANA TIECH GRVNTVW PANA PANA ADAMA MLADSSYHO Z WALDSSTEYNA NA HRADKV NAD SAZAWAV A LOWOSYCZYCH G : M : C : RADDY A KOMORNIKA PVWODEM PANA WACZLAWA LHOTSKEHO Z KOBEROWICZ VRZEDNIKA NA HRADKV NAD SAZAWAV*. Na plášti relief: P. Maria s Ježíškem na půlměsíci stojící.

Obr. 230. Maršovice, Půdorys kostela.

Maršovice.

Vlasák, Okres Neveklovský 26; Podlaha, Posv. místa II., 150.

FARNÍ KOSTEL ZVĚSTOVÁNÍ PANNY MARIE, připomínaný jako farní již ve stol. XIV., vyhořel r. 1768, v nynější podobě znovu vystavěn v letech 1774—1775. Stavěl jej Neveklovský stavitel *Leopold Vávra*.

Stavba barokní (viz půdorys na obr. 230., phleod na obr. 231.).

Presbytář skládá se z části v půdorysu čtvercové, plackovou klenbou cihlovou sklenuté, a ze zadní části segmentovitě zakončené a zploštělou konchou sklenuté.

Obr. 23r. Maršovice. Kostel.

Lod v rozích zaoblená, má klenbu nápodobenou z rákosu a omítky. Vnitřek oživen sdruženými pilíři s kompozitními hlavicemi nesoucími bohatě profilované římsy.

Okna obdélníková, segmentovitě zaklenutá.

V průčelí věž se šindelovou cibulovitou střechou.

Nad vítězným obloukem plastický znak hr. Pachtý z Rájova.

Hlavní oltář rokokový. Mensa s tabernákulem, po stranách na volutách klečící andělé ze dřeva řezání, chatrného provedení. Nad mensou

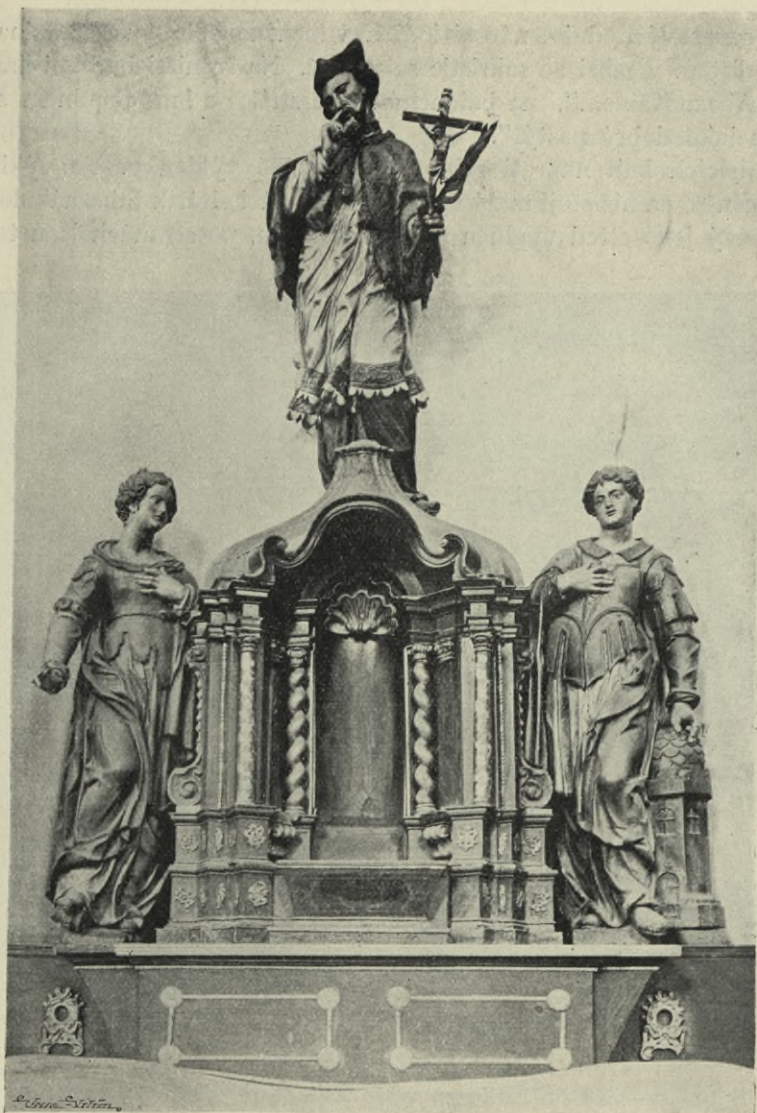

Obr. 232. Maršovice. Vnitřek kostela.

v rokokovém rámci po stranách anděly neseném obraz na plátně: „Zvěstování P. Marie“, obstojná malba XVIII. stol. Po stranách oltáře šikmo v rozích branky; na nich rokokové ze dřeva řezané vásy. Po stranách oltáře při pilířích na konsolách dřevěné sochy „Sv. Petr.“ a „Sv. Pavel“, obstojné práce barokní.

Obr. 233. Maršovice. Boční oltářik.

V lodi v rohu jihovýchodním při vítězném oblouku na bočním oltáři zasklená barokní skříň. V ní kostra sv. muč. Konstantina, darovaná kostelu od hraběte Pachtý r. 1731, upravená ve stojící figuru po římsku oděnou. Tvář vosková maska. Roucho hedvábné, otvory, jimiž kosti viděti, vyzdobeny dracounem. Nad středem skříně v římsce kartušovaný štít s malovaným znakem Pachtovským. Nejvýše volutovaný nástavec; v něm dva vznášející se andílkové držící korunu; v římsce kartuška s nápisem: „S. Constantini M.“ Po stranách skříně dobré sochy „Sv. Konstantin“ a „Sv. Helena“. (Viz obr. 232.)

V severovýchodním nároží lodi a vítězného oblouku kazatelna, na níž schodištěm v pilíři ze sakristie se vchází. Na řečništi barokní kartuše „Zabití Abela Kainem“, na baldachýnovité stříšce s lambrequinem soška „Kristus jako dobrý pastýř“.

V bocích lodi naproti sobě veliké mělké výklenky. Ve výklenku jižním mensa, na níž stojí malý vykládaný domácí oltářík tabernákulovitý. Výklenkový jeho střed vyplněn nahoře lasturou, po stranách jsou točené

Obr. 234. Maršovice. Ciborium.

i rovné sloupky a pilířky s kompositními barokními hlavicemi; po stranách volutové přípory. Po stranách umístěny obstojné barokní sochy dřevěné „Sv. Kateřina“ a „Sv. Barbora“; nahoře slabší socha „Sv. Jan Nep.“. (Viz obr. 233.)

Ciborium 25 cm vys., barokní, stříbrné pozlacené, s pěkně pracovaným košíčkem; na víku značka Malostranská (v ní letopočet 1701) a značka s písmeny L. L. (Viz obr. 234.)

Zvony: 1. 0.70 m vys., 0.87 m v prům. Nahoře pás drobných reliefů znázorňujících výjevy z podobenství o marnotratném synu; pod tím perlovec a řada svislých akanthových listů. Na plášti nápis: *Bernardus Harschitz et Podiegora na Ciołskowie a Maršowiczých, Gębo Miłostki Rygm-*

ského Císaře Rudolfa. Pod tím pěkně modellovaný znak Hodějovský. Při dolejší obrubě reliefy evangelistů. Na obou bocích pláště vždy po dvou apoštolech v reliefu. V předu na plášti skupina Ukřižování, vedle po stranách nápis: KRYSTVS VMRZEL ZA HRZYCHY NASSE WSTAL Z MRTWYCH PRO OSPRAWEDLNIENI NASSE. Dole medaillon a znak *Brikciho*, a mezi nimi nápis: *Slowutny Brykcyj Zwonarz z Czynperghu w Nowem Miestie Pražskem tento zwon do Marslowicz udzielal Tefa 1589.*

2. 0.82 m vys., 1.05 m v prům. Nahoře ornamentální vlys; na plášti v obdélníkovém orámování nápis: BENEDICTA SIT SANCTA TRINITAS. BRIKCIVS PRAGEN. DIVINO AVXILIO FECIT ME. Na dolejší okraji odlitky dvou medailí, na druhé straně čtverhranná plaketa „Bičování Krista“.

Měchnějov.

Vlasák, Okr. Vlašimský 84; Podlaha, Posv. místa III., 120; Václ. J. Krch v „Methodu“ XX., 65; F. J. Lehner, Děj. umění nár. českého I., 257.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. MARTINA, připomínaný již ve stol. XIV., prostá stavba románská, skládající se z apsidy konchou sklenuté a z obdélníkové lodi s rovným stropem; v průčelí jest novější hranolová věž. (Viz na obr. 235. vnějšek kostela, na obr. 236. půdorys.)

V bočních zdech lodi po dvou oknech obdélníkových polokruhově sklenutých, později v nynější podobu rozšířených.

Hlavní oltář barokní, s architekturou sloupkovou a s rozvilinovými řezbami již valně porušenými.

V severovýchodním rohu lodi kazatelna skládající se z jednoduché podezdívky a z dřevěného polygonního řečniště ranně barokního obhroublé práce.

Kruchta dřevěná; varhany v barokní skříni na povystupující části, jež dvěma sloupy jest podepřena.

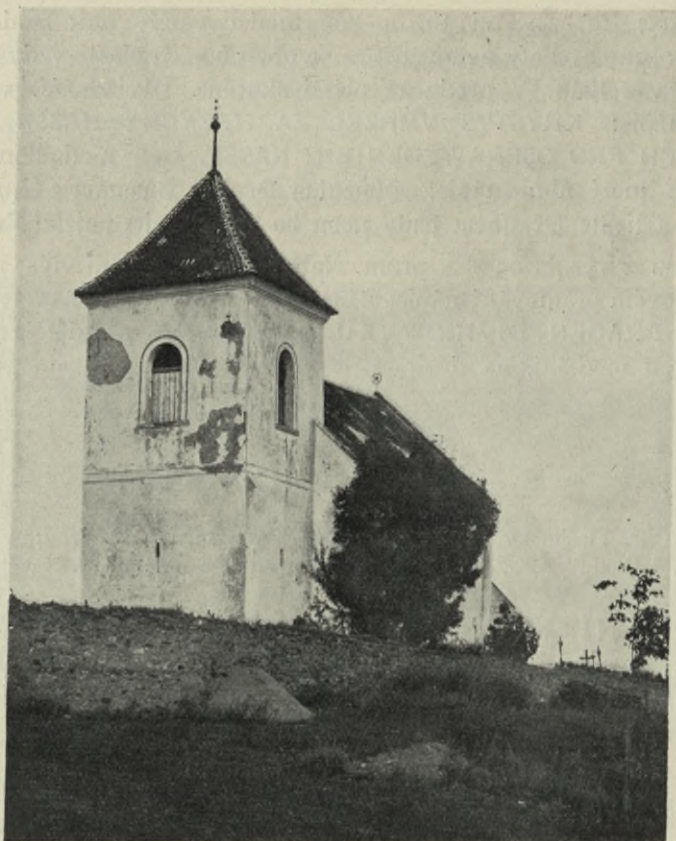
Při jižní boční stěně oltářík rokokový s plochým nástavcem, v němž zasklený obraz sv. Františka Xav. Druhá pol. XVIII. stol.

Naproti mensa oltářní barokní, na ní řezaná kartuše, v níž barvou provedený nápis: „eX Voto ereCta ara Deo et faMILIAe ChrIstI ab illustrisimo D. D. (omite Joanne Czeyka de Olbramowitz, domino in Bohemo-Sternberg“.

V předsíni krucifix ze dřeva řezaný v životní velikosti, obhroublá práce XVIII. stol.

Zvony: 1. 0.60 m vys., 0.77 m v prům., nahoře kolkolem minuskulový gotický nápis: Anno 1520 ad laudem dei omnipotentis et sancti marctini ad willam mechnow per narobum dic. pfarzek. (Viz faksimile obr. 237.)

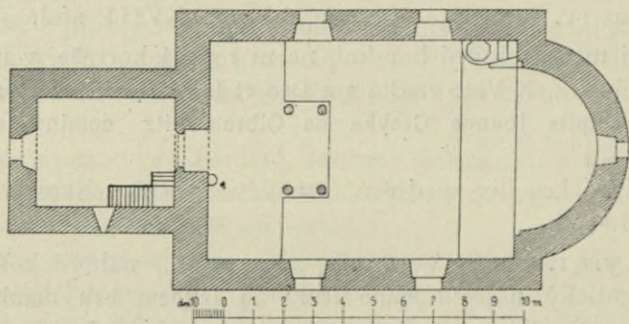

Obr. 235. Měchnějov. Kostel.

2. 0·37 *m* vys., 0·40 *m* v prům., nahore kolkolem aenigmatický nápis z gotických minuskulí složený. (Viz faksimile obr. 238.)

Na hřbitově několik ze železa kutých křížů, prostých sice, ale dobré formy, druhá pol. XVIII. stol. (Viz obr. 239.)

Obr. 236. Měchnějov. Půdorys kostela.

Mrač.

V l a s á k, Okr. Benešovský 72; S e d l á č e k, Místopisný slovník historický 621;
D r. F r a n t. D v o r s k ý, O starožitném panském rodě Benešoviců 53.

TVRZ (viz obr. 240.), obdélníkové stavení z lámaného neomítnutého kamene, na návrší se tří stran příkře do údolí spadajícím, od planiny na straně východní příkopem a valem odděleném. Na straně východní připojuje se ke zmíněnému stavení čtverhranné nádvoří obkličené zdi z lámaného kamene; ve zdi hrotitá brána.

Obr. 240. Mrač. Tvrz.

Zdivo tvrže jest mohutné, téměř 2 m silné.

Tvrz, slouživší po dlouhý čas za sýpku, upravena jest v obytní stavení.

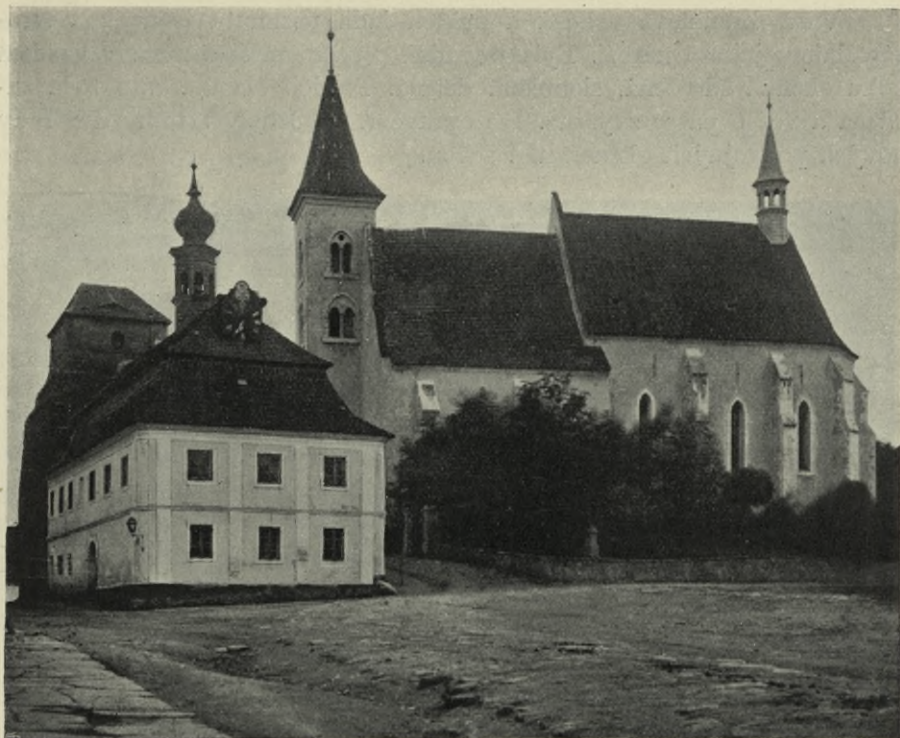
Načeradec.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 130; V á c l a v K r c h v časopise „Method“ XVII., I.;
F. J. L e h n e r, Děj. umění nár. česk. Díl I., sv. II., část II., 15; P o d l a h a,
Posv. místa III., 155.

DĚKANSKÝ KOSTEL SV. PETRA A PAVLA, zajímavá stavba, skládající se z částí pocházejících z různých dob. (Viz pohled na obr. 241., půdorys na obr. 242.)

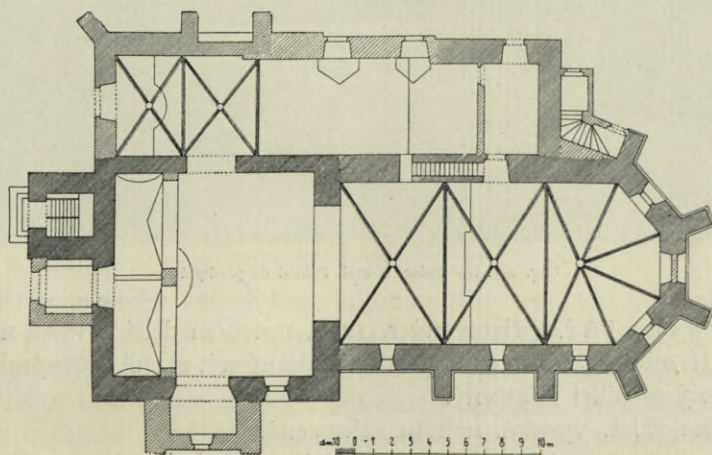
Nejstarší jsou loď a věž, pocházejíce asi ze stol. XII.

Obr. 241. Načeradec. Kostel.

L o ď v půdorysu téměř čtvercová, zcela prostá, se stropem plochým. Na jižní straně dvě okna široká, nízkým segmentem zaklenutá, později probouraná; původní románská okénka zazděna.

Obr. 242. Načeradec. Půdorys kostela.

Věž hranolová přiléhá k průčelí loďi, posunuta jsouc k severozápadnímu jejímu nároží. Byla původně o patro nižší a měla v každém boku okénka sdružená, sloupkem dělená. Později okénka tato byla zazděna a věž o patro zvýšena. Při opravě r. 1898 byly zřízeny dvě řady nových podvojných okének nad sebou.

Obr. 243. Načeradec. Kostel. Pohled do presbytáře.

Presbytář, přistavěný r. 1278, mnohem delší a vyšší nežli loď, gotický, třemi boky na straně východní zakončený, zevně opěrnými, jednou odstupněnými pilíři opatřený.

Okna úzká, vysoká, nahoře zahrocená.

Klenba žebrová o třech polích (viz pohled dovnitř presbytáře na obr. 243.). Žebra mají v průřezu tvar otupěného, na sešikmených stranách

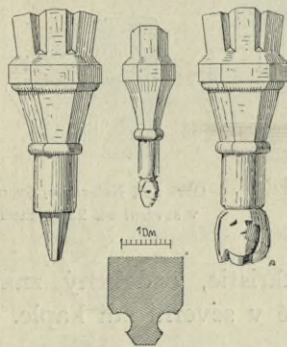

vyžlábkovaného klínu. Konsoly mají nahoře podobu obráceného komolého jehlanu a dole tvar válce; nejniže u některých vytesána hrubě hlava lidská. (Viz obr. 244.)

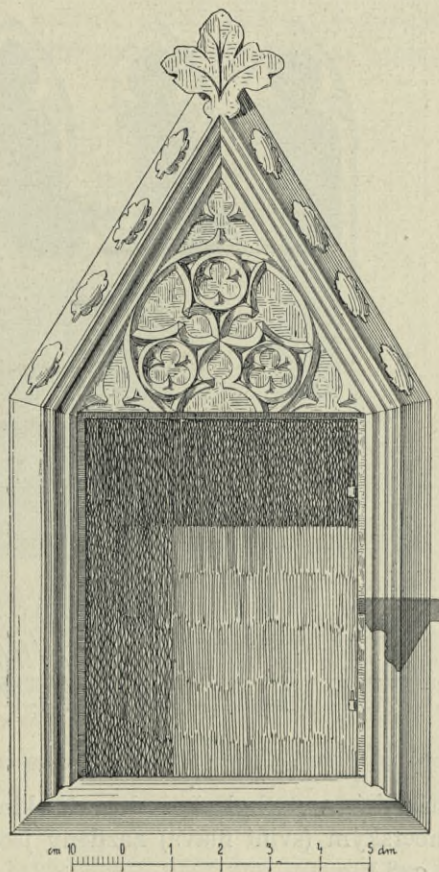
Sanktuář gotický 1.68 m vys., 0.85 m šir. Pažení profilované, v trojbokém štítu panellované kružby, na ramenech zoubkované lupeny, ve hrotu trojdílný lupen. (Viz obr. 245.)

V jižním boku sedíle o třech hrotitých záklenkách s dvojnými kružbami; v pravo prázdný znakový štít. (Viz obr. 246.)

K severnímu boku presbytáře přiléhá sakristie, vystavěná nepochybně r. 1365 jakožto „kaple Všechných“. Původně mívala klenbu gotickou, o čemž svědčí dvě dosud zachované konsoly v rozích (viz obr. 247.). R. 1734 byla východní část sakristie připojena

Obr. 244. Načeradec. Konsoly a profil žebra v presbytáři.

Obr. 245. Načeradec. Sanktuář.

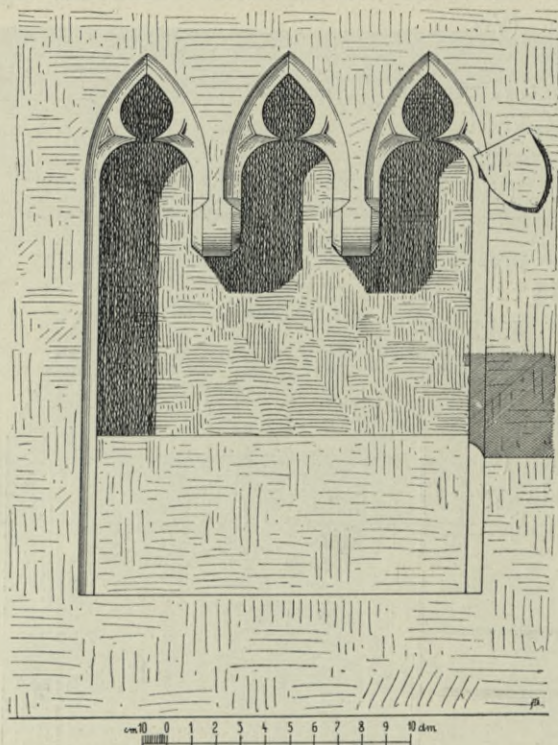
k rozšířené tehdejší kapli P. Marie. Nad sakristií zřízena na počátku stol. XVIII. oratoř.

K celému severnímu boku lodi, jakož i z části ještě i k boku presbytáře přiléhá prostranná kaple v půdorysu obdélníková, spojená s lodí širokým otevřeným hrotitým obloukem. Zbudována r. 1358. V původní podobě zachovala se pouze západní její část s křížovou klenbou o dvou polích. Část východní přestavěna a až k sakristii prodloužena byla r. 1734, při čemž jedno klenbové pole na straně východní odbouráno a připojena i, jak již řečeno, západní část sakristie, jejíž západní zeď za tím účelem

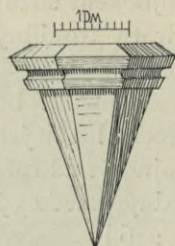

byla odbourána. Nově přestavěná a přistavěná část obdržela klenbu valenou.

Svorník pocházející nepochybně z řečeného odbouraného pole východního, ozdobený reliefem „Pelikán krmící mláďata“, jakož i svorník

Obr. 246. Načeradec. Sedile.

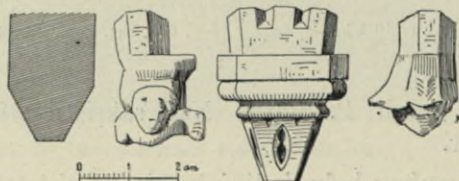

Obr. 247. Načeradec. Konsola v sakristii.

Obr. 248. Načeradec. Svorník v severní zdi kaple zazděné.

pocházející nepochybně z bývalé klenby sakristie, ozdobený znakem Šelmsberským (sviní hlava) zazděny jsou zevně v severní zdi kaple. (Viz obr. 248.)

Obr. 249. Načeradec. Profil žebra a konsoly v kapli.

Zachovavší se gotická klenba v části západní má žebra profilu otupěného klínu a ozdobné konsoly. (Viz obr. 249.)

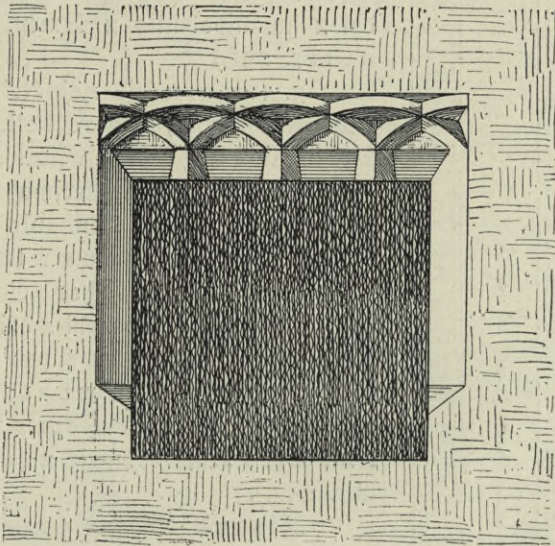
Hlavní oltář barokní z pol. XVIII. stol. Na něm obrazy „Sv. Petr a Pavel“ a „Nanebevstoupení Páně“ z téže doby, dobré.

Nad oltářikem při severní boční zdi presbytáře stojícím pěkný na dřevě malovaný obraz „Sv. Kateřina“ (poprsí) z druhé pol. XVII. stol., 1.06 m vys., 0.66 m šir.

V loďi dva barokní boční oltáře.

V kapli Mariánské oltář z r. 1700. Pěkně řezané rozviliny s velikou lasturou nahoře uprostřed. Po stranách sochy andělů, nad středem andělci z rozvilin vyrůstající, držící korunu. Střed skříňovitý zasklený, v něm dobrá barokní „Pietà“ polychromovaná, v životní skoro velikosti.

Obr. 250. Načeradec, Okénko ve zvonici.

V pilířích oblouku, spojujícího kapli s loďi kostela, dva náhrobní kameny hrubě tesané, již valně otřelé, z r. 1582 a 1592, členů rodu Dvořeckých z Olbramovic.

V severní stěně kaple dva obhrouble tesané náhrobní kameny, jeden s nápisem ošlapaným se znakem Dvořeckých z Olbramovic, druhý z r. 1759 Anny Ter. Kirtové, bývalé správce Načeradské.

Křtitelnice cínová 75.5 cm vys., zvonovitá, neozdobná, na třech nohách, jež nahoře mají podobu vousáčů rukama vousy si cása-jících, a dole vybíhají v tlapky. Víko prostě profilované; na něm leto-počet 1585.

Západně od kostela, v rohu někdejšího hřbitova, nízká čtyrboká hrotná zvonice mající vzhled bašty. Hořejší část snesena 1818, načež zvonice novým zdívem byla zvýšena a nízkou sedlovou střechou přikryta. V jednom z boků zvonice zachovalo se čtvercové okénko 50 cm šir. a tolikéž vys., ozdobené nahoře pozdně gotickým ornamentem, skládajícím

se z obloučkovitých ostrohranných prutů vzájemně se protínajících. (Viz obr. 250.)

Zvony: 1. 0·74 *m* vys., 0·93 *m* v prům. (ve věži) nejmenší, s gotickým nápisem aenigmatickým (viz faksimile na obr. 251.).

2. (ve věži) 0·73 *m* vys., 0·85 *m* v průměru, minuskulovým nápisem: **A**nno **z** do-
mini **z** m **z** cccc lxx viii **z** hoc **z** opus **z** con-
struatum **z** est **z** ad laudem **z** Et **z** honorem **z**
dei **z** homnipotentis **z** Amen. (Viz faksimile
na obr. 252.)

3. (ve zvonici) největší, 0·86 *m* vys.,
1·24 *m* v prům., nahore kolkolem dvouřádkový nápis v gotických minuskulích: [1. ř.]:
Anno **z** domini **z** millesimo **z** cccc **z** duo-
decimo **z** domini **z** zdenkonis **z** de **z** lippa **z**
frykonis **z** incliti **z** fuit **z** tempore **z** here-
dique **z** maccimencis **z** hoc **z** Campana **z** fuit **z**
eccl **z** ad **z** [2. ř.] honorem **z** dei **z** z ef **z** sancti **z**
petri **z** do **z** nazzeradcz **z** per **z** magistrum **z**
bartholomeum **z** in **z** nova **z** Civitat. **z** pragen-
sis **z** ex **z** hoc **z** laus **z** deo **z** patri **z** omnipo-
tenti **z** ef **z** beate **z** marie **z** (viz faksimile na
obr. 253.).

Missál, rukopis na pergameni, nyní
72 listů 37·5 × 26·5 *cm*; mnoho listů během
doby vyřezáno. Původní rukopis (listy 8., 9.,
11.—72.) z druhé pol. XIV. st., psaný pěkným
písmem ve dvou sloupcích. Počáteční písmena
střídavě červená a modrá. Na l. 11^b v dru-
hém sloupci dole miniatura: malý kánonový
obrázek 10·8 *cm* vys., 9·5 *cm* šir. Na l. 12^a
iniciála T modročervená, s pérovým orna-
mentem v týchž barvách. Na listu 14^a veliké
iniciály G a A, podobným způsobem prove-
dené (viz obr. 254.), jako zmíněná iniciála
na listu 12. Listy 1.—7., obsahující kalen-
darium, a „Prosa de Corpore Christi“, jakož
i list 10., provedené písmem méně pečlivým,
pocházejí z poč. XV. stol. Vazba neozdobná
z téže asi doby. Uvnitř na deskách přilepeny
pergamenové listy kalendaria soudobého se
starší částí rukopisu. Na okrajích listů důle-
žité přípisky historické Načeradce se týkající.

ANNO DOMINI MILLECIMO CCCC DUODECIMO DOMINI ZDENKONIS DE LIPPA FRYKONIS INCLITI FUIT TEMPORIS HEREDIQUE MACCIMENCIS HOC CAMPANA FUIT ECCL AD [2. ř.] HONOREM DEI Z EF SANCTI PETRI DO NAZZERADZ PER MAGISTRUM BARTHOLOMEUM IN NOVA CIVITAT. PRAGEN-
SIS EX HOC LAUS DEO PATRI OMNIPOTENTI EF BEATE MARIE

Obr. 251. Načeradec. Faksimile nápisu na zvonu čís. 1.

ANNO DOMINI MILLECIMO CCCC DUODECIMO DOMINI ZDENKONIS DE LIPPA FRYKONIS INCLITI FUIT TEMPORIS HEREDIQUE MACCIMENCIS HOC CAMPANA FUIT ECCL AD [2. ř.] HONOREM DEI Z EF SANCTI PETRI DO NAZZERADZ PER MAGISTRUM BARTHOLOMEUM IN NOVA CIVITAT. PRAGEN-
SIS EX HOC LAUS DEO PATRI OMNIPOTENTI EF BEATE MARIE

Obr. 252. Načeradec. Faksimile nápisu na zvonu čís. 2.

Obr. 253. Načeradec. Faksimile nápisu na zvonu čís. 3.

Gloria in excelsis deo. Regem in praesentia
 meritis et nonu
 ne dignus vide
 genus dicit summū cōstendit ho
 nozem renouavit moni mentia pa
 trum priorum aut epofuit hunc
 libellum mystice artis stole cantan
 dum ante articulo admittam.
Antiphona. Deo ierant
 autiam me
 am deus me
 us me con
 fido non eru hescam neq; irrideat
 me inimici mei et enim vniuer
 si qui te expectant non confundentur.

Vias tuas dñe demonstrā et seculū edo.
Exalta q̄s dñe dō
 potentiam tuā. ^{evovac}
 et ueni. ut ab inimicis tuis
 p̄ccōz urōz p̄culis te me
 reamur. p̄tege te curpi. et
 te liberante saluati. **Et cō**
Dixit. Scientes ad romanos
 quia hora est. iam nos
 te sompno surgere. Nunc
 enim prior est nra salus.
 qua cum credidimus. Nox
 precessit. dies aut ap̄inā
 bit. Abiciamus ergo opera
 tenebrarū. et induamur ar
 ma lucis sicut i die honeste
 ambulemus. Non in com
 mellationibz. et ebrietatibz.
 nō in caribz. et ipudicijs.
 non in reuentione. et emulac
 one. **S**ed induimini dñm
 nrm ih̄m. **Et** **Q**ui
 te expectant non confundentur. do
 nunc. **V**ias tuas dñe
 notas fac

Nesvačily.

Vla s á k, Okres Benešovský 135; P o d l a h a, Posv. místa II., 136.

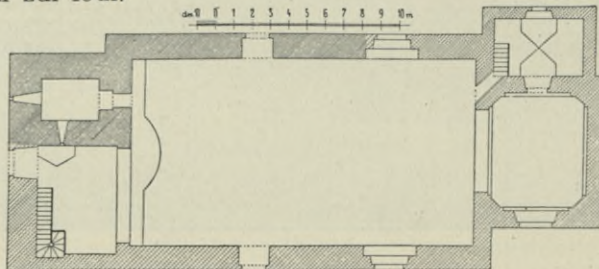
FILIÁLNI KOSTEL NALEZENÍ SV. KŘÍŽE, připomínaný jako farní již ve stol. XIV., původně stavba románská asi ze XII. stol.,

Obr. 255. Nesvačily. Kostel. Pohled od severovýchodu.

r. 1700 rozšířená prostým slohem barokním (viz pohled na obr. 255., půdorys na obr. 256.).

Z původní románské stavby zachovala se věž a nepochybně i část severní boční zdi lodi.

Obr. 256. Nesvačily. Kostel. Půdorys.

Věž, v severozápadním rohu lodi stojící, nyní zevně omítnutá, zbudována jest z pravidelně vrstvených kvádrů pískovcových, hrubě přitesaných. Pod nynějšími velikými okny obdélníkovými, polokruhově zaklenutými, shledáváme v každém ze čtyř boků po dvou podvojných okénkách zazděných (viz obr. 257. a 258.). O patro níže ve zdi západní a jižní po okénku střílnovitém. Ve výši kruchty na straně východní veliký oblouk polokruhový, nyní zazděný, dříve patrně dovnitř kostela otevřený. Výběhy oblouku toho spočívají na jednoduchých římsách. Přízemí věže, valeně sklenuté, má na straně západní i jižní po střílnovitém okénku.

Presbytář v půdorysu čtvercový, uvnitř v rozích sešikmený. Klenba placková. V bocích po jednom širokém obdélníkovém oknu segmentovitě sklenutém.

Vítězný oblouk segmentový.

Lod obdélníková, plochým stropem krytá. V obou bocích po dvou oknech širokých obdélníkových, segmentovitě zaklenutých.

Hlavní oltář barokní (viz obr. 259.). Po stranách kanelované sloupky a vyřezávané rozviliny. Uprostřed zasklená skříň. V ní z lipového dřeva řezaná „Pietà“ 0.97 m vys., polychromovaná. Nohy Kristovy chybí. Pozoruhodná práce asi z polovice XV. století. (Viz obr. 260)

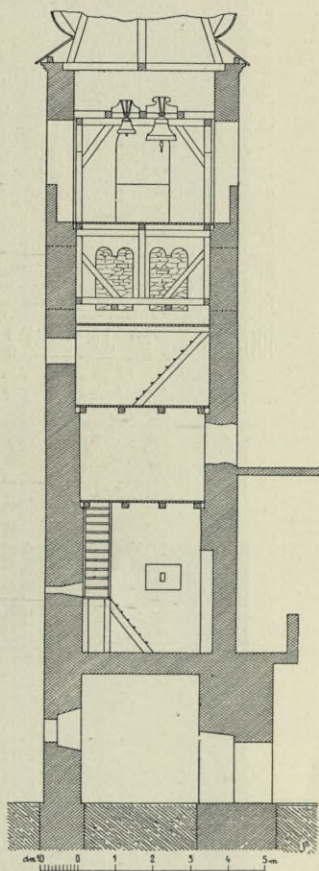
Kazatelna v levo od vítězného oblouku na zdi upevněná, barokní, dosti bohatě řezbami ozdobená; pod řečništěm pták s rozpjatými křídly, na stříšce jest soška „Kristus“.

Na zdi v pravo od vítězného oblouku nad bočním oltáříkem zavěšen veliký obraz na plátně: Kristus na kříži, u paty kříže klečící a kříž objímající Maria Magdalská, po stranách P. Maria a sv. Jan. Dobrá práce ze sklonku XVII. století v rozvilinovém rámcí.

Na zpodělnici umístěna socha Madonny s Ježíškem, ze dřeva řezaná, polychromovaná, 1.37 m vys. Dobrá práce z poč. XV. stol., značně upomínající na Madonu Plzeňskou, ale v podrobnostech od ní se lišící. (Viz obr. 261.)

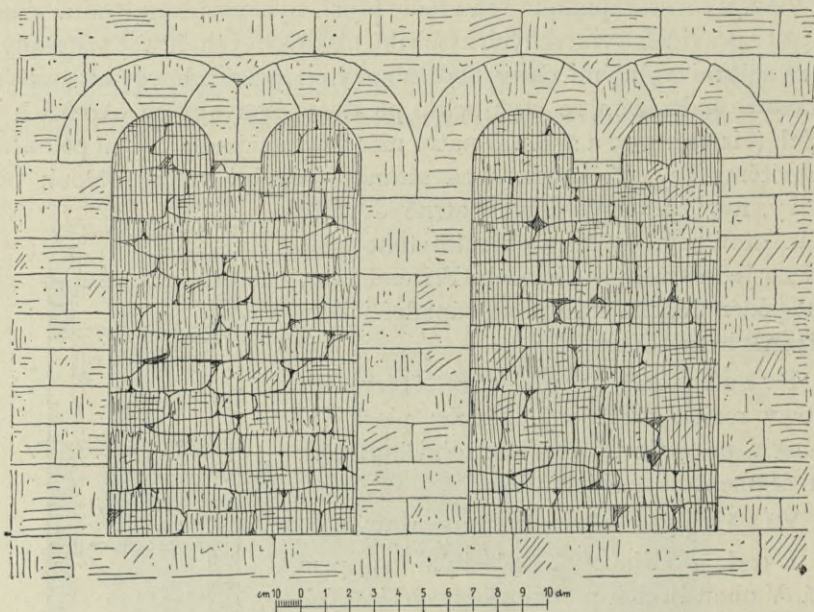
Skříň varhan barokní, ozdobená rozvilinovými řezbami.

Obrazy „ex voto“ nyní v museu Benešovském, viz str. 47.

Obr. 257. Nesvačily. Kostel. Průřez věže.

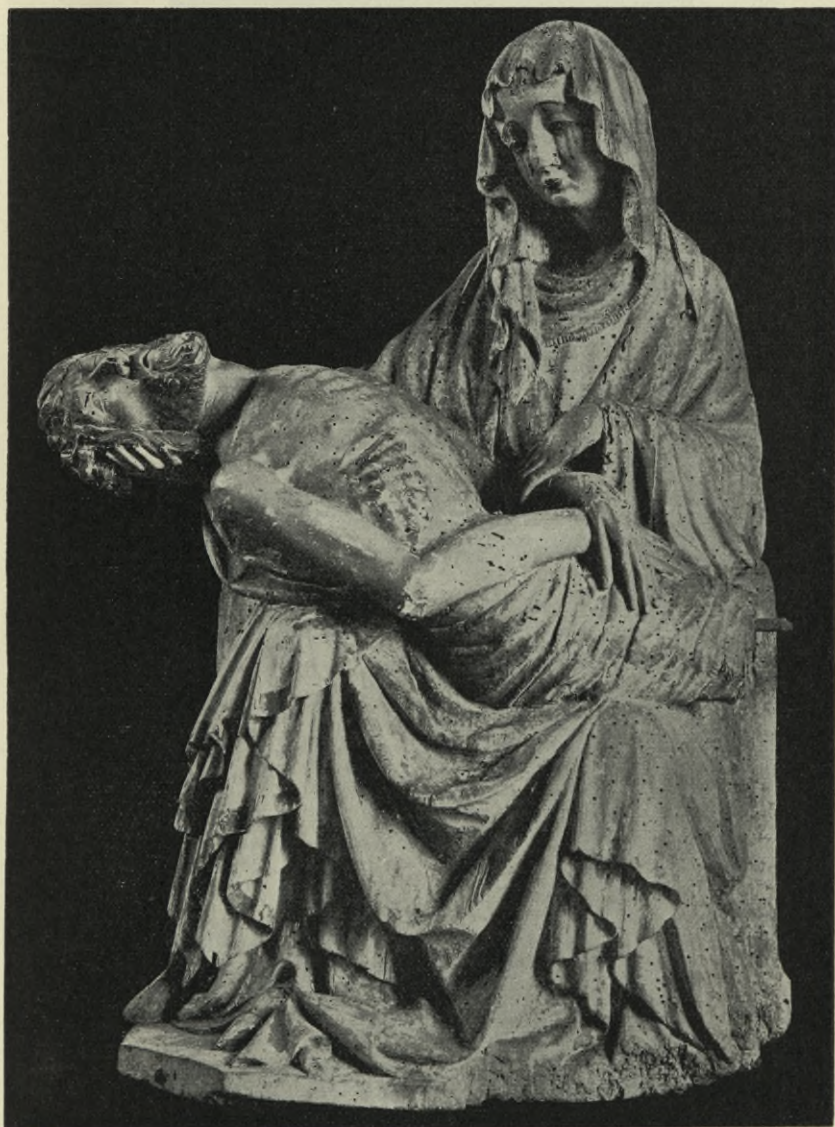
Obr. 258. Nesvačily. Kostel. Zazděná okénka románská ve věži.

Obr. 259. Nesvačily. Kostel. Vnitřek.

Z v o n 0.42 m vys., 0.48 m v prům. Nahoře ornamentální pás (jednoduché rozviliny), na plášti gotické w, jež spatřuje se také na straně protilehlé.

Obr. 260. Nesvačily. Pietà.

Na hřbitově n á h r o b e k z pískovce tesaný z r. 1815, valně již poškozený; 1.50 m vys.: klečící truchlící postava o urnu opřená. Na dolejším kraji podstavce jméno sochařovo: I. MALINSKI (Viz obr. 262.)

Obr. 26r. Nesvačily, Socha Madonny.

Obr. 262. Nesvačily. Náhrobek.

Netvořice.

Vlasák, Okres Neveklovský 55; Podlaha, Posv. místa II., 155.

FARNÍ KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE již ve XIV. století jako farní připomínaný, vystavěn byl znovu v letech 1747—1753.

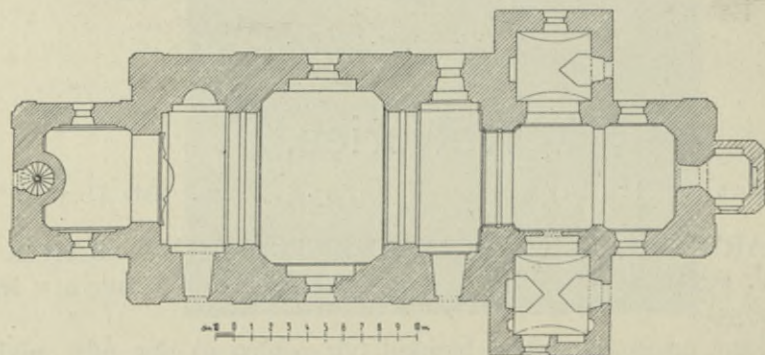
☛ Pěkná prostorná stavba barokní (viz pohled na obr. 263., půdorys na obr. 264.).

Obr. 263. Netvořice. Kostel.

Jižní průčelí zakončeno jest trojhranným štítem, v němž jest v kameni vytesaný znak metropolitní kapitoly pražské; na vrcholu štítu stojí kamenná socha barokní „P. Maria“, po stranách barokní vásy.

Obr. 264. Netvořice. Půdorys kostela.

V průčelí západním věž hranolová s jehlanovou střechou (před požárem r. 1825 měla střechu cibulovitou).

Stěny členěny pilastry s hlavicemi čabrakovitými.

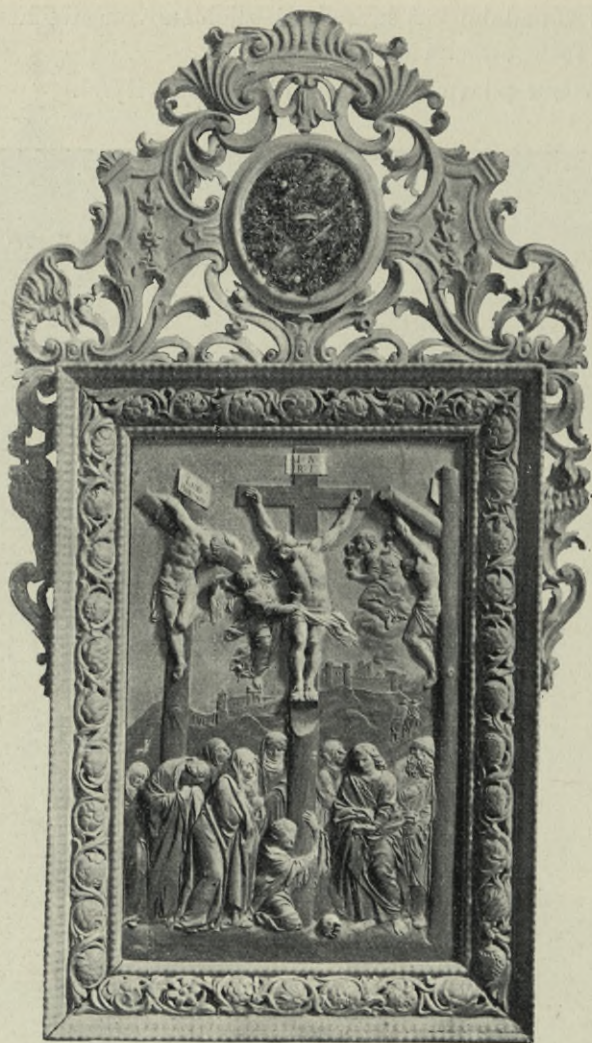
Obr. 265. Netvořice. Vnitřek kostela.

Vnitřek (viz obr. 265.) jest klenutý; klenba spočívá na přístěnných sdružených pilířích s trojnásobně římsovanými hlavicemi, z nichž vybíhají pasy příčné i přístěnné.

Presbytář má dvě klenbová pole, loď tři.

K bokům presbytáře přiléhá na jedné straně sakristie, na druhé oratoř.

Obr. 266. Netvořice. Dřevěný reliéf „Ukřižování“.

Prizemí věže sklenuto plackovou klenbou; nad ním kruchta rovněž s plackovou klenbou, do kostela velikým převýšeným obloukem otevřená. Poprseň kruchty barokně oblamovaná vystupuje v před na způsob pavlánu.

Hlavní oltář: mensa v před posunuta, barokní tabernakl s výklenkem nahoře, po stranách nad brankami barokní sochy „Sv. Petr“ a „Sv. Pavel“. Nad tabernáklem ozářený monogram Marianský. Vzadu na zdi ve velikém barokovém dřevěném rámcí bezcenný obraz novější.

Na severní boční stěně presbytáře zavěšen obraz na plátně 2 m vys., 1·17 m šir., v barokním rámcí, dosti dobrý: „Archanděl Michael potírající satana, kolkolem svatí patronové čeští“. V nástavku ostatek v dracounových ozdobách.

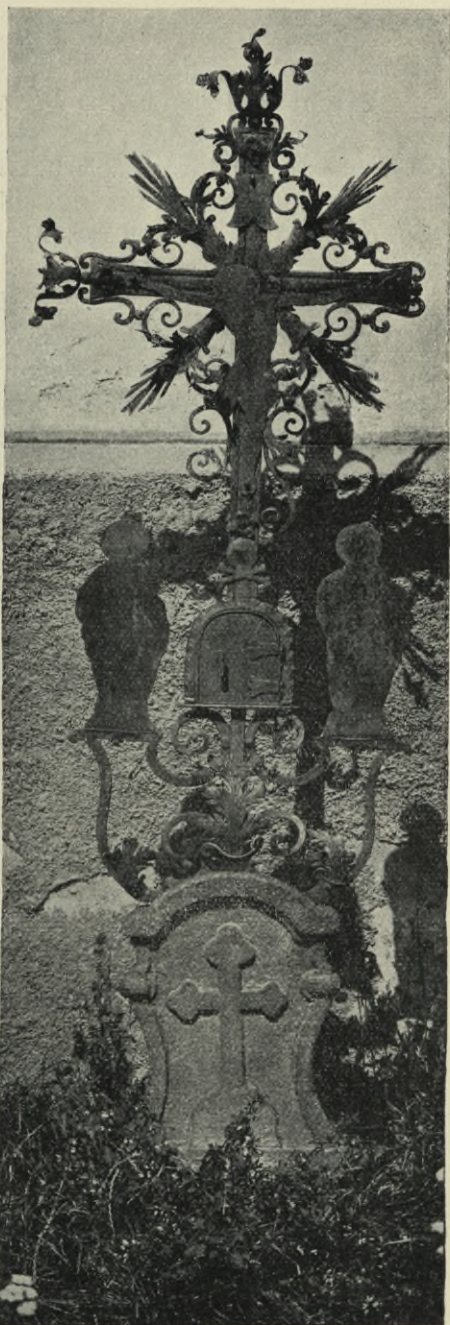

Na protější stěně nad vchodem do sakristie polychromovaný dřevěný relief 1,06 m vysoký, 0,65 m šir. „Ukřižování.“ Druhá pol. XVII. stol. Rámec dobře řezaný dřevěný s barokním nástavcem prolamované práce. Ve středu nástavce ostatek v dracounových ozdůbkách. (Viz obr. 266.)

Na severním pilíři vítězného oblouku na konsole dobrá barokní socha dřevěná „P. Marie s rozestřenými rukama na oblacích klečící“.

Ve střední části lodi naproti sobě rokokové boční oltáře stejné úpravy z XVIII. stol.: 1. při stěně severní oltář sv. Jana Nep. Obraz novější, bezcenný. Dole po stranách na volutách andílkové, z nichž jeden drží rybu, kteráž má zámek na ústech, druhý okovy. V hořejším nástavku v kruhovém rámci obstojný obraz na plátně (postavy po kolena) „Sv. Jan a Pavel, muč. římskí“; po stranách na volutách sedící andílci: jeden s rohem hojnosti, druhý s planoucí pochodní; 2. při straně jižní oltář sv. Václava. Obraz novější, umělecky bezcenný. Po stranách na volutách sošky andílků, z nichž jeden drží relief Staroboleslavský, druhý potírá nepřitele znázorněného mužským poprsím. V hořejším nástavku kruhový obraz na plátně, obstojný „Sv. Leonard“ (postava po kolena).

K a z a t e l n a barokní; na řečništi rokokové kartuše a relief „Rozsévač“; na stříšce soška „Jesulátko pravou rukou žehnající, levicí opírající se o kouli zemskou a zároveň držící kříž“. Na krajích stříšky hlavinky andílčí; pod stříškou vyřezávané větévky s listy a květy.

Obr. 267. Netvořice Náhrobní kříž.

Křtitelnice cínová, z roku 1555, nalézá se nyní ve sbírkách zemského musea v Praze.*)

Dva náhrobní kameny v dlažbě presbytáře u oltáře: 1. na straně severní 1·65 m vys., 0·80 m šir. z r. 1616 Mariany Netvořské rozené Beřkovské ze Šebířova; nápis téměř úplně vyšlapaný, v dolejší části ve čtyřlaločném poli znak (ve štítu stilisovaná lilie); 2. na straně jižní 1·84 m vys., 0·89 m šir. z r. 1602 ryt. Alexia Netvořského; v dolejší části znak, kolkolem nápis jen z části čitelný.

V a r h a n y: pěkná barokní skříň ozdobená vyřezávanými akanthovými rozvilinami.

Z p o v ě d n i c e z tvrdého dřeva, jednoduchá, na postranicích a na dvířkách vykládaná (vzor kosočtverečných krychlí).

Z v o n y: 1. s nápisem: „FVSA IN HONOREM SANCTI NICOLAI ANNO 1418. INCENDIO LIQVEFACTA REFVSA ANNO 1825. GEGOSSEN ZU PRAG VON CARL BELLMANN“.

2. s nápisem: „FVSA IN HONOREM SANCTI JACOBI 1493. INCENDIO LIQVEFACTA REFVSA ANNO 1825. GEGOSSEN ZU PRAG VON CARL BELLMANN“.

3. 0·60 m vys., 0·75 m v prům., nahoře kolkolem nápis: LETA PANIE MDLIII SLIT GEST TENTO ZWON KE CTI A CHWALE PANV BOHV W MIESTIE BENESSOWIE [2. ř.:] MATIEG SSPICZ. Pod prvním řádkem táhne se ozdobná lupénky převinovaná větévka. Jinak hladký.

K východnímu boku presbytáře přiléhá malá barokní kostnice, do níž z kostela probourán vchod a vchod vnější zazděn.

Před kostelem ze železa kutý kříž náhrobní 1·46 m vys., barokní, s plechovými figurami Ukřižovaného, P. Marie a sv. Jana Ev. Ze druhé pol. XVIII. stol. (Viz obr. 267.)

Neveklov.

V l a s á k, Okres Neveklovský 5; P o d l a h a, Posv. místa II., 166.

DĚKANSKÝ KOSTEL SV. HAVLA, Již ve XIV. stol. jako farní uváděný, v nynější podobě střízlivá stavba barokní asi z druhé polovice XVII. stol., ač nepochybně staré zdivo bylo ponecháno. (Viz pohled na obr. 268., půdorys na obr. 269.)

Nad západním průčelím rozložitý jednoduchý štít. Hlavní vchod se segmentovou římsou; nad ním výklenek s kamennou sochou „Sv. Havel“ slabého provedení; s každé strany výklenku po jednom barokně zprohýbaném okně.

Presbytář v půdorysu čtvercový má klenbu plackovou, na jižní straně okno široké, obdélníkové, segmentem sklenuté.

*) Viz Pam. arch. XXII. (1907), 333—336.

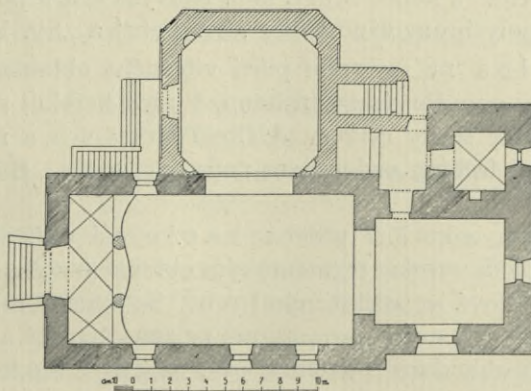

Obr. 268. Neveklov. Kostel.

Při severním boku presbytáře stojí věž hranolová, cibulovitou plechem pobitou bání krytá. V přízemí jejím jest sakristie a nad ní oratoř. Vítězný oblouk segmentový.

Loď obdélníková s imitovanou zrcadlovou klenbou. V jižním boku tři okna obdélníková, polokruhově zaklenutá, v boku severním jedno takové okno.

Obr. 269. Neveklov. Půdorys kostela.

V pozadí lodi zděná podklenutá kruchta barokní, na dvou pilířích v předu spočívající, poprseň zděná, lukovitě v půdorysu zprohýbaná.

Hlavní oltář ranně barokní z r. 1671. Po stranách kanelované sloupky a lalokové řezby. Veliký tabernákl pozdně barokní s hadovitě točenými sloupky a akantovými rozvilinami po stranách. Obraz od Karla Javůrka z r. 1881. Dřívější obraz zavěšen jest za oltářem; maloval jej Václav Ambrosi r. 1771: Sv. Havel vymítá ze ženy zlého ducha. Slabá, pozdějším přemalováním pokažená práce. V hořejším nástavku obraz

Obr. 270. Neveklov, Vnitřek kostela.

„P. Maria Pomocná“ z konce XVII. stol. Nejvýše kříž a po jeho stranách malé rokokové polychromované sošky „Sv. Petr“ a „Sv. Pavel“.

Kazatelna na severním pilíři vítězného oblouku, barokní. Na řečništi výklenky s mušlovými konchami, v nich barokní sošky sv. evangelistův. Na stříšce sošky čtyř sv. Učitelů církevních a nejvýše na vysokém, barokními festony ozdobeném podstavci soška „Bůh Otec trůnící v oblacích“.

K severnímu boku lodi přiléhá kaple, asi ve stol. XVIII. přistavěná, stejně s lodí vysoká, segmentovým obloukem zcela do ní otevřená. V půdorysu čtvercová se sešikmenými rohy. Sešikmené rohy jsou uvnitř opatřeny výklenky pro sochy, povystupují na způsob pilířů a nesou římsový, z něhož vybíhají obloukové přístěnné pasy plackové klenby. Ve dvou ze zmíněných výklenků stojí dřevěné barokní sochy v životní velikosti:

„Sv. Josef“ a „Sv. Anna s dívkou Marií“. Kaple osvětlena se západní strany oknem obdélníkovým, nízkým segmentem sklenutým.

Křtitelnice cínová 41·5 cm vys. Původně trojnohá; dolejší části nohou však ulámaný, takže zbyla pouze hořejší jich část v podobě lidských hlav. Na kotlíku připájeny původně 4 figurky 14 cm vys., z nich zachovány pouze dvě, sv. apoštoly představující, otřelé. Začátek XVI. stol. (Viz obr. 271.)

V jižní zdi lodi náhrobní deska z červeného mramoru, 0·97 m vys., 0·55 m šir., kterou zříditi dal Jáchym hrabě Pachta na poč. XVIII. stol.

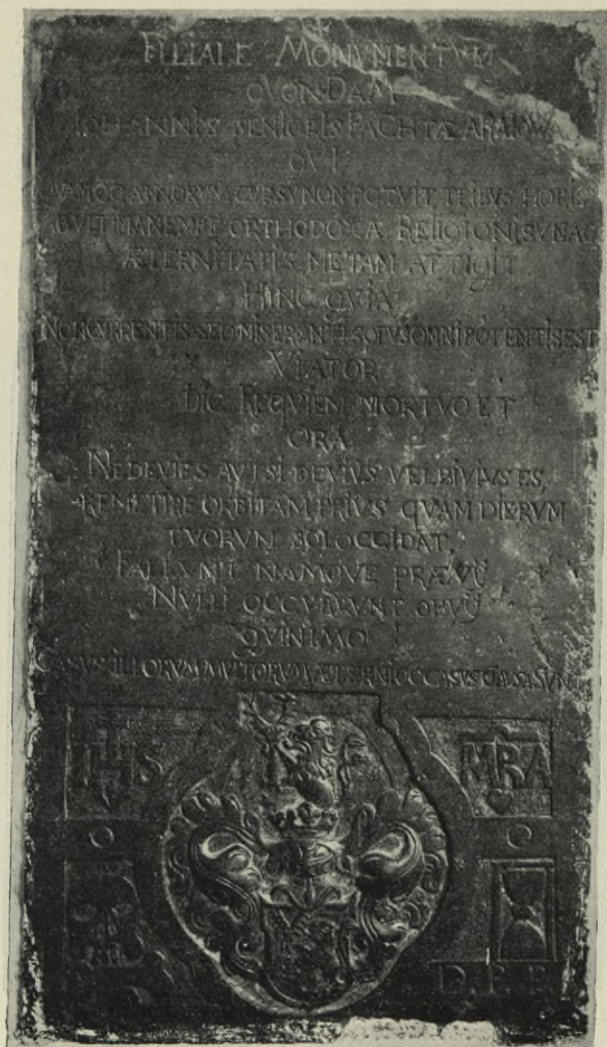

Obr. 271. Neveklov. Křtitelnice.

v paměť praděda svého Jana staršího Pachtý z Rájova (zemřel r. 1626).
V hořejší části nápis:

FILIALE MONVMENTVM
QVONDAM
IOHANNIS SENIORIS PACHTAE A RAIOWA
QVI
QVAM 90 ANNORVM CVRSV NON POTVIT, TRIBVS HORIS
AB VLTIMA NEMPE ORTHODOXAE RELIGIONIS VNAQVE
AETERNITATIS METAM ATTIGIT
HINC QVIA
NON CVRRENTIS SED MISERANTIS OPVS OMNIPOTENTIS EST
VIATOR

Obr. 272. Neveklov. Náhrobní deska Pachtý z Rájova.

DIC REQVIEM MORTVO ET
 ORA
 NE DEVIES AVT SI DEVIVS VEL BIVIVS ES
 REMETIRE ORBITAM PRIVS QVAM DIERV
 TVORVM SOL OCCIDAT,
 FALLVNT NAMQVE PRAEVII
 NVLLI OCCVRRVNT OBVII
 QVINIMO
 CASVS ILLORVM AETERNI OCCASVS CAUSA SVNT.

Obr. 273. Neveklov. Náhrobní kámen ryt. Jana Řepy z Neveklova.

V dolejší části uprostřed plastický znak Pachtů z Rájova, vedle něho v rozích monogrammy IHS a MRA, lebka se skříženými hnáty a přesýpací hodinky, pod nimiž vytesána písmena D. P. P. (Viz obr. 272.)

Pod kazatelnou náhrobní kámen Smila Hodějovského, zemřevšího r. 1587; na kameni tomto spatřuje se znak Hodějovských.

Zevně ve zdi boční kaple vsazen jest náhrobní kámen ze žuly tesaný, 1.78 m vys., 0.88 m šir. V prostředku obdélníkové pole se znakem, pod

ním a kolkolem na obrubě vhloubeně tesaný a černěný nápis: LETA 1524 W PONDIELI DEN S. AMBROZE VMRZEL VROZENY A STATECZNY RITIERZ PAN IAN RZIEPA Z NEWEKLOWA. (Viz obr. 273.)

Zvony: 1. 0·83 m vys., 1·14 m v prům. Nahoře ornamentální pás rocaillový s vkomponovanými hrozny. Na plášti veliký relief „Umučení sv. Bartoloměje“: Světec přivázán pravou rukou k čakanu; kat sdírá mu kůži s ruky; u nohou pes střebe krev. Nápis: DVM SONO MAGNA CANO VIVAM POST FVNERA STIRPEM | SCILICET A BODIVIN QVAE DEDIT ESSE MIHI | ELIAS LEGAT NERVUM CATARINAQVE DONAT | AST HERTL PETRUS PERFICIT ISTUD OPUS | HAECCE VIRVM PIETAS FECIT ME BARTHOLOMEUM | HI UT SCANDANT COELOS BARTHOLOMAEE IUVA | BODIVINSKII CONIUX EIUS | IOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG 1760. Na druhé straně znak Kutnohorský v rokokové kartuši a nápis: SUB | ARCHIDIACONO FRANCISCO SAMOELIS | PRONEPOTE PODIWINSKIANO | MODERATORIBUS URBIS | REGIO IUDICE ET SUAE MAIESTATIS CONSILIARIO | WENCESLAO THAD : HERTL NEPOTE PODIWINSKIANO | SENIORIBUS SCABINIS | IGNATIO HLADKI PRIMATE PETRU AND : HERTL NEPOTE PODIWIN : | BERNARDO ERITHREY MED : DOCTORE ET PRONEPOTE PODIWINSKIANO | IOSEPHO KHUN IGNATIO ROBENSTEIN IOANNE LOGDMAN DE AUEN | FRANCISCO CHRISTOPH IOANNE KUBIK | FRANCISCO FATICAT FRAN : SPRENG | THEOPHILO IANOVCA PRONEPOTE PODIWIN : | IUNIORIBUS | ANTONIO CLEMER ROBERTO NOVOTNI GEORGIO CZERNI | IGNATIO SPRINGER IOANNE MILLER | SYNDICIS | IOANNE PILATI ET IOSEPHO HERTL PRONEPOTE PODIWINSKIANO. | AEDITUO | PETRO ANDREAE HERTL PODIWINA EX STIRPE NEPOTI | VT ARS OPVS EXSTRVERET | SEDVLA CVRA FVIT | CONSVL ERAT SENIOR CVNCTIS. | QVIS MVNERIS ANNVS ? | IPSE HIC QVI CVRRENS TVNC IVBILAEVS EST. Dole řada barokních akanthových listů. Zvon tento byl původně slit pro kostel sv. Bartoloměje v Kutné Hoře nákladem rodu Podivinského.

2. 0·60 m vys., 0·81 m v prům. Nahoře kolkolem nápis: CHWALTE PANA WSSYTZKNY NARODOWE CHWALTE GEHO WSSYTZKNY LIDE. Pod tím řada akanthových listů. Na plášti v rámci nápis: LETA MDCIIII TENTO ZWON | VDIELAN NA HRADIE PRAZSKĚ | K KOSTELV MATKY BOZI NAD | LAVZI ZA VRZEDNIKVW ZYK : KAPRA IANA NERHOFFA A MA | TIEGE PECHANZE LAVS DEO. Tento zvon ulit byl původně pro kostel P. Marie na Louži v Praze.

Oba uvedené právě zvony zakoupeny byly pro kostel Neveklovský po ohni 1790, kdy věž vyhořela a zvony se rozlily.

3. Z r. 1867, ulitý v slévárně dcery Karla Bellmanna Anny v Praze.

4. Má nápis: ST. GALLUS. GEWIDMET IM JAHRE 1842 DER STADTL NEWEKLAUER DECANALKIRCHE VON DEM KIRCHENPATRON HERRN FRIEDRICH GRAFEN VON POURTALES.

Kolkolem kostela rozkládá se hřbitov, před jehož vchodem stojí barokní kamenná socha „Sv. Eligius“, slabá práce. Na podstavci dva

Obr. 274. Neveklov, Kaplička P. Marie.

znaky pod společnou korunou a nápis: ANNA COMES E PACHTA NATA EXSTERHASI DIVO ELIGIO EREXIT.

V severní části náměstí vysoký hranolový sloup čtyřboký, zděný, omítnutý; nahoře kryt prejšový a nejvýše kamenná koule, do níž vsazena podoba sv. Floriána z plechu.

V jižní části náměstí otevřená kaplička čtyřboká. V rozích hranolové pilíře, mezi nimi polokruhové arkádky uzavřené kamenným balustrovým zábradlím. Uvnitř soška sv. Jana Nep. (r. 1889 nová). Podobná kaplička nalézá se v ulici „Pražské“; v ní jest barokní soška „Panna Maria“. (Viz obr. 274.)

PEČET CECHU PEKAŘSKÉHO (otisk v museu města Benešova); uprostřed znak cechu ní, kolkolem opis: PECET · RZEMES · PEKARZKEHO · MNES · NEWEKLOWA. (Viz obr. 275.)

Obr. 275. Neveklov, Pečeť cechu pekařského.

Okrouhlice.

V l a s á k, Okres Benešovský 91; P o d l a h a, Posv. místa II., 170.

FARNÍ KOSTEL SV. VAVŘINCE, již ve XIV. stol. jako farní připomínaný, r. 1740 rozšířený a v nynější podobu přestavěný.

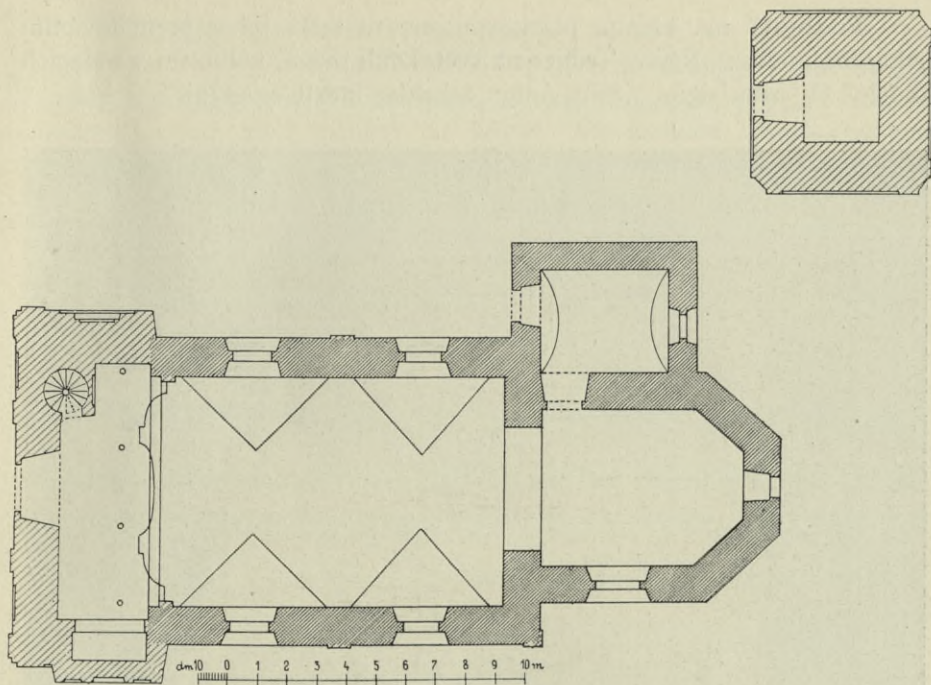

Obr. 276. Okrouhlice. Kostel.

Stavba původně gotická: presbytář třemi boky zakončený, obdélníková sakristie k severnímu boku jeho přiléhající a obdélníková loď. Při opravě r. 1740 bylo z této staré stavby ponecháno pouze zdivo; vše ostatní upraveno ve slohu barokním, v němž zbudováno i průčelí na straně západní. (Viz pohled na obr. 276., půdorys na obr. 277., vnitřek na obr. 278.)

Nad průčelím barokní volutovaný štít; nad vchodem ve výklenku malá kamenná soška barokní „Sv. Vavřinec“.

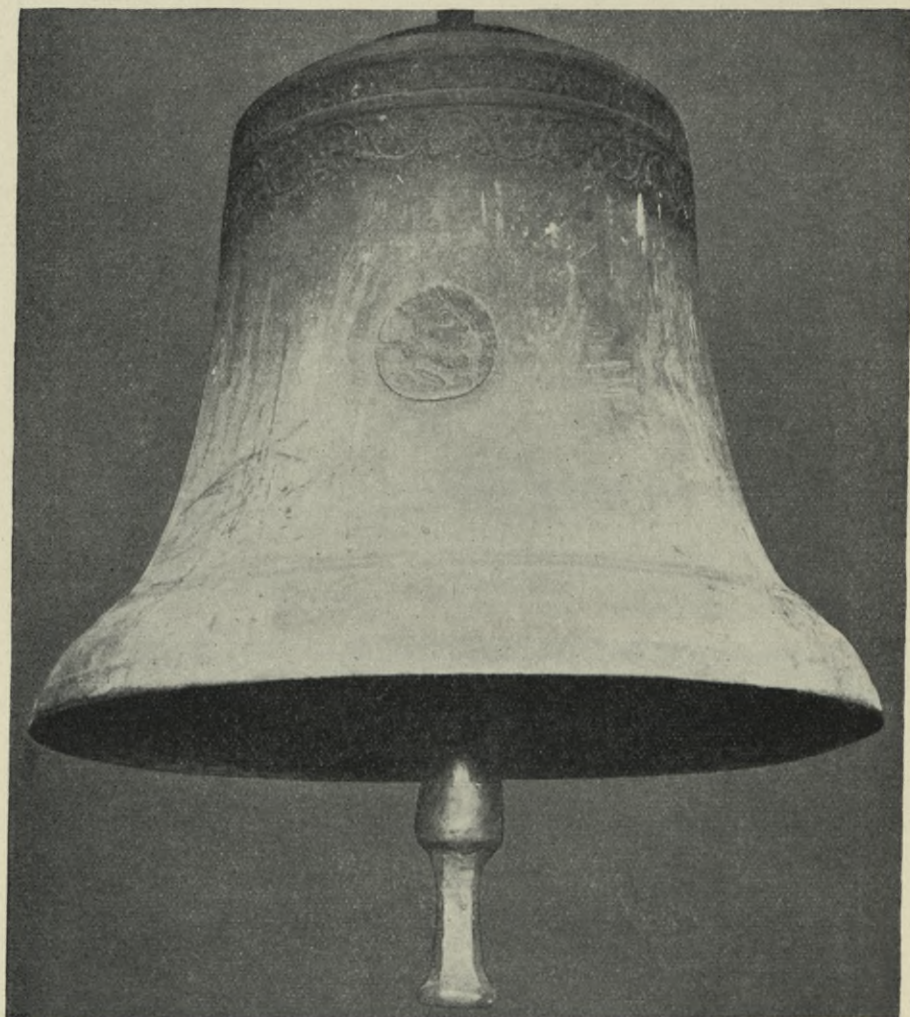
Obr. 277. Okrouhlice, Püdcrys.

Obr. 278. Okrouhlice, Vnitřek kostela.

Presbytář má klenbu plackovou; na ní sešlá již a přemalováním pokažená malba: „Nejsv. Trojice na světokouli sedící, kolkolem v oblacích andělé“. V rohu sign.: „Felix Anton Scheffler Pinxit an. 1754.“

Obr. 279. Okrouhlice. Zvon z r. 1554 s reliefem M. Jana Husi.

Hlavní oltář střízlivých forem barokních: rovné sloupky po stranách, vedle nich na konsolách barokní zlacené (jen ve tvářích tělové barvy) sochy „Sv. Václav“ a „Sv. Prokop“. Obraz z první pol. XVIII. stol., na plátně, zdařilý, ale poškozený: V oblacích sedící sv. Vavřinec, vedle něho sv. Florián hasící oheň. Nahoře dva andělkové se dvěma věnci, dole po straně jiní dva andělkové přidržující rožeň, o něž sv. Vavřinec levicí se opírá.

Za oltářem odložen svršek malého oltáříku ranně barokního cca 1.50 m vys. Po stranách zrnitě kanellované sloupky. Obraz na plátně sešlý a neumělý: Sv. Václav a sv. Lidmila drží společně relief Staroboleslavský, pod nímž pohled na kostel. Na predelle orámovaný nápis: Prozemny a Katerzny Wladyka P. Pamel Dorberty Angryny z Angropontu

Obr. 280. Okrouhlice, Relief M. Jana Husi na zvonu z r. 1554.

a na D'auhém Po i G. M. C. a na ten Cias Panslwoj Konopištskeho a Ceiniczkeho Heitman tento D'arž postawiti dal R° 1674.

Vítězný oblouk polokruhový; nad obloukem jeho zavěšen ze dřeva řezaný a polychromovaný znak.

Loď má klenbu valenou výsečovou.

Boční oltáře barokní se soudobými, velmi dobrými plátny barokními: 1. „Sv. Rodina“ V pravo sedící P. Maria, před níž Ježíšek; v zadu sv. Josef; z leva Alžběta přivádí sv. Jana.

2. Kristus na kříži; dole omdlelá P. Maria, jejíž hlavu Marie Magd. na klíně drží a jejíž levice sv. Jan Ev. se chápe.

panbor matheus marcus vohanes iohas quatuor euangelysta

Obr. 281. Okrouhlice. Faksimile nápisu na zvonu čís. 1.

ŠESTĀ PĀNIE · M · C · LIIII · SLYT ĢĒST TĒNTO ZWON KECTI CHWĀLE PĀW BOHV WSSI RZISSI SWĀTE · M · SSPIC.

Při bočních stěnách naproti sobě rokokové oltářníky s rámcí ze dřeva řezanými, v nichž obrazy na plátně (postavy po kolena): „Sv. Anna“, 2. „Sv. Josef Calasanský“.

Zvonice severovýchodně od kostela stojící, barokní, r. 1751 vystavěná.

Zvony: 1. 0·67 m vys., 0·85 m v prům. Nahoře nápis: LETHA PANIE · M · C · LIIII · SLYT GEST TENTO ZWON KE CTI CHWALE PANV BOHV WSSI RZISSI SWATE · M · SSPIC. (Viz faksimile na obr. 281.) Pod tím ornament rostlinný. Na plášti kruhový medaillon 11 cm v průměru s obrazem M. Jana Husi (tvář v profilu, viz obr. 279. a 280.).

2. 0·57 m vys., 0·71 m v prům., nahoře kolkolem gotický minuskulový n pis: pane boze ☿ matheus ☿ iohanes ☿ lucas ☿ quatuor ☿ euangelysta ☿ (Viz faksimile na obr. 282.)

3. nejmenší, s nápisem: „DEO TER OPTIMO MAXIMO EIUSQUE IMMACULATAE SEMPER VIRGINI MARIAE SANCTO LAURENTIO ET S. FLORIANO MARTYRIBUS DICAVIT ANNO 1753 MICHAEL KREISINGER AB ECKERFELD“. Zvon tento r. 1868 pucl, i byl roku 1910 přelit.

Ostředek.

Vla s á k, Okres Benešovský 85; Podlaha, Posv. místa II., 143.

ZÁMEČEK, prosté jednopatrové stavení beze stavitelských ozdob.

K západní straně přiléhá KAPLE. (Viz pohled na obr. 283., půdorys na obr. 284.)

Založena byla 1739 od Jana Viléma ryt. Mladoty ze Solopisk, 1764 přestavěna a vyzdobena Novoměstskou kolejí jezuitskou v Praze, již Ostředek tehdyž náležel. Nově opravována r. 1901; oprava však nedokončena.

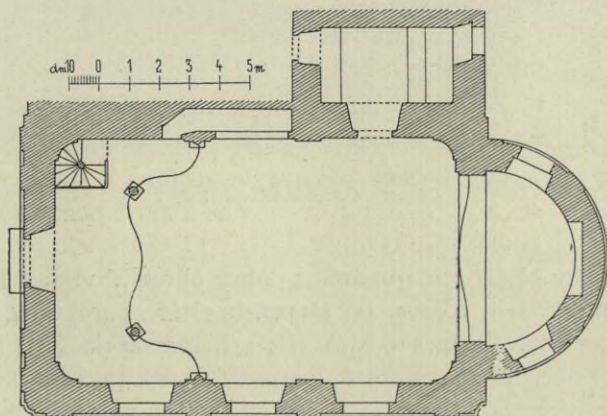
Průčelí s rozložitým barokním štítem volutovým. Nad vchodem v kameni tesané znaky Mladotův a Puteanský a nad nimi znak jezuitský.

Půdorys obdélníkový s polokruhovým presbytářem.

Obr. 283. Ostředek, Kaple zámecká, Průčelí.

Obr 284. Ostředek, Kaple zámecká, Půdorys.

Strop v celé kapli rovný. Presbytář jest od lodi oddělen rovnou profilovanou římsou, nad jejímž středem jsou dvě plastické znakové kartuše pod korunnou.

Hlavní oltář i dva oltáře boční jsou celé zděné, umělým mramorem potažené.

Obr. 285. Ostředek. Hlavní oltář.

Na hlavním oltáři (viz obr. 285.) dobrý obraz „Sv. Jan Nep. jakožto almužník“, práce *Ign. Raaba* po stranách oltáře barokní dřevěné sochy allegorická postava Čechie s baštovitou korunou na hlavě a se lvem u nohou (viz obr. 28.), na druhé straně anděl pečeti knihy. V nástavku relief: „Sv. Jan Nepomucký zpovídá královnu“. V zadu na oltáři letopočet 1764.

Mnoho vyřezávaných ozdob dřívě na oltáři se nalezavších bylo při poslední opravě sňato.

Pěkně ze dřeva řezaná rokoková mřížka, jež bývala před hlavním oltářem, byla při zmíněné opravě rozebrána a složena v sakristii.

Obr. 286. Ostředeck, Allegorická postava „Čechie“ na oltáři.

Na bočních oltářících šikmo v rozích lodi stojících dobré obrazy. rovněž od *Raaba*: „Sv. Rodina“ (viz obr. 287.) a „Smrt sv. Františka Xaverského.“

V presbytáři na pilířích zavěšeny malé obrázky (barokní) „Sv. Ignác z Loyoly“ a „Sv. Alois“, obstoje malby na plátně.

Na stěnách lodi naproti sobě v pěkných barokních volutovaných rámcích malé obrázky na plátně: „Sv. Rodina“ a skupina světců a světic (Sv. Florián, Barbora, Vavřinec, Anežka Řím., Rosalie).

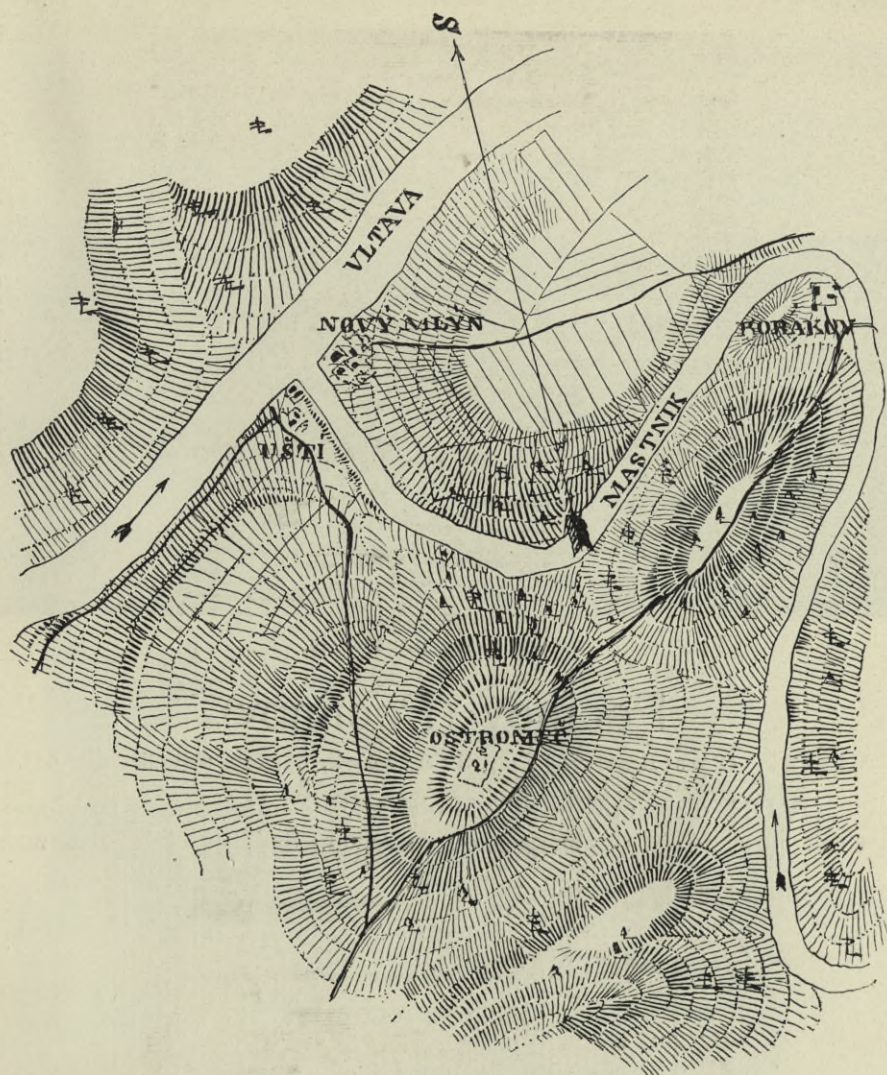

Obr. 287. Ostředeck, Zámecká kaple, Boční oltář.

Na bočním oltáři strany epištolní stojí na mense zrcadlový barokní rámeček, v němž v dracounových ozdobách ostatky svatých, uprostřed pak na pergamenu malovaný obrázek „Sv. Maří Magd.“.

V pravém boku lodi tři veliká obdélníková okna; nad polokruhovou záklenkou jejich zevně prosté mušlové ornamenty. V presbytáři dvě podobná okna.

Obr. 288. Ostromeč, Situační pláněk.

Ostromeč.

Heber, Böhmens Burgen V., 154—156; Vlása k, Okres Neveklovský 38—41; Sedláček, Místop. slov. histor. 674.

HRAD nad ústím Masníka do Vltavy (viz situační pláněk na obr. 288.). Prvotně tu bývalo snad nějaké hradiště, r. 1424 založili zde Táborité hrad, jenž 1435 sbořen a vypálen. R. 1450 obnoven, načež 1479 rozmetán. Zachovaly se pouze stopy dvojnásobného příkopu; a nepatrné stopy zdiva. Jižně od Ostromeče na skále zvané „Červenka“ stopy obléhacích násypů a příkopů.

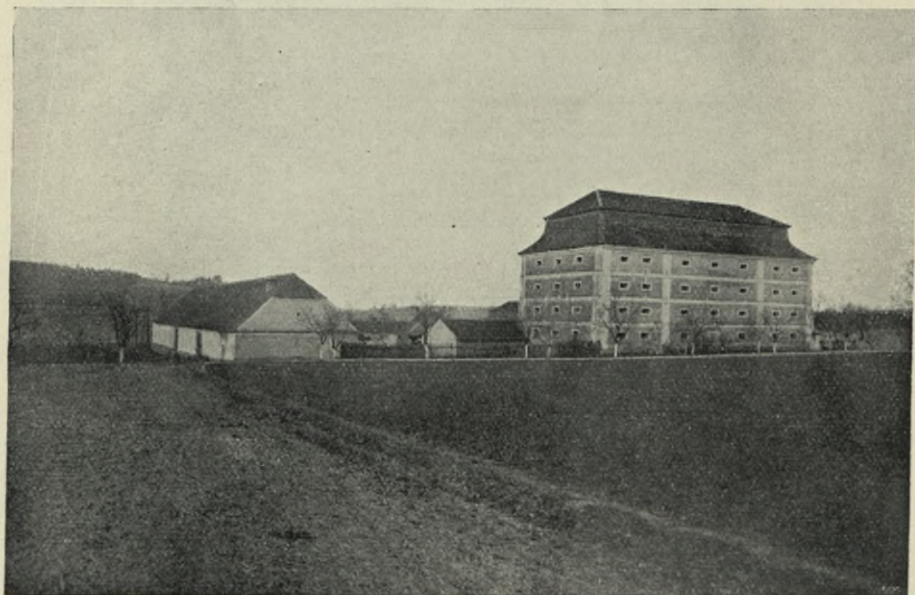

Obr. 289. Pecinov. Pohled celkový.

Pecinov (Peclinov).

V l a s á k, Okres Benešovský 48; S e d l á č e k, Místop. slovník hist. 685.

DVŮR o samotě stojící (viz obr. 289.) s prostranným špýcharem o třech poschodích s monsardskou střešou. Špýchar (viz obr. 290.)

Obr. 290. Pecinov. Špýchar.

vystavěn byl r. 1732, opraven r. 1888. Po někdejší TVRZI zdejší nejsou žádné stopy.

Obr. 291. Popovice. Kostel.

Popovice.

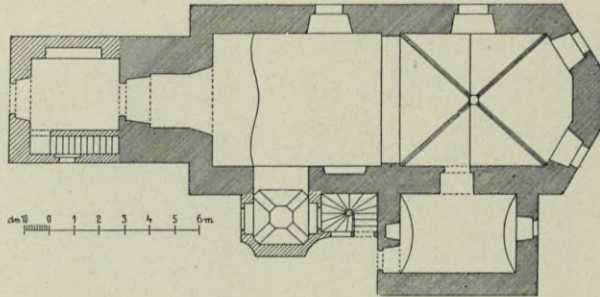
Vlasák, Okres Benešovský 108; Podlaha, Posv. místa II., 173.

FARNÍ KOSTEL SV. JAKUBA AP., již ve stol. XIV. jako farní připomínaný, původně gotický, roku 1761 v nynější podobu přestavěný.

Prostá stavba malých rozměrů (viz pohled na obr. 291., půdorys na obr. 292.). Z původní stavby gotické zachovalo se zdivo kostelíka a nepochybně i věže.

Presbytář, na východní straně trojboký, má křížovou žebrovou klenbu. Žebra mají v průřezu tvar otupeného, na stranách vyhloubeného klínu. Místo konsol jsou výběhy žebér jehlanovitě sříznuty. (Viz obr. 203.) Svorník kruhový, hladký.

Obr. 292. Popovice, Půdorys kostela.

Okna mají vesměš tvar barokní (obdélníková, nahoře zazubením v segment přecházející).

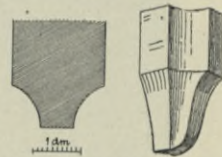
Na jižní straně přiléhá k presbytáři obdélníková sakristie, nad níž jest oratoř.

Vítězný oblouk, převýšený segment, nad ním štukový znak křížovnický. Loď malá, stejné šířky s presbytářem, má strop plochý.

K jižnímu boku lodi přistavěna asi roku 1730 malá kaplička do lodi otevřená segmentovým obloukem. V bocích kapličky elipsovitá okénka a pod nimi výklenky.

V kapličce této oltářík barokní. Pozadí tvoří vyřezávaný baldachýn, na němž nahoře drobná skupina sošek Nejsv. Trojici představujících. Pod lambrequinem kartuše znaková, držaná andílky. V kartuši malovaný znak rytířů z Býnu (Bínova) a letopočet 1730. Střed oltáříku, tvoří zasklený výklenek ve zdi; v něm malá barokní soška „Sv. Anna vyučuje P. Marii“. Po stranách vznášející se andělé. Dole na mense barokní sošky „Sv. Josef“ a „Sv. Joachim“.

V průčelí západním věž zvonovitou střechu šindelovou krytá. Před přízemím věže, jímž do kostela se vchází, sínec, na jehož stříšce sanktusová vížka cibulovitá, šindelem krytá.

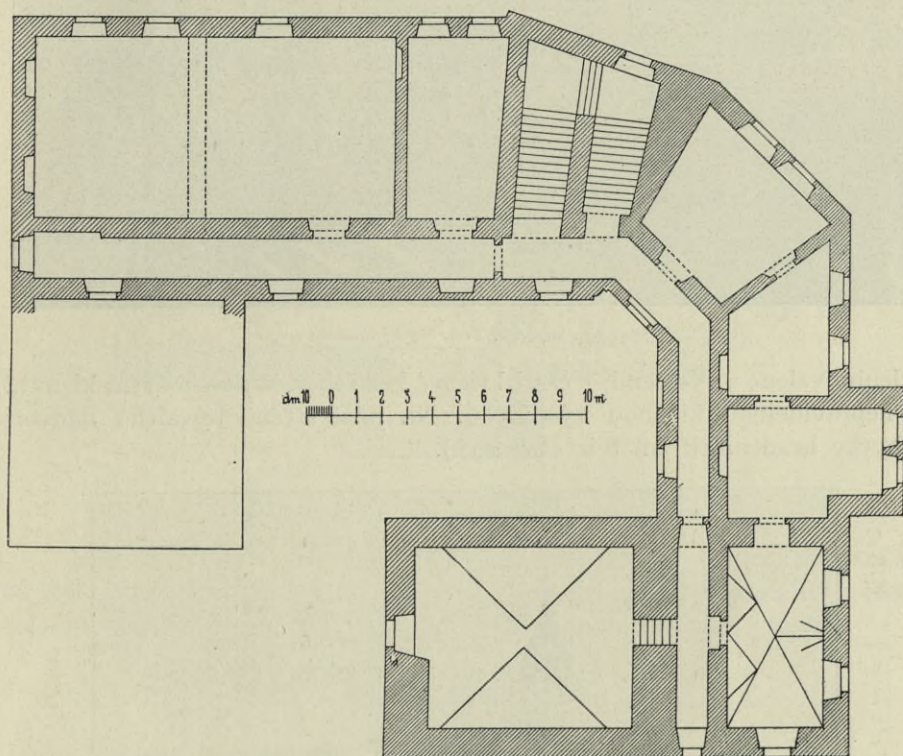

Obr. 293. Popovice. Profil žebra a konsolovitý výběh žebra.

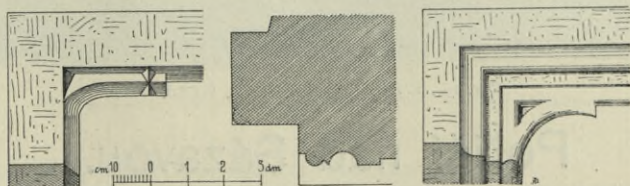
Zvony: 1. ulitý r. 1512 mistrem *Bartolomějem* v Novém Městě Pražském, s gotickým nápisem minuskulovým, jehož faksimile viz na obr. 294.

2. Asi z konce XV. stol. s got. minuskulovým nápisem aenigmatickým, jehož faksimile viz na obr. 295.

Obr. 296. Popovice, Tvrz. Půdorys.

TVRZ západně od kostela při rybníku. Skládá se ze tří jednopatrových křídel, z nichž dvě jsou rovnoběžná, třetí pak, je spojující, třikrát v tupém úhlu jest zalomeno. (Viz půdorys obr. 296.) Ostění vjezdu má profilované pruty a žlábký. V průjezdě po levé straně dveře s rovným nadpražím; pažení jejich jest profilované a má konsolovitě výplně v hořejších

Obr. 297. Popovice. Profil pažení brány; ostění dveří u sklepa; ostění dveří v průjezdě brány.

koutech. Ostění vchodu do sklepa podobné, ale jednodušší (v hořejších koutech protínající se ostrohranné pruty. Viz obr. 297.) V přízemí jsou

Obr. 298. Popovice, Tvrz. Zbytky hradební zdi.

klenby valené s výsečemi, z části křížové bez žeber. V poschodí síň klenutá s nepravidelnou klenbou výsečovou. Na jižní straně bývalého nádvoří zbytky hradebních zdí (viz obr. 298).

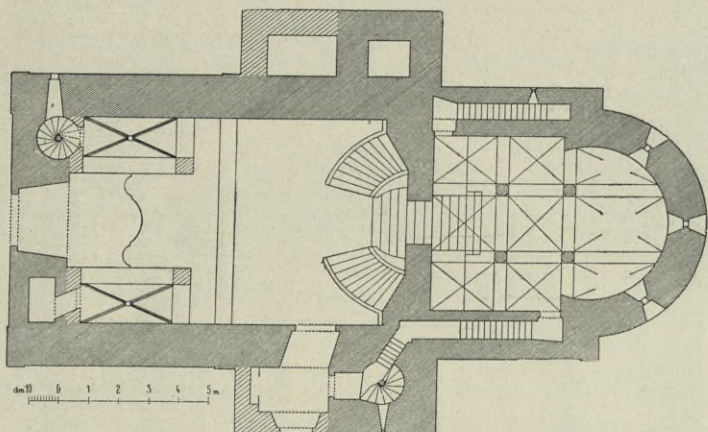
Obr. 29. Poříčí, Kostel sv. Havla, Pohled.

Poříčí nad Sázavou.

Ant. Schmitt, Obrazy starožitných staveb v Čechách (pohledy kreslené Fr. Lorenzem 1853); J. E. r. W o c e l, „Kostely románského slohu v Čechách“ v „Pam.

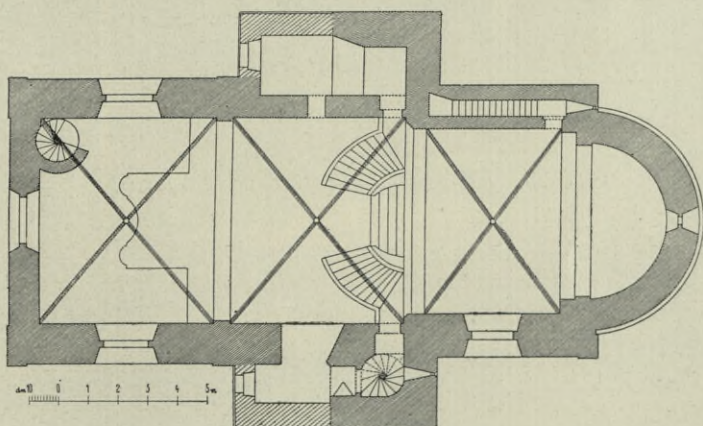

arch.“ II., 122; K. V l. Z a p, „Poříčí nad Sázavou a nejbližší okolí“ v „Pam. arch.“ IV., 18; V l a s á k, Okres Benešovský 65; Dr. J o s. N e u w i r t h, Geschichte der christlichen Kunst in Böhmen bis zum Aussterben der Přemysliden 160, 167; F. J. L e h n e r, Dějiny umění národa českého, 271, II., 111; P o d l a h a, Posv. místa II., 176; Z d. W i r t h, Barokní gotika (Zvl. otisk z „Pam. arch.“ XXIII.,) 35.

Obr. 300. Poříčí, Kostel sv. Havla. Půdorys ve výši podlahy v lodi.

FARNÍ KOSTEL SV. HAVLA, románská jednolodní stavba ze stol. XII. (Viz pohled na obr. 290., půdorys ve výši podlahy v lodi na obr. 300., půdorys ve výši podlahy v presbytáři na obr. 301.)

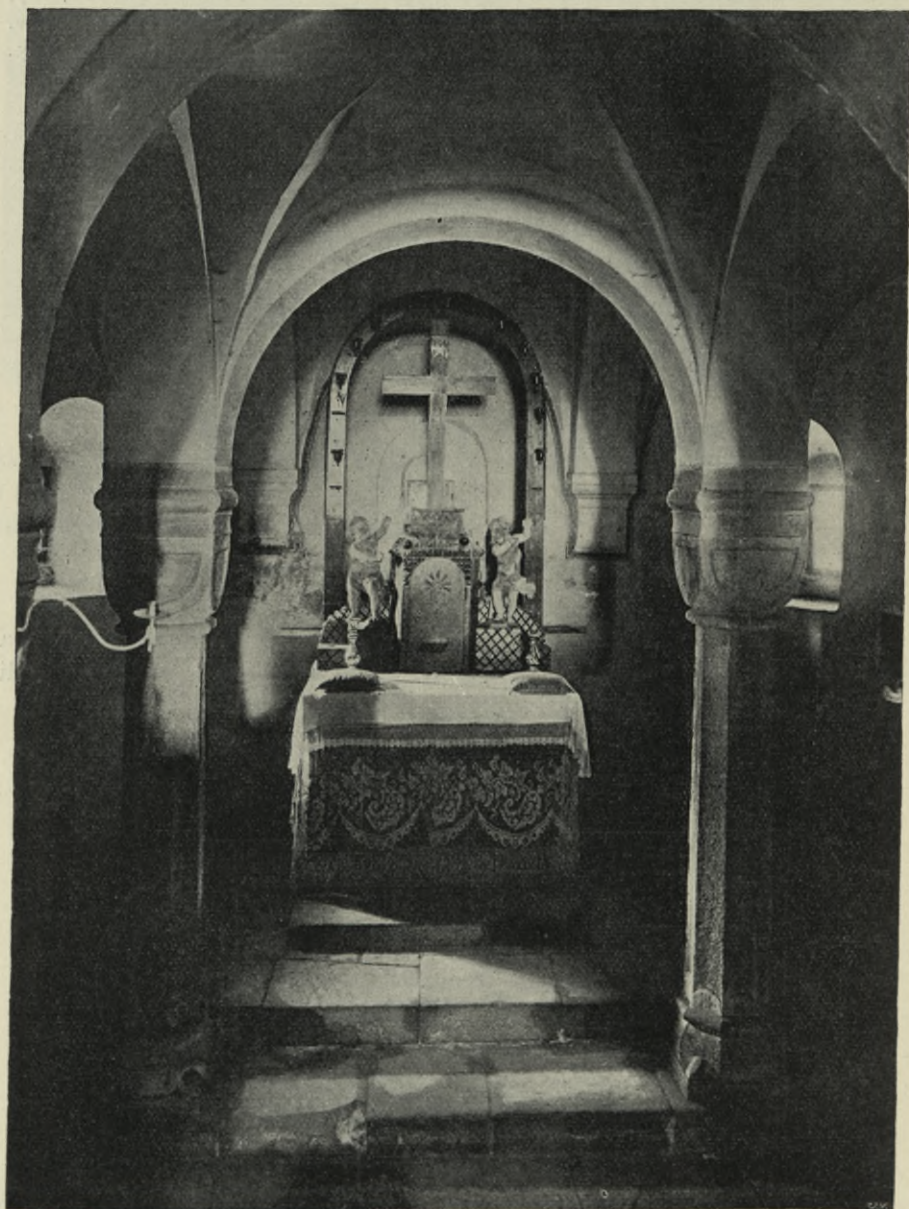
Obr. 301. Poříčí, Kostel sv. Havla. Půdorys ve výši podlahy v presbytáři.

Stavba provedena z kvádrů pískovcových.

Presbytář skládá se z pole čtvercového a z polokruhové apsidy. Podlaha jeho jest téměř dva metry povýšena nad podlahu lodi; vystupuje se do něho po devíti stupních z každé strany umístěných (viz obr. 300.). Uprostřed

těchto schodišť jest polokruhově zaklenutý vchod do krypty pod presbytářem se nalézající (viz na obr. 302. vnitřek krypty). Klenba krypty spočívá

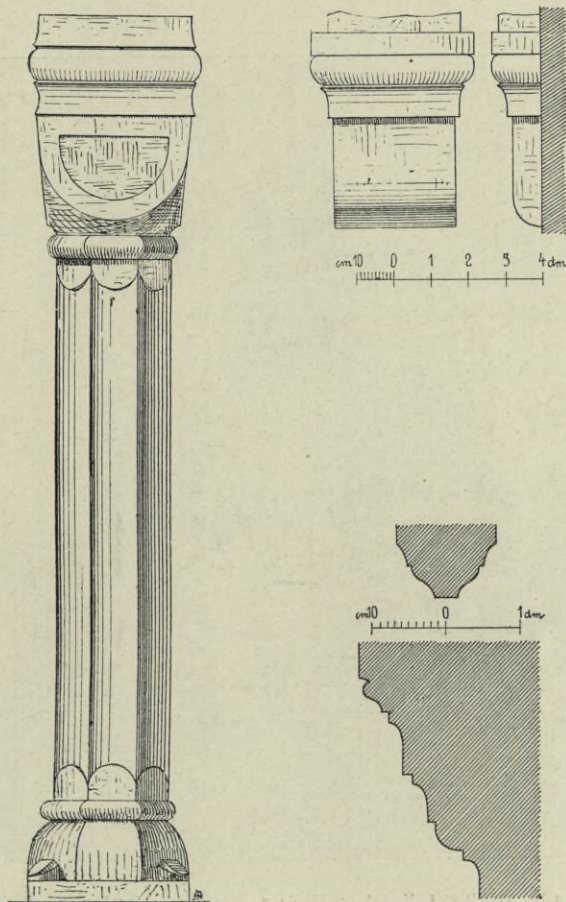

Obr. 302. Poříčí. Kostel sv. Havla. Pohled do krypty.

uprostřed na čtyřech volně stojících sloupcích. Sloupky jsou osmiboké a mají hlavice krychlové. Pasy klenbové vycházejí při zdech z jednoduchých římsovaných konsol. (Viz obr. 303.) Do krypty vchází se také ještě z pres-

bytáře na straně severní po kamenných schodech v duté zdi umístěných; a rovněž tak dutou zdí z jižní předsíně. Toto poslední schodiště bylo dříve zazděno a teprve r. 1906 opět vybouráno a upraveno. Vnitřek krypty osvětlen jest třemi okénky silně vyšpaletovanými v apsidě.

Obr. 303. Poříčí. Kostel sv. Havla. Sloup a konola v kryptě; profil žebra a profil hlavice lisen v kostele.

Čtvercové pole presbytáře má klenbu křížovou, loď dvě pole rovněž takové klenby. Pasy klenby vybíhají z přístěnných lisen, jež v XVIII. stol. obdržely nynější štukové římsové hlavice a čabrakovité ozdoby. Z téže doby pocházejí také profilovaná štuková žebra, která táhnou se po hranách kleneb. (Viz obr. 303.)

Při obou bocích lodi stávala původně věž, ale z věže severní zachovalo se pouze zdivo dolejší, sahající toliko k výši zdiva lodi. Věž jižní mívala svršek dřevěný s cibulovitou střechou (viz obr. 304.) r. 1886

byla tato dřevěná část nahrazena zděnou pseudorománskou s jehlanovitou střechou.

Vnitřek obdržel r. 1745 nové zařízení, a to ve slohu barokně-gotickém. Práci tu provedl řezbář *Lazar Wildmann* za pomoci truhlářského mistra *Daniela Piláta*.

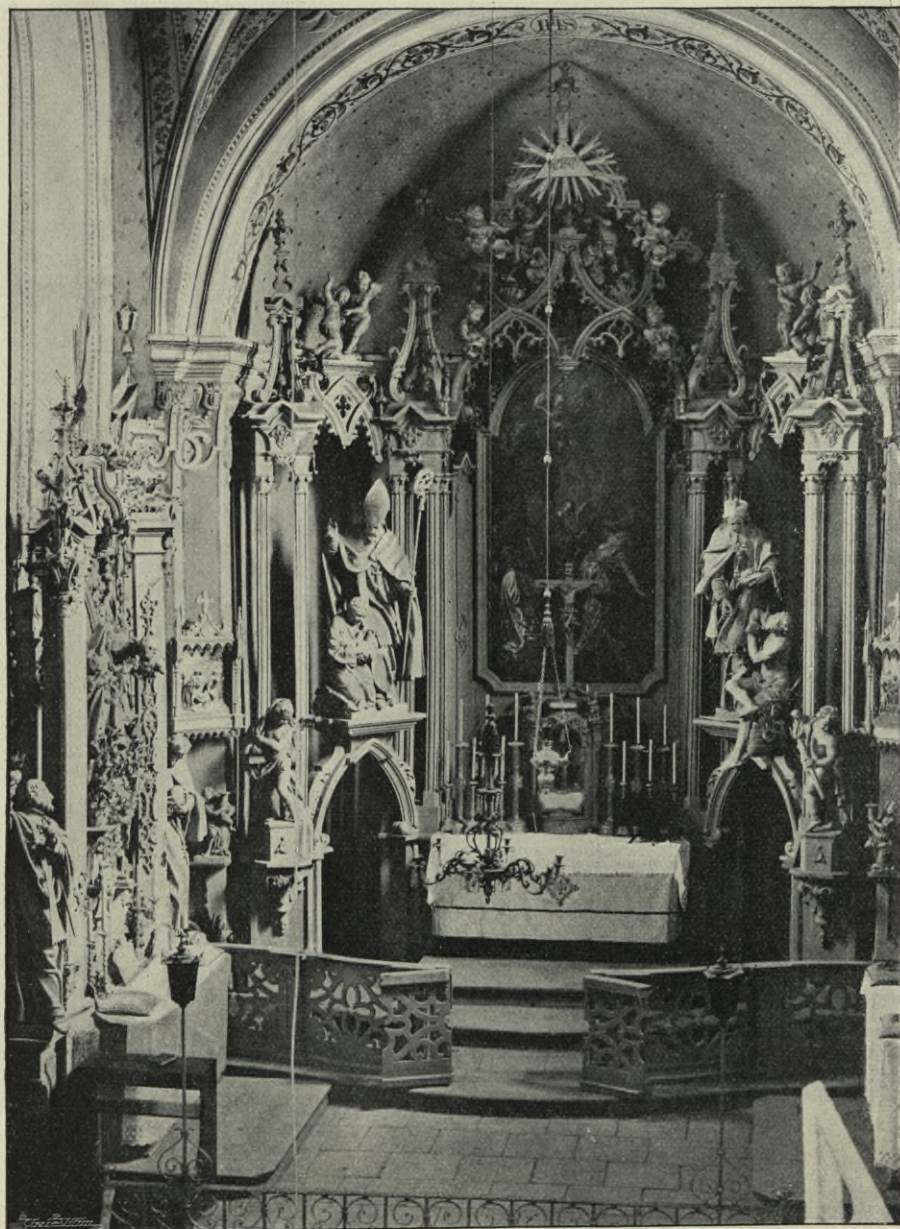

Obr. 304. Poříčí. Kostel sv. Havla r. 1853 (dle kresby Lorenzovy).

 Hlavní oltář (viz obr. 305.). Střední část zakončena baldachyem sestrojeným z protínajících se žeber ozdobených kružbami; baldachýn oživen hojnými postavami vznášejících se andělků; nejvýše ozářený symbol Nejsv. Trojice. Pod baldachýnem zdařilý obraz na plátně „Sv. Havel vymítá zlého ducha ze ženy posedlé“, sign.: JULIUS FRANZ LUX PINXIT. (Viz obr. 306.) Po stranách oltáře šikmo do rohů apsidy postaveny architektonicky i sochařsky bohatě řešené branky za oltář vedoucí. Hrotitá záklenka branky spočívá na vysokých jednoduchých stylobatech. Z těchto podstavců zvedá se po obou stranách branky čtvero štíhlých kanelovaných sloupků s listovými hlavicemi. Nahore nesou sloupky ty římsovaný ozdobný

baldachýnek korunovaný fiálou. Tak vytvořeny po obou stranách ozdobné pilíře, mezi něž vsunuta pak hrotitá arkáda klenoucí se nad sousoším,

Obr. 305. Poříčí. Kostel sv. Havla. Hlavní oltář.

jež nad dolejší brankou jest umístěno. V levo jest sousoší: „Sv. Liborius v rouše biskupském“, u jeho nohou klečící kající přijímající od světce

rozhršení. V pravo sousoší: „Sv. Jan Nep. uděluje almužnu žebrákovi. Obě sousoší jsou mistrovská díla řezbářská, efektně komponovaná, živá

Obr. 306. Poříčí, Kostel sv. Havla, Obraz nad hlavním oltářem.

v pohybu, do detailů propracovaná. Na obou pilířích čelních na konsolě výborně modelované sošky andělů. (Viz obr. 307. a 308.)

Při bočních stěnách presbytáře stojí naproti sobě postranní oltáře stejné úpravy, v témž slohu jako oltář hlavní: 1. oltář na straně severní má po stranách sochy „Sv. František Xav.“ a „Sv. Kajetán“; prostřední socha

nová (viz obr. 309). 2. oltář na straně jižní má po stranách sochy „Sv. Donat“ a „Sv. Theodor“; prostřední socha rovněž nová.

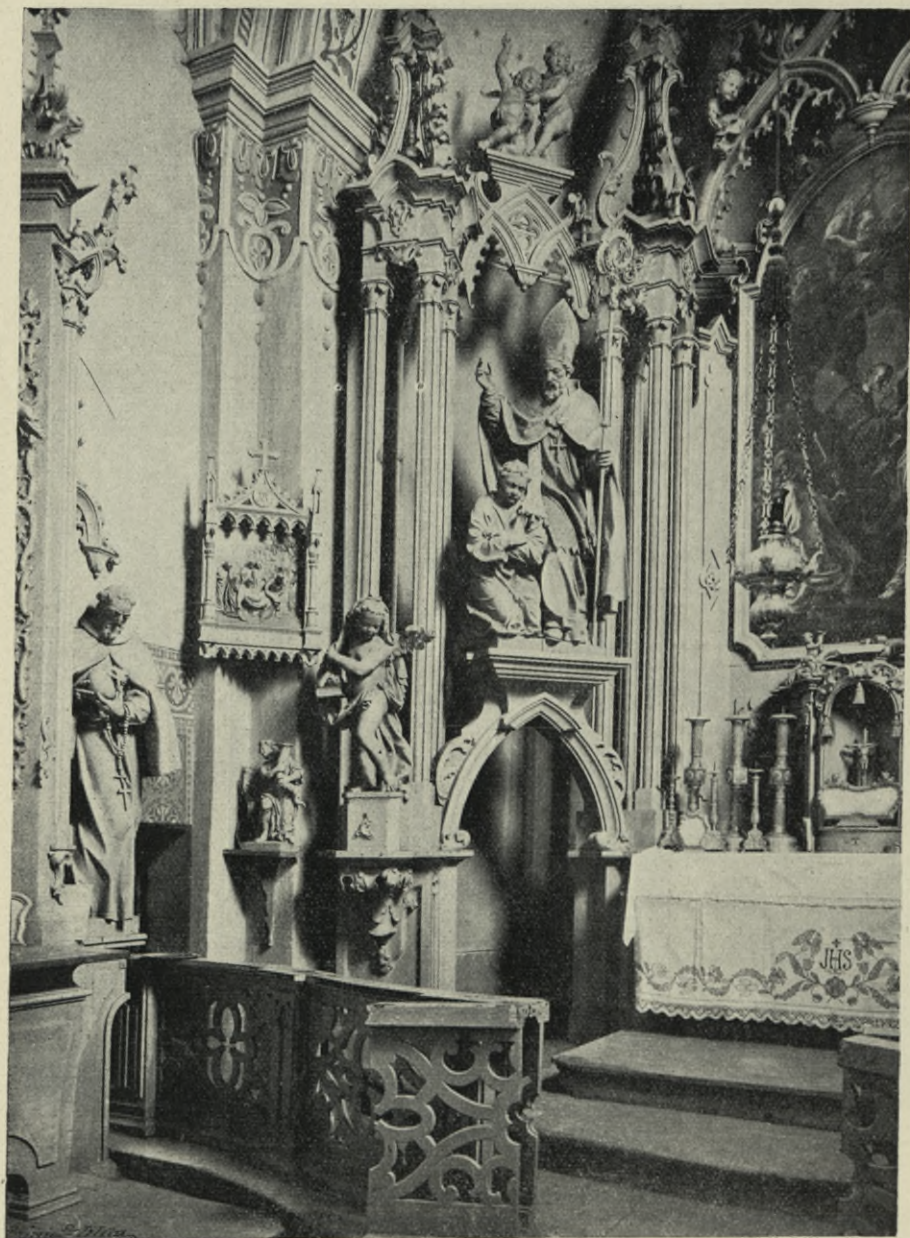

Obr. 307. Poříčí, Kostel sv. Havla. Pohled na pravou část hlavního oltáře.

V lodi na stěně severní upevněna k a z a t e l n a (viz obr. 310.). Stříška má na okrajích markantně profilované oblamované římsy. Na stříšce utvořen prolamovaný baldachýn ze žeber volutově zprohýbaných, vzájemně se protínajících, kružbami a fiálami ozdobených. Na vrcholu

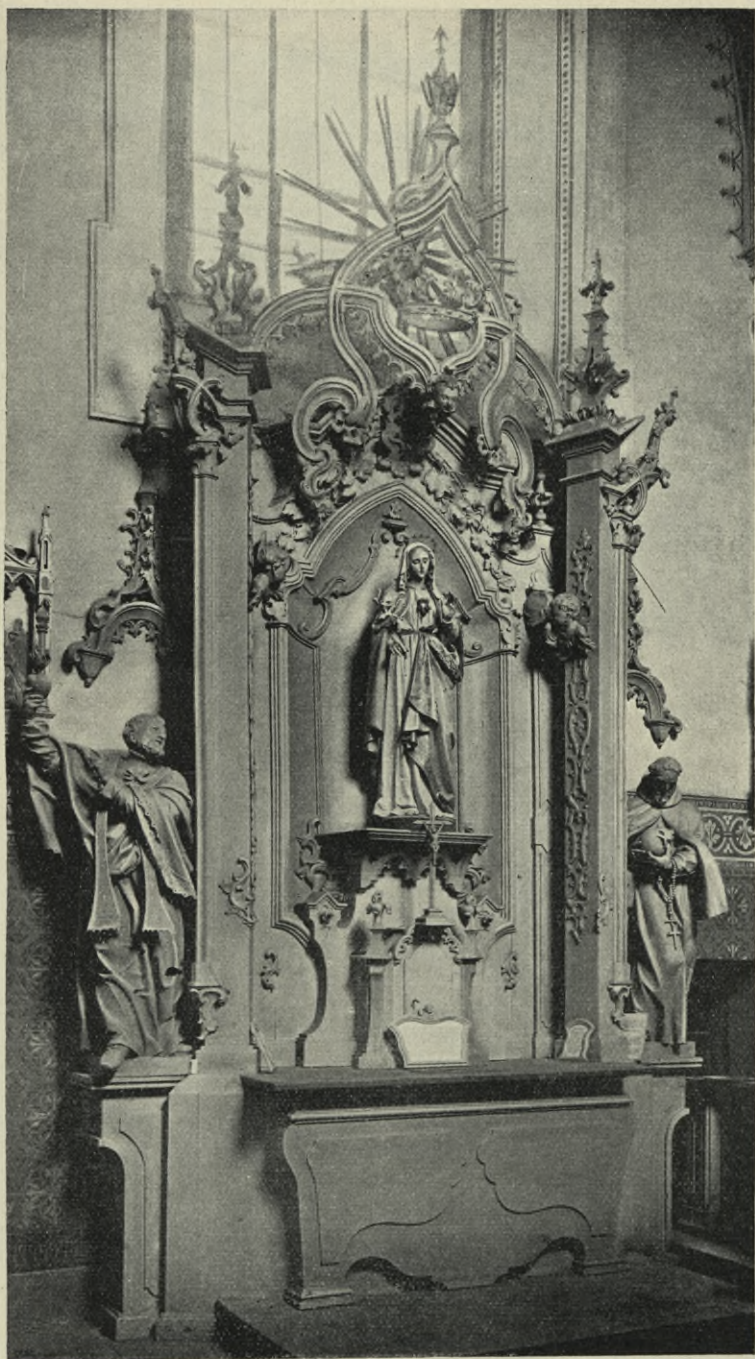
takto utvořeného baldachýnu stojí soška: „Ježíšek stoje na zeměkouli hadem obtočené a objímaje levicí kříž pozvedá pravici k žehnání“. Pod

Obr. 308. Poříčí. Kostel sv. Havla. Pohled do severního kouta presbytáře.

okraji stříšky jsou kružbové ze dřeva řezané lambrequiny třapci zakončené, a draperie rovněž ze dřeva bravurně řezaná, po stranách andílky držená.

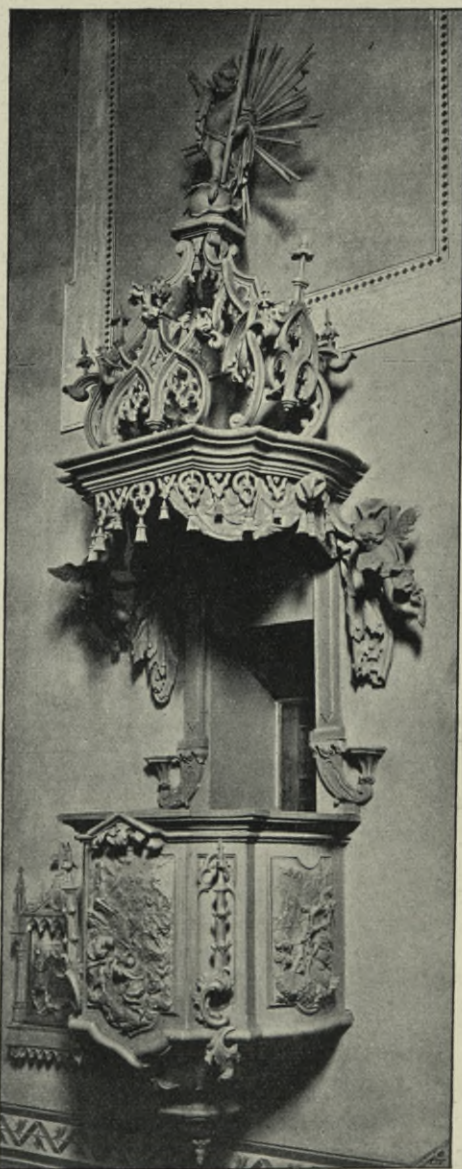

Obr. 309. Poříčí. Kostel sv. Havla. Boční oltář.

Řečniště pětiboké ozdobeno jest na užších šikmých stranách fiálami fantastického tvaru, na třech širších stranách krásně vyřezanými reliefy (viz obr. 311. a 312.).

Obr. 310. Poříčí. Kostel sv. Havla. Kazatelna.

Naproti kazatelně v jižní věži i v přiléhajícím přístavku jest oratoř. Část její do lodi na způsob pavlánu vystupující má baldachýnovou stříšku na pěti štíhlých sloupcích spočívající a řezbami ozdobenou. Na vrcholu

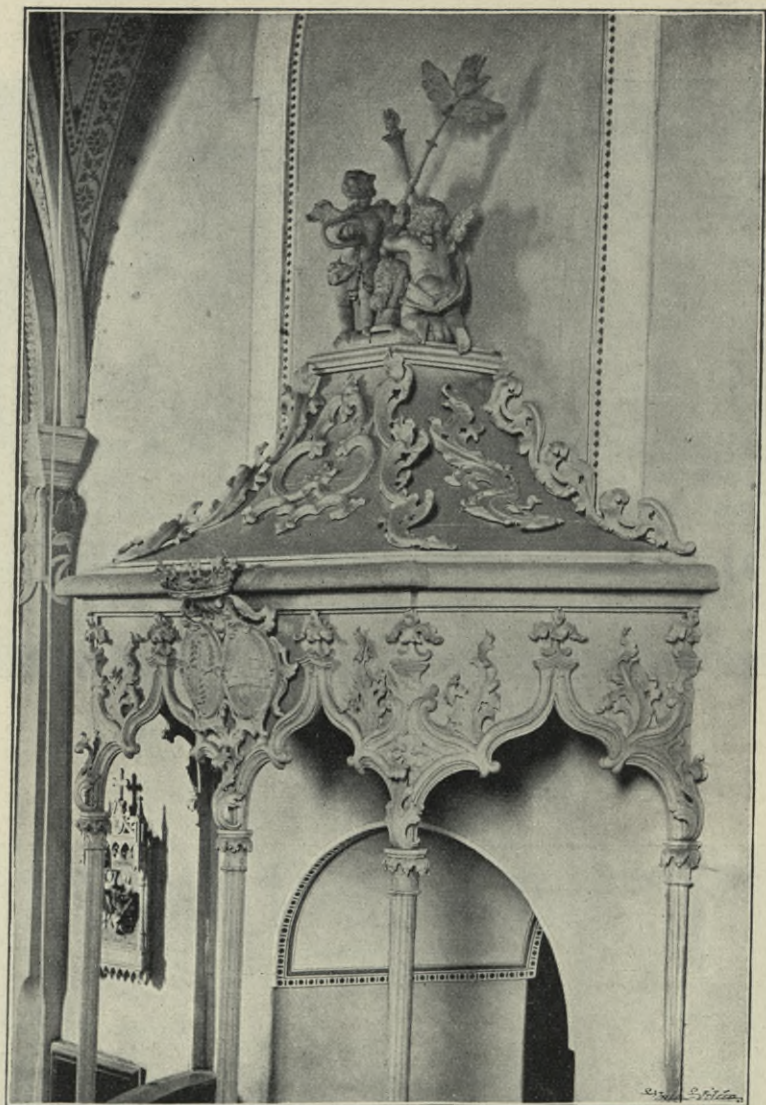

Obr. 312. Poříčí, Kostel sv. Havla, Relief na kazatelně.

Obr. 311. Poříčí, Kostel sv. Havla, Relief na kazatelně.

Obr. 313. Poříčí, Kostel sv. Havla, Oratoř.

stříšky allegorická skupina, pod stříškou nad prostředním sloupkem vyřezány dva znaky pod společnou korunou. (Viz obr. 313.)

Kruchta pavlánovitá s pravoúhlými bočními výstupky vestavěna byla rovněž v době gotisující úpravy ve stol. XVIII. Zábradlí řezáno od *Wildmanna*.

Zmíněná úprava dotkla se stavby samé měrou jen nepatrnou: okna dříve úzká a polokruhově sklenutá byla rozšířena a mírně zahrocena; průčelní štít obdržel ozdůbky pseudogotické.

Obr. 314. Pořící, Kostel sv. Havla, Křtitelnice.

Křtitelnice cínová trojnohá. 50 cm vys. (bez víka). Nohy téměř kolmé zakončeny jsou hrubými prsty vějířovitě rozloženými; na hořejším konci noh jsou připájené andílčí okřídlené hlavičky; na kotlíku vyryt nápis: LETHA PANIE 1629 28 MIESICZE IVNI IEST TATO KRZITELNICZE

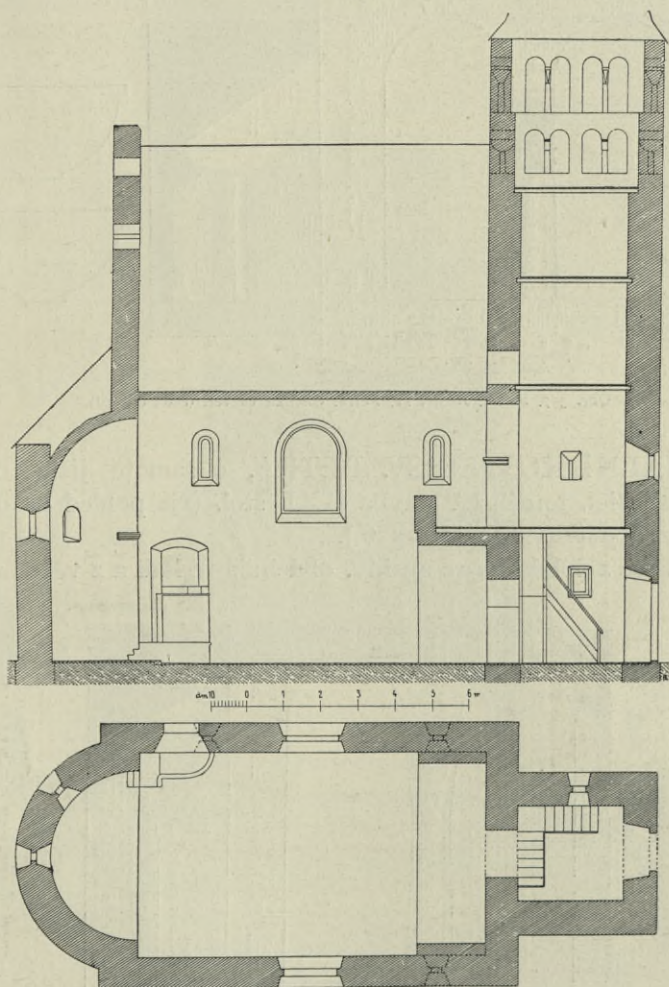
Obr. 315. Poříčí. Kostel sv. Petra. Pohled.

DIELANA ZA IAKVBA WONDRACZKA TOHO CZASV RICHTARZE PORZICZKI. IAKVB CZERNOHORSKI TOHO CZASV STARSSI KOSTELNIK. WACZLAW WENVS ADAM KVBenKA. S TOHO PANV BOHV BVD CHWALA. (Viz obr. 314.)

Z v o n y: 1. 0.64 m vys., 0.83 m v prům. Nahoře mezi obhroublými ornamentálními pásy nápis: O GOTT LASS DIR BEFOHLEN SEIN DIE GLOCK VND AVCH DIE KIRCHE DEIN. Na plášti nápis: CAMPANA

HAEC S : GALLI NOMINE INSIGNITA INCENSO A POLONIS A^o MDCXX
 TEMPLO DAMNVN PASSA LIBERALITATE EXCELL^{MI} D : D : BERNARDI
 IGNAT : S : R : I : COMITIS A MARTINITZ GVBERNATOR : DOMVS
 SMETZNAE DNI IN SMETZNA &c EQVIT : AVR : VELLER : SAC : CAES :

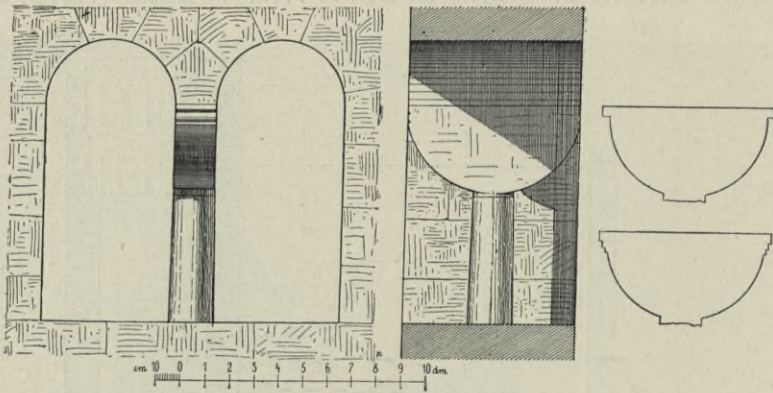
Obr. 316. Poříčí. Kostel sv. Petra. Podélný řez a půdorys.

REGIAEQ : MAI : INTIMI : ACTVAL : CONSIL : PRIMAR : LOCVM T : ET
 SVPR : IN REG : BOH : BVRG : REFVSA ET DENVO S : GALL : NO[MINE]
 DONATA FVIT A : MDCLXXIII. GOS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG.

2. 0.51 m vys., 0.66 m v prům. Nahoře mezi ornamentálními pásy
 nápis: GOTT RVFFT DVRCH MICH DAS VOLCK ZV SICH HORT MEINE
 STIMME WILLICHIG. Na plášti nápis: CAMPANA HAEC S. WENCES.
 NOMINE INSIGNITA INCENSO... (jako na před.) ... S. WENCESLAI
 NOMINE ... GOS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG.

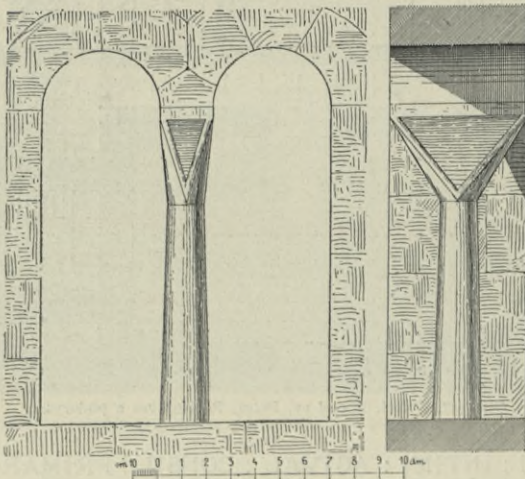
3. 0·29 m vys., 0·34 m v prům. Nahoře barokní akantiové listy, na plášti reliefy „Sv. Jan Nep.“ a „Bolestná P. Maria“, dole při okraji: I. G. K. 1769.

Obr. 317. Poříčí, Kostel sv. Petra. Okénka ve věži (řada dolejší).

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. PETRA, o samotě jižně od Poříčí na pahorku ležící, románská stavba z XI. stol. (viz pohled na obr. 315., podélný řez a půdorys na obr. 316.).

Skládá se z polokruhové apsidy, obdélníkové lodi a z věže hranolové.

Obr. 318. Poříčí, Kostel sv. Petra. Okénka ve věži (řada hořejší).

Boky věže jsou prolomeny dvěma řadami sloupkem dělených okének nad sebou; v každém boku jsou v každé řadě vždy dvě taková okénka vedle sebe. Okénka v dolejší řadě jsou nižší; sedla na sloupcích spočívající a záklenky nesoucí jsou polokruhová (viz obr. 317.). Okénka řady hořejší

Obr. 319. Poříčí, Kostel sv. Petra, Hlavní oltář.

jsou vyšší, sedla v nich profilu trojúhelníkového, s trojúhelníkovými, prutem orámovanými ploškami (viz obr. 318.).

Zevně na severní straně věže patrný jest asi ve výši 3 m nad zemí zazděný vchod obloukovitě sklenutý.

Apsida sklenuta jest konchovitě. Na straně východní a jižní má uzounká silně vyšpaletovaná okénka.

V trojhranném štítu východním prolomen jest ve zdi otvor v podobě kříže.

Loď má strop plochý. V jižním boku jsou dvě úzká okénka románská a mezi nimi jedno veliké okno později proražené. V severní zdi jest rovněž takové okno uprostřed, ale jen jedno okénko románské.

Kruchta jest kamenná, valeným obloukem podklenutá; uprostřed v poprsní zdi malý výstupek.

Hlavní oltář ranně barokní (viz obr. 319.) z r. 1680. Po stranách rovné kanelované sloupky a lalokovité řezby. V nástavku dobrý obraz na plátně, s oltářem soudobý: „Sv. Jan Křtitel“; v dolejší části dobrý obraz na plátně z pol. XVIII. stol.: „Sv. Petr s klíči v pravici a s knihou v levici“; v pozadí v levo drobný výjev „Ukřížování sv. Petra“, v pravo zástup jezdců,

· I S 9 9 T E N T O ·
A · Z K O S T L C E

Obr. 321. Ukázka nápisu na zvonu čís. 2.

z nichž prvý zasažen bleskem s koně klesá. Nad sv. Petrem andílek držící nad hlavou jeho tiaru.

V rohu u presbytáře socha sv. Víta, barokní, polychromovaná, z r. 1717.

Při boční stěně severní oltářík rozvilinový; v rozvilinách s každé strany po andílku; uprostřed barokní socha sv. Jana Nep. Prvá pol. XVIII. st. Zhotovil *Ferdinand Zelenka*, řezbář z Dnespek.

Naproti podobný oltářík rozvilinový; uprostřed necenný obrázek sv. Václava na plátně, nad ním na dřevě namalovaný relief staroboleslavský.

Na severní stěně lodi visí veliký obraz na plátně: „Ježíš přítel dětí“, sign. FR. WALDHERR 1835.

Na stěně protější zavěšena kopie Raffaelova obrazu „Madonna di Foligno“, sign. „Hellich p. Romae 1838“.

Na poprsní kruchty visí dva obrazy na plátně, barokní, formátu příčného obdélníka: „Vzkříšení Lazara“ a „Bohatec a chudý Lazar“ bohaté, zajímavé komposice.

Zvony: 1. 0·78 m vys., 0·98 m v prům., ulitý r. 1507 mistrem *Bartolomějem* v Novém Městě Pražském; nahoře dvouřádkový latinský gotický nápis minuskulový (viz faksimile na obr. 320.); na plášti relief „Sv. Jan Křtitel“.

2. 0·57 m vys., 0·76 m v prům. Nahoře kolkolem nápis: LETA PANIE 1599 TENTO ZWON GEST SLIT KE CTI A CHWALE

PANV BOHV OD IANA ZWONARZE SEDLAKA Z KOSTLCE. Na plášti nápis: TITO OSOBI GEDNALI A ZAPLATILI Z PORZICI WIT KO-WAICZV HAWEL RICHTARZ KRISTOF KOSTELNIK. (Viz ukázkou nápisu na obr. 321.)

Obr. 322. Postupice. Kostel. Pohled od východu.

Postupice.

V l a s á k, Okr. Benešovský 97; P o d l a h a, Posv. místa II., 188.

FARNÍ KOSTEL SV. MARTINA, již ve XIV. stol. jako farní uváděný, původně gotický, 1718 v nynější podobu upravený. (Viz pohled na obr. 322., půdorys na obr. 323.)

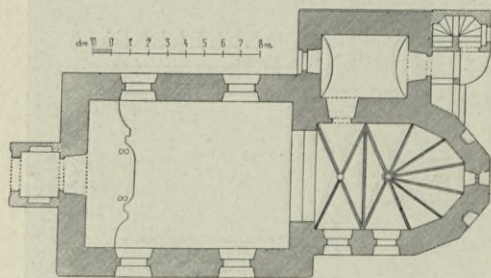
Presbytář gotický, třemi boky na straně východní zakončený. Klenba žebrová o dvou polích; žebra mají v průřezu podobu otupeného, na hranách vyzlábkovaného klínu. Místo konsol jsou výběhy žeber jednoduše sříznuty. Svorník nad oltářem dutý, druhý plochý.

Ve východním boku presbytáře kružba poškozená (viz obr. 324.); v přiléhajících šikmých bocích zvenčí špalety hrotitých oken zazděných, bez kružeb.

V jižním boku presbytáře dvě okna v době barokní v nynější podobu rozšířená.

Vítězný oblouk segmentový.

Loď obdélníková má valenou klenbu výsečovou o dvou polích.

Obr. 323. Postupice. Kostel, Půdorys.

Obr. 324. Postupice. Zbytek gotick. okna. Profil žebra.

Při severním boku presbytáře věž, v jejímž přízemí jest sakristie valeně zklenutá, nad sakristií oratoř r. 1864 zřízená.

Hlavní oltář barokní z první pol. XVIII. stol. Uprostřed velice zdařilý obraz „Sv. Martin na koni vjíždí do brány města, v pravo zástup žebráků“. (Viz obr. 325.) Po stranách barokní sochy „Sv. Ivan“ a „Sv. František Xav“.

Oba boční oltáře, stojící šikmo v rozích lodi po stranách vítězného oblouku, z téže doby, jako oltář hlavní, se zdařilými obrazy: 1. P. Maria sedící, hlavu o pravici majíc podepřenu, pohlíží na Ježíška, jež v klíně chová. 2. Sv. Jan Křtitel (viz obr. 326.).

Z v o n y: 1. 0·72 m vys., 0·97 m v prům., nahoře nápis: IOHANN WENZEL KÜHNER GOSS MICH IN DER K. K. NEUSTADT PRAG ANNO 1799. Pod tím guirlandy. Na plášti reliefy: „Sv. Jan Nep.“, „Sv. Jan a Pavel, muč. řím.“.

2. 0·62 m vys., 0·79 m v prům. Nahoře gotický minuskulový [místy chybný] nápis: ke rci x uohale x panu buohu x i takie x ussem x Šwatim x apostolom x Šwatymu x Witu x gest x dielan x žwon. (Viz faksimile na obr. 327.)

3. Nahoře guirlandy. Na plášti reliefy „Sv. Jan Ap.“, „Sv. Pavel Ap.“, „Sv. Jan Nep.“; dole při okraji nápis: IOHANN WENZEL KÜHNER GOSS MICH IN DER K. K. NEUSTADT PRAG ANNO 1799.

Zevně v jižní zdi předsíně dva náhrobní kameny z červeného mramoru:
 1. 0.85 m vys., 0.95 m šir.; jest to dolejší část náhrobní desky se
 znkem Říčanským.

Obr. 523. Postupice. Obraz na hlavním oltáři.

2. 1.07 m vys., 0.90 m šir.; nahoře nápis: Teta Panie 1578 W so-
 botu po Swatem Pawlu Na miru obraceni Dmryel gest Sfebestian Sij
 Drozene^o Pana Pa Sfebestjana z tycan a Na popowicnych a tuto odpořima.
 V dolejší části znak Říčanský v kruhovém věnci. (Viz obr. 328.)

Při cestě z Postupice k Jemništi KAMENNÝ SLOUP s barokní soškou „Sv. Jan Nep.“; na kamenném hranolovém podstavci

Obr. 326. Postupice. Vnitřek kostela.

nápis: TENTO SLAUP POSTAWITI DAL KE CTI HWALE BOZI
JOZEF KAIZL IOZEF WRANICKI A. 1745.

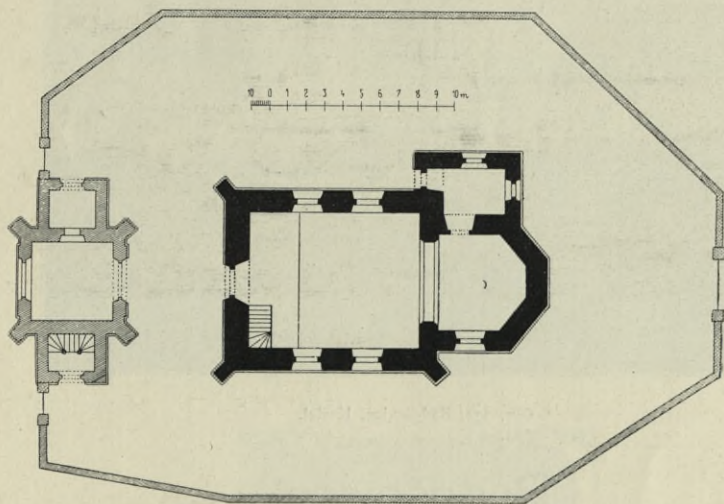
Obr. 328. Postupice. Náhrobní kameny.

Psáře.

Vlasák, Okr. Vlašimský 99; Václ. J. Křech, „Method“ XX. (1894), 93; F. J. Lehner, „Děj um.“ II., 346; Podlaha, Posv. místa III., 188.

FILIÁLNÍ KOSTEL NEJSV. TROJICE, již v XIV. st. farní, opravený v letech 1863—64, jest v nynější podobě stavení neslohové. Na starší původ poukazuje pouze trojboké zakončení presbytáře a vítězný oblouk polokruhový. (Viz půdorys obr. 329.)

Obr. 329. Psáře. Kostel. Půdorys.

Presbytář i loď mají stropy rovné, okna obdélníková, nahoře polokruhově zaklenutá.

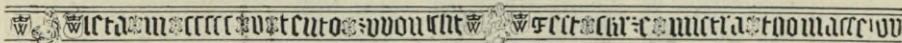
Kolem kostela hřbitov, obehnaný zdí; na západní straně nevkusná zvonice z r. 1864 na způsob rozložitě kaple se střechou šindelovou vybíhající ve vysokou hranolovou dřevěnou vížku zakončenou střechou jehlanovou.

Zvony: 1. 0.70 m vys., 0.80 m v prům., nahoře gotický minuskuový nápis: anno ꝛ domini ꝛ millesimo ꝛ quingentesimo ꝛ secundo ꝛ hec ꝛ campana ꝛ est ꝛ fusa ꝛ per ꝛ iuannem ꝛ canf ꝛ s. a m. (Viz faksimile obr. 330.) Na plášti relief „Sv. Pavel“, na uchách srdéčka mezi provazcovitými obrubami.

a m

Obr. 330. Psáře. Faksimile nápisu na zvonu čís. 1.

5

Obr. 331. Psáře. Faksimile nápisu na zvonu čís. 2.

2. 0.50 m vys., 0.59 m v prům.; nahore kolkolem gotický minuskulový nápis: lefa ꝛ m ꝛ ccccc ꝛ v ꝛ fenfo ꝛ zwon slif ꝛ gest ꝛ skrze ꝛ mistr ꝛ thomaffe (viz faksimile na obr. 331.). Na dvou místech přerušen nápis zajímavými dělitzky: dva štítky, v nichž korunované W; mezi štítky figurky: na jednom místě sedící dívka, na druhém mladík s lvicí (?).

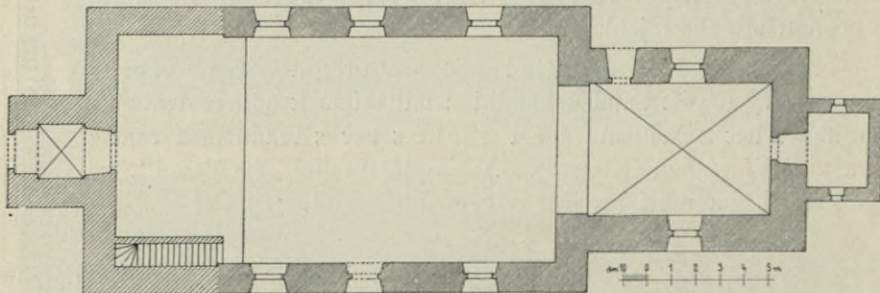

Obr. 332. Radošovice, Kostel.

Radošovice.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 45; P o d l a h a, Posv. místa III., 157.

FARNÍ KOSTEL SV. VÍTA, již ve XIV. stol. připomínaný, v nynější podobu r. 1727 přestavěný. R. 1892 loď k západu prodloužena a v průčelí jejím nová věž vystavěna. (Viz pohled na obr. 332., půdorys na obr. 333., vnitřek na obr. 334.)

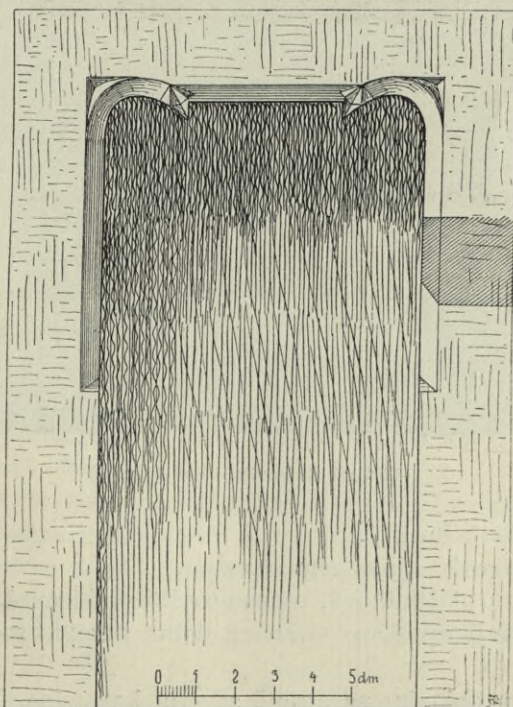

Obr. 333. Radošovice, Půdorys kostela.

Obr. 334. Radošovice, Vnitřek kostela.

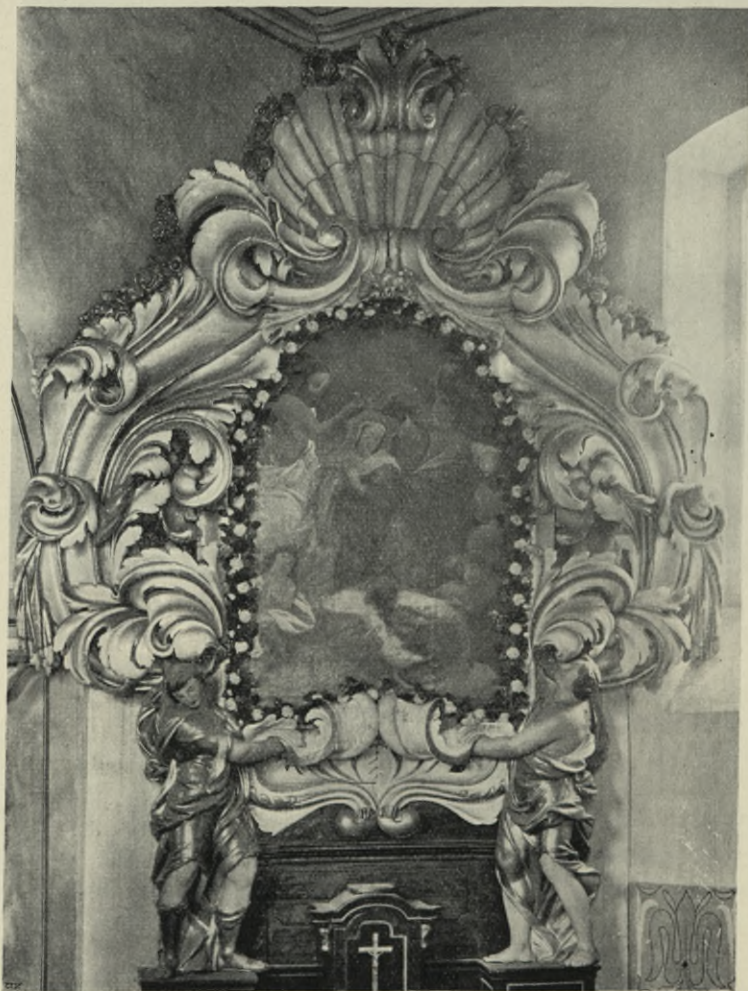
Obr. 335. Radošovice, Portálek.

Zevnějšek jednoduchý, neslohový.

Presbytář v půdorysu obdélníkový s klenbou křížovou bez žeber.

Do sakristie vede portálek pozdně gotický, s rovným nadpražím, s protínajícími se ostrohrannými pruty v hořejších koutech. (Viz obr. 335.)

Obr. 336. Radošovice, Boční oltář.

Vítězný oblouk hrotitý.

Loď obdélníková, s plochým stropem.

Okna vesměs obdélníková, segmentovitě překlenutá.

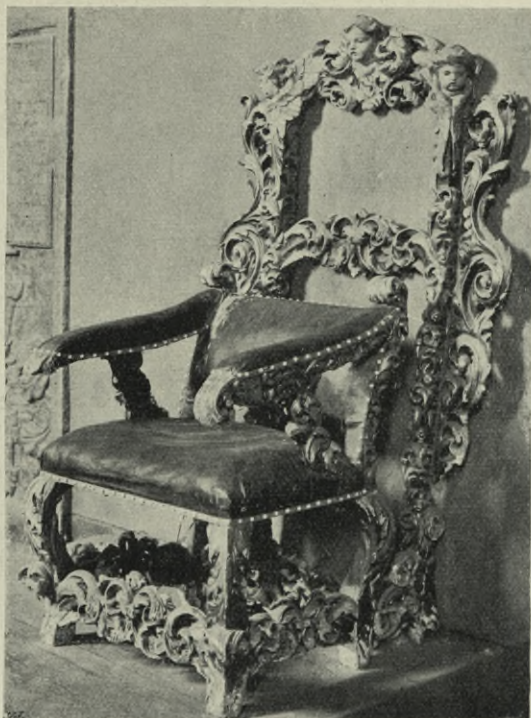
Hlavní oltář barokní, po stranách dobré barokní sochy „Sv. Petr“ a „Sv. Pavel“;

Ve vítězném oblouku na straně severní kazatelna. Na nízké zděné podezdívce dřevěné řečniště hranolové, v rozích oblé sloupky; uprostřed

boků dobře na dřevě malované obrazy čtyř sv. evangelistův. Druhá pol. XVII. stol.

V jihovýchodním rohu lodi u vítězného oblouku oltář barokní z první pol. XVIII. stol.; rámeček z dovedně řezaných obrovských rozvilin lupenových, nahoře velikou lasturou zakončený; dole s každé strany anděl rámeček držící. V rámci obraz na plátně: „Korunování Panny Marie“, zběžně malovaný, obstojný. (Viz obr. 336.)

Obr. 337. Radošovice. Křeslo pontifikální.

V severovýchodním rohu lodi, rovněž u vítězného oblouku, oltář barokní s pěkně řezanými rozvilinami. Druhá pol. XVIII. stol.

Křeslo pontifikální barokově, bohatě vyřezávané: rozviliny, v zakončení části zadní vkomponované andílčí hlavinky. (Viz obr. 337.) Prvá pol. XVIII. stol. Pochází z klášterního chrámu Sázavského.

Na severní stěně lodi zavěšen v dřevěném širokém rámci rokokovém rocailemi ozdobeném obstojný obraz na plátně: „P. Maria sedící a Ježíška na klíně držící, po její levici sv. Josef“. Z r. 1764.

Ve vítězném oblouku barokní dobře řezaný krucifix v životní velikosti; dobře, ač drasticky vystižen výraz bolu ve tváři.

N á h r o b n í k a m e n y: 1. v severní zdi presbytáře 1.92 m vys., 1.05 m šir. Postava rytíře, jenž pravici opěru má o helmici, pod níž vy-

tesán znak Věžníků. Na okraji nápis: Teta Panie 1615... umřel vrozeny a Kateřiny Rytíř Markwart Starší Wěžník z Wěžnicich w tomto místě odpocývá. Tento kamen vrozená Panj Kateřina Wěžnikowa z Brnberka manželu swemu vdielati dala Teti 1616.

Obr. 338. Radošovice. Náhrobní kameny.

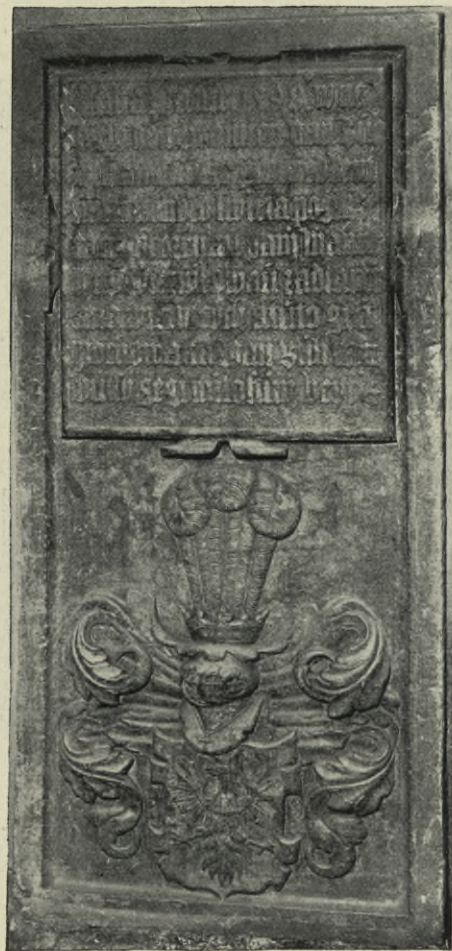
2. vedle před., z červ. mramoru, 1.08 m vys., 0.76 m šir., na něm podoby dvou dítek, před nimi znak Věžníkův, na okraji nápis: Teti 1609 w neděli Massopustny umřel Gindrych, vrozeného pana Markwarta Staršího Wěžnika z Wěžnic Syn teč y dcera geho, kteráž

vmrzela letha 1610 w den božeho wšaupeň, gmenem Eleonora Anna. Tuto odporčijwagj. (Viz obr. 338.)

3. v presbytári ve zdi jižní, z červ. mramoru, 1.98 m vys., 0.89 m šir.; nahore nápis: Letha Panie 1578 w nediely den Promicž Pan Buh wšlemohaučny prošťredkem smrti z tohoto

Obr. 340. Radošovice. Faksimile nápisu na zvonu čís. 1.

Obr. 339. Radošovice. Náhrobní kámen.

šwieťa pogiti račňl wroženau Panj Mandelynu Wiesz-
nikowau z Adlaru a na wiesznicnych a tuto gest pocho-
wana. Pan Buh račz dušsy gegi miłoštim beyti“.
V dolejší části znak. (Viz obr. 339.)

Zvony: 1. 0.70 m vys., 0.96 m v prům.,
nahore nápis: TENTO ZWON VDIELAN GEST
ZA VROZENEO PANA WACZLAWA WIEZNIKA

TO * TENTO ZWON VDELANGEST ZAVROZENEOHO * PANAWACZLAWA WIEZNIKA * ZWIEZNIK NAWIEZNICZYCH

* HOCZIASV PANADIE *
DICZNEHO TOHO
ZADVSSY
1574

Z WIEZNIK NA WIEZNICZYCH TOHO CZIASV PANA DIEDICZNEHO TOHO ZADVSSY 1574. (Viz faksimile na obr. 340.) Na pláští znaky Věžníkův s písmeny W Z W a Adlarský s písmeny M W Z A.

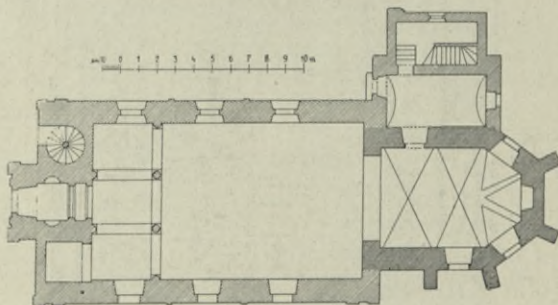
2. 0.60 m vys., 0.72 m v prům., nahoře nápis: MARIÆ et HILFÆ MRR + MRR et WILHELMÆ DIU ✠ (Viz faksimile na obr. 341.)

Na půdě rámeček vyřezávaný (na jedné straně zachovala se dobře provedená volutová řezba), z druhé pol. XVII. stol.; v něm roztrhaný obraz P. Marie Pomocné, dole v kartušovém orámování tabulka s nápisem: VROZENA PANI LIDMILA WERONYKA WIEŻNIKOWA ROZENA Z TERESSOWA NA CHOTEGSSANECH A BVKOWICZICH.

Soutice.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 134.

FARNÍ KOSTEL SV. JAKUBA AP., již ve stol. XIV. připomínaný, zcela jednoduchá stavba neslohová, původně gotická (viz půdorys na obr. 342.), r 1864 s ponecháním zdiva presbytáře nově vystavěná.

Obr. 342. Soutice. Půdorys kostela.

Presbytář na straně východní třemi boky zakončený; zevně v rozích opěrné pilíře jednou odstupněné.

Ve zdi severní presbytáře zasazen kámen z bílého mramoru 44 cm vys., 45 cm šir., na něm vytesány znaky Puteanský a Mladotovský pod společnou korunou, po stranách písmena: A R D P N B Z D H (Anna Renata de Puteani nata baronessa Zaruba de Hustiřan) a I F E D P D I S (Ioseph Franciscus eques de Puteani dominus in Soutic). Druhá pol. XVIII. st.

V severní zdi lodi uvnitř kostela mramorová deska 1.67 m vys., 1.10 m šir., s latinským a českým nápisem: Aloysiae Lib. Bar. De Puteani natae L. B. Mladota de Solopisk, Quae dum viveret pietate in parentes prolibus, Matribus tenerrimo in proles amore, fide ac caeteris in virum officiis conjugibus, Religione in Deum et Charitate in Proximum omnibus praeluxit, Monumentum hoc posuit moestissimus illius conjux. Requiescat in Domino, quae obiit 18. Dec.

Anno MDCCLXXXII. Aloyſie Swobodney Panni z Puleani Rozeney ſwo-
bodney Pani Mladof. ze Solopifku, ktera Rdiž žiwa bila, k Rodičům
ſ auchilnoſti ditkam, ſ negautlegſſy k ditkam Taſkau maſkam, Wiernoſſi
a oſtatnjm Manželu powinoſtjm Manželkam, Daboženſtwjſjm k Bohu a
Taſkau k Blížnjm Wſſem za Pržiklad bila. Wapijs tento položil truchliweg
gegij Manžel. Af odpocžywa w Panu, kteraž jeſnula dne 18. praſincze Tetſha
Panie 1782.“

Obr. 343. Soutice. Náhrobní kameny.

Do vnější zdi kostela zazděny dva náhrobní kameny z bílého mramoru:
1. 1.66 m vys., 1.04 m šir., značně otřelý. Uprostřed znak Luka-
veckých z Lukavce; z nápisu na okraji čitelně pouze: „lukawerz . . .“
Druhá pol. XVI. stol.

2. 1.67 m vys., 0.91 m šir. Uprostřed znak Nebovidských. Z nápisu
čitelně pouze: „. . . aſem Hawle. Gegizto duſſe w Rukau Božijſ gſaurcy
Tielo tufo odpocžywa w Kryſtu Panu . . .“ Druhá pol. XVI. stol. (Viz
obr. 343.)

V předsíni chrámové ve výklencích barokní socha „Sv. Jakub“,
obstojná, v životní velikosti, dřevěná.

Zvony: 1. 0.70 m vys., 0.89 m v prům., nahoře kolkolem nápis:
KE CTI A CHWALE BOZI PANENCE MARIGI A SWATEMV GAKVBV
DALI PRŽELITI LITMIR WIDVNA OBYTECKY Z OBYTEC ALENA
OBITECKA Z LAŽAN LETA PANIE 1659. Na plášti relief „P. Maria

s Ježíškem“. Na druhé straně pláště krucifix, pod ním zvonařský znak s nápisem: BENEDIKTVS BAIOT LOTARINGO FECIT.

2. 0·63 m vys., 0·73 m v prům. Latinský chronografický nápis, dávající rok 1763, a „JOHANN GEORG KÜHNER FUDIT ME PRAGAE“; obhroublý relief „Sv. Jan a Pavel muč. řím.“.

Štěpánov.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 68; P o d l a h a, Posv. místa III., 160.

FARNÍ KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE stojí na návrší uprostřed městečka, obklopen jest zdí hřbitovní, tvořící na straně západní a jižní vysokou terassu.

Prostá stavba, původně gotická.

Vnějšek zcela prostý. Na západním průčelí pod obílením patrný stopy ozdobného sgrafitování z konce XVI. stol.

Obr. 344. Štěpánov. Vnitřek kostela.

Presbytář třemi boky zakončený má klenbu žebrovou o dvou polích. (viz obr. 344.) Ze svorníků jeden pupenovitý, druhý hladký. Žebra vybíhají z jehlanovitých konsol. Okna obdélníková, nízkým segmentem sklenutá.

Vítězný oblouk hrotitý.

Loď obdélníková s plochým stropem.

V jižním boku lodi hrotitý portál členěný třemi pruty a čtyřmi žlábký.

V jižní zdi lodi u bočního oltáře malý výklenek gotický s dvou- nosou záklenkou.

K severnímu boku presbytáře přiléhá hranolová věž, dříve v ho- řejší části dřevěná, 1859 v nynější pseudogotickou podobu přestavěná.

Hlavní oltář barokní z r. 1724. Zhotovil jej *Jan Zelenka*, řezbář v Dnespekách. V hořejší části sousoší „Nejsv. Trojice“, po stranách sochy „Sv. Barbora“ a „Sv. Apolonie“, obraz z r. 1859 neumělecký.

Po stranách vítězného oblouku stojí malé pěkné oltáříky rokokové. Nástavce ozdobené rocailemi, po stranách sošky, uprostřed obrazy nové.

Kazatelna barokní, zhotovená r. 1737 řezbářem *Janem Zelenkou*. Na stříšce soška „Ježíš jako dobrý pastýř“ a sošky čtyř sv. Učitelů církevních.

Z v o n y: 1. 1·05 m vys., 1·15 m v prům.; nahoře dvouřádkový nápis (mezi řádky táhne se páska lístky převinovaná): LETA PANIE MCCCCCLII TENTO ZWON SLIT GEST KE CTI A CHWALE BOŽI PANIE MARI I A SWATEMV BARTOLOMIEGI ZA PANOWANI VROZENEGO PANA ZDENKA ZRVTSKEHO Z CHRZENOWICZ SKRZE MISTRA STANISLAWA Z PRAHY. V předu na plášti relief „Zbičovaný Kristus“, pod ním orá- movaný nápis: O VOS OMNES QVI TRANSITIS VIA ACCEDITE ET VIDETE SI EST DOLOR SICVT DOLOR ME9. Na druhé straně pláště relief „Sv. Václav“, pod ním orámovaný nápis: „ISTA CAMPANA FVSA EST AD LAVDEM DEI ET BEATE MARIE VIRGINIS ET SANCTE“ (tak kuse nápis ten končí).

2. s obhroublým dekorem, přelítý *Karlem Bellmannem* r. 1824.

3. 0·48 m vys., 0·54 m v prům., nahoře kolkolem nápis: LETA PANIE 1551 TENTO ZWON SLOWE MAMONA.

V průčelí jednoho domku na náměstí zazděn kámen z bývalého zámku, 1·08 m vys., 0·79 m šir., z pískovce tesaný, s otřelým znakem pod korunou a v rozích s číslicemi letopočtu 1668.

Šternberk.

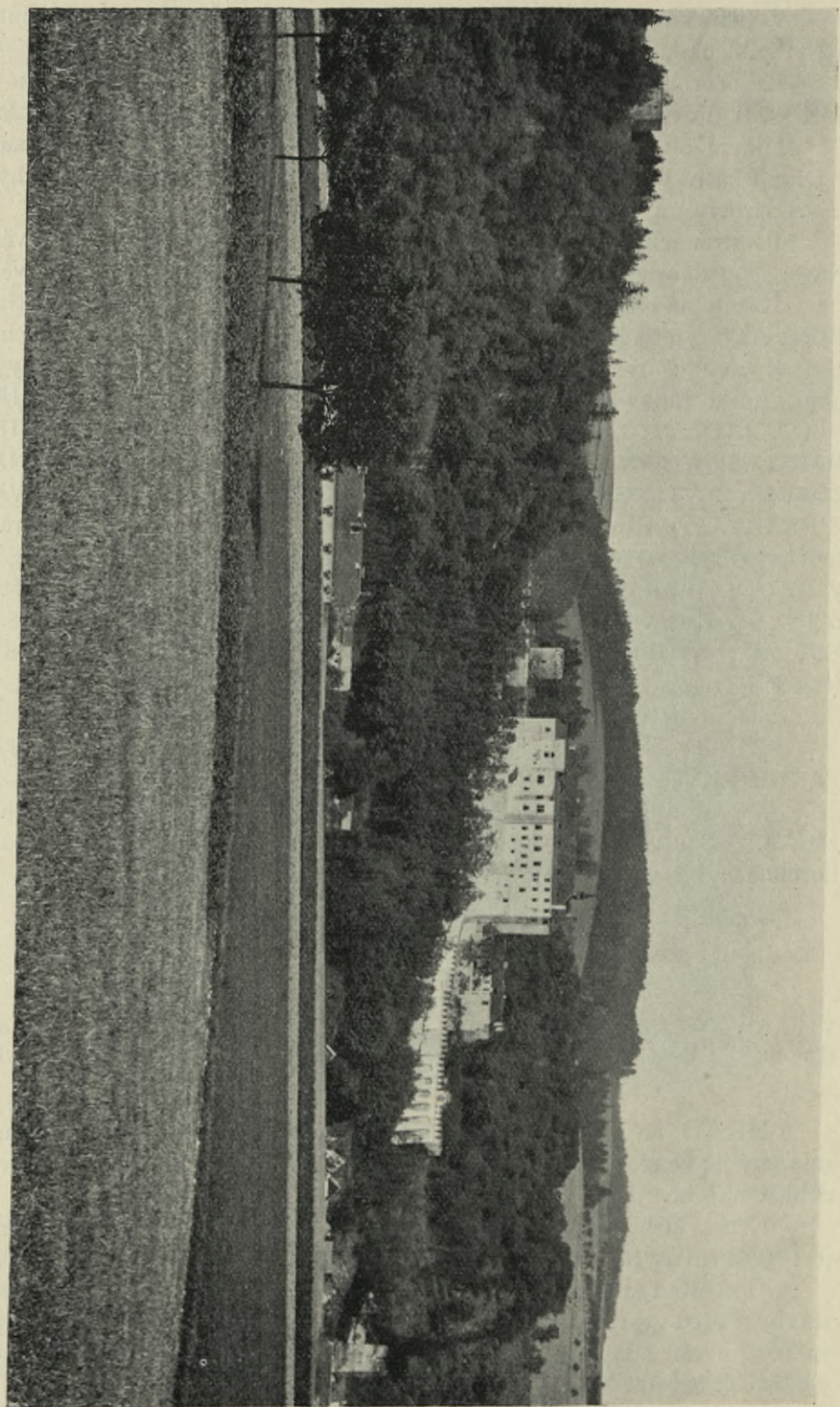
V l a s á k, Okr. Vlašimský 85; E d v. H e r o l d, Světozor 1872, 531 s vyobr. na str. 539; P o d l a h a, Posv. místa III., 122; „Království české“ (poř. Dr. J. V. Prášek) III., 210.

HRAD na levém břehu řeky Sázavy na vysokém úzkém ostrohu, založený již ve stol. XIII., přestavovaný v XV. a XVII. stol. (Viz celkový pohled na obr. 345.)

Nepravidelná stavba, táhnoucí se od severu k jihu; na severní straně jest nejširší, na jižní nejužší. (Viz půdorys přízemku na obr. 346.)

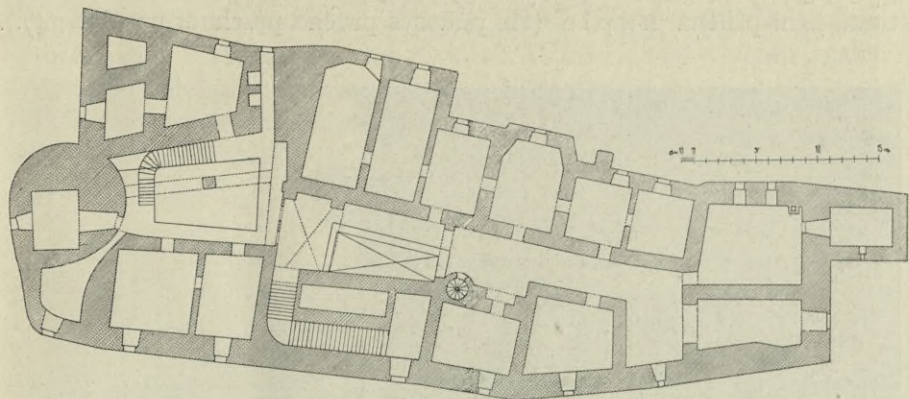
Uprostřed strany severní mohutná okrouhlá věž, polovicí z ostatní stavby v před vystupující, někdy zajisté vyšší, nyní do výše ostatní stavby snesená, uvnitř adaptacemi původní své podoby zbavená. (Viz na obr. 349. pohled od severovýchodu.)

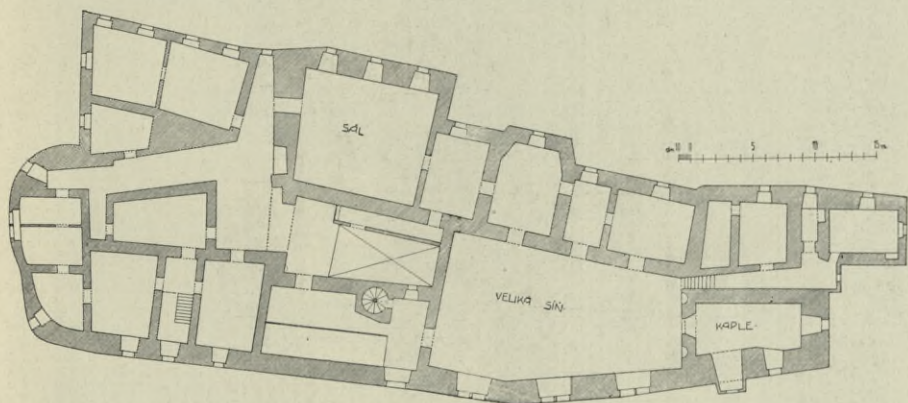

Obr. 345. Sternberk. Pohled celkový.

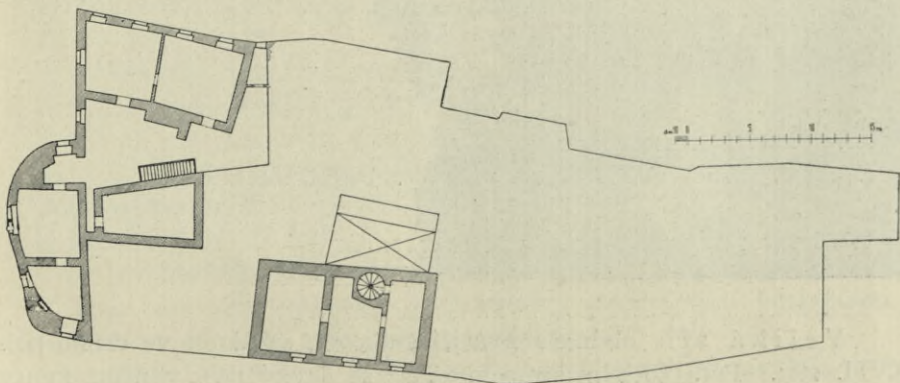

Obr. 346. Šternberk. Půdorys přízemí.

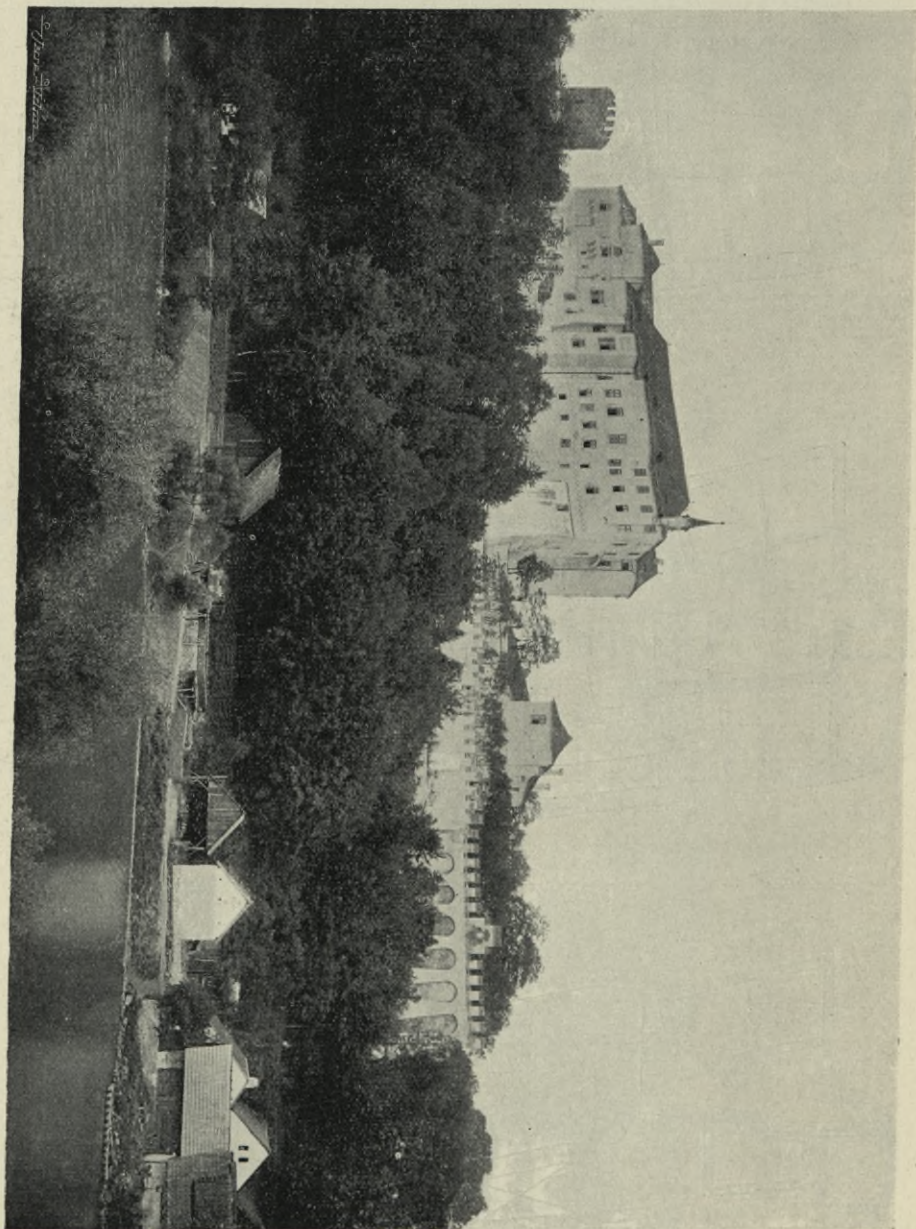
Obr. 347. Šternberk. Půdorys prvního poschodí.

Obr. 348. Šternberk. Půdorys druhého poschodí.

V prvním poschodí na straně jihozápadní veliká síň, k níž na straně jižní přiléhá k a p l e (viz půdorys prvního poschodí na obr. 347.).

Obr. 349. Sternberk. Pohled od severovýchodu.

Veliká síň obdržela nynější štukovou výzdobu ve druhé pol. XVII. stol. Pod plochým stropem táhne se široký pás, v němž figury ženské přecházející v rostlinné voluty střídají se s genii stojícími ve vý-

klencích mušlovitě zakončených; v rozích geniové držící velké koše naplněné ovocem. Pod tím táhne se široká římsa štukovými ornamenty rozčleněná. V římsě této jsou znakové kartuše s malovanými znaky. Ve východní stěně dva bývalé krby. Nad nimi mezi karyatidami velké znakové kartuše až ke zmíněné římsě sáhající. (Viz obr. 350.) Na stropě veliká oválová malba „Nejsv. Trojice“, nevalné ceny. Na světokouli, tvořící podnoží Trojice, chronografický nápis: „SIT CREATORI, RE-

Obr. 350. Sternberk. Veliká síň.

DEMPTORI, VTROQVE SPIRATORI, TRINIS INFINITA LAVS ET GLORIA“ (= 1726).

Kaple (viz obr. 351.), ke zmíněné právě síni na straně jižní přiléhající, tvoří jihozápadní nároží hradu. Klenba křížová o dvou polích, ozdobena jest štukovými rozvilinami a kartušemi. Klenbová pole oddělena jsou od sebe širokým pasem, ozdobeným štukovými kartušemi a lupeny. Štuková tato výzdoba pochází z téže doby, jako výzdoba veliké síně, tedy z druhé pol. XVII. stol.

Na straně západní v hlubokých výklencích silné zdi dvě okna, z nichž u okna severního výklenek ještě zvětšen arkýřovitým výstupkem. Za oltářem ve zdi jižní malé okénko elliptické.

Oltář rokokový; hořejší jeho část tvoří široký rámeček bíle natřený, zlacenými rocaillami a festony ozdobený. V něm starší, z druhé pol.

XVII. stol. pocházející obraz na plátně: „Sv. Šebastián“ 2 m vys., 1.88 m šir. V pravo světec obnažený, s rouškou kolem beder, připoutaný ke stromu;

Obr. 351. Šternberk. Kaple.

v těle jeho tkví několik šípů. Světec pohlíží vzhůru k levé straně, kde v oblacích vznáší se anděl držící v pravici věnec a v levici palmu. V levém

pozadí pohled do krajiny s městem a přístavem. Zdařilá malba *Karla Škréty*.*) (Viz obr. 352.)

Na oltáři tepaný pozlacený barokní krucifix 1·20 m vys. Podstavec veliký, tepanými rocaillemi hojně ozdobený, s dvířky uprostřed; tu a tam upevněny drobné ozdůbky: postavičky andílků, větévky a p. Při patě

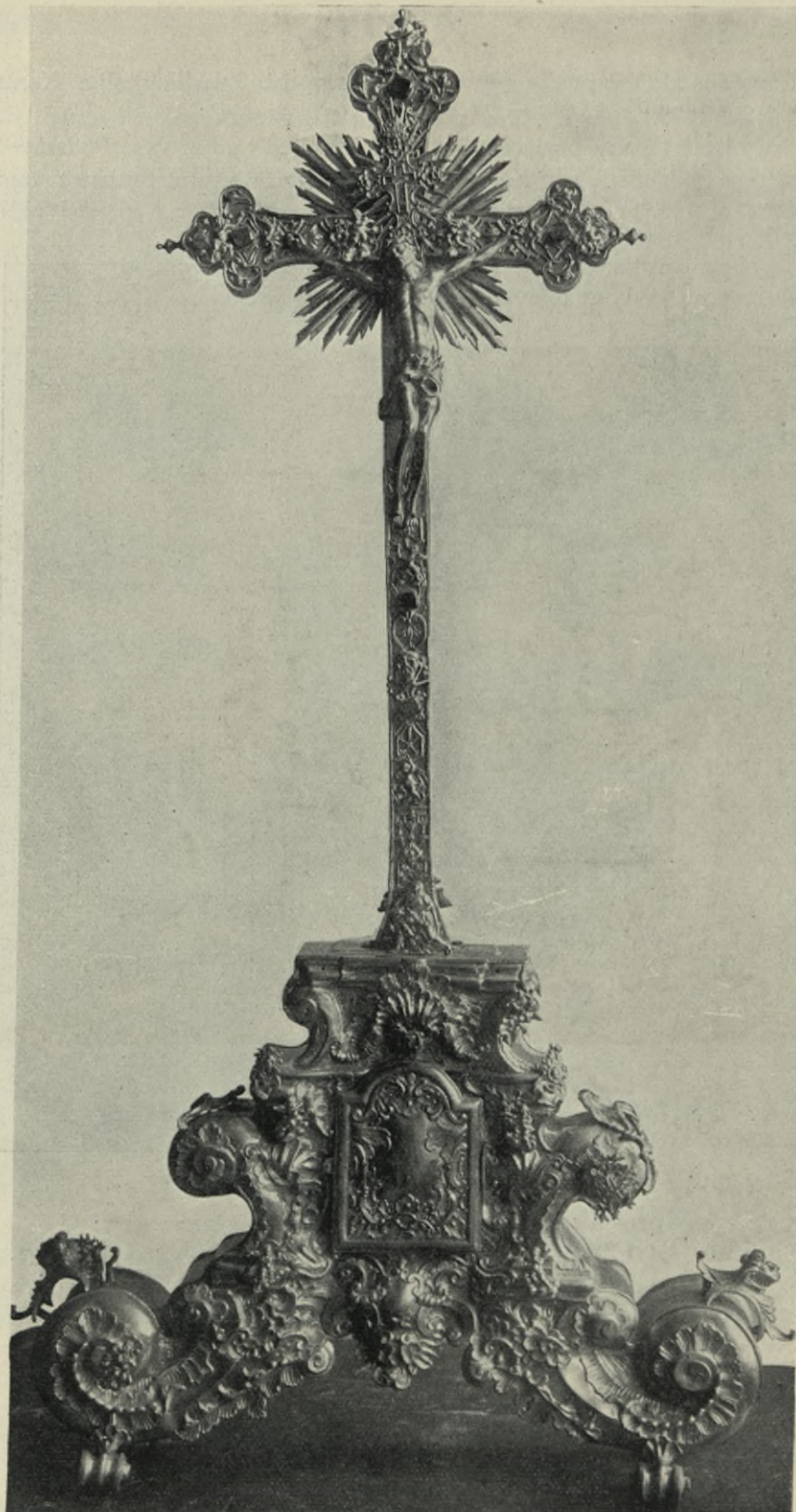

Obr. 352. Šternberk. Obraz „Sv. Šebestián“ od K. Škréty.

kříže drobná Pietà; na břevnech kříže ornament; v něm figurky andílků s nástroji umučení, lebka se skříženými hnáty a p. Tělo Kristovo pěkně modelované, ciselované. Nad hlavou Ukřižovaného barokní křížek, v němž pod křišťálem ostatek sv. kříže. (Viz obr. 353.)

*) Srvn. Pazaurek, Carl Scretta, str. 83, čís. 122. Již r. 1728 vyskytá se zpráva, jež Škrétu označuje jakožto původce tohoto obrazu. Viz Časopis čes. musea 1909, 377.

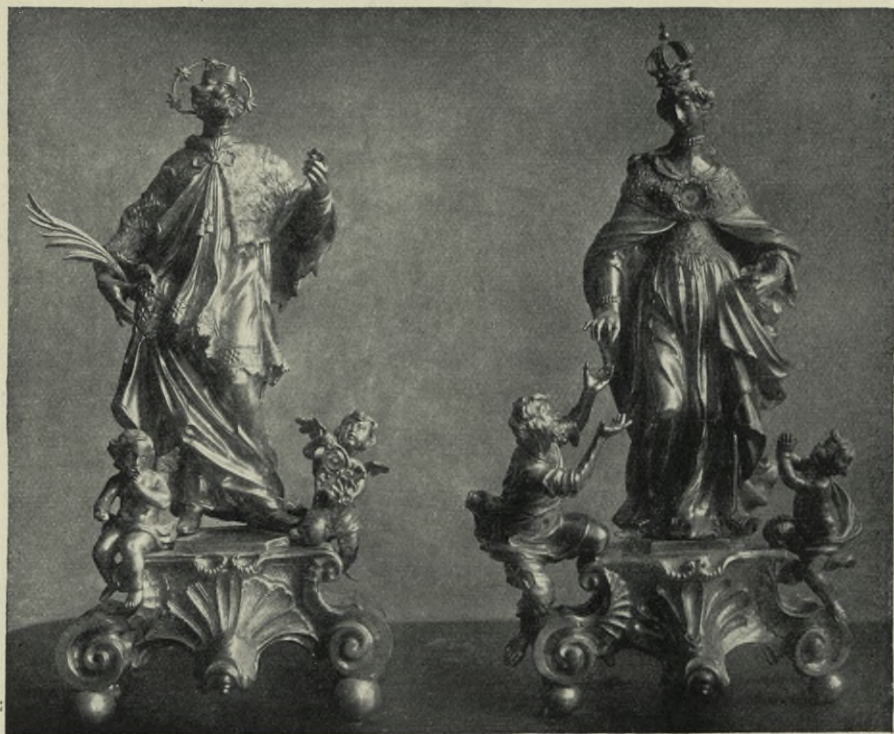

Obr. 353. Šternberk. Krucifix.

Na mense oltářní dvě z mědi tepané, z části lité a ciselované barokní relikviáře v podobě sošek, 25 cm vys.: 1. Sv. Jan Nep.; po stranách dva andělci, z nichž jeden sedící s posuňkem mlčelivosti, druhý držící malou schránku s ostatkem. 2. Sv. Alžběta, podávající almužnu žebrákovi; v pravo dítko se sepatýma rukama k světici se obracející. V prsou světice schránka na ostatek. (Viz obr. 354.)

Kalich barokní bohatě tepaný, s dekorem páskovým, draperiovým a rostlinným, s vkomponovanými hlavinkami andělčími, 24 cm vys. Na

Obr. 354. Šternberk. Relikviáře.

noze značka Malostranská s letopočtem 1718 a značka skládající se z písmen $\begin{matrix} F \\ I \\ E \end{matrix}$. Na spodu nohy vyryto: C S S 1720. (Viz obr. 355.)

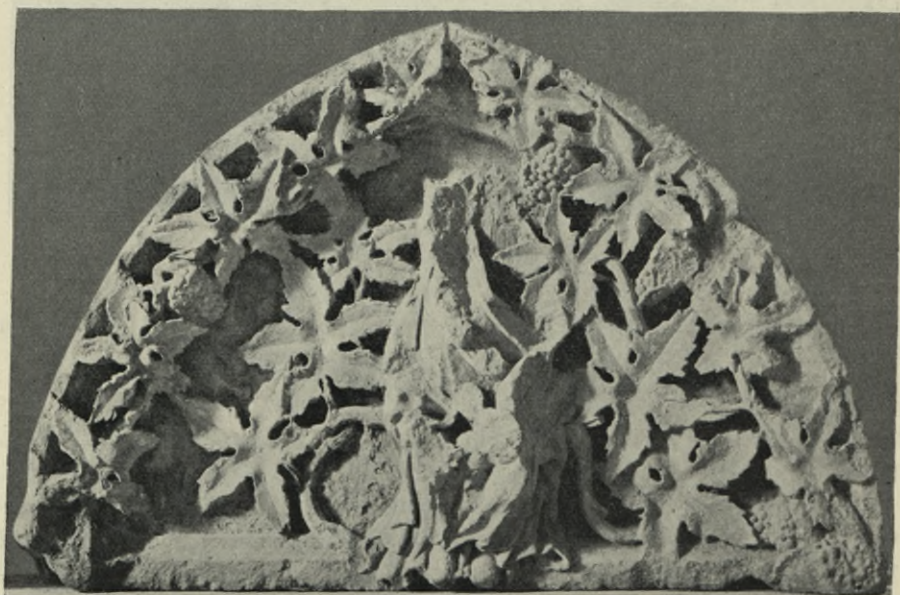
V sále v prvním poschodí se nalézajícím veliký obraz na plátně, znázorňující poselství Zdeňka ze Šternberka ke králi francouzskému Karlu VII. roku 1453, sign. „Eques Marchetti una cum filio ping.“ Skloněk XVII. stol.

V přízemní chodbě uložen tympanon odněkud vyňatý, ranně gotický, z opuky krásně tesaný, 0,72 m vys., 1,12 m šir., otlučením značně poškozený. Na celé ploše rozprostřeno krásně provedené vinné lupení s hrozny; uprostřed zbytky sedící postavy; byla to nepochybně Madona s dítkem. (Viz obr. 356.)

Obr. 355. Sternberk, Kalich.

Obr. 356. Sternberk. Tympanon.

Na téže chodbě 7 starých houfnic; hlavně některých z nich jsou vsekány vruby ozdobené.

V malém nádvoří uvnitř hradu jest pavlač na kamenných krákorcích.

Na jižní straně hradu v bezprostřední jeho blízkosti mohutná okrouhlá bašta, v průměru as 3.70 m měřící. (Viz obr. 357.) Od této bašty přes hluboký příkop vede zděný most zbudovaný roku 1829.

Obr. 357. Šternberk. Pohled se strany jihozápadní.

Ještě dále na jih na skále výše položené nežli hrad nalézá se, jako nejdále exponované opevnění na této straně, trojhranná bašta ostrou hranou k jihu obrácená.

Podobně exponované opevnění nalézá se na straně severní: čtyrboká bašta dole poblíž řeky.

Na pravém břehu řeky Sázavy u mostu stojí barokní socha sv. Jana Nepomuckého, neumělecká.

U rybníka poblíž Brtnice, jižně od Šternberka, barokní socha sv. Prokopa. Na podstavci vytesán dvojznak a nápis: DIVO PROCOPIO VT AB AGRIS NOXIAS TEMPESTATES LONGE REPELLAT IOANNES & WALBVRGA COMITES DE GOETZ POSVERE (= 1723).

Tehov.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 71; P o d l a h a, Posvátná místa III., 165.

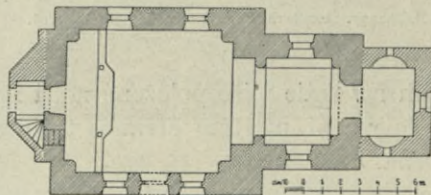
FILIÁLNÍ KOSTEL SV. PROKOPA, ve XIV. stol. jako farní uváděný, jest chudičká stavba, skládající se z obdélníkové lodi a pravoúhlého presbytáře, nad nímž se zvedá dřevěná zvonice, jež má

Obr. 358. Tehov. Kostel.

helmovitou střechu šindelovou. (Viz pohled na obr. 358., půdorys na obr. 359.)

V bocích presbytáře i lodi okna obdélníková, segmentovitě zaklenutá.

Obr 359. Tehov Půdorys kostela.

Vnitřek rovněž chudičký. Loď i presbytář mají klenby plackové, z omítnutých na rákos prken nápodobené.

Oltář má mensu zděnou, tumbovitou; na ní stojí nad tabernákulem socha sv. Prokopa, po stranách sochy sv. Víta a Vojtěcha, vesměs barokní, ze dřeva řezané.

Zvon 0,60 m vys., 0,79 m v prům. Nahoře řada hudoucích geniů, pod tím akanthové svíslé listy. Na plášti nápis: LETA PANIE 1650 KE CZTI A CHWALE PANV BOHV BLAHOSLAWENÝ PANNIE MARYE GEST TENTO ZWON KE KOSTELU WE WSI TEHOWIC ZALOZENI S° PROKOPA ZLYT NAKLADEM CHUDYCH OSADNICH K TEMVZ ZADUSSI NALEZEGICZICH. Na druhé straně medaillon, v němž scéna „Ukřižování“, po stranách reliefy „Sv. Prokop“ a „Sv. Václav“.

Teplejšovice.

Vlašák, Okr. Benešovský, 86; Podlaha, Posv. místa II., 142.

FILIÁLNÍ KOSTEL SV. HAVLA (viz pohled na obr. 360, půdorys na obr. 361.), již ve XIV. stol. jako farní připomínaný, jednoduché stavení, pocházející v nynější podobě z r. 1756.

Obr. 360. Teplejšovice. Kostel.

Presbytář zakončen jest zevně třemi boky, uvnitř jest zaoblený. Klenba placková.

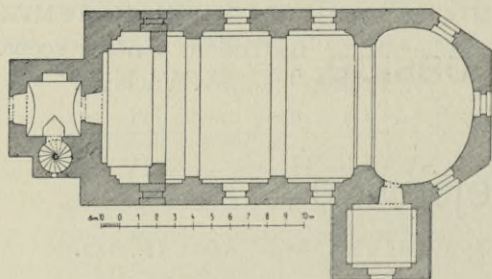
Loď o třech polích valené klenby; jednotlivá pole klenbová oddělena jsou od sebe pasy. Poslední pole zaujímá podklenutá kruchta.

Okna obdélníková, obloukovitě sklenutá.

V průčelí hranolová věž. Střecha její cibulovitá s lucernovitou vížkou.

Oltář barokní s plochým nástavcem, po stranách necenné sochy sv. Petra a Pavla; obraz na plátně „Sv. Havel v rouše opatském s berlou, u jeho nohou všelící plazi“; obстоjný obraz z druhé pol. XVIII. stol.

Obr. 361. Tepléšovice. Půdorys kostela.

Po stranách vítězného oblouku v lodi malé barokní oltářiky s obrázky na plátně: „Stigmatisace sv. Františka“ a „Sv. Antonín Pad.“, oba již sešlé, obстоjné, z druhé pol. XVIII. stol.

Zvony: 1. přelitý „v továrně dcery Karla Bellmanna Anny v Praze“ roku 1866.

2. 0.51 m vys., 0.62 m v prům. Nahoře kolkolem nápis: „FRANCISCVS ANTONIVS FRANK ME FVDIT PRAGAE 1774“.

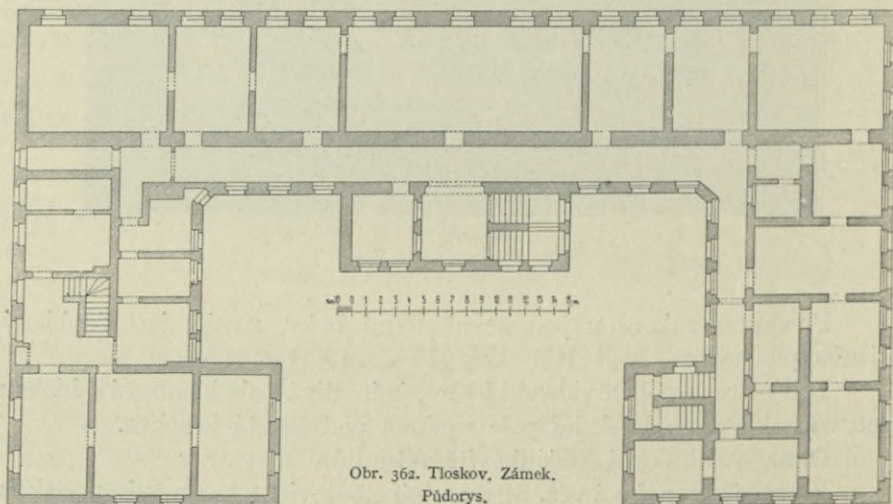
Pod tím svíslé akanthové listy. Na plášti relief „Sv. Prokop“; při dolejších okraji ornamentální pás. Na druhé straně relief „Sv. Jan a Pavel, mučedníci římští“.

Tloskov.

V I a s á k, Okr. Neveklovský 13.

ZÁMEK, střízlivé dvoupatrové stavení z třetího desetiletí XIX. stol. (viz půdorys na obr. 362.).

Jižní průčelí, do parku obrácené, v půdorysu úplně přímočárné, o 19 okenních osách. Nad středem v šířce pěti oken jednoduchý trojhranný římsovaný štít.

Obr. 362. Tloskov. Zámek. Půdorys.

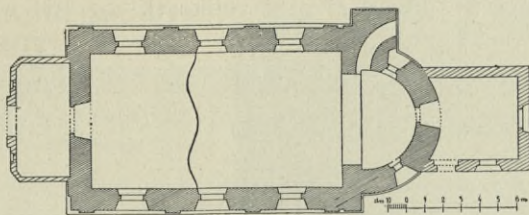

Ke straně severní dvě křídla obdélníková kolmo k hlavnímu stavení; na straně severní jsou křídla tato kolmo proti sobě zalomena. Střed průčelí severního vystupuje o 5·2 m v před; nad ním trojhranný římsovaný štít s hodinovým ciferníkem, na střeše lucernovitá vížka s cimbály.

Třebešice.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 103; P o d l a h a, Posv. místa III., 165.

FARNÍ KOSTEL VŠECH SVATÝCH, již ve XIV. stol. jako farní připomínaný, malá svatyně nepochybně původně románská, která kromě půdorysu (viz obr. 363.) nic ze starožitné podoby své sobě nezachovala. Roku 1769 byla loď sklenuta, roku 1829 k západní straně o něco prodloužena. Poslední oprava z r. 1886, z té doby i úprava a zařízení vnitřku.

Obr. 363. Třebešice. Půdorys kostela.

Nad apsidou z cihel zbudovaná šestiboká zvonice, pokrytá jehlanovou střechou šindelovou.

V presbytáři dva náhrobní kameny do zdi vsazené:

1. 1·60 m vys., 0·72 m šir., pískovec, nápis VROZENY A STATECZNY RYTIRZ PAN THOMAS SOHIER Z WVNDTMVHLE A NA TRZEBESSICYCH G. M. CISARSKÉ SLAWNEHO WERNIRSKÉHO REGIMENTV CVRASSIRVW NEYWYSSI LEITNANBT VSNVL W PANV LETA 1679 DNE 9. IANVARŮ WIEKV SWEHO 76 LET KTEREMVZTO PAN BVCH WIECZNE ODPOCZINVTJ A SLAWNE SKRZJSSANI RACZ DATI. AMEN.

2. 1·40 m vys., 0·73 m široký, pískovec, nápis VROZENA PANNI OTILIA SOHIROWA Z WVNDTMIEHLE ROZENA PANNI Z ENGELSFLVSSV A NA TRZEBESSICZECH VSNVLA W PANV BOHV LETHA 1657 DNE 17. IANVARII WIEKV SWEHO 35 LET KTERREZTO PAN BVCH WECZNE ODPOCZINVTJ A SLAWNE SKRZISSENY RACZ DATY. AMEN.

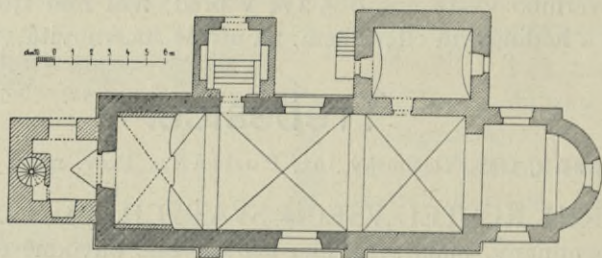
Týnec nad Sázavou.

V l a s á k, Okr. Neveklovský 68; P o d l a h a, Posv. místa II., 200.

FARNÍ KOSTEL SV. ŠIMONA A JUDY, již ve XIV. stol. farní, jednoduchá stavba neslohová (viz půdorys obr. 364.), r. 1755 v ny-

nější podobu přestavěná. Ponecháno zdivo lodi, presbytář zcela nově přistavěn. Roku 1765 vystavěna věž, r. 1872 kostel sklenut.

Obr. 364. Týnec nad Sázavou. Půdorys farního kostela.

Oltář hlavní z r. 1902, na něm staré barokní zdařilé sochy sv. Šimona a Judy v životní velikosti.

Obr. 367. Týnec nad Sázavou. Rotunda románská a zbytek bývalého hradu. Pohled se strany jihozápadní.

Obr. 365. Týnec nad Sázavou. Faksimile nápisu na zvonu čís. 1.

† 1796 ✠ 999 a p n o v n i ✠ s e a a m 90 ✠

Obr. 366. Týnec nad Sázavou. Faksimile nápisu na zvonu čís. 2.

V lodi v pravo oltář rokokový. Uprostřed v zasklené skříni dobrá barokní socha z počátku XVIII. stol.: „P. Maria stojící se sepjatýma rukama“. Po stranách menší barokní sošky sv. Anny a sv. Joachyma. Po stranách tabernákulu na volutách klečící andělkové držící svícny na způsob rohů hojnosti.

Zvony: 1. 0·63 m vys., 0·77 m v prům.; nahoře pás obroubený provazcovitými proužky; v pásu nápis: *IN ORORE DEI ET SANCTI PATRI APOSTOLI* (poslední dvě písmena se zvonaři sesmekla). Stol. XIV. (Viz faksimile na obr. 365.)

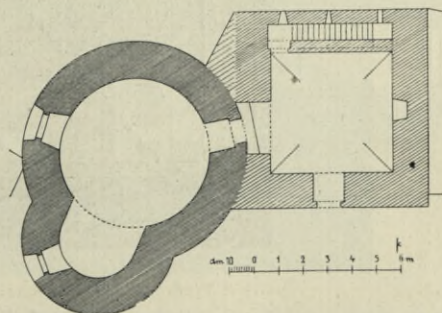
2. 0·62 m vysoký, 0·78 m v prům. Nahoře vztýčené akantové listy, pod nimi pás s nápisem: *ANNO 1699 VETERO PRAGAE ME FVDIT ANTONIVS SCHÖNFELDT*. Pod tím ornamentální pás rozvilinový. Na plášti: *A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE IESV CHRISTE*. V bocích pláště reliefy: „P. Maria s Ježíškem na půlměsíci stojící“ a „Sv. Jan Nep.“; vzadu krucifix.

3. sanktusník, 0·26 m vys., 0·30 m v prům., nahoře gotický minuskulový nápis aenigmatický. (Viz faksimile na obr. 366.)

ROTUNDA ROMÁNSKÁ A ZBYTEK BÝVALÉHO HRADU (srvn. *Vlasák* v Pam. arch. III., 105, *týž*, Okr. Neveklovský 74; *Edv. Herold* ve „Světozoru“ 1872, 603, s vyobr. na str. 599; *Lehner*, Dějiny umění nár. čes. I., 208–210; *Podlaha*, Posv. místa II., 200.). Viz na obr. 367. pohled

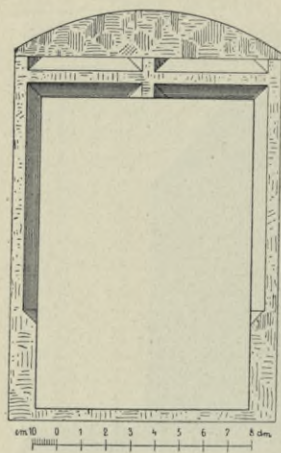

Obr. 368. Týnec nad Sázavou. Rotunda románská a zbytek bývalého hradu. Pohled se strany jihovýchodní.

Obr. 369. Týnec nad Sázavou. Rotunda románská a zbytek bývalého hradu. Půdorys.

Obr. 370. Týnec nad Sázavou.
Rotunda románská. Pažení okna.

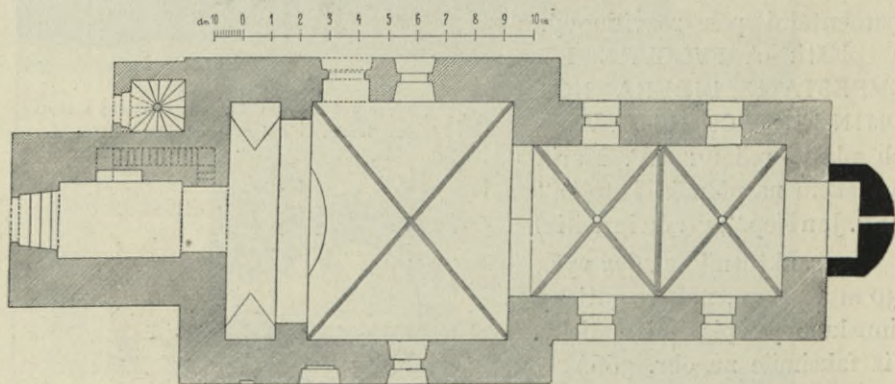
se strany jihozápadní, na obr. 368. pohled se strany jihovýchodní, na obr. 369. půdorys. Rotunda 6.20 m v prům. s apsidou 3.10 m v prům. měřící, vystavěná z pravidelně vrstvených kvádrů žulových nestejně velikosti. Zdivo apsidy později zvýšeno do výše zdiva lodi. Klenba lodi kopulovitá, apsidy konchovitá. Okna později v nynější podobu rozšířená, a to již v době pozdně gotické, jakž o tom svědčí kamenné pažení okna v jižním boku lodi (viz obr. 370.). K západní straně kaple přiléhá hranolová věž, bývalá hláska hradu, zbudovaná z kvádrů žulových pečlivě zpracovaných a vrstvených. V síle zdiva vedou schody do prvního patra.

Újezd Vysoký.

V l a s á k, Okr. Neveklovský 63; P o d l a h a, Posv. místa III., 160.

FILIÁLNÍ KOSTEL NAROZENÍ PANNY MARIE, připomínaný jako farní již ve stol. XIV.

Zdá se, že stávala tu malá svatyně románská, jejíž skrovničká apside při pozdější stavbě byla zachována a odsekáním zdiva uvnitř rozšířena v nynější sakristii za presbytářem stojící. Zdivo apsidy té, pouze

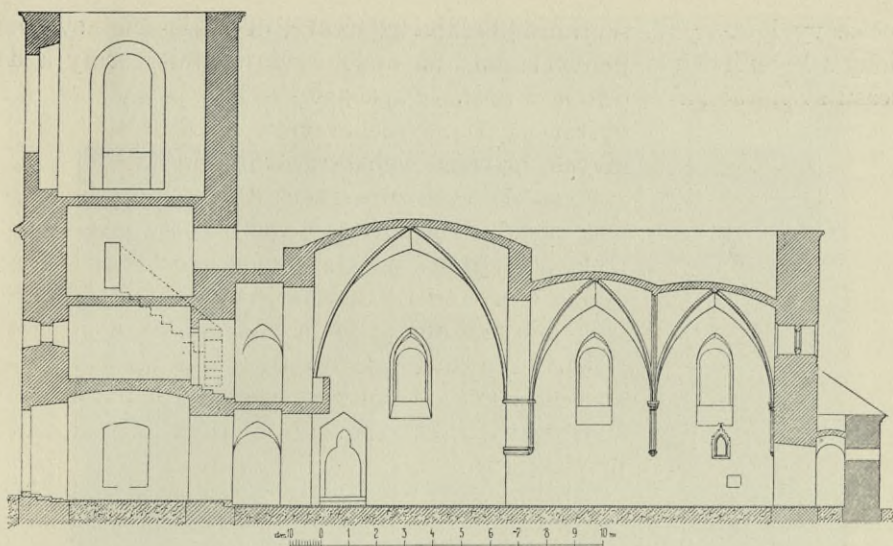

Obr. 371. Újezd Vysoký. Půdorys.

3.40 m vys., měří na straně východní 1.20 m, na straně severní a jižní bylo zdivo její do rovné plochy odsekáno. Uvnitř bylo zdivo odsekáno tak, že vznikla prostora v půdorysu pravoúhlá.

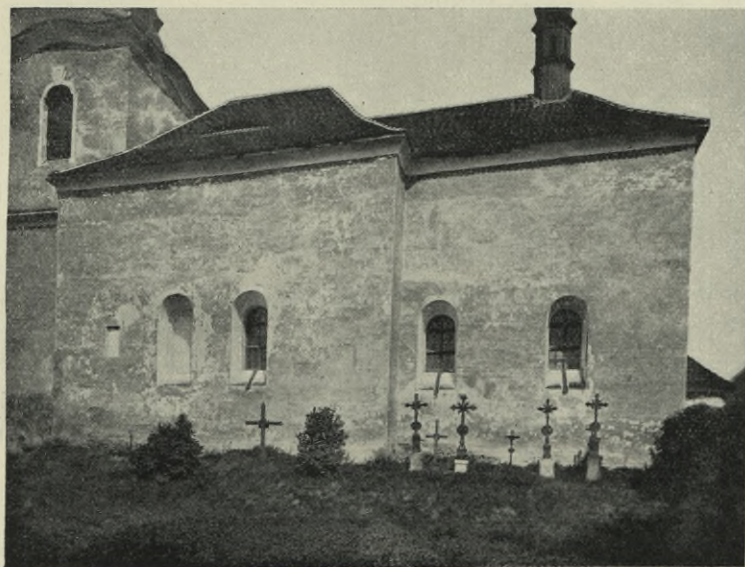
Kostel sám zbudován byl na počátku století XIV. ve slohu ranně gotickém a zachoval se téměř neporušeně v původní své podobě. (Viz

Obr. 372. Újezd Vysoký. Podélný řez.

půdorys na obr. 371., podélný řez na obr. 372., pohled s jižní strany na obr. 373. a pohled vnitřní na obr. 374.)

Obr. 373. Újezd Vysoký. Pohled z jižní strany.

Presbytář obdélníkový o dvou polích žebrové klenby, žebrovým pásem od sebe oddělených. Žebra mají v průřezu tvar otupeného klínu s rovnými ploškami šikmými, pás má profil téhož tvaru, ale s ploškami

mělce vyhloubenými. Ve svorníku nad oltářem vytesán beránek symbolický s korouhvičkou, ve svorníku druhém ještě do kruhu stočený a do času svého se zakusující. (Viz obr. 375. a 376.)

Obr. 374. Újezd Vysoký. Vnitřek.

Žebra vybíhají z přípor polygonálních, 1.90 m nad zemí začínajících, jež jsou dole konsolovitě zakončeny, nahore pak mají ozdobné hlavice. Na hlavicích spatřují se jednak dlanité listy šikmo vzhůru postavené, jednak listy lžičovité vějířovitě rozložené, jednak lžičovité lupénky na obě strany ze stonku vyrůstající a jako věnec kolem hlavice položené. Přípora v rohu u vítězného oblouku má hlavici bez ozdoby. (Viz obr. 377. a 378.)

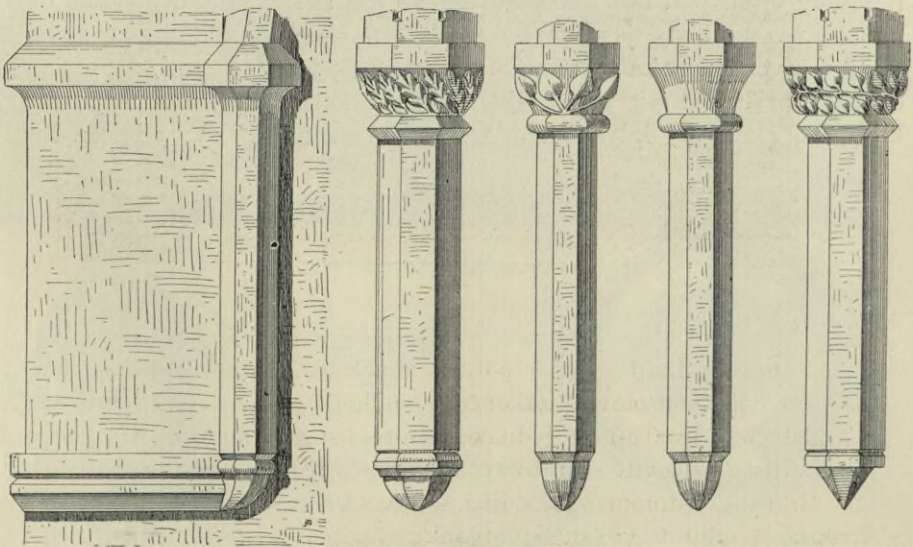

Obr. 375. Újezd Vysoký. Pohled na klenbu.

Obr. 376. Újezd Vysoký. Svorník. Profil žebra. Profil pásu.

Obr. 377. Újezd Vysoký. Přípory.

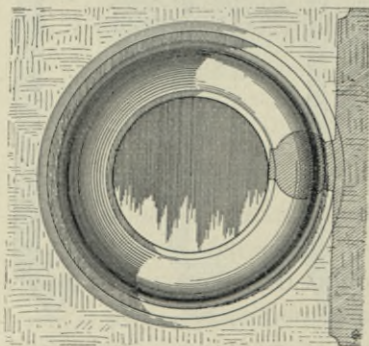
Obr. 378. Újezd Vysoký. Pohled do severovýchodního kouta presbytáře.

Klenutí jest opukové, žebra ze žuly.

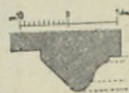
V bocích presbytáře jest po dvou oknech, jež uvnitř jsou hrotitá, zevně pak mají záklenku polokruhovou.

Ve zdi východní jest malé okno kruhové, hruškovitě profilované (viz obr. 379.), pod nímž níže bývalo na každé straně jedno veliké okno hrotité, jež nyní obě jsou zazděna.

V severním boku presbytáře sanktuář 1.75 m nad zemí, 1.40 m vys., 0.65 m šir. Rámec (viz profil jeho na obr. 380.) hrotitý, nahoře posázený kraby a zakončený kdysi fíalou nyní otlučenou. Mřížka ze železa kutá:

Obr. 379. Újezd Vysoký. Kruhové okno.

Obr. 380. Újezd Vysoký.
Profil pažení sanktuáře.

Obr. 381. Újezd Vysoký. Portál.

křížující se ploché pásy; na zkríženích hrubě vysekávané rosetty a trojúhelníkové plátky.

V jižní zdi presbytáře výklenek s oblou záklenkou s ostrými nosy, vedle kamenná jehlanovitá výlevka (sagrarium).

Vítězný oblouk hrotitý; pod záklenkou kamenná římsa; jiná římsa v téže výši, v níž počínají přípory.

Obr. 382. Újezd Vysoký. Náhrobní kameny.

Loď v půdorysu téměř čtvercová, sklenuta jest jedinou křížovou klenbou žebrovou bez svorníku.

V severním boku lodi portál hrotitý, v záklence dvěma ostrými nosy ozdobený (viz obr. 381.).

V každém boku lodi byla dvě okna téhož tvaru jako v presbytáři, ale vždy jedno z nich na každé straně jest zazděno.

Kruchta oddělena jest od lodi obloukem segmentovým a sklenuta klenbou valenou.

V průčelí hranolová věž. V síle zdi bylo schodiště vedoucí na kruchtu a odtud do patra věže; část jeho jest dosud zachována.

V presbytáři vsazeny do zdi čtyři náhrobní kameny z červeného mramoru (viz obr. 382. a 383.):

Obr. 383 Újezd Vysoký. Náhrobní kameny.

1. v severní zdi, 1.26 m vys., 0.70 m šir. Dvě postavy dítek, otřelé. Nápis na okraji, ošlapaný, jen z části čitelný: „Tetħa 1500 w nedely dne 5. martii uřwola w panu . . .“

2. v severní zdi, vedle před., 1.86 m vys., 1 m šir. Postava paní. Nápis: „Tetħa . . . uřwola geřt w panu wrořena pani marijana nedweřřka ře řdiaru a na nedweřřij. Řtereřřo řelo w řomřo miřřie odpocřiwu ocřekawagicře weseleho ř mřřwudř wřřkřyřřenř.“

3. ve zdi jižní, 1.88 m vys. 0.92 m šir. Nahoře nápisová deska s nápisem téměř úplně otřelým, dole znak. Jest to náhrobek ryt. Jana Nedvězského r. 1586.

4. ve zdi jižní, vedle předešl., 1·25 m vys., 0·74 m šir. Dvě postavy dítek, otřelé, nápis téměř úplně ošlapaný.

Zvony: 1. 0·85 m vys., 1·02 m v prům. Nahore vlys s postavičkami geniů, pod tím pás svislých akanthových listů. Na plášti šest znaků; nad

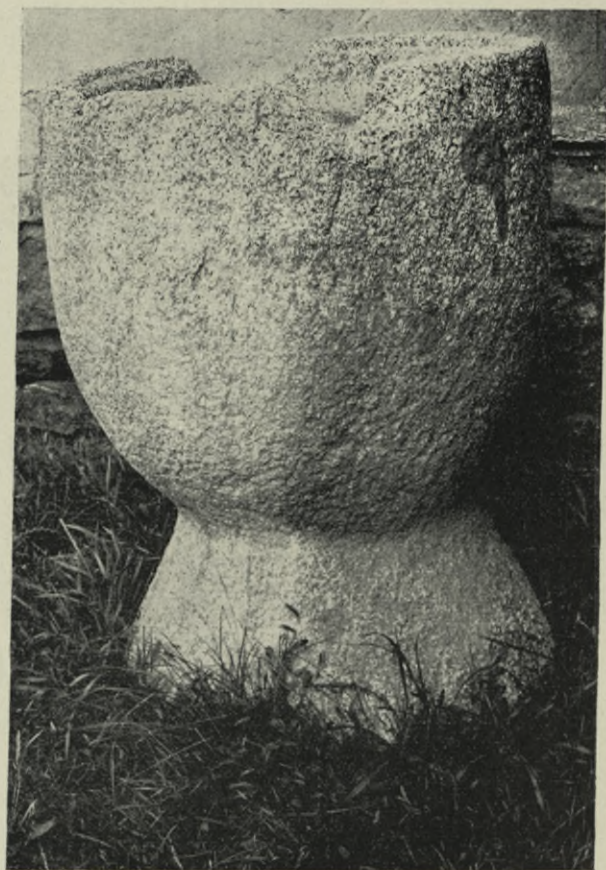

Obr. 384. Újezd Vysoký. Zvon z r. 1596.

nimi nápisy: „Přech z Hodiogowa na Miliwstie, Cloškowic, Czowicznych, Czefsticznych, Maršowicznych a Chotieficznych, hejtmán krage Wltawškeho.“ — „Doroča z Hodiogowa rozena Brzanka z Barasowa, dieďiczna Panj statku Wewieskeho a kolatorstwj kostela tohoľo na wysokym Augezdie“. — „Jan Wewiesky z Wewiezny a na Wewiezny.“ — Maryana Wewieská rozená Šďiarská ze Šďiaru.“ — „Jan Woracznyký z Pabienic.“ — „Magdalena Wora-

rčická z Dostředka.“ Dole při okraji: SLOWUTNY BRYKCY ZWONARZ Z CYNPERGKV W NOWEM MIESTIE PRAZSKEM DO WYSOKEHO AVGEZDA TENTO ZWON VDIELAL LETA PANIE 1596. S jedné strany tohoto nápisu portrétní medaillon Brikcího, s druhé strany medaillonek s jeho znakem. Dole při okraji na

Obr. 386. Újezd Vysoký. Křtitelnice.

jedné straně symboly čtyř evangelistův, na druhé odlitky medaillí. (Viz obr. 384.)

2. 0.84 m vys., 1 m v prům., nahoře dvouřádkový gotický nápis minuskulový: Anno Δ domini Ξ M $\otimes$ cccc Δ lxxxiii Ξ hoc $\otimes$ opus Δ factum Ξ est $\otimes$ per Δ manus Ξ magistri $\otimes$ geronymi Δ de Ξ praga $\star$ [2 ř.:] ad Δ laudem Ξ et $\otimes$ honorem Δ dei Ξ omnipotentis $\otimes$ et Δ gloriose Ξ virginis $\otimes$ marie Δ et Ξ sanctorum $\otimes$ omnium $\otimes$. (Viz faksimile na obr. 385.) Ucha pletencová.

Na hřbitově odložená kamenná kalichovitá křtitelnice, ze žuly tetaná, hladká, 0.85 m vys., nahoře 0.68 m v prům. (Viz obr. 386.)

Anno Δ domini Ξ M $\otimes$ cccc Δ lxxxiii Ξ hoc $\otimes$ opus Δ factum Ξ est $\otimes$ per Δ manus Ξ magistri $\otimes$ geronymi Δ de Ξ praga $\star$
 Δ laudem Ξ et $\otimes$ honorem Δ dei Ξ omnipotentis $\otimes$ et Δ gloriose Ξ virginis $\otimes$ marie Δ et Ξ sanctorum $\otimes$ omnium $\otimes$

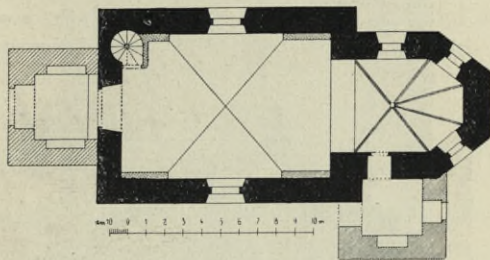

Václavice.

V l a s á k, Okr. Benešovský 59; P o d l a h a, Posvátná místa II., 205.

FARNÍ KOSTEL SV. VÁCLAVA, již ve XIII. stol. připomínaný.

Stavba původně gotická. Presbytář na straně východní třemi boky zakončený má klenbu žebrovou (viz půdorys na obr. 387.). Žebra mají v průřezu podobu otupeného klínu, dole místo konsol jsou hranolovitě

Obr. 387. Václavice. Půdorys kostela.

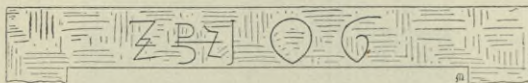
sříznuta. Ve svorníku vytesány čtyři dlanité lupeny, uprostřed malá růžice. (Viz obr. 388.)

Okna hrotitá, široká, bez kružeb.

Vítězný oblouk hrotitý.

Loď sklenuta pozdější klenbou křížovou bez žeb. V bočních zdech po jednom oknu širokém, nízkým obloukem zaklenutém.

Věž hranolová se sakristií v přízemí, při jižním boku presbytáře, vystavěná nepochybně r. 1606 za majitele panství Přecha z Hodějova,

Obr. 388. Václavice. Profil žebra, svorník, osazení žebra, nápis na ostění okna u sakristie.

dle monogrammu a letopočtu vytesaného na hořejším pažení východního okna sakristie (viz obr. 388.).

Hlavní oltář barokní, z pol. XVIII. stol.; nad mensou oltářní vysoký podstavec, před ním vysoký tabernákl. Na podstavci sousoší ze dřeva řezané v životní velikosti: Sv. Václav v odění válečném mezi dvěma anděly. Níže na volutách po stranách tabernákula menší barokní sošky: „Sv. Vavřinec“ a „Sv. Šebastián“.

Křtitelnice malá, cínová, na způsob kalichu, 0·87 m vys. Stvol ozdoben akanthovými listy; na kotlíku nahoře svislé lupeny, dole okřídlené hlavinky andělů. Na víku uprostřed krucifix, při kraji hlavinky. Prvá pol. XIX. st. (Viz obr. 389.)

Obr. 389. Václavice. Křtitelnice.

Zvony: I. 0·66 m vys., 0·85 m v prům. Nahoře pás s minuskulovým gotickým nápisem: pane boze ꝛ marcvs ꝛ mathevs ꝛ iohanes ꝛ lucas maria ꝛ ihvs ꝛ (viz faksimile na obr. 390.).

pane boze ꝛ marcvs ꝛ mathevs ꝛ iohanes ꝛ lucas maria ꝛ ihvs ꝛ

Obr. 390. Václavice. Faksimile nápisu na zvonu čís. 1.

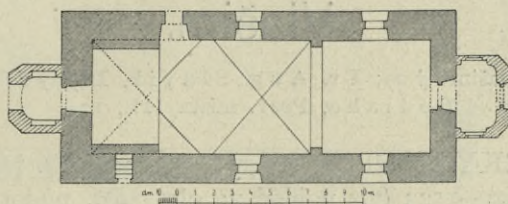

2. 0·60 *m* vys., 0·76 *m* v prům. Nahoře barokní akanthy, na plášti reliefy „Marie Magdalská“ a „Sv. Jan a Pavel, muč. řím.“. Ulil J. V. Kühner 1778.

Velíš.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 53; P o d l a h a, Posv. místa III., 170.

FARNÍ KOSTEL SV. JOSEFA, prostá obdélníková neslohová stavba z r. 1772 (viz půdorys na obr. 391.), skládající se z presbytáře v půdorysu čtvercového a z lodi obdélníkové, stejné šířky s presbytářem.

Obr. 391. Velíš. Půdorys kostela.

Střecha, oběma částem společná, jest obyčejná, tašková; na straně západní vystupuje z ní dřevěná obedněná zvonice s cibulovitou šindelovou střechou.

Presbytář má klenbu plackovou.

Vítězný oblouk polokruhový.

Loď o dvou polích křížové klenby bez žeber.

Hlavní oltář rokokový s pěkně řezaným rámem.

Kazatelna empirová, pěkná, ozdobená pletenci, festony a perlovci.

Boční oltářík v lodi při stěně severní, barokní. Obraz na plátně „Sv. Rodina“, s oltářem soudobý, obstojný, ale sešlý. Nad obrazem kartuše vyřezávaná s malovaným znakem a písmeny A. R. L. P. N. O.

Naproti, při stěně jižní oltářík barokní. Býval na něm obraz sv. Václava, nahrazený v novější době sochou Marianskou.

Z v o n 0·60 *m* vys., 0·75 *m* v prům., nahoře kolkolem gotický minuskulový nápis: anno $\times$ m $\times$ cccc $\times$ xxiii $\times$ qvi $\times$ me $\times$ fecit $\times$ magister $\times$ bartholomeus $\times$ nomen $\times$ hab[er]e $\times$ in $\times$ praga $\times$ (Viz faksimile na obr. 392.)

anno $\times$ m $\times$ cccc $\times$ xxiii $\times$ qvi $\times$ me $\times$ fecit $\times$ magister $\times$ bartholomeus $\times$ nomen $\times$ hab[er]e $\times$ in $\times$ praga $\times$

Obr. 392. Velíš. Faksimile nápisu na zvonu.

Monstrance stříbrná, barokní, 41 *cm* vys. Střed oválový, obtočený věncem z českých granátů a stříbrnými rozvilinami barokními. Nahoře holubice ve svatozáři, nad ní Bůh Otec žehnající. Za vším tím zlacená

svatozáře s křížem nahoře. Noha oválová, ozdobená na čtyřech stranách rocailllemi. Nodus hruškovitý.

Ciborium stříbrné barokní, 18 cm vys. Noha kruhovitá, nodus vásovité. Víko 14.5 cm vys., na způsob obláček tepané; uprostřed upevněn ozářený věneček obláčkový, v němž beránek s korouhví a po jeho stranách malé figurky kořících se andělků.

Kalich stříbrný barokní, 23.5 cm vysoký. Noha šestilaločná s tepaným dekorem, nodus hruškovitý, košíček tepaný s festony květinovými; značky:

Vlašim.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 29; F r. A u g. S l a v í k, Dějiny města Vlašimě (1889);
P o d l a h a, Posv. místa III., 174.

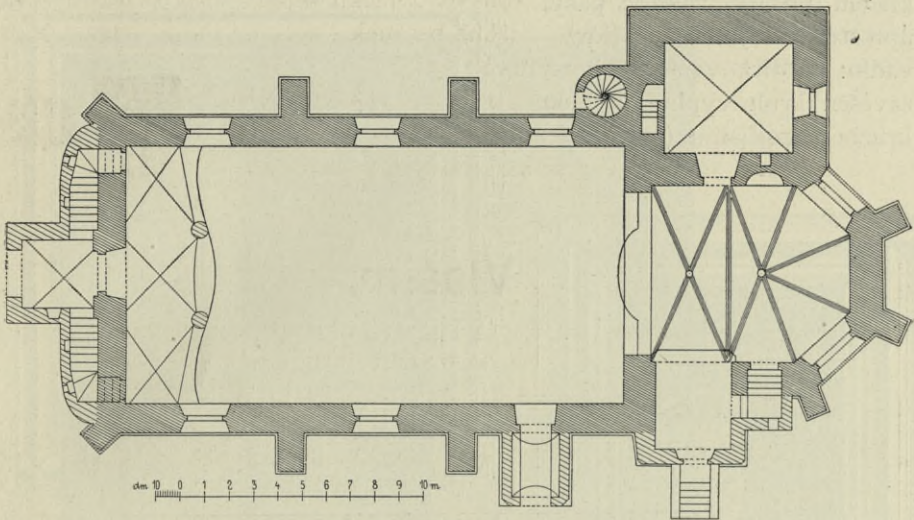
DĚKANSKÝ KOSTEL SV. JILJÍ, neveliká jednoduchá stavba gotická z let 1522—1523 (viz pohled na obr. 393., půdorys na obr. 394.).

Obr. 393. Vlašim. Kostel. Pohled.

Zevnějšek bez architektonických ozdob; v průčelí trojhranný štít oživený na obou šikmých ramenech prostými zděnými sloupky na způsob fiál, ale bez ozdobného zakončení.

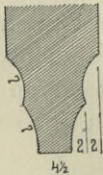

Obr. 394. Vlašim. Kostel. Půdorys.

Presbytář zakončen na straně východní třemi boky, jež zevně v nárožích mají jednoduché opěrné pilíře. Sklenut jest klenbou žebrovou o dvou polích.

Žebra mají v profilu tvar otupeného klínu na šikmých stranách dvojnásob mělce žlábkovaného (viz obr. 395.). Konsol nemají.

Na jednom ze svorníků vytesán znak Trčků z Lípy, na druhém znak se štítem na pokos děleným, s letopočtem 1523. (Viz obr. 396.)

Obr. 395. Vlašim. Profil žebra.

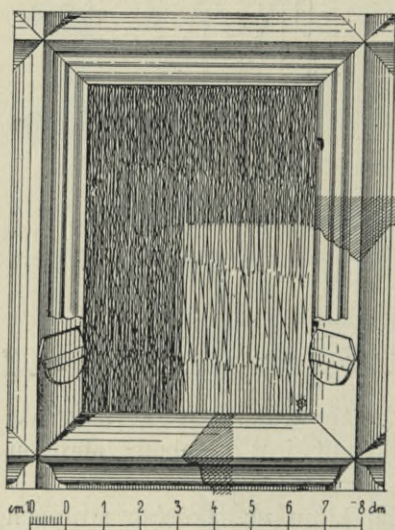
Obr. 396. Vlašim. Svorníky.

Okna byla později v nynější podobu rozšířena: jsou obdélníková, segmentem zaklenutá.

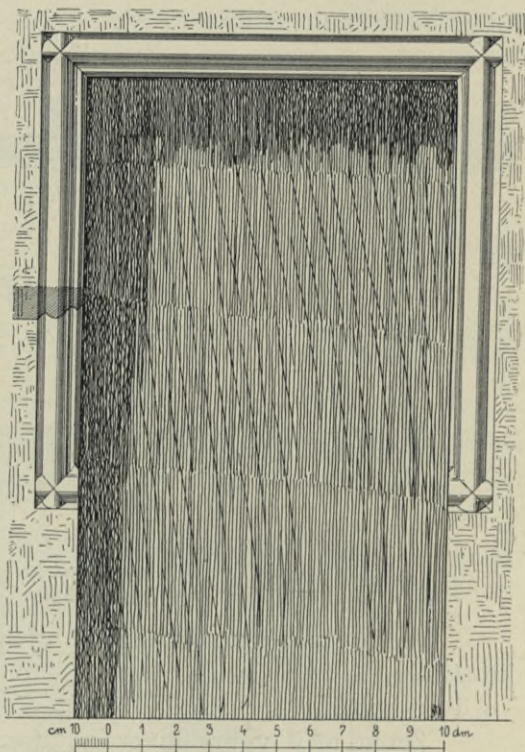
V severní šikmé boční zdi sanktuář obdélníkový 1-30 m vys., 1-20 m šir. s kamenným pažením profilovaným, v dolejší části z každé strany

znakový štít. (Viz obr. 397.) Portálek do sakristie vedoucí má ostění ozdobené protínajícími se pruty. (Viz obr. 398.) Dvěře v tomto portálku jsou železem pobité; na nich kosmo křížem přibity železné pásy, uprostřed zajímavé přídržovadlo: na dírkované polokouli zavěšen kruh vyplněný oblou kružbou trojlistou (obr. 399.).

Obr. 397. Vlašim. Sanktuář.

Obr. 398. Vlašim. Portálek u sakristie.

K severnímu boku presbytáře přiléhá věž. V přízemí jejím nalézá se sakristie. Nad sakristií kobka sklenutá mohutnou valenou klenbou cihlovou. Hořejší část věže bývala dřevěná a šindelovou střechem krytá; v letech 1830—31 vystavěn byl nynější hořejšek zděný.

Panská oratoř při jižním boku presbytáře přistavěna byla r. 1773.

Před oltářem dva velké cínové svícny 1·53 m vys.; nohy trojboké, boky ozdobeny rozvilinami lupenovými se vkomponovanými hlávkami andělími. V oválném středu vyryto: *ANNO 1702.*

Obr. 399. Vlašim. Přítuha na dvéřích sakristie.

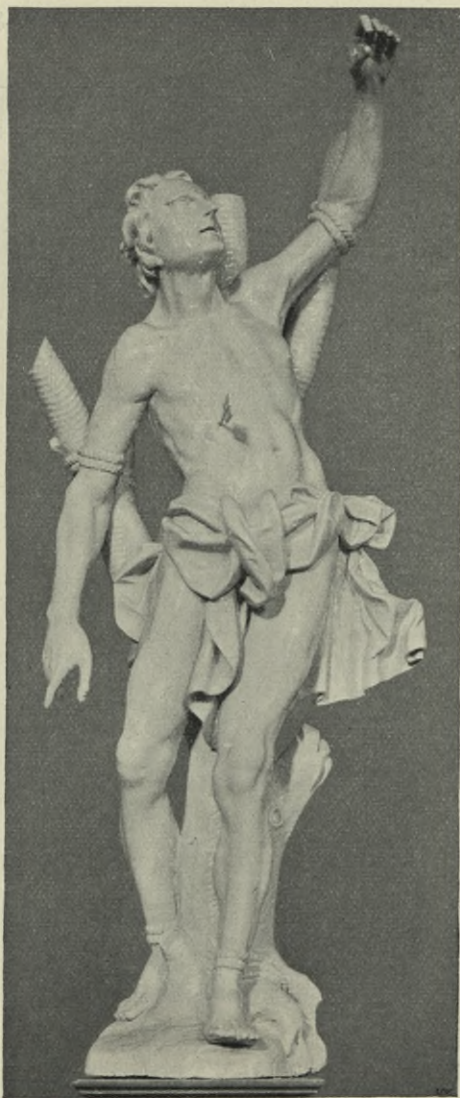
Vítězný oblouk hrotitý.

Loď obdélníková se stropem rovným. Okna téhož tvaru, jako v presbytáři.

Na hlavním oltáři (z r. 1886) obraz: „Svatý Jiljí jako poustevník“. Světec sedí u skalky, na níž kříž a kniha; u nohou jeho laň. Obraz maloval *J. N. Mysliveček*. 1852.

Na bočním oltáři obraz: „Sv. Jan Nep. klečící, jež anděl těší“. Dole v pravém rohu sign.: W. MARKOWSKY 1834 pinxit. Práce nepříliš zdařilá.

Obr. 400. Vlašim. Socha „Sv. Šebastián“.

Při severní stěně lodi oltářík, na němž uprostřed krucifix, po stranách sochy „P. Maria Bolestná“ a „Sv. Jan Ev.“; vesměs dobře ze dřeva řezané sochy barokní.

Na protějším oltáříku barokní socha „Sv. Vojtěch“.

Dále jsou při bočních stěnách naproti sobě umístěny pěkně řezané, bíle natřené sochy barokní: „Sv. Šebastián“ (viz obr. 400.) a „Sv. Roch“.

Uprostřed lodi ve dlažbě náhrobní kámen (červený mramor) s vytesaným znakem (klečící beránek ve štítu i ve klenotu) rytířů Klenovských ze Ptení, kteří byly pány na Vlašimi v letech 1550—88. (Viz obr. 401.)

Obr. 401. Vlašim. Náhrobní kámen.

V hlavním vchodu dvéře vykládané (hvězdice), nahoře vykládanou prací proveden letopočet 1739. Kování dobré.

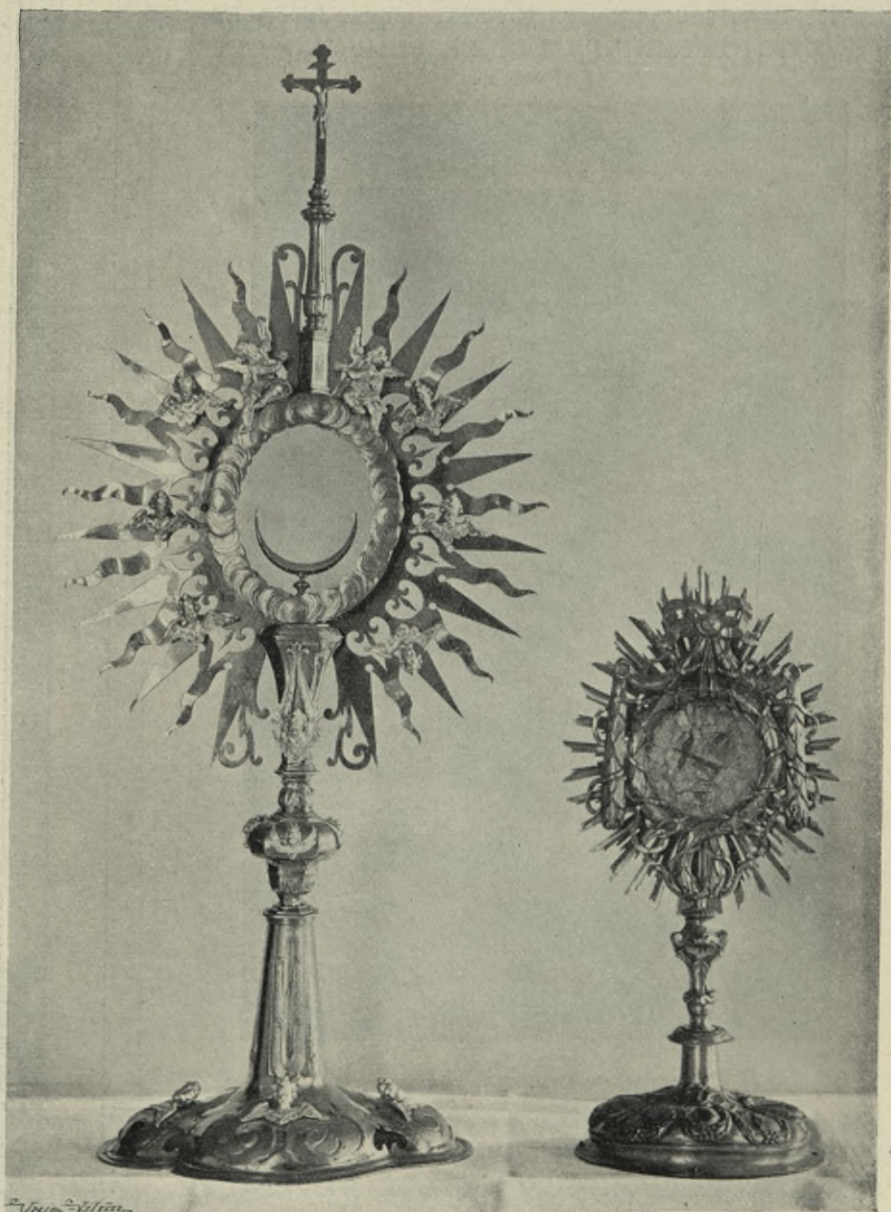
Křtitelnice cínová 0,77 m vys. (viz obr. 402.). Při hořejším kraji kotlíku nápis: LETA + BOZYHO + M^oCCCCC + XXIII + TENTO + TATO + KRZTIDELNICZE + DELANA GEST +; při dolejším okraji pokračuje ozdobnou páskovou minuskulí gotickou: ke r[ty] a ř[wa]le [pa]nu bo[hu] m[se]moh[ny]emu r[ty]r[ty]e pana fr[ty]ky. Viz faksimile těchto nápisů na obr. 403. a 404. Na plášti naletováno bylo pět reliefů, z nichž zbyl je-

paprsky kolkolem střídavě rovné a plamenovité, na nich nasazeny an-
dělčí hlavinky. Nahoře jemně ciselovaný krucifix na štíhlém lupenovitém

Obr. 405. Vlašim. Monstrance a relikviát.

stvolu, jenž spočívá na stylobatku hranou v před natočeném. (Viz obr. 405.)
Na noze značka Augšpurská a značka s písmeny G. E.

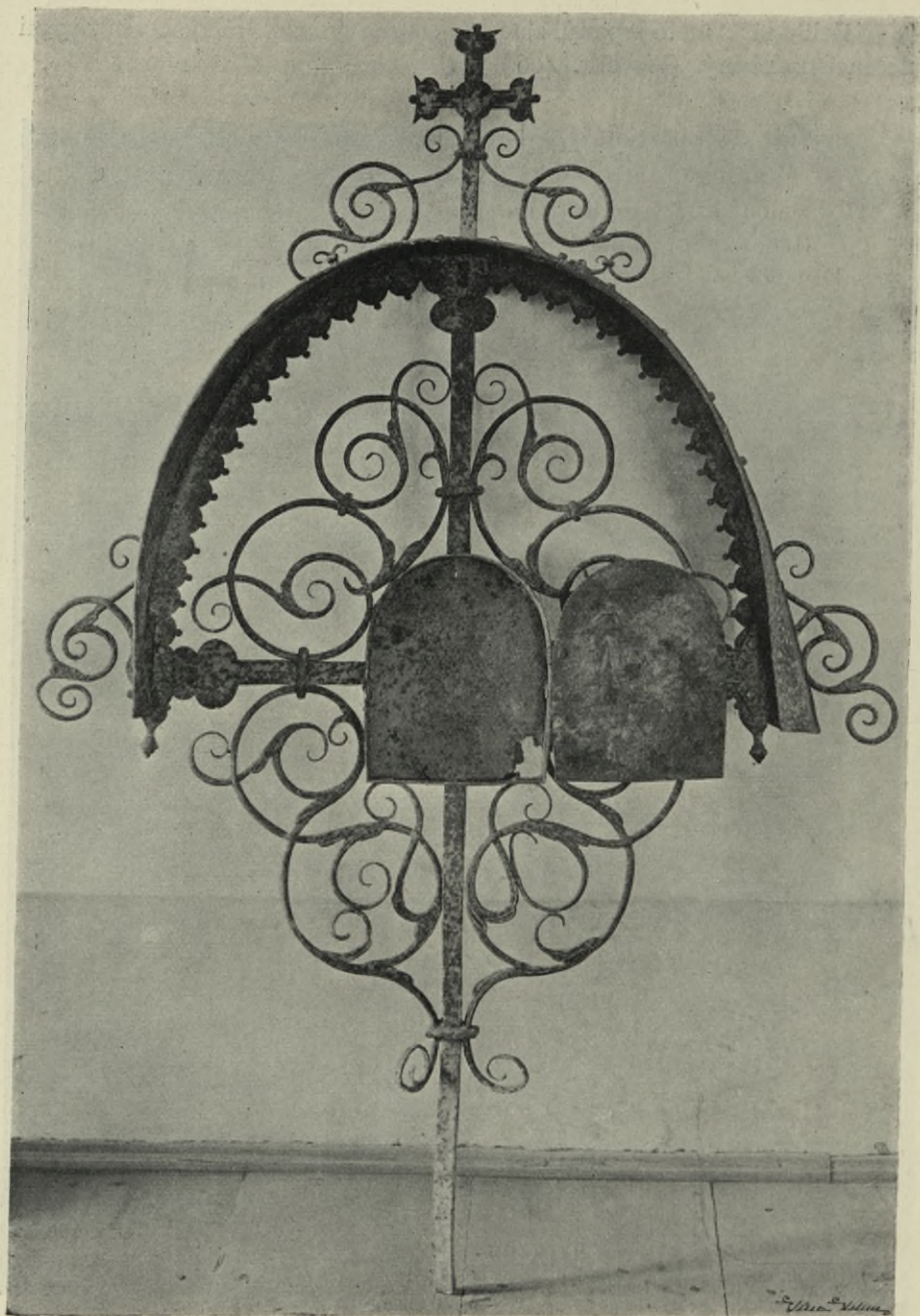
Relikviář z mědi tepaný, zlacený, empirový, 32·5 *m* vys., věncovými pletenci ozdobený. (Viz obr. 406.)

Obr. 406. Vlašim. Obraz „Ukřižování“.

Obraz na dřevě, 0·72 *m* vys., 0·46 *m* šir.: Kristus na kříži, po stranách P. Maria a sv. Jan, u paty kříže Marie Magdalská. Dole při okraji znak s písmeny G. P. V. K. a letopočtem 1514. (Viz obr. 406.) Vzádu zasklený

Obr. 407. Vlašim. Nábrobní kříž.

nápis: „Dieses Bildnusz unsers Herrn am Kreuze ist mir den 14ten August 1797 geschenkt worden von der Maria Gräfin Czeyka geborener Freyin von Salza. Leopoldine Fürstin von Auersperg geb. Gräfin von Waldstein.“

Kříž stojatý dřevěný, 1.09 m vys. Korpus řezaný, barokní. V podstavci ostatky v dracounech.

Ornát stříbrotkaný basovité formy; při okrajích převínající se pásy, mezery vyplněny rosetkami.

Na faře uloženy:

1. Náhrobní kříž ze železa kutý, 1.10 m vys., pěkně pracované závitě, uprostřed kaplice. (Viz obr. 407.)

2. Dřevěné sochy, zbytky z nějakého oltáře XVII. stol., 0.90—1.09 m vys. (Viz obr. 408.)

Obr. 408. Vlašim. Sochy.

3. Missál, rukopis pap. z konce XIV. stol., 214 listů, 29 × 21 cm, vazba stará, neozdobná. V perikopách biblických hojně mezirádkové glossy české z poč. XV. stol.

Zvony: 1. 1.05 m vys., 1.38 m v prům. Nahoře figurální pás: „Vraždění dítek Betlemských“. Na plášti reliefy: „Sv. Vojtěch“, „Sv. Vít“, „Sv. Václav“, „Sv. Zikmund“, „Zvěstování P. Marie“. Orámovaný nápis: „Teta 1588 w Czasu kralowanj welikomoczneho a neynepriemozienieg-
Niho Knížete a Pana Pana Rudolffa, wolene Cysarze Rzymzkeho, Wher-
skeho a Czeskeho etc. Krale etc. Wrožený a Stateczny Rytirz Pan Wylém
Wostromerz z Kralowicz a na Wlaskimi, Jeho Milosti Cysarzské Radda
a Prokurator w Kralowstwj Czeskem, spolu s wrozenau Panj Johankau
Klenowskau z Kralowic a na Wlaskimi, Dakladem gich spolu s osadnimi

k kostelu w miestie Wlassivi naležegiczymi tento Zvon pro budauczy pa-
matku swau udielati dali. Ne nam, Pane Bože, ne nam, ale twemu
Gmenu swatemu buď Čest a Chwala na wíeky. Amen.“ Dole při okraji nápis:
SLOWUTNY BRYKCZY ZWONARZ Z CZYMPERGU W NOWEM MIESTIE
PRAZSKEM TENTO ZVOR UDIELAL. LETA MDLXXXVIII. S jedné
strany tohoto nápisu portrétní medaillon Brikciho, s druhé medaillon s jeho
znakem. Dále jsou na plášti čtyři erby s podpisy: „Strachota Wostrowcz
z Kralowicz died Wylema Wostrowcze“, „Mandelina z Elfiborze, Man-
želka Strachoty Wostrowcze, Baba Wylema Wostrowcze“, „Jan Teskowcz
z Teskowcze na Kameniczy, died po Matczy Wylema Wostrowcze“, „Anna
ze Uhoty, Manželka Jana Teskowcze, druhá Baba Wylema Wostrowcze“.

2. 0·85 *m* vys., 1·17 *m* v prům. Nahoře kolkolem nápis: TENTO
ZVON VDIELAN GEST S POWOLENIM AVRZADV DO WLIASSIMIE
TOHO CZASV PRIMASA MATIEGE RŽEZNIKA. Pod tím řada svislých
stylisovaných lilií. Na plášti pokračování nápisu: PURKMISTRA IANA
KLOBASY A GIRŽIKA WINARZIKA A WACZLAWA WOCELKI. 1574.
Na plášti znaky Aleše Klenovského ze Ptení a manželky jeho Johanky
Klenovské z Kralovic.

3. 0·65 *m* vys., 0·84 *m* v prům. Nahoře mezi jednoduchými pruhy nápis:
TENTO ZVON VDIELAN GEST KE CZTI A CHWALE PANV BOHV
Z ROZKAZV AVRZADV Z WLIASSIMIE A ZA SPRAWCZE TOHO CZASV
[dokončení nápisu na plášti:] KNIEZE GAKVBA RODICZE Z HORY
KVTNE. Na plášti znak Vlašimský.

4. Ve vížce sanktusové, 0·18 *m* vys., 0·21 *m* v prům., nahoře gotický
minuskulový nápis: ε a wolay ε k žolu [= stolu] wskeržky. (Viz faksimile
na obr. 409.)

ε w o l a y ε k ž o l u

Obr. 409. Vlašim. Faksimile nápisu na zvonu čís. 4.

Na radnici zvon 0·29 *m* vys., 0·36 *m* v prům., nahoře gotický
minuskulový nápis: Anno v m a cccc a xxxiii a illa a campana a fura ε
(Viz faksimile na obr. 410.)

AnnOv m c c c c a x x x i i i a i l l a a c a m p a n a a f u r a ε

Obr. 410. Vlašim. Faksimile nápisu na zvonu radničním.

Před děkanstvím kamenná barokní SOCHA SV. JANA NEP.
Světce znázorněn klečící s krucifixem v náručí. Na podstavci dvě kartuše
se znaky a nápis: F : A : G : V : W : G : G : V : L [= Franziska Antonia
Gräfin von Weissenwolf, geborene Gräfin von Lamberg] ANNO 1723
HONORI DIVO NEPOMVCENO.

ZÁMEK (viz pohled na obr. 411., půdorys na obr. 412.), dvoupatrová budova o třech křídlech. Nejstarší jeho částí jest křídlo severovýchodní, z počátku XVII. stol. Stěny rozčleněny jsou v přízemí pilastry dorskými, nesoucími římsu tryglyfovou, v poschodí pilastry jonskými. Mezi pilastry rozepjaty jsou polokruhové arkády, pod nimiž vždy dvě okna.

V nároží severovýchodním stojí věž osmiboká v nejvyšším patře v nárožích ozdobená sloupky toskánskými. V patře tom umístěny jsou

Obr. 411. Vlasim, Zámek.

ciferníky hodin. Jest tu cimbálek bez nápisu a zvon 0.30 m vys., 0.36 m v průměru, s nápisem: IACOB HAGENAVER. Kryt věže tvoří nízká baň.

Ve věži kaple, zřízená r. 1771. Klenba kupolovitá, štukovými ornamenty ozdobená (8 štukem orámovaných polí lichoběžníkových). Oltářík barokní, na něm uprostřed obraz na plátně: „Sv. Vincenc Ferrerský uzdravuje dítě“, po stranách sochy klečících andělů.

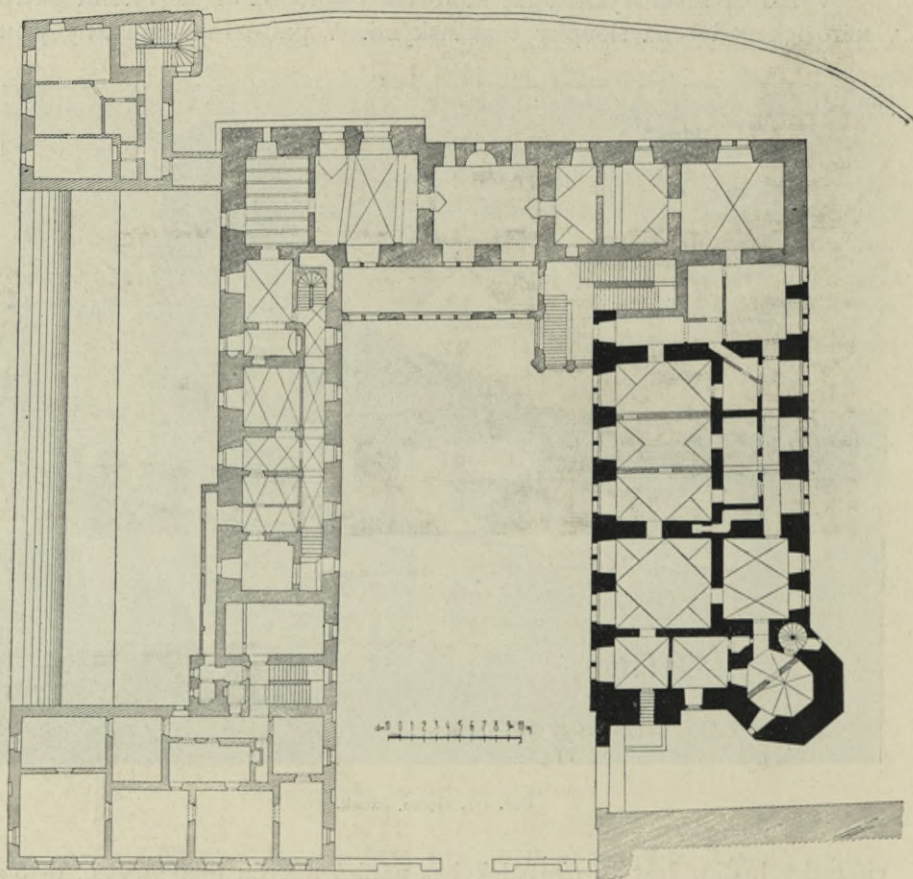
V křídle západním veliký sál klenutý (dva pásy klenbové, mezi nimi uprostřed větší klenba křížová, po stranách menší klenby valené. Vedle v nároží jihozápadním komnata s dřevěným stropem, zřízená 1849, opravená 1881. Pod stropem vyřezávané polychromované znaky majitelů panství Vlasimského od dob nejstarších až do doby nejnovější.

Hlavní brána ve slohu pseudogotickém z r. 1846.

Z obrazů v komnatách zámeckýchro zvěšených uvádíme:

1. „Zimní večer v zříceninách kláštera“ 1·36 m vys., 1 m šir., mal. C. Hasenpflug 1841.
2. „Šlechtické dámy kostumované jako květiny, v pozadí zámek Ploskovický“, 2·54 × 2·14 m, sign. „Eduard Engerth 1857“.
3. Krajinky („Pohled na rybník v parku“ a j.), sign. „Zwingauer 1840“

Obr. 412. Vlašim, Půdorys zámku.

Park zámecký zřízen na konci XVIII. stol. po způsobu parků anglických, s mnohými pavilly (čínským, maurským a j.), romantickými napodobenými jeskyněmi, zříceninami, poustevnami a j. Řada zajímavých rytin zhotovených V. Bergerem dle kreseb Puchernových z r. 1802 vše to zobrazuje („Der fürstlich Auerspergischer Park in Wlaschim in Böhmen auf XXIV groszen genau nach der Natur gezeichneten und in der neuesten Manier ausgemalten Blättern dargestellt, beschrieben und herausgegeben von Franz Karl Wolf. Prag 1805.“ V příčném foliu.). Během doby mnoho z toho pobořeno a odstraněno.

Obr. 413. Vranov, Kostel.

Vranov.

Vlasák, Okr. Benešovský 88; Podlaha, Posv. místa II., 208.

FARNÍ KOSTEL SV. VÁCLAVA (viz obr. 413.), připomínaný jako farní již ve stol. XIV. Původně nepochybně stavba románská, k čemuž poukazuje presbytář polohruhově zakončený a konchou sklenutý, jakož i polokruhový vítězný oblouk.

Pozoruhodna jest nynější sakristie, k severnímu boku presbytáře přiléhající. Jest to, jak se zdá, prastará románská obdélníková kaplička s malou apsidou (obr. 414.).

Obr. 414. Vranov, Pohled na apsidy.

Ale na všem tom nezachoval se žádný detail pro sloh románský význačný.

Obr. 415. Vranov. Křtitelnice.

Loď obdélníková. Strop plochý se štukovým rámcem. V bocích po dvou oknech obdélníkových, segmentově zaklenutých.

V průčelí mohutná hranolová věž s fasádou barokní, pokrytá cibulovitou bání s lucernovitou vížkou.

Hlavní oltář: barokní plochý římsovaný (v něm nový obraz), po stranách na brankách barokní zlacené sochy „Sv. Vít“ a „Sv. Lidmila“.

Obr. 416. Vranov. Socha P. Marie.

Křtitelnice ze dřeva vyřezávaná, na způsob empirové vásy; na víku dřevěné sousoší „Křest Páně“, nad tím vznášející se holubice. Zhotovil roku 1787 *Jan Mezdřícký*, řezbář v Českém Brodě. (Viz obr. 415.)

Socha P. Marie s Ježíškem, jež stojícího a žehnajícího v náručí drží, 0.97 m vys. Ve vyřezávané kaplici rokokové. Druhá pol. XVIII. stol. (Viz obr. 416.)

Ježíšek, socha ze dřeva řezaná, 0·75 m vys. Ježíšek na obláčku stojící, ručkama na prsa ukazující, kde jest hořící srdce, na levé ruce má zavěšený košíček s nástroji umučení. Zhotovil r. 1790 J. Mezdřícký. (Viz obr. 417.)

Obr. 417. Vranov. Socha Jezulátka.

V lodi na stěně jižní pěkně řezaný barokní krucifix.

Kalich stříbrný, pozlacený, 26·5 cm vysoký. Na kuppě medaillonky s poprsními reliefy „Sv. Vít“, „Sv. Josef“, „Sv. Vojtěch“; na noze v medailloncích tepané poprsní reliefy: „Sv. Václav“, „Sv. Lidmila“, „Sv. Jan Nep.“. Mezi tím bouquetty květinové. Na noze značka s písmeny L L. (Viz obr. 418.)

Zvony: 1. 0.85 m vys., 1.03 m v prům., nahoře pěknými majuskulemi gotickými proveden nápis: LĀDIS SĀ DIGNĀ VĀS NOBILĀ DICTĀ BENIGNĀ. Mezi slovy „dicta“ a „Benigna“ dělítko: beránek s korouhvičkou ve vypuklých konturách. Stol. XIV.

2. 0.63 m vys., 0.80 m v prům., nahoře trojřádkový nápis: + KE CZTI A SLAWIE BOHV A S. WACZLAWV PATRONV CZESKEMV DO

Obr. 418. Vranov. Kalich.

KOSTELA WRANOWSKEHO ZWON TENTO PRZELITI ZA PANOWANI WISOCZEVROZENEGO P. P. I. W. H. Z W. A NAKLADEM I OD ZADVSSY LETHA 1659. ZA SPRAWWY MATEG GECZMINKA. Nahoře a dole ornamentální pásy. Na plášti hrubý relief: „Sv. Jiří potírající ještěra“ a pod tím odlitek medaille se znakem Valdštýnským s opisem: JOHANNES VICTORIN GRAF VON WALDSTEIN. Na druhé straně pláště relief: „P. Maria s Ježíškem na půlměsíci stojící“, pod ním též odlitek medaille, jako na straně přední, a písmena: I W H Z W.

3. z r. 1844, s reliefy „Sv. Jan Nep.“ a „Sv. Václav“.

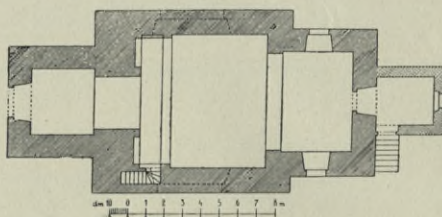

Zdebuzeves.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 96; P o d l a h a, Posv. místa III., 187.

FARNÍ KOSTEL SV. ANNY, v nynější podobě své prosté staveníčko neslohové, ale ve zdivu pocházející asi z první polovice XIV. stol.

Skládá se z pravoúhlého presbytáře, obdélníkové lodi a věže v průčelí. (Viz půdorys na obr. 419.)

Obr. 419. Zdebuzeves. Půdorys kostela.

Presbytář má klenbu plackovou, v bocích po oknu polokruhově sklenutém.

V boku na straně severní ve zdi kamenný sanktuář 1·05 m vys., 0·56 m. šir. Pažení profilované, nahoře ve hrot se sbíhající. Dvířka jednoduchá, mřížová, železná.

Loď má strop plochý a v každém boku po jednom širokém segmentovém oknu.

Vzadu kruchta podklenutá, v předu na dvou zděných pilířích spočívající.

Z v o n 0·50 m vys., 0·58 m v prům. Nahoře nápis provedený gotickými majuskulemi: IHESVS * NRSRANVS * REX * IVΘORIVΘ† (Viz faksimile na obr. 420.).

I H E S V S * N R S R A N V S * R E X * I V Θ O R I V Θ †

Obr. 420. Zdebuzeves. Faksimile nápisu na zvcnu.

Zdislavice.

V l a s á k, Okr. Vlašimský 58; P o d l a h a, Posv. místa III., 195.

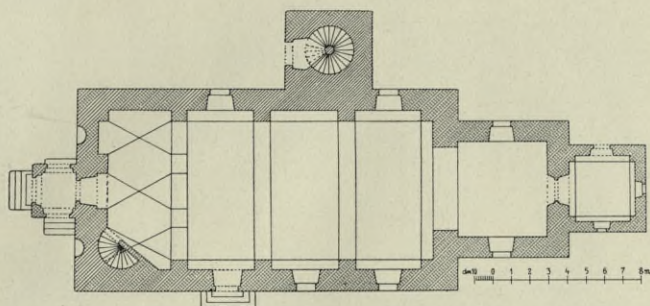
FARNÍ KOSTEL SV. PETRA A PAVLA, zcela prosté neslohové stavení (viz půdorys na obr. 421.), zbudované r. 1701.

Presbytář v půdorysu čtvercový má klenbu plackovou. Loď má klenbu valenou z r. 1839 o třech polích dělených pásy.

V lodi na boční stěně severní obraz na plátně: „Kristus na kříži“, dobrá ale sešlá práce XVIII. stol.

Při severním boku lodi hranolová věž s lomen u taškovou střechou. Zvon o 60 m vys., 0.79 m v prům., na plášti nápis: LETA PANIE 1701 DNE 20. JULII TENTO ZWON KE CTI BOHV A S. MARTINV PO SHORZENJ CHRAMV PANIE TOHOTO ZDISLAWSKEHO Z NAKLADV A POMOCZY OSADNIKV GEST PRZELITY. Nahoře kolkolem: GOSZ MICH CHRISTIAN JOACHIM MEISTER VON IGLAV IN WLAŚCHIM 1701. Na plášti obdélníková plaquette: „Ukřižování“.

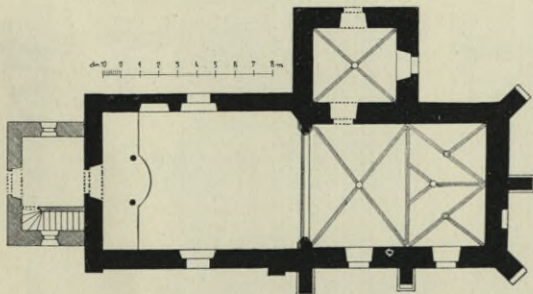
Obr. 421. Zdislavice. Půdorys kostela.

V rohu bývalého hřbitova kostel obklopujícího kostnice r. 1772 vy-
stavěná. V ní v příhrádkách při stěnách, v podstavci oltářku a kolem okna
nad oltářkem srovnány jsou uměle lebky a kosti. Uprostřed nad oltářem
barokní obstojná dřevěná soška „P. Maria se sepjatýma rukama“.

Živohoušť.

Vlása k, Okr. Neveklovský 37; Podlaha, Posv místa II., 212.

FARNÍ KOSTEL SV. FABIÁNA A ŠEBESTIÁNA, gotický,
z prvé pol. XIV. stol., stojící na příkré skále na levém břehu řeky Vltavy.

Obr. 422. Živohoušť. Půdorys kostela.

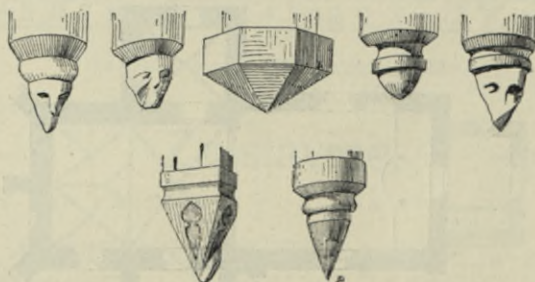
Stavba v půdorysu obdélníková (viz půdorys na obr. 422.). Presbytář
(8.20 m vys.) má klenbu gotickou o dvou polích (viz obr. 423.). Pole vý-

Obr. 423. Živohoušť Pošled do presbytáře.

chodní má tři středy se svorníky kruhovými, z nichž oba postranní mají prázdně štítové desky. Svorník v poli západním má hladký znakový štít.

Obr. 424. Živohoušť. Konsoly v presbytáři a v sakristii.

Svorníky jsou ze žuly nepravidelně tesány. Konsoly cca 3·45 m nad zemí, mají jednak podobu lidských hlav (hrubě provedené a značně otlučené),

Obr. 425. Živohoušť. Sanktuát.

Obr. 426. Živohoušť. Výklenek.

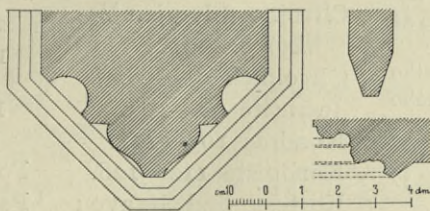

konsoley žeber jsou jehlanovité, panellovanými kružbami ozdobené. Svorník okrouhlý, hladký.

V severní zdi presbytáře sanktuář 1 m nad zemí, s kamenným obdélníkovým profilovaným rámcem, 1.20 m vys., 1.05 m šir. Dvířka železná, ranně barokní, kutými ornamentálními pruty ozdobená. Viz obr. 425.

V jižní zdi výklenek 0.48 m nad zemí, 0.85 m vys., 0.57 m šir., obdélníkový, s kamenným ostěním, jehož hrotitá záklenka má ostré nosy, a jehož hořejší rohy ozdobeny jsou panellovanými kružbami. (Viz obr. 426.)

Vítězný oblouk, profilovaný (viz obr. 429.) jest ve hrotu tak mírně zalomen, že se téměř polokruhovým býti zdá.

Obr. 429. Živohošť. Profil vítězného oblouku, žebra a pažení sanktuáře.

Loď obdélníková s rovným stropem. Jižní její zeď jest v rovné čáře s jižní zdi presbytáře, severní zeď jest jen o něco málo k severu posunuta, nežli zeď presbytáře. V bocích lodi jest po jednom okně téhož tvaru jako v presbytáři.

Soška P. Marie se sepjatýma rukama, dřevěná, barokní, 1.05 m vys., dobrá práce, nově polychromovaná. (Viz obr. 427.)

Zvony: 1. 0.80 m vys., cca 1 m v prům., nahoře dvouřádkový gotický minuskulový nápis: *Anno x domini x millesimo x cccc x duodecim[o] x en x ego x campana x nunquam x pronuncio x vana x ignem x vel x fecum x bellum x aut x fons x [2 ř.] honorem x Qui x me x fecit x magister x bartholomeus x nomen x habet x in x nova x Civitate x pragensis x veni x cancte x spiritus x et x fac x nobis x* (viz faksimile obr. 428.).

2. 0.75 m vys., 0.90 m v prům. Obhroublý dekor barokní (motiv akanthového listu). Nahoře kolkolem: TRANSFVSA MICRO-PRAGAE A FRANCISCO IOSEPHO KÜHNER ANNO 1819. Na plášti: FVSA A. D. 1585 TRANSFVSA OPERA R. I. AC A. D. D. IOSEPHI ANTONII KOEHLER GENERAL. MAG. MAGISTRI SIMVLQVE PATRONI ET HONORIBVS S : S : MM. FABIANI ET SEBASTIANI DICATA A : D : 15. JVNII 1819. Na plášti relief: „Sv. Fabián a Šebastián“.

3. přelítý r. 1907 *Arnoštem Diepoldem*.

SEZNAM MÍST.

- Bělčice 1—6.
 Benešov 6—50.
     Děkanský chrám sv. Mikuláše 6—19.
     Kollej piaristická s kostelem sv. Anny 19 až 33.
     Zříceniny někdejšího kostela minoritského 34—37.
     Někdejší špitál s kostelíkem sv. Alžběty 37 až 38.
     Bývalá radnice 38.
     Nynější obecní dům (radnice) 38.
     Městská pečetidla 40.
     Privilegia městská 40.
     Soukromé domy 40.
     Kaplička sv. Jana Nepomuckého 43.
     Kaplička „Boží Voda“ 43.
     Museum města Benešova 43.
     Starý hřbitov židovský 50.
 Blaník Malý 50 až 51.
 Blaník Veliký 51.
 Bystřice 52—55.
 Divišov 55—61.
 Dnespeky 66.
 Domašín 61—65.
 Dubá Stará 66—68.
 Hodětice 68—74.
 Hrádek 74—78.
     Hradiště u Vlašimi 78 až 79.
     Hradiště nad Sázavou viz Lštění.
     Chotýšany 79—82.
     Chvojno (Chvojen Veliký) 82—91.
     Chvojínek 91—98.
     Jemniště 98—103.
     Kondrac 103—111.
     Konopiště 112—128.
     Kostelec nad Sázavou 129—133.
     Kozlí (Kozlí) 134—136.
     Kozmice 136—141.
     Křečovice 141—144.
     Ledce 144—146.
     Lešany 146—147.
     Leštno 150—153.
     Libouň 148—150.
     Loreta u Vlašimi 153 až 155.
     Louňovice 155—162.
     Lštění (Hradiště) 162 až 164.
     Maršovice 164—169.
     Měchnějov 169—171.
     Mrač 172.
     Načeradec 172—178.
     Nesvačily 180—185.
     Netvořice 185—190.
     Neveklov 190—197.
     Okrouhlice 198—202.
     Ostředek 202—206.
     Ostromeč 207.
     Pecinov (Peclinov) 208.
     Popovice 209—212.
     Poříčí nad Sázavou až 212—231.
     Kostel sv. Havla 213 až 228.
     Kostel sv. Petra 228 až 231.
     Postupice 231—234.
     Psáře 235—236.
     Radošovice 236—242.
     Soutice 242—244.
     Štěpánov 244—245.
     Šternberk 245—255.
     Tehov 256—257.
     Teplejšovice 257—258.
     Tloskov 258—259.
     Třebešice 259.
     Týnec nad Sázavou 259—262.
     Újezd Vysoký 262 až 270.
     Václavice 271—273.
     Velíš 273—274.
     Vlašim 274—286.
     Děkanský kostel 274 až 284.
     Zámek 285—286.
     Vranov 287—291.
     Zdebuzeves 292.
     Zdislavice 292—293.
     Živohoušť 293—297.

SEZNAM UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ.

- Aegidius a s. Ferdinando, malíř (1715), 28.
 Alliprandi Jan Kř., architekt (1705) 19.
 Ambrosi Václav, malíř (1771), 192.
 Baiot Lotaringo (z Lotrinku) Benedikt, zvonář (1659), 244.
 Bartoloměj, zvonář v Praze (1501, 1507, 1508, 1509, 1512, 1523, 1528), 111, 146, 150, 164, 178, 211, 230, 273, 297.
 Bellmann Karel, zvonář v Praze (1816, 1824, 1825, 1842, 1850, 1859, 1864, 1866), 61, 64, 77, 98, 190, 245, 258.
 Bellmanna Karla dcera Anna, majitelka dílny zvonářské (1867, 1870), 64, 196.
 Berger V., rytec (1802), 286.
 Brandl Petr, malíř (z. 1739), 22.
 Braun Matyáš, sochař (z. 1738) 22.
 Brikcí z Cinperku, zvonář v Praze (1558, 1581, 1588, 1589, 1596), 144, 150, 169, 270, 284.
 Brokoff Jan, sochař (1715), 28.
 Diepold Arnošt, zvonář v Praze (1907), 297.
 Dítě E., malíř souč. 14.
 Dietrich Jan, zvonář v Praze (1745), 60.
 Dietrich Zachariáš, zvonář v Praze (1730), 74.
 Engerth Eduard, malíř (1857), 286.
 Erhardt Jan Jiří, stavitel (1703—1706), 153.
 E značka malostranského zlatníka z r. 1718, 253.
 Frank Frant. Ant., zvonář v Praze (1774) 258.
 G, E., značka zlatníka Augšpurského 280.
 Hagenauer Jakub, zvonář, 285.
 Hasenpflug C., malíř (1841), 286.
 Hellich J., malíř (1838), 230.
 Henekopf D., sochař (1767), 23.
 Herold Ed., kreslíř (1872), 66.
 Christian Joachym z Jihlavy, zvonář ve Vlašimi (1701), 111, 293.
 I A F, značka zlatníka chebského z r. 1725.
 I K, značka zlatníka malostranského z r. 1234 (J. Kogler?), 274.
 I S, značka zlatníková z r. 1672, 64.
 Jakub, konvář Vlašimský (1603), 19.
 Jakub řečený Ptáček, zvonář (1520), 169.
 Jan, konvář (1502), 235.
 Javůrek Karel, malíř (1881), 192.
 Jelínek Jos., sochař z Kosmonos (1747), 27.
 Jeroným, zvonář Pražský (1483), 270.
 Kogler J., zlatník malostranský, 274.
 Kühner František Josef, zvonář v Praze (1819), 297.
 Kühner Jan Jiří, zvonář v Praze (1760, 1763, 1768), 144, 196, 244.
 Kühner Jan Václav, zvonář v Praze (1778, 1799), 232, 273.
 Kühnerová Anna, majitelka závodu zvonářského v Praze (1804), 159.
 Leicher Felix, malíř ve Vidni (1761), 23, 27.
 Liechtenreiter Frant., malíř v Praze (1749), 26.
 Lichtenschofft Leop., zlatník (prvá pol. XVIII. stol.) 290.
 Lisiack Valentin, zvonář v Praze (1769), 30.
 L. L., značka zlatníka (Leop. Lichtenschoffta?), 290.
 Löw Mikuláš, zvonář (1673), 227.
 Luca Giordano, malíř (kopie jeho obrazu) 63.
 Lux Julius František, malíř v Plzni (1747), 27, 216.
 Machek Ant., malíř (1839), 4.
 Malinský J., sochař (1815), 183.
 Maloch J., kreslíř (1854), 103.
 Marchetti František, rytíř, a syn jeho, malíři (1689—1690), 253.
 Markovský V., malíř 1834, 277.
 Matěj Špic, zvonář, viz Špic.
 Mathauser J., malíř (1887), 26.
 Matyáš (Mathias), zvonář (1531), 5.
 Mezdřický Jan, řezbář v Českém Brodě (1787, 1790), 289, 290.
 M R, značka zlatníková z r. 1673, 64.
 Mrkvatec (Mrkvička) Jan, konvář (1560), 110.
 Mysliveček J. N., malíř (1852), 276.
 Prachner Petr, sochař v Praze (1805, 1823), 62, 143.
 Pucherna A., kreslíř (1802), 286.
 Ptáček Jakub, zvonář, v. Jakub.
 Raab Ign., malíř (z. 1787), 14, 204, 205.
 Reiner V. V., malíř (z. 1743), 101.

- Rott, malíř-dilettant (1857), 43.
 Rudger zvonář (1322), 37.
 Sedlák Jan z Kostelce, zvonář (1599), 231.
 Scheffler Felix Ant., malíř (1754), 98, 103, 200.
 Scherb Křištof, zvonář v Praze (1601), 164.
 Schönfeldt Ant., zvonář (1699), 261.
 Škréta Karel, malíř (z. 1674), 251.
 Špic Matěj Slepý, zvonář Benešovský (1553, 1554, 1555), 55, 77, 111, 190, 202.
 Spitzer Jan, malíř (1758), 147.
 Stanislav, zvonář v Praze (1552), 245.
 Tomáš, zvonář (1505), 236.
 Týnické továrny výrobky keramické 45.
- Václav z Velvar, zvonář (1483), 18.
 Waldherr Fr., malíř (1835), 230.
 Walter Jos., truhlář z Tyrol (1736—1744), 32, 33.
 Vávra Leopold, stavitel v Neveklově (1774—1775), 164.
 Widmann Lazar, řezbář (1745, 1747), 16, 216.
 Voříšek Jan Benešovský, konvář v Mor. Třebové (1593), 37.
 Vyšehlíd Prokop, truhlář z Doubravic 1747, 27.
 Zelenka Ferdinand, řezbář z Dnespek (XVIII. stol.), 230.
 Zelenka Jan, řezbář v Dnespekách (1724, 1737), 245.
 Zwingauer, malíř (1840), 286.

OPRAVY TISKOVÝCH CHYB:

- Str. 144, ř. 17. místo I : C : KÜHNER čti: I : G : KÜHNER.
 Str. 202, ř. 8. místo M . C . LIIII čti: M · G · LIIII.
 Str. 216, ř. 4. místo Wildmann čti: Widmann.
 Str. 224, ř. 5. místo Wildmann čti: Widmann.
-

zachovaly, určití — pokud možno — jich vznik a původ, odhadnouti uměleckou a historickou jich cenu a konečně označiti ony památky, na jejichž zachování obzvláště záleží. Vytčen tu programm úmerné drobné práce pro celá takřka pokolení pracovníků, práce však nevyhnutelné, aby se mohlo na jisto postavit, jak umění výtvarné v království Českém se vyvíjelo, odkud první motivy přicházely, jak se vytvářely, jakou měrou umělci cizí zde spolupůsobili, a co přímo z ciziny k nám bylo přivezeno; neboť jen podrobnou znalostí všech památek umění může se dojíti k ocenění vývoje tohoto umění neboli ku správným jeho dějinám. Mimo tento theoretický, velice žádoucí výsledek možno však i očekávati, že podrobné poznání, jak se umění u nás vyvíjelo, nezůstane bez účinku na umělce výtvarné, jakož i na správu zemskou a veřejnost naši, aby zachovány byly ony památky, jež pro vývoj umění domácího jsou zvláště charakteristické a naprosto zasluhují, aby byly ušetřeny a zachovány.

Archaeologická kommisce sestoupila se poprvé 8. května 1893, podala velesl. výboru zemskému dobré zdání o zachování památek domácího umění výtvarného a starožitností domácích vůbec, sjednala svá organisací pravidla a rozdělila se v odbory: praehistorický, historický a lidový. Jakož o přední úlohu vytkla si zdělati *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém*, snesla se na příslušných pravidlech a vyslala své delegáty do jednotlivých okresů. Dosud vyšlo třicetpět dílů Soupisu. Zvláštní pořadí tvoří *Soupis král. hlav. města Prahy*, jehož část, obsahující Soupis chrámu sv. Víta, pokladu Svatovítského a knihovny kapitulní, podána již veřejnosti.

Přední zásluhu o rychlé uskutečnění podniku tak vážného má zemské zastupitelstvo království Českého, které nejen poskytlo nezbytné podpory hmotné, ale i zvláštními oběžníky praesidiálními doporučilo podnik ten úřadům samosprávným v příslušných okresech; také veledůstojné konsistoře vřelým doporučením podporovaly práce, jež ostatně i širší obecnostvo provázelo zájmem, porozuměním i všestrannou podporou.

S obzvláštním uznáním sluší podotknouti, že i peněžitá pomoc z okresů zkoumaných na důstojné vydání soupisu se dostavila. Soupis památek Pražských umožňuje značná subvence, kterou k tomu účelu poskytuje král. město Praha.

Do soupisu jsou pojaty:

1. památky praehistorické krátkým označením;
2. památky umění stavitelského, sochařského, malířského od románské doby do počátku XIX. století; předměty uměleckého průmyslu, pokud nejsou v majetku soukromém; stavby historicky důležité, jako hrady, opevnění, mosty a j.

Soupis vydáván jest jazykem českým i v překladě německém pro každý politický okres zvlášť. Ke skupinám okresů podle starodávných krajů přidána bude úvodní stať o památkách lidového umění, a zároveň uvede se příslušná literatura. Při popisování ustanoveno šetření největší stručnosti.

L. inw.

18906

Druk. U. J. Zam. 356. 10.000.

PUBLIKACE ARCHAEOLOGICKÉ KOMISSE

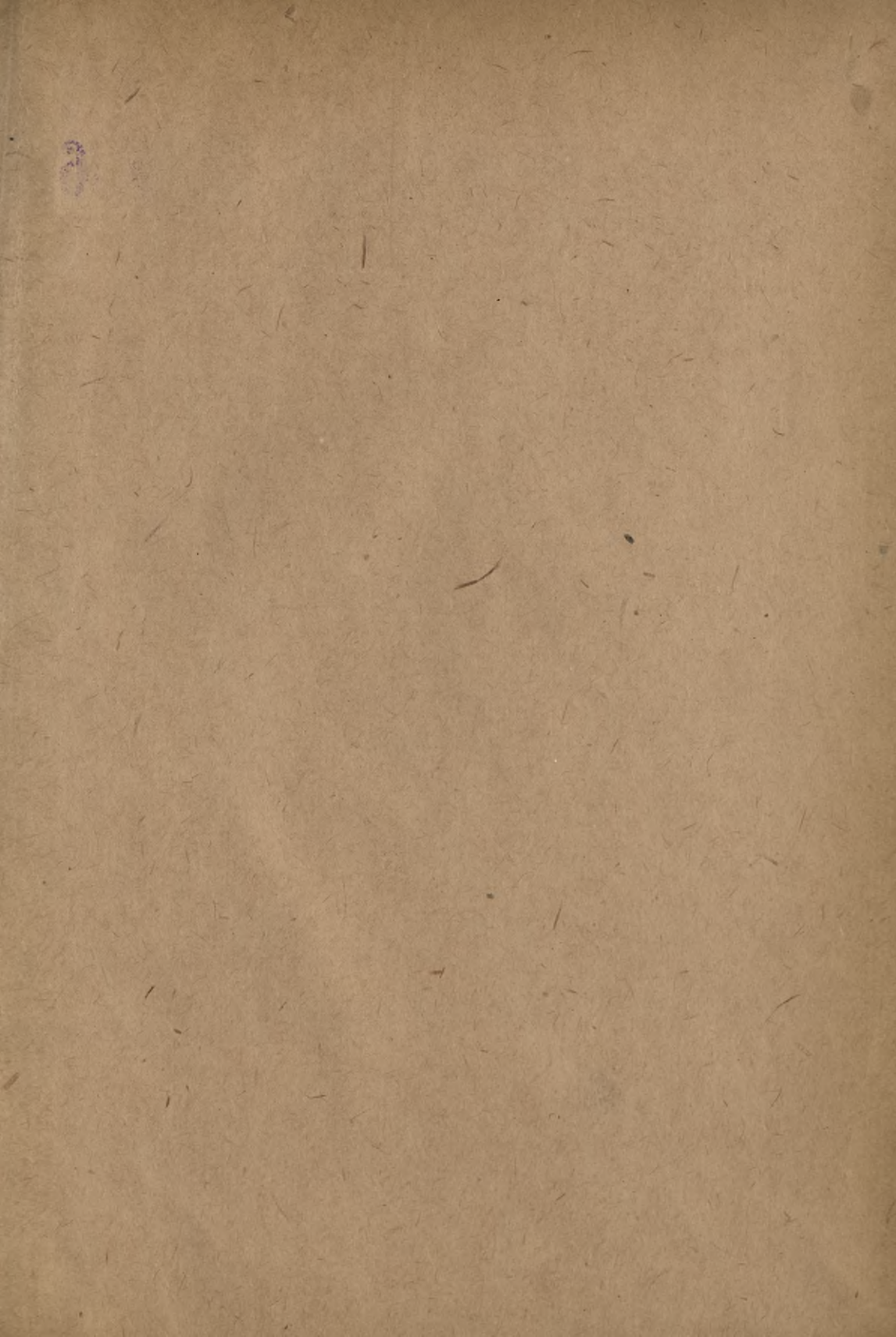
Soupis památek historických a uměleckých

Svazek	I. Politický okres kolínský. Napsal <i>Karel</i>	
	obyčejným K 3—, na papíře velínovém	
	II. Politický okres lounský. Napsal Dr. <i>Zdeněk</i>	
	na papíře obyčejném K 2'40, na papíře	
	III. Politický okres sedleňský. Napsali Dr.	
	Cena	4'80
	IV. Politický okres roudnický. Napsal Dr. <i>Bohumil Matějka</i> . Cena	7'40
	V. Politický okres milevský. Napsali Dr. <i>A. Podlaha</i> a <i>Ed. Sittler</i> .	
	Cena	6'80
	VI. Politický okres melnický. Napsal Dr. <i>A. Podlaha</i> . Cena	9—
	VII. Politický okres klatovský. Napsali <i>Ferdinand Vaněk</i> a Dr. <i>Karel</i>	
	<i>Hostaš</i> ; Soudní okresy klatovský a nýrský. <i>F. A. Borovský</i> ;	
	Soudní okres plánecký. Cena	6—
	VIII. Politický okres česko-budějovický. Sestavil <i>Josef Braniš</i> . Cena	3'60
	IX. Politický okres rokyeanský. Napsal Dr. <i>Antonín Podlaha</i> . Cena	6—
	X. Politický okres třeboňský. Provedli <i>Frant. Mareš</i> a <i>Jan Sedláček</i> .	
	Cena	3'50
	XI. Politický okres chrudimský. Napsal Dr. <i>Karel Chytil</i> . Cena	6'50
	XII. Politický okres sušický. Napsali Dr. <i>Karel Hostaš</i> a <i>Ferdinand</i>	
	<i>Vaněk</i> . Cena	6'50
	XIII. Politický okres příbramský. Napsal Dr. <i>Antonín Podlaha</i> . Cena	7'20
	XIV. Politický okres jindřichohradecký. Napsal Dr. <i>Josef Novák</i> . Cena	11'50
	XV. Politický okres karlínský. Napsali Dr. <i>A. Podlaha</i> a <i>Ed. Sittler</i> .	
	Cena	10—
	XVI. Politický okres vysokomýtský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	8—
	XVII. Politický okres domažlický. Napsali <i>Ferdinand Vaněk</i> a Dr.	
	<i>Karel Hostaš</i> . Cena	2'50
	XVIII. Politický okres pelhřimovský. Napsal prof. <i>Josef Soukup</i> . Cena	11'50
	XIX. Politický okres králohradecký. Napsal <i>Antonín Čechner</i> . Cena	7'80
	Soupis král. hlav. města Prahy. Hradčany. P. kniž. svatovítský	
	Napsali <i>Ed. Sittler</i> a Dr. <i>Ant. Podlaha</i> . Cena	9—
	Soupis král. hlav. města Prahy. Hradčany. Knižovna kapitulní	
	Napsal Dr. <i>Antonín Podlaha</i> . Cena	13'50
	Soupis král. hlav. města Prahy. Chrám Svatovítský. Napsali	
	Dr. <i>Ant. Podlaha</i> a arch. <i>K. Hilbert</i> . Cena	17'50
	XX. Politický okres slánský. Napsal <i>Ferdinand Veleč</i> . Cena	14'70
	XXI. Politický okres mladoboleslavský. Napsal <i>Frant. Borš</i> . Cena	15—
	XXII. Politický okres polský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	6'40
	XXIII. Politický okres chotěbořský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	5'60
	XXIV. Politický okres českobrodský. Napsal Dr. <i>Ant. Podlaha</i> .	11'70
	XXV. Politický okres přeštický. Napsali Dr. <i>Karel Hostaš</i> a <i>Ferdinand</i>	
	<i>Vaněk</i> . Cena	6'20
	XXVI. Politický okres kladenský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> . Cena	5'50
	XXVII. Politický okres roudnický. Díl II. Zámek roudnický. Napsali	
	Dr. <i>Max Dvořák</i> a Dr. <i>Boh. Matějka</i>	15—
	XXVIII. Politický okres vinohradský. Napsal Dr. <i>Antonín Podlaha</i> .	9—
	XXIX. Politický okres litomyšlský. Napsali Dr. <i>Bohumil Matějka</i> ,	
	<i>Josef Slápaněk</i> a <i>Zdeněk Wirth</i> .	8—
	XXX. Politický okres stříbrský. Napsali <i>Jaroslav Kamber</i> a <i>Zdeněk</i>	
	<i>Wirth</i> .	18—
	XXXI. Politický okres novopacký. Napsal <i>Ant. Čechner</i> .	7'50
	XXXII. Politický okres turnovský. Napsal Dr. <i>Josef V. Šimák</i>	9'30
	XXXIII. Politický okres písecký. Napsal prof. <i>Josef Soukup</i> .	15—
	XXXIV. Politický okres náchoďský. Napsal <i>Zdeněk Wirth</i> .	9—

Soupis lidových památek v království Českém.

I. Lid na Hlínečku. Podává Dr. <i>Karel V. Adámek</i> . Cena	6—
--	----

WYDZIAŁY POLITECHNICZNE KRAKÓW

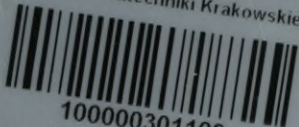
35
Biblioteka Politechniki Krakowskiej

III-307304

Kdn., Czapskich 4 — 678. 1. XII. 52. 10,000

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

10000301109